ION NOJA

Discuție în crîngul de liliac

EDITURA DACIA

UȘA

Văduv de bucatele verii, de ierburile învolburate și de frunzișul tremurat al salcîmilor ce-l străjuiau pe aliniamente pierdute în zare, cîmpul era trist. Dezolant chiar. Părea o imensă piele jupuită, întoarsă cu blana în jos și lăsată astfel, numai rană tăiată și zdrelită, s-o bată vîntul și s-o roadă larvele ploii, s-o vadă lumea, hidoasă și suferindă. „Mă, da a dracului priveliște!“ gîndi Pantelemon Meseleu, agentul agricol al comunei Huceagu, mîngîindu-și negul cel mare de pe lobul urechii drepte, cum făcea, de altfel, întotdeauna cînd îl cutreierau sentimente contradictorii. „Ca o piele jupuită! . . . Cum dracu de-mi veni tocmai mie în minte una ca asta?!“

Se uită iarăși, de la picioarele sale pînă hăt, departe, unde privirea se pierdea în vălătuci vineții de ceață. Cîmpul era împărțit în forme geometrice neregulate, ciudate, pe suprafața cărora arăturile făcute de-a lungul, de-a latul și curmezișul reflectau în lumina palidă nuanțe felurite de negru. Un abur leșios, cînd vizibil, cînd abia bănuit se ridica ici, colo, de pe acele întinderi striate, ca un fel de durere.

„Mă, da a dracului priveliște!“ repetă Pantelemon Meseleu, încercînd să-și explice cum ar fi posibil ca cineva să găsească un animal atît de mare, pe care să-l ucidă, iar apoi să-l jupoaie și să-i întindă pielea exact cum își imaginase el, pentru că, de fapt, cîmpul semăna

leit cu așa ceva. „Cum de-mi veni tocmai mie în minte una ca asta?!“ se lăsă el surprins încă odată de aceeași întrebare. Dar ezită să răspundă. Nu că n-ar fi știut. Dimpotrivă. Răspunsul fusese zămislit poate chiar înainte de întrebare. Nu-i făcea însă plăcere să-l audă! Rostindu-l, trebuia să-l asculte și, ascultîndu-l, trebuia să ia la cunoștință. Mai bine, nu!

„Să-l ia dracu de cîmp, ce-mi pasă mie cu ce se aseamănă?“ se rățoi Pantelemon Meseleu și făcu un gest nervos cu mîna stîngă, ca și cum acel năstrușnic spiriduș dinăuntrul său, care nu-l mai slăbea cu insinuările, ar fi fost pentru moment în față, la doi pași, tocmai o distanță potrivită ca să-i arunce-n obraz praful desconsiderației sale. Și ridică ochii, hotărît să treacă la alte probleme.

De un albastru stins, mereu egal cu sine, cerul era aidoma unui tavan de casă proaspăt zugrăvit. Inspira liniște și siguranță R.ătăci cu privirea minute în șir pe oglinda aceea mată, a cărei limpezime descreștea concentric pînă se îneca în fumul molcom al orizontului. Astfel zări, abia perceptibile la început, cîteva puncte negre care păreau țintuite sub albastrul discret, imaculat. Nemișcarea lor era o iluzie. În realitate, ele se apropiau și creșteau. Acum le vedea bine. Erau șapte ciori, plutind în linie dreaptă, perfectă. Zborul lor avea ceva solemn și dramatic. „Iarăși?...“, vru să se întrebe și totodată să se molesteze, cu ciudă și necruțare, Pantelemon Meseleu. Dar întrebarea rămase la primul cuvînt, căci mai iute decît glasul său, se dezvoltară cele șapte ciori, care se umflară neînchipuit. Erau de mărimea unor avioane de luptă. Bătaia lor de aripi hîrîia asurzitor și despletea văzduhul în fîșii lungi. Sub burțile negre și diforme ghearele luau înfățișarea unor cupe de excavatoare, căscate și gata să apuce. Croncăniră deodată ca o descărcare grăbită de mitralieră. Sloboziră o întreagă avalanșă de ouă de dimensiunea bombelor, care căzeau sfîrîind și înfierbîntînd

aerul. Pantelemon Meseleu ridică neputincios mîinile deasupra capului...

Oprită de teamă, respirația reîncepu printr-un mic șuier, urmat de un fîșîit de băsică golită de aer, pe îndelete. Timid, întoarse capul într-o dungă și, cu coada ochiului, cuteză a face o observație fugară. Cele șapte ciori treceră probabil pe deasupra lui, căci erau deja mult mai departe, continuîndu-și zborul cu sublimă indiferență și nepăsare. „Cum de-mi veni tocmai mie în minte una ca asta?!“ De data aceasta își puse deliberat întrebarea și era convins că nu va scăpa fără un răspuns direct și concis, la obiect, oricît de neplăcut ar fi fost el. Îi veni însă în ajutor un lătrat de cîine. Unul real și blînd, plictisit aproape.

„Cine-o mai fi și ăsta?!“ se întrebă Pantelemon Meseleu cu interes. Silueta ieșise dintre case și-o luă pe cărarea spre rîu. Atrași de primul lătrat, se stîrniră și alți cinci cîini, care acum îl conduceau pe necunoscut cu un acompaniament susținut, dar deloc incisiv. Pe măsură ce se apropia, silueta prindea identitate. „Ia te uită dom'le, ia te uită!“ exclamă Pantelemon Meseleu. Nu era supărat pentru că cel ce se apropia era Anghel Vîrtosu, merceologul. Nu! De fapt pe undeva îi era chiar simpatic. Nu-i convenea însă că-l latră cîinii ca pe un străin. „Cum adică? Mie mi-ar linge mîna dacă i-aș lăsa, iar pe el îl latră? Ce vrea să însemne asta? Doar a fost pe aici de mai multe ori ca mine! Ei, drăcie!...“

Era pe cale să gîndească unele lucruri mai puțin onorabile, pe seama merceologului, dacă acesta, cu un instinct de apărare demn de invidiat, nu și-ar fi ridicat, încă departe fiind, șăpcuța rotundă și împănată de carouri viu colorate, pe care o flutură insistent în semn de salut.

— Cine-i înăuntru? întrebă, cu nestăvilită curiozitate, de îndată ce se apropie la o distanță rezonabilă.

— De'alde ăștia! răspunse sec Pantelemon Meseleu, împungînd cu arătătorul mîinii aerul pe verticală în sus,

către un punct destul de înalt spre a se înțelege răspicat că cei dinăuntru sînt cu cîteva trepte peste capetele lor.

— Ahaa! făcu descumpănit Anghel Vîrtosu și zîmbetul îi căzu de pe față ca o tencuială scorojită.

Rămase lîngă Pantelemon Meseleu, oftînd prelung și cu sensuri pe cît de felurite, pe atît de încifrate. Privi o clipă peste umăr la ușa închisă, apoi vorbi rar, vădit afectat de cele pe care urma să le spună:

— Cu mine nu-i a bună, dragă prietene. Sînt în stare să pun rămășag pe trei sticle dintre cele mai mari și mai scumpe, că în curînd o să mi se întîmple ceva capital. Ceva!... (Desenă cu mîna un fel de cruce, sau, în cel mai bun caz, un semn de anulare a unei stări de lucruri, ori de barare categorică a unui drum). Închipuie-ți că visez urît și mă trezesc plîngînd. Nu mai departe de azi noapte. Uite, se făcea că pe rîul ăsta nu curgea apă, ci lapte. Lapte transparent, alb și nu prea, dar buun! Malul — cît vezi cu ochii — plin de pisici. Toate cu coada-n sus și cu capul deasupra valurilor. Și leoap, leoap, înfulecau să se spargă, nu alta! Mă las și eu în patru labe și încerc să mă strecor printre ele, doar, doar, oi răzbi pînă la primele unde. Ți-ai găsit! Crezi că mă răbdau în preajmă? Nicicît! De cum mă simțeau li se ridica părul pe spinare, se înfoiau să devină pui de tigri, frățîne, și întorceau spre mine boturi deschise cu dinți ca ferăstraiele. Iar de ți-aș spune cu cine semănau unele dintre ele la înfățișare!... Dar, mă rog, ăl de-a zis că tăcerea-i de aur, o fi pățit el multe, săracu...

O vagă presimțire îi făcu pe cei doi să întoarcă privirile. Nu se înșelară. Ușa se deschidea împinsă cu grijă de un pîntec mare, rotund și pașnic, în urma căruia își făcu apariția Gheorghiță Zvîrlugă, pădurarul. Văzîndu-l, Vîrtosu îl cercetă din ochi nedumerit pe Meseleu și un zîmbet clandestin ca o pată de igrasie îi apăru la colțul gurii.

— Primaru l-a chemat, de aia!... lămuri situația Meseleu.

Zîmbetul dispăru brusc de pe fața lui Vîrtosu, ca o umezeală absorbită de straturile nisipoase și uscate, de dedesubt.

Între timp, Gheorghiță Zvîrlugă se apropie de cei doi. Mormăia un vaiet interminabil și nu mai prididea să-și șteargă sudoarea de pe frunte și ceafă, cu o năframă tărcată, pe care o storcea strașnic, o scutura și-o ținea cîteva clipe răsfirată pe lîngă corpul dominat de pîntec, cum ar fi dorit, parcă, să atragă asupra ei furia taurului de vînt ce tocmai începuse a clătina rămurișul sălciilor de alături, ca iarăși s-o strîngă sul și cu energie sporită să-și fricționeze pielea îmbujorată.

— Cum e? întrebară cei doi într-un glas.

— Greu! Cumplit de-a dreptul. Forfotă și frămîntare grozavă!

— Auzi, dom'le! se minună Meseleu, punîndu-și căușul palmei drepte ca o proptea sub bărbie.

— Nu s-ar cădea oare să intrăm și noi, să dăm o mînă de ajutor?! întrebă Vîrtosu, fără a putea să-și dezlipească privirile de la ușa ce rămase întredeschisă și continua să se legene în țîțîni ca și cum ar schița un fel de invitație discretă, subversivă.

Gheorghiță Zvîrlugă nu-i răspunse. Poate nu l-a auzit. Poate nu se încumeta să-și dea părerea. Întors cu spatele la taurul vîntului, scutura pe rînd din picioarele lui scurte, butucănoase și mormăia mai din adîncul baierelor vaietul acela interminabil, încercînd să-și ușureze bășica udului pe o stivă de lemn.

După o vreme, gîndurile celor trei, care, atîtea cîte or fi fost, se așezară deja într-o ordine proprie pe cărările minții fiecăruia, fură iarăși speriate și risipite. Dinspre ulița satului se făcu auzit, cu însuflețire, alaiul cîinilor. Clopoței de bronz, tălăngi de cositor, osii neunse, tromboane ruginite, butoaie de metal date de-a rostogolul: cățelandri focoși, cățele răutăcioase, duluri virili, potăi slăbănoage. Curiozitatea crescu odată cu larma pînă cînd în priveliște își făcu apariția înaltă, neagră și cocîrjată, al-

cătuirea lumească, purtătoare de duh și veșnică alinare, a preotului Ghenadie Milosul.

— Pace vouă, fiilor! glăsui acesta, făcînd asupra celor trei semnul blagoslovirii, cu mîna sa lungă și firavă ca o umbră, abia sesizabilă în mîneca largă a anteriului, ce părea mai degrabă că se ridică goală, ajutată doar de puteri ascunse înțelegerii omului, ca să fîlfîie o clipă în aer, în semn de iertare și bunăvestire.

Se opri locului, privi cu îngăduință spre haita cîinilor rămasă la distanță respectuoasă, își făcu semnul crucii și, venind spre cei trei, continuă, meditativ:

— Zice-se că spre capătul lumii acesteia diavolul s-a face luntre și punte, văzut și nevăzut, lingușitor și viclean, că se va ascunde și-n dobitoace, numai să-și poată realiza scopurile. Or, iacă-tă, dovada! Cîinii, pînă și ei, unele dintre cele mai alese și credincioase făpturi zidite de dumnezeu, au fost tulburați în sufletul lor curat de fumul și pucioasa necuratului, încît nu mai deosebesc pe omul bun de cel rău, pe cinstit de hoț. Și ce înseamnă asta? Ce se vestește prin cîinii loviți de blestem?! Nimic altceva fraților, decît că Armahadonul se-apropie! Că începe sfîrșitul! Cine crede cu adevărat, e destul să-și lipească urechea trează de zidul nopții, să-și ascută auzul, și singur se va lămuri cum pocnesc rosturile putrede ale acestei lumi chiar de la temelii, ca o grămadă de vreascuri uscate pe care le cuprind fără scăpare focurile gheenei.

Cei trei tăceau. Nu se putea deslusi pe fizionomia lor nici acceptarea, nici negarea celor împărtășite. Tăceau ca surpați într-o visare și priveau la ușa întredeschisă. Ghenadie Milosul se lăsă la rîndu-i captivat de jocul enigmatic al ușii ce se bălăngănea necontenit, încercînd cu urechea lui fină, deprinsă a auzi viitorul, să descifreze sensurile subtile ale acelui scîrțîit egal și indiferent. Era de altfel în căutarea unei explicații și de aceea era tentat să iscodească lucrurile din preajmă și să disece cu răbdare orice întîmplare. Pentru că un fel de neputință blîndă și melancolică puse stăpînire pe el în ultimele

zile. Se surprindea adesea suspinînd fără nici un temei. Pofta de mîncare îi scăzuse brusc și un bîzîit dens, ca cel făcut de roiurile de viespi vara, deasupra bălțoacelor, i se pornea uneori printre vintre și i se înălța spre cap, creîndu-i convingerea, din fericire episodică doar, că locuiește un corp străin pe care va trebui să-l părăsească neîntîrziat. Apoi se întîmpla să fie covîrșit de dorințe nelămurite, care treceau prin el calde și reci, dulci, sărate și amare, lăsîndu-l liniștit, însă peste măsură de istovit. Așa se întîmplase și azi dimineață. Contrar obiceiului, după ce se trezise, simțindu-și oasele grele ca de piatră, din cauza dorințelor care se năpustiseră asupra lui în somn, mai zăbovise puțin în așternut. Clipă nefastă, sau dimpotrivă, providențială. Căci, cum zăcea culcat pe spate și se lăsa îngînat de cucernice gînduri, numai ce văzu un smoc de fire din barba sa albă și cuvioasă cum se ridică drept în sus și rămase înțepenit. „O fi vreo fereastră deschisă și trage curentul" socoti el, aducîndu-și smocul răzvrătit la locul ce i se cuvenea. Dar n-apucă să-și ridice binișor mîna și hop, întreg fuiorul moale și catifelat al bărbii se învolbură în aer, unde rămase înlemnit ca o perie cu mii de fire răsfirate, drepte și aspre. Și atunci avu marea revelație a adevărului că barba i se transformase într-un mănunchi de antene minuscule prin intermediul cărora intra într-o comuniune directă și intimă cu universul. Au fost momente de spaimă, exaltare, panică și încîntare. Nu va uita probabil nicicînd ce vibrații și zvonuri astrale se produceau în firele bărbii sale, ce energie divină se prelingea prin ele și-l pătrundea adînc, făcîndu-l să se simtă viguros, alert și grăbit, ca un mușuroi de furnici înaintea furtunii. Apoi, barba se domoli ca prin farmec, iar el se sculă, se îmbrăcă și porni încoace, ca atras de-o presimțire subită, irezistibilă.

Acum privea ușa deschisă pe jumătate, îi asculta scîrțîitul și încerca să înțeleagă din ce cauză cei trei nu intraseră înăuntru, pentru că degeaba nu veniseră ei pînă aici.

— Hei, niciodată nu știe omul cum ar nimeri mai bine, începu Ghenadie Milosul să-i iscodească pe ceilalți. Am stat în cumpănă azi dimineață și-am chibzuit: se cade, ori nu se cade să vin și eu pînă aici. Mi-am zis pînă la urmă că nu strică... Iar dacă am în vedere obligația mea de-a păstori...

— Așa o fi, părinte, sări Gheorghiță Zvîrlugă, obligația e obligație! Dar toată lumea știe că sînteți ocupat pînă peste cap. Eu cred că dacă nu vă osteneați nu era mirare, nici supărare... (Ba era chiar bucurie, gîndi, fără s-o spună, pădurarul. Preotul auzi însă și gîndul acestuia. De aceea se baricadă după un zîmbet generos și prinzînd de coadă ideea abia lansată o transformă în armă de contraatac).

— Sînt fiule, într-adevăr, foarte ocupat. Și cum aș putea să nu fiu, cînd păcătoșii se înmulțesc, doamne iartă-mă, ca lăcustele. După spovedania de la Sîntă Măria am umplut cu ei toate catastifele parohiei. Ba am ajuns să scriu cîte doi-trei într-o singură rubrică. Și păcate, nu glumă! Tot din categoriile cele mai grele, care nu se iartă așa, de florile mărului. Iar, din cauza asta, necazuri cu duiumul. Că de lăsat pradă păcatului, cum să-i lași? Basma curată cum să-i scoți pe toți? Or numai bunul și îndouratul știe cît mă sacrific eu personal pe tema asta. Mănîncă unii și alții grătare, sarmale, plăcinte? Ghenadie rabdă și postește! Se adună unii și alții seara la o vorbă, la o șeptică, la un pokeraș? Ghenadie stă sihastru și se roagă! Unii stau pe fotolii, Ghenadie stă pe genunchi. Alții se tolănesc pe dormeze, Ghenadie se tîrăște pe coate! Și chinul nu mai contenește, că nu cresc numai păcatele, ci și plata pentru iertarea lor, încît vă rog să mă credeți, cu rugile și căințele ce le făceam în tinerețe pentru un furt sau o înșelăciune, azi nu mai pot obține dezlegarea de simplu păcat pentru o înjurătură de mamă, anafură, sau biserică...

Cei trei ascultau descumpăniți și dezorientați. Ghenadie Milosul își savură izbînda și fără a-i lăsa să se dezmeticească, întrebă:

— Ce se întîmplă înăuntru, fiilor?

Pădurarul Gheorghiță Zvîrlugă făcu un pas înainte și ajutat de mîini, care de fapt se dovediră a-l încurca și mai tare, încercă să explice:

— Mare necaz, părinte. Zarvă!... Forfotă!... Temperatură să plesnească, nu alta. Da nu iese părinte, nu iese...

— Nu iese, fiule, glăsui părintele anume tărăgănat, ca să i se simtă povara înțelepciunii în fiecare cuvînt, pentru că geaba-s toate, dacă nu-i o leacă de credință. Măcar atîta credință, cît ulei pe fundul tigăii săracului, ca să nu i se prindă și afume turta de mălai...

Cu aceasta, preotul Ghenadie Milosul se întoarse demonstrativ spre răsărit, făcu o cruce cu gesturi de mare dirijor aflat în fața unei orchestre fabuloase, spuse o rugă scurtă din care nu se înțelese decît finalul — „Adu-o tu, doamne, în liniște și pace!", ca apoi să se îndrepte hotărît spre ușă. Păși înăuntru, dar, pe cînd s-o închidă, nu reuși, pentru că Anghel Vîrtosu se aruncă numaidecît pe urmele sale, așa că fu nevoit să-l lase să-i intre pe la subsuoară, ca și cum l-ar invita și ocroti, bunăoară.

Pantelemon Meseleu nu-și credea ochilor. Tocmai de aceea cugetă o vreme, pînă ajunse la concluzia că numai o explicație se poate adeveri din două: ori că totul a fost atît de repede încît s-a petrecut ca o părere, ori că simțurile lui amorțite au rămas iarăși în urma timpului. Era tentat să considere valabilă cea de-a doua variantă pentru că nu o dată i s-a întîmplat să trăiască cu mare întîrziere fapte prin care alții trecuseră de mult, ba uneori chiar să nu mai ajungă din urmă anumite evenimente, să le vadă doar în fața sa ademenitoare și să alerge zadarnic după ele, ca un cocoș prea slab după o găină prea orgolioasă. Era tentat dar renunță, pentru că cei doi dis-

păruseră de-a binelea de lîngă el, iar Gheorghiță Zvîrlugă, ce continua de mirare să țină gura căscată ca pe un gîrlici știrb de la o oală afumată, nu făcea altceva decît să-i confirme ipoteza că, într-adevăr, viteza cu care cei doi se făcuseră nevăzuți prin ușa la care el se uita dornic și curios însă fără a cuteza s-o deschidă, trebuie să fi fost nefiresc de rapidă, poate chiar dubioasă și necurată...

Iar asta îl umplea și mai tare de ciudă. O ciudă pe care, fără să-și dea seama, începea s-o rumege. S-o morfolească în gură, frecîndu-și dinții zgomotos între ei, deși nu zdrobeau nimic, decît iarba aparentă a unui gust lînced, amar și uleios. Să rumege ca un bou!... Ca un berbec!... Ba și mai mult: ca un țap!... Apucătură extremă, ce-l mai încercase doar de cîteva ori în viață: în armată, la o sărbătoare, cînd se terminase șlibovița chiar înainte de-a ajunge și el la rația ce i se cuvenea; imediat după însurătoare, cînd îl înșelase nevasta prima oară; la o ședință lungă, cînd, după ce-l ridicară în picioare ca să-l scarmene în văzul tuturor, uitară a-l mai pofti să ia loc... Apucătură la care-l împingea disperarea în fața nedreptății. Apucătură periculoasă, ce-l făcea să se zbîrlească mai urît ca motanul încolțit de cîine, la gîndul că într-o bună zi ar putea deveni, doamne ferește, obișnuință. De aceea evitase efortul la muncă, economia la somn și enervarea la vorbă. Avuse impresia că reușise... Dar, lucru hotărît, cînd ești obligat să trăiești lîngă oameni ca Anghel Vîrtosu, te pîndește și te amenință tot ce-i mai rău. Prefăcutul!... Vine, face pe supăratul și oropsitul, îndrugă verzi și uscate, povești cu rîuri de lapte și pisici ca tigrii, cu vise îngrozitoare și plînsete... Afurisitul!... Vine, se căinează, se gudură și la prima ocazie, țuști!... Că doară fără el nu se poate... Fără el nu se... Vezi bine, marele mahăr!... Ticălosul...

De fapt, dacă privește puțin mai vigilent, colea, peste umăr nițel, în trecut, de îndată vede că Anghel Vîrtosu întotdeauna l-a dus de nas, l-a tras pe sfoară, l-a fraierit, l-a... Ia te uită, cîte i-a făcut, licheaua! Ia te uită, cît a profitat de cinstea, bunătatea și naivitatea lui...

Simțea nevoia să spună pe șleau, tare și răspicat, cine-i Anghel Vîrtosu. Să nu-l cruțe cîtuși de puțin, să deschidă ochii și altora, măcar să știe cît mai mulți cu cine au de-a face. Ridică privirea spre Gheorghiță Zvîrlugă, norocit să fie primul pe care să-l pună la curent cu fiara ce se ascunde sub pielea merceologului. Pădurarul reușise între timp să-și domolească mirarea și surpriza provocată de oculta dispariția a celor doi, dovadă că avea gura închisă, iar acum, ținînd cu amîndouă mîinile năframa cea mare și tărcată, o sucea și-o învîrtea în toate părțile, cercînd să stabilească direcția vîntului. Cînd în sfîrșit se lămuri cu precizie de unde bate, îi întoarse spatele, își puse năframa pe după gît și începu a sări ba pe un picior, ba pe celălalt, descheindu-se totodată la pantaloni. „Ăsta precis suferă cu băsica udului!" gîndi Pantelemon Meseleu, aducîndu-și aminte că nu trecuse mult de cînd pădurarul se ușurase pe stiva de lemne. „Să-l fi lovit boala așa, tam-nesam, peste vară? Hm..." Era cît pe ce să-l compătimească pentru că erau dintr-o generație și în astfel de cazuri necazul aproapelui parcă este pe jumătate și al tău, dar auzindu-l cum mormăie vaiete prelungi de alinare și văzînd cum se deșartă mănos și fără contenire, tresări, încolțit de-o idee... „Te pomenești că ăsta o fi descoperit vreo filieră, vreo sursă? Păi sigur că da!... Doar asta-i bere toată ziua!... Cum de nu mi-am dat seama? Și tace chitic, nu suflă o vorbuliță, nu fraternizează cu nimeni! Poftim! Tu ești gata să-i plîngi de milă, să iei asupra ta din suferința lui, iar dumnealui — egoist fără pereche! Ia să-i zic eu două să mă țină minte..."

Și, cu siguranță i-ar fi spus-o de la obraz, dar făcătură! Nici nu se încheiase bine la vrană Gheorghiță Zvîrlugă și-o și luase la sănătoasa. Nici că alerga, cît plutea parcă, picioarele cele mici și butucănoase semănau cu coada despicată a unui pește scurt și rotunjor, care se de-

plasa avînd o poziție verticală, iute și miraculos, lovind aerul într-un fel complicat, ce aducea în egală măsură a mers, a înot și a zbor. Iar cînd ajunse la ușă — apucă sau nu s-o deschidă? Este greu de spus, pentru că pur și simplu dispăruse printre canaturile ei. Ca o arătare înghițită de întuneric. Ca un strigăt într-o pustie.

Rămas singur, lui Pantelemon Meseleu i se făcuse silă și lehamite de sine. Pe ceilalți îi ura. Pe propria sa persoană în schimb — trebuia să recunoască, n-avea încotro, traversa momente de slăbiciune — o desconsidera. Era flască, indecisă. Confunda lașitatea cu răbdarea. Teama, cu precauția. Lingușeala, cu datoria. Numai așa se explică prăbușirea lentă fizică și morală, simțită uneori, dar numai ambiguu, numai cețos, pentru că o putere lăuntrică intervenea prompt, ca o mînă străină ce trăgea draperia la fereastra trenului, tocmai cînd o imagine tristă dar captivantă ți-a trecut fulgurant prin fața ochilor, ocrotindu-te astfel, dar și stîrnindu-te totodată, făcîndu-te să ți-o întregești cu închipuirea, poate mai tristă și dezolantă de cum era în realitate. Numai așa se explică, printre atîtea altele, reținerea de a intra înăuntru. Că-i acolo primarul! Foarte bine, și ce-i cu asta? El n-a purtat niciodată grija primarului. Măcar că era destul să țină minte și numai o părticică din cîte a văzut și-a auzit... Camioanele cu balastru cumpărat cu bănișorii comunei pentru pretinsa reparare a drumului... Pîș, pîș, noaptea prin grădina felcerului, cînd bietul om lupta cu dăruire profesională și răspundere civică departe de casă pentru combaterea epidemiei de gripă... Mieii cei grași, nevinovați și gratuiți, primiți în sîmbăta paștelui... Scîncetele, rugămințile și jurămintele de sub geamul domnișoarei învățătoare Hortensia... Oho! și cîte altele. Dar el uită repede, că-i om bun. Om parolist. Și atunci, ce? Și atunci, cum? Ei...

Ridicată din îngrădele de nuiele între stîlpi de stejar, peste care s-a bătut cu răbdare și meșteșug pămînt moale amestecat și frămîntat cu paie și bălegar, nici pătrată,

nici dreptunghiulară, nici rotundă, ci mai degrabă jimbă și dodoloață, ciudata alcătuire de pe malul rîului nu-și merita pe deplin numele de casă, grajd, saivan, fînar, șopron, hambar, sau altceva dintre cele hărăzite la o gospodărie, ba nici pe acela mai general și evaziv de clădire.

Semăna în schimb de minune cu o pălărie uriașă, cam șifonată și presată de o palmă nervoasă, astfel că fundul, odată înalt și semeț ca o cupolă, se încovoiase înăuntru, trist și pleoștit. Cu o asemenea înfățișare, adevărul e că nu prea fericea întotdeauna peisajul. Ba, dimpotrivă. S-ar putea spune că, îndeosebi primăvara și vara, pe covorul optimist al cîmpului, apărea ca o pată mohorîtă. Ca un neg afurisit pe vîrful unui năsuc adolescentin, delicat și frumos. Dar pe măsură ce toamna înainta în vîrstă și cîmpul se despuia de veșminte arătîndu-și goliciunea stoarsă de vlagă, lucrurile se schimbau. Căci de la borul scîlciat al acelei pălării apărea și se înălța biruitoare floarea fumului alburiu, care ajungea sus de tot, de unde se revărsa ca o iarbă colilie, exuberantă. Atunci puteai crede că deși i se văd toate coastele de slăbită ce este, vietatea cîmpului nu-i nicidecum înfrîntă, ci gata chiar să-și împingă pălăria împănată de colilia fumului pe ceafă și să hăuie așa, într-o doară, de dorul lelii și nepăsare, spre cerul pustiu.

Toată minunea asta atrăgea irezistibil. Stîrnea curiozitatea, perpelea sufletul și asmuțea simțurile, cu cîteva zile înainte ca întîmplarea să se producă de fapt. Unii — oameni, altminteri, de nădejde, așezați, chibzuiți — deveneau din cale afară de visători, n-aveau spor la muncă și chef la vorbă, făceau ce făceau și numai se pomeneau cu privirea pierdută spre amiazi, deasupra rîului, la cerul întomnat și veșted, de unde așteptau o veste, un semn, fie el cît de firav și umil. Alții alunecau pe panta exagerărilor și-și cultivau cu osîrdie sporită mai vechile metehne: dacă înainte fuseseră zgîrciți, acum refuzau pînă și să mănînce; dacă le era teamă să nu li se

fure avîntul, acum stăteau toată noaptea în curte, cu lămpașul aprins și talpa casei legată cu un capăt al brăcinarului din nădragi; dacă înainte obișnuiau să-și certe nevestele, acum și le snopeau în bătăi. Erau apoi cîțiva, puțini la număr, elemente de excepție. Și aceștia așteptau. Dar nu cu ifose și exhibiții, cu zarvă fără rost și spectacole gratuite. Asemenea explozii formale ar fi fost facile și inutile pentru ei, simple manifestări de nivelul amatorilor. Pentru că ei erau adevărați profesioniști în domeniu, ei dobîndiseră harul de-a adulmeca evenimentul încă din pregătire, după repere secrete și de indubitabilă precizie, după cum și marea capacitate de-a trăi lăuntric și intens, cu toate simțurile-n răscoală, apropierea lui.

Iar Pantelemon Meseleu făcea fără nici un dubiu parte din această categorie de excepție, și încă dintre aleșii ei. De aici și drama reală, cu încărcătură autentică de mîhnire, al cărei subiect devenise involuntar. Și doar fusese atît de sigur și încrezător în presimțirile sale. Pe la miezul nopții trecute, bunăoară, stătuse cu ochii deschiși și se ciupise de-o ureche, să se convingă că este el, cînd tot se mai credea cocoșul cel roșu și iubăreț al vecinului, cocoțat în vîrful dudului și trîmbițînd un cîntec nemaiauzit vreodată, dar singurul cîntec din lume văzut, căci glasul înfierbîntat de sentimente și dorințe se înșuruba în văzduh ca un sfredel de aer argintat, și plesnea, și se despletea, și curgea ca un foc de artificii, ca o ploaie ce se spărgea într-o infinitate de cioburi viu colorate, încît nu-și mai putea întoarna privirea bucuroasă de la tavan, pardon, ce tavan, ce pereți, ce casă, nimic, nimic din toate astea, numai umbre și aparențe, cu adevărat reale fiind doar dudul, cocoșul, și cu-cu-ri-guu, cu-cu-ri-guu!...

S-a dat jos din pat, a tras pe nerăsuflate apa din ol, și s-a culcat mistuit de chinul cunoașterii, cu speranța că va mai vedea ce și cum... Adormise de îndată cuprinzător și adînc. Poate nici nu s-ar fi trezit la timp dacă nu s-ar fi lovit cu șoldul de colțul de sus al dulapului. Căci plutea... Țolul continua să fie pe el ca valtrapul

pe un cal năzdrăvan, dedesubt însă nu pat, nu așternut, numai pijamaua de olandă, cumpărată de curînd ca să se deosebească decisiv de țăranii satului, și curenții răcoroși pe care plutea simțindu-se imponderabil ca un balon locuit de gaze miraculoase.

L-a trezit durerea din șold. A constatat situația fără a se impacienta cîtuși de puțin. Din contră. S-a lăsat în continuare să lunece în acea plutire, că-i plăcea. S-ar fi zis că cineva îl ține numai pe falangele subțiri ale unor mîini catifelate, născute să mîngîie. Numai pe urmă, într-un tîrziu, speriat de isteria măgarului din curte (căci diavolul, ori de cîte ori trece poștașul pe drum, nu tace nici în ruptul capului pînă se îndură de el și-i întinde un ziar, sau două, pe care le mănîncă imediat cu o poftă nemăsurată) vroind să strige și el își deschise gura din cavitatea căreia începuse să iasă un fum albicios ca o adevărată iarbă de colilie, și astfel căzu lent, molîu și blajin, umplînd încăperea de liniște.

O prevestire mai limpede și convingătoare nici nu era posibilă. O stare de spirit mai aptă să facă față la confruntările ce se profilau pe orizontul zilei, nici că trebuia. Și totuși, odată sosit aici, cînd mai avea o zvîrlitură de băț pînă să intre, cineva parcă, unul ce-i semăna leit, dar de dimensiunile unei fotografii doar, se aruncase înăuntru lui cu capul în jos. De undeva din creier, ca de pe o trambulină se aruncase, și nu ajungea nicăiri, numai cădea, cădea, printr-un gol negru și nesfîrșit. Iar de teama acelei căderi, picioarele lui nu mai mușcau din puținul drum ce mai rămăsese, băteau pasul pe loc tot mai încet, pînă mișcarea lor se reducea la tremurul dureros al genunchilor.

„Și ce-i, domnule, dacă este primarul înăuntru, n-o să mai încapă de mine?!"

— Doctorul! Doctorul! N-a venit doctorul?! strigă alarmat, șeful de post, apărut în ușa crăpată pe jumătate.

— N-a venit... încă, răspunse Pantelemon Meseleu luat prin surprindere.

— Aoleu maică, aoleu! Și trebuia să sosească de mult, că-i nevoie de el ca de aer. Adu-l înăuntru de cum îl vezi, că-i urgent!

Pantelemon Meseleu alerga de zor prin curtea plină de bălării uscate, sărea ca un iepure peste butoaie desfăcute pe jumătate și culcate într-o rînă, grămezi de lemne, rămășițe ale unor căruțe povîrnite la pămînt. De cîteva ori îi căzuse șăpcuța cea mică și rotundă ca un cuibar de bibilică răsturnat cu susul în jos, se întoarse de și-o luă cu o abilitate demnă de invidiat, iuțind apoi pasul să recupereze timpul pierdut. De fapt, el alerga descriind un cerc aproximativ pe circumferința căruia se oprea din cînd în cînd, punea mîna streașină la ochi, (peste cozorocul șepcuței, dar nu asta era important) și scruta cu încrîncenare cărarea ce ieșea dintre case ca o dîră maronie, înainta printre grădini, trecea pîrîiașul și se tîrîia spre rîu ca o reptilă plată, inofensivă. Alerga cu gîndul că deși urmărea aceeași cărare, dacă o privea din puncte diferite și într-o cît mai rapidă succesiune de momente, avea șansa de-a vedea și ceea ce ar fi putut să-i scape în mod normal. Iar gîndul lui fu validat după vreo cincisprezece minute de însăși apariția doctorului Patriciu Ninsoare.

Mîndru și mulțumit de faptul că n-a stat să aștepte cu mîinile în sîn, că s-a implicat și s-a zbătut în rezolvarea problemei, Pantelemon Meseleu îl întîmpină pe doctor cu spusele șefului de post Epaminonda Turbatu, pe care le modelă și completă după talentul său, cu cîteva formule mai expresive și mobilizatoare, că e o tragedie curată, e-o catastrofă cu pierderi incalculabile, moarte în toată regula . . .

Înăuntru — fețe încruntate într-o atmosferă încărcată de fum și disperare. Primarul întinse mîna doctorului, apoi — spre stupefacția sa, și lui Pantelemon Meseleu, fără a conteni însă din micul discurs-avertisment, pe care-l rostea cu vehemență crescîndă, concluzionînd:

— Pentru căci, așa nu mai merge! Să hotărîm de capul nostru, să luăm decizii după povești. Trebuia o documentare, o analiză, o dezbatere . . . Mă rog, democrație! Nu . . . Pentru căci așa nu mai merge. Pentru căci, uite pînă unde intrarăm în rahat!

— Cum era să-mi închipui? M-am lăcomit că era de cîteva ori mai mare. Și-am zis: ăsta, da! Ăsta-i pe măsura sufletiștilor lor din Huceagu! De unde era să-mi treacă mie prin minte că schimb unul sănătos, pe unul bolnav?!

Cu fața mînjită de funingine și ochii cerșind îndurare, încins într-un șorț de salopetă de care-și ștergea în neștire mîinile năclăite de ceruială și uleiuri vîscoase, responsabilul Guriță Păiuș întruchipa veridic nenorocirea satului Huceagu, condensată într-un singur om. Primarul îl mai strînse cîteva clipe în cleștele suveran al privirii sale, apoi răsuci ochii spre doctor, dar continuă să-l țină sub amenințarea degetului arătător al mîinii drepte, adevărat instrument fatidic, de la care li s-au tras la mulți pățanii incredibile, cu urmări dezastruoase.

— Poftim! spuse primarul cu năduf. Poftim! A dat cazanul cel mic și harnic, cazanul cel ascultător și înțelegător, cazanul nostru de nădejde — element sincer, cinstit, pătruns, devotat, gata oricînd de sacrificii, pe hurdubaia asta, răblăgită și damblagită, care nu e în stare de nimic!

Doctorul Patriciu Ninsoare nu spuse nimic. Sub privirile curioase și întrebătoare ale celorlalți, calm, liniștit, sobru, își puse pălăria deoparte, își dezbrăcă pardesiul bleu, admirabil pardesiu de care nu se putea despărți de douăzeci de ani, spunea, pentru că îl simte deja atît de intim de parcă purtîndu-l ar umbla înfășurat în suflet, desfăcu butonii cămășii și își răsuci mînecile pînă peste coate, desfăcu nelipsita servietă din care scoase la iveală un ciocănel de lemn și un tub asculător. Se învîrti în jurul cazanului și-l privi cu ochi iscoditori.

— Lipește aici... Cîrpește aici... Strînge șurubul ăsta... Adaugă o sîrmă aci... Strînge-o nițel pe aialaltă...

Doctorul arăta îmbinări, coturi, pete verzui apărute pe suprafața de aramă învechită. Responsabilul Guriță Păiuș umbla ca sfîrleaza cu un lighean sub braț, din care lua ceruială și oblojea orice loc indicat. Lăsa ligheanul jos, punea și strîngea noi legături de sîrmă.

Asistența devenise atentă, concentrată, participînd sufletește la preparativele în care se pusese atîta nădejde. Preotul Ghenadie Milosul își împreunase mîinile a rugă, iar jocul neastîmpărat și mut al buzelor sale dezvăluia strădania de-a atrage bunăvoința Celui care mîngîie fără să pună mîna, dă fără să i se împuțineze și ajută fără să obosească. Șeful de post Epaminonda Turbatu, îndemnat de situație, se încheiase la gulerul tunicii, iar acum, nedîndu-și seama, probabil, din ce cauză respiră greu, își lungea gîtul fără astîmpăr cum ar încerca să scape dintr-un laț. Gheorghiță Zvîrlugă pendula iarăși ba pe un picior, ba pe celelalt, dovadă că emoția îl pătrunsese pînă acolo că lucra deja asupra bășicii udului. Izidor Plociumb, directorul școlii, după ce încercase zadarnic să găsească o soluție pe bază de cifre și calcule, renunță la inițiativă dar nu și la speranța de care se agăța atît de vizibil, frecîndu-și mîinile necontenit. Anghel Vîrtosu și Pantelemon Meseleu urmăreau acțiunea mai ales prin intermediul primarului pe care nu-l scăpau din ochi, imitînd cu fidelitate modul acestuia de-a privi și gesticula, de-a aproba și dezaproba prin discrete mișcări ale capului, felul cum Guriță Păiuș reușea să se descurce.

Acum, bandajat peste tot cu excesivă generozitate și înzgărdat cu noi legături de sîrmă, cazanul părea un animal ciudat, greoi și mătăhălos, așezat pe labele dindărăt, gata să urle la tavanul afumat și coșcovit. Doctorul mai aruncă asupra lui o privire de ansamblu, după care se apropie de el și începu să-l cerceteze după metode proprii, străine pînă și responsabilului Guriță Păiuș. Îl pal-

pă minuțios și îi luă temperatura cu dosul palmei de jos, de lîngă vatra cu cărbuni și pînă sus la comănac, de unde continuă să palpeze din loc în loc țeava ce lega cazanul de răcitorul în care intra, luînd apoi formă de serpentină. Cînd ajunse la capăt se întoarse și reluă examenul sub alte aspecte. În locuri alese după anumite criterii știute doar de el, plesnea cazanul cu ciocănelul de lemn. Punea de îndată exact unde dăduse lovitura, tubul, și cu urechea lipită la celălalt capăt, asculta, asculta... În fine, după nenumărate astfel de probe se îndreptă de spate, răsuflă ușurat și spuse:

— Ăsta, fraților, n-are nici pe dracu. E sănătos tun! Dar e un leneș fără pereche.

— Care va să zică așa? sări primarul. Se sustrage de la datorie? Grijania mamii lui! Deschide ușa cuptorului! îi ordonă el lui Guriță Păiuș. Iar spre Pantelemon Meseleu, Anghel Vîrtosu și Gheorghiță Zvîrlugă: Foc! Foc pînă se învață minte!

— Foc! pînă-i cedează nervii! completă cu satisfacție Izidor Plociumb, îndreptîndu-se din proprie inițiativă spre grămada de lemne de lîngă perete și avîntîndu-se la treabă alături de ceilalți.

— Foc și pucioasă ca la Armahedon! spuse preotul Ghenadie Milosul, mulțumindu-se doar să se tragă deoparte, de unde-i privi pe toți, pe rînd, cu o adîncă înțelegere.

Asmuțit cu aerul suflat din foale și hrănit cu trunchiuri zdravene de lemn, focul se trezi ca un balaur călcat pe coadă. Bufni trîmbe de fum și agită limbi despletite de flăcări. Încolăcit și strîns de puterile diavolești ale focului, cazanul trosni din toate încheieturile. Dar rezistă. Și borhotul din pîntecul lui început să scîncească, să geamă, apoi să uruie clocotind ca o lavă vestind începuturi de lume. Doctorul Patriciu Ninsoare cerca temperatura dar numai de la distanță, și cu tubul la ureche se concentra să descifreze în larma ce ieșea din măruntaiele cazanu-

lui, sunetele subtile ale zămislirii. Pînă la urmă strigă victorios:

— Atenție! Vine! Apare! ... Atenție! ...

Așteptau acum toți solemni, la vrana răcitorului. Se auzi un șipot firav, un fel de șoaptă monosilabică repetată cu delicatețe. În încăpere se revărsă cu dărnicie o mireasmă tare, pătrunzătoare, persistentă. În fine își făcu apariția o șuviță subțire, străvezie, de cristal lichid, miraculos. Se îndreptară spre ea mîini tremurînde s-o culeagă în păhărele apărute rapid de prin buzunare.

Băură. Le umplură din nou și băură. Apoi iar și iar. Șuvița deveni mai viguroasă. La fel de limpede, însă. O venă de zeu deschisă din care curgea fluid luminos. Privind cu încîntare la vrana răcitorului, responsabilul Guriță Păiuș avansă o idee:

— La ăsta, nu-i facem față cu păhărele, ca la cei din anii trecuți. Propun să trecem la căni. Dacă-mi dați voie, le aduc îndată, că-s pregătite.

AȘTEPTAREA

Sala gării era luminată neașteptat de tare. O lumină de faianță se revărsa din tavanul hașurat cu tuburi de neon. Asta făcea parcă să sporească și mai mult căldura. În ciuda faptului că ușile erau larg deschise, aerul refuza să circule în vreun sens. Înțepenit, crea iluzia că smocuri suspendate de căldură sălășluiesc în spațiu, iar lumina le face vizibile. Din cauza asta și călătorii, fie că intrau, fie că ieșeau, pe lîngă faptul că aveau umerii povîrniți și mîinile lungite de bagajele ce le purtau, lăsau impresia că împing anevoios și cu greu aerul ca să-și facă loc pe unde să se strecoare.

Fideliu Bravu simți acut nevoia să-și desfacă puțin cravata și să se descheie la cămașă. Asta îl făcea să aibă revelația disjuncției iremediabile provocate de forțele oculte din personalitatea sa. Venise doar cu gîndul ferm de-a rămîne pînă la urmă cu nodul mare intact, așa cum reușise să și-l potrivească acasă. Nu era la mijloc numai o superstiție. Astfel legată la gît, cravata îi întărea parcă autoritatea. Și nimic nu-i era mai necesar acum, decît o figură sobră și impozantă, din care să emane în egală măsură spiritul lucid și responsabil, bărbăția, atitudinea curajoasă, francă, lipsită de echivoc. De aceea nici nu se bărbierise azi dimineață. Renunțase după o meditație temeinică. Pentru că fața lui ovală, grăsuță, cu pielea de culoarea unor învelișuri roz folosite la batoanele de cio-

colată, atunci cînd este rasă zilnic îl dezavantajează, întărind impresia creată din păcate și de vocea tenorală, molatecă și dulceagă, c-ar fi o ființă caracterizată definitoriu prin credulitate naivă și bunătate tîmpă. Dar neras, deși culpabil de-o oarecare neglijență, cîștigă în expresivitate și asprime, sugerează îndîrjirea specifică masculilor duri. Făcuse, așadar, niște lucruri deloc întîmplătoare, ci chibzuite și cu anumit scop. Iar acum, poftim! Parcă n-ar fi în stare să respire altfel decît cu cravata desfăcută și cămașa descheiată.

Contase pe voința care acum îl părăsea. Iar în jur, indiferența cronică de care suferă lumea, luase parcă forme vătămătoare. Nimeni nu purta costum și cravată! Ba, mai mult. Chiar prin dreptul lui trecură o pereche între două vîrste. Ea, înțepată și bodogănind de zor, susținîndu-se vorbele cu gesturile mîinilor dezlănțuite, ce nu păreau legate de trupul șovăitor din cauza căldurii, ci mai degrabă păreau conexate la o mașină automată de tricotat. El, vădit enervat, dar stăpînit, se opri locului. Cu un singur gînd, cum i-ar fi pus o mînă pe umăr, o opri și pe ea. Apoi, de sub fruntea prestigios încruntată trimise asupra-i o simplă privire. Una tăcută și densă. Ca un norișor de piper presărat peste o farfurie cu supă. Ea se îmbujoră, se fîstîci, bîlbîi ceva, ca imediat să i se zbată numai buzele, fără cuvinte. Lăsă capul în jos, supusă, învinsă. Cînd îl ridică din nou, ochii ei cerșeau iertare, iar în umerii obrajilor deveniți deja livizi și tematori, apărură petele părerii de rău. Iar tipul — stupoare! Purta de la brîu în sus doar o cămașă discutabilă, un fel de maieu cu mîneci scurte prin care i se vedea bustul acoperit impudic de păr sîrmos și roșcat. Ei?! În fața evidenței, Fideliu Bravu renunță la suporții de susținere ai voinței sale și-o auzi prăbușindu-se în prăpastia renunțării.

Impresia că-l incomoda insuportabil gulerul cămășii scrobit prea tare se dovedise falsă. Iată, stricase inutil frumosul nod de la cravată, se descheiase la doi nasturi

și tot degeaba. Presupusul căluș de natură să-i creeze senzația stupidă de sugrumare nu era decît, eventual sugerat de gulerul și cravata strînse în jurul gîtului. Poate el era aievea localizat sub piele, sau produs doar de-o inedită stare de spirit ce-l controla. „Bine măcar că mai este vreme destulă pînă la sosirea trenului" își spuse. Se va retrage în sala de așteptare pentru clasa întîi, acolo sînt oglinzi pe pereți și-și va putea aranja iarăși ținuta. Pentru că la el, ordinea-i ordine! Acest obicei excelent și-l formase în școala militară și reușise să și-l păstreze de-a lungul anilor. Obligat să renunțe la cariera armelor din motive pe care nu-i plăcea să și le amintească (printre altele, leșina de fiecare dată cînd comandantul striga: „aviație inamică!") a continuat, totuși, într-o tentativă temerară de-a înfrunta destinul, să-și ducă viața strict modelată după tiparele cazarmei. Astfel ajunse la performanțe pe care, cu surîsuri de satisfacție și le destăinuia adesea printr-o metaforă ce-i aparținea; anume, că în locul sîngelui, prin venele sale ar curge un fluid misterios, incoruptibil și inepuizabil, numit disciplină.

Fu atras — fără să-și dea seama — de restaurant. Realiză că-i înăuntru numai cînd un ospătar voinic, pe un ton ce trezea sentimentul de obligație, îl pofti să ia loc și-l întrebă cu ce să fie servit. Ezită, se așeză la masă, apoi sări speriat, spre uimirea omului în livrea și încurcat spuse: „Nu... Mulțumesc... Știți, eu... Aș, cum nu, dar n-am timp, numai mă uitam după cineva, unul..."

Revenind în holul cel mare, își dădu ceama de întregul caraghioslîc. Cu siguranță mirosul de mici l-a ademenit într-acolo. Micii, da! Slăbiciunea, dacă nu chiar viciul lui. Nu era nimic grav dacă solicita vreo doi-trei. Dar, totuși, nu! Izul de usturoi... Căci una e să fii sever, alta să fii respingător. Sau poate berea? Hmm... Senzația de asfixiere i-ar putea veni și de la o sete ascunsă, secretă. Nu este exclus ca subconștientul, în semn de apărare, să-l fi condus la restaurant. De aceea ar tre-

bui practic să se întoarcă și să ceară o sticlă. S-ar potrivi, însă... Există un adevăr care nu poate fi neglijat: berea, pe cît stîmpără setea, pe atît îi domolește și nervii. Or, el, acum, trebuie să fie ca un arc pe punctul de-a slobozi săgeata; ca un motor ce-și așteaptă semnalul de pornire; ca un dulău cu mîrîiala-n bot, ca un curcan cu aripile-nfoiate, ca un pisoi cu ochii ațintiți la gaura din ungher, ca un... Glasul din difuzoare anunță sosirea unui personal. Fideliu Bravu tresări și-și manifestă subit relativa neîncredere în propriul auz. Dar dacă-i vorba de rapid și nu de personal? Din fericire, același glas reveni și prin atenția lui sensibilizată la maximum se filtră fără echivoc știrea că „trenul personal numărul 520 va intra în gară peste cinci minute, la linia opt".

Timpul înainta șovăielnic. Vietățile lui nevăzute se încîlceau și poticneau în iarba la fel de nevăzută, a căldurii. Ascunsă vederii, se ducea o luptă surdă. Trebuia să fie ceva asemănător alergării unor căpriori speriați printr-o holdă înaltă și deasă: salturi istovitoare dar abia sesizabile, linii frînte, căderi și ridicări. O istovire mistuitoare; o zbatere continuă; un mers ca o pierdere. Fideliu Bravu se trezi urmărit de cîțiva ochi întrebători și mirați. „Arăt desigur ca un dezmățat" fu primul lui gînd. Avu însă de îndată revelația faptului că el, fără să-și dea seama, încerca să imite acele vietăți ale timpului, sărind asemenea unor căpriori speriați. Cu siguranță a fost extrem de caraghios. Oare cîți l-au văzut? Cu aparentă indiferență își duse mîinile la spate și, făcînd cîțiva pași, încercă să fredoneze un cîntec, dar glasu-i refuza intenția, așa că scoase mai mult un fel de gîlgîit. Trase discret cu ochii în preajmă. Din fericire oamenii erau atrași, fiecare în parte, de magneții altor gînduri și interese, ca să mai acorde atenție năzbîtiilor întîmplătoare. Și cei la care inițial le trezise curiozitatea îl abandonară, e drept, sucind din cap și dînd din umeri semnificativ. Doar în fața standului cu ziare un copilaș dolofan, cu părul numai cîrlionți,

rîdea fericit și-l arăta cu degetul strigînd: „Mămico, mămico, roagă-l pe nenea să mai facă!...

Ieși pe peron. Își scoase batista de rezervă — excelentă idee a avut cînd și-a luat-o, altfel ar fi fost obligat să recurgă la cea reprezentativă, pusă cu grijă la păstrare pentru momente cheie, în buzunarul de la piept — și se șterse cu rîvnă de sudoarea prea abundentă. Era derutat și bîjbîiala sa sporea canicula, făcîndu-i parcă și mai greu suportabile consecințele. Aici lumina difuză evidenția direct materialitatea ierboasă a căldurii, dezvăluindu-i smocurile prăfoase și despletite, în aerul stătut, volatil. Privelișteа îl făcu pe Fideliu Bravu să simtă o undă de regret pentru graba cu care venise la gară. Tocmai el, omul la care disciplina-i disciplină! Cu modul lui de viață antecalculat, putea să ajungă doar cu cîteva minute înaintea intrării trenului. Sau, dacă totuși a venit, dacă nu și-a făcut un plan riguros pentru folosirea timpului, de ce nu și-a elaborat unul privind întîlnirea? De ce n-a meditat puțin asupra mijloacelor prin care să dovedească spontaneitate, prospețime, naturalețe, care cică dau sevă dialogului, stîrnesc interes, lămuresc și înduplecă, sugerează inteligență, disponibilitate sufletească și, ca atare, asigură succesul. Contează mult, chipurile, impresia de neastîmpăr emoțional firesc! Asta de la cine și cînd i s-a furișat în minte?! Fleacuri!... Lecții pentru adolescenți întîrziați!... În fond, la o poveste consumată, analizată, clasată și depozitată voit în cele mai dosnice unghere, la o poveste lăsată cu bună știință la îndemîna uitării ca s-o roadă, cum să nu fie previzibil deznodămîntul? El va marca definitiv și-n termenii cei mai fermi, ruptura. O ruptură fără adiționarea unor scene romantic-desuete cu procese verbale de constatare a modului permanent în care s-au deteriorat sentimentele, cu plînsete, regrete și aluzii la posibile acte deznădăjduite. O ruptură sobră, în cuvinte puține și bine chibzuite, cu gesturi simple dar semnificative, cu tăceri prelungi și priviri tranșante, ale căror efecte cumulate să nu fie de suprafață ci

de adîncime, să nu stoarcă ploaie trecătoare de lacrimi, ci să crească vlăstarii unei suferințe reale și durabile. O ruptură așadar, nu numai previzibilă, ci conturată impecabil. De adăugat ar fi, eventual, cîteva picanterii din partea lui: un surîs ironic, o glumă amară, un apropo la lucruri despre care ea credea că el habar n-are, care, desigur, îi vor trezi dumneaei și alte bănuieli, făcînd-o să-și piardă armura invulnerabilității, de care era atît de sigură.

Fideliu Bravu se așează pe o bancă și sprijinindu-se de spătarul ei, închise ochii. Astfel putea să-și amintească mai bine, pentru că el, din cauza disciplinei ce-i curgea prin vene devenise bolnav de exactitate, nu suporta ambiguitatea, echivocul sau presupunerea, de aceea prefera să vadă ce-și amintește, să-și amintească prin văz mai bine zis, iar cu ochii deschiși cum s-o facă, exista pericolul ca imaginile trecutului să se suprapună peste cele ale prezentului, și-atunci de unde succesiune, logică și exactitate? Sub pleoapele închise însă, se vede numai ce se amintește, și-atunci totul e clar.

Deci iat-o pe doamna Vilanela! (Vi-la-ne-la, Vi-la-ne-la, Vi-la-ne-la! . . . Auzul lui este pe cît de sentimental, pe atît de vivace. Abia se zvonește acest nume că-l și ia, și-l înaripează, și-l unduie în toate direcțiile, și-l ține viu în pînzele ecoului, cum trezia de după somn mai păstrează încă proaspăt și agil, visul). Doamna Vilanela coboară treptele catedralei ortodoxe. Cu pași rari, cumpăniți. I-ai crede ezitanți, dacă n-ar fi sobri; fără țel, dacă n-ar fi somptuoși; poate chiar triști, dacă n-ar fi elastici. Dar ei sînt pașii unei femei de treizeci și cinci de ani, care într-un singur deceniu și-a condus cu demnitate pe drumul fără întoarcere trei soți septuagenari iar acum, după parastasul ultimului dintre ei, de la care tocmai iese, (nu i-a făcut plăcere, dar totuși l-a organizat, ca, astfel, ticăloasa de cumnată-sa, cea care a încercat să-i bareze drumul spre regretatul Mișulică și deci, implicit spre o parte din moștenirea acestuia să piardă pariul, iar ea, pentru efortul depus și surplusul de emoții provocate

să beneficieze la rîndu-i de jumătate din el) pașii o duc, încă cernită la haine dar liberă la suflet, dintr-un trecut îndoliat, spre un viitor promițător. Căci în viitor este viața de care, în fine, va avea dreptul să se bucure fără teamă de clevetiri, viața cea tumultoasă și plină de neprevăzut, care începe chiar acolo în fața ei, în piața cea largă, primitoare și vesel spoită cu soare duminical, prin mijlocul căreia, întîmplător, pedant și elegant însă ca întotdeauna, trecea el, Fideliu Bravu, citind Sportul popular . . .

O privire admirativ-iscoditoare el, gene lungi timid-inocente lăsate-n jos ademenitor ea, schiță sumară de salut ceremonios-afectiv din partea lui, zîmbet melancolic oferit de ea, înaintare grăbită el, mers șovăielnic ea, un „Mii de scuze, vă rog!", un „Ah, nu-i nimic!" și „Permiteți-mi, doamnă", „Cu plăcere, domnule!" etc., etc., plimbare comună, compătimire și ofuri, adeziune la suferință, recunoștință pentru adeziune, flori de la țiganca din colț, iar etc., etc. și, în sfîrșit, viața cu irezistibila-i forță de atracție absorbindu-i în forfota orașului.

După zile și nopți în care sentimentul a săpat albie adîncă în existența lui, după întîlniri cerșite, scrisori disperate și telefoane bîlbîite, cînd speranțele păreau a se nărui cu totul, întunericul e spart de o rază: doamna Vilanela acceptă să fie vizitată acasă. Handicap depășit, alarmă generală! Mintea-n fierbere, simțurile-n alertă!

. . . Croitorul cu mustața-n furculiță, cu nas coroiat și favoriți dornici să suplinească lipsa părului de deasupra, își plimbă privirea de la Fideliu Bravu la costumul ce se prezintă fără cusur, înainte de-a începe, totuși, să-l mai calce o dată, „ca să fie dunga mai proaspătă!" cum susține clientul, zîmbește larg, plin de înțelegere și, cu o voce săltăreață, ciupind anumite silabe, cîntă cu duioasă aducere aminte „Madona e mobile . . ."

. . . Doamna cea durdulie și cu ochi alunecoși de la spălătoria „Crinul" îl primește de-a dreptul festiv. În lipsa altor persoane își permite chiar o mică licență ex-

traprofesională. Cămășile curățate i le înmînează cu jovială încetineală, săvîrșind ceea ce s-ar putea numi chiar o mîngîiere relativă, o adiere emoțională. Dar grija lui excesivă și inedită pentru felul cum arată gulerele, piepții și manșetele o făcură să retracteze ceea ce era pe cale să promită, ba chiar să scapere urgente și orgolioase scîntei din ochii săi negri și-n general atît de umeziți de bunăvoință, și cu mîndrie rănită să-și tragă halatul peste sînii agitați, uitați într-o clarobscură și studiată dezvelire.

... Frizerul și-a revărsat asupra lui Fideliu Bravu ambele șuvoaie ale talentului său viguros: cel practic, exprimat prin iscusința manevrării instrumentelor, și cel teoretic, dovedit de framecul banalităților povestite; șuvoaie care numai curgînd împreună fac dintr-un om priceput, un bun meseriaș.

... Vînzătoarea din drogherie i-a arătat de la început considerația cuvenită prețului ridicat al parfumului solicitat, iar florăreasa — acră la suflet și eliptică la vorbă în prima fază — odată cu bacșișul mobilizator ce i l-a pus direct în buzunarul șorțului, a devenit mai delicată decît înseși florile ce le așeza într-un splendind aranjament, deși trebuie spus, acestea au fost aduse dintr-o rezervă specială și apoi alese cu exigență severă.

... La rîndul lui, șoferul de taxi părea să aibă cît se poate de limpede ideea că nu duce pe fitecine, oriunde, că întîmplarea l-a atras și pe el la o bătălie cu miză importantă și tocmai de aceea se comporta astfel, încît să insufle înțelegere și siguranță. Cu atît mai mult, acel drum a devenit pentru Fideliu Bravu nu doar o deplasare în spațiu ci, simultan, și o mișcare de primenire a sinelui prea împovărat. Așteptările chinuitoare, decepțiile și îndoiala, nerăbdarea și oboseala păreau acum niște trăiri străine, ce aparțineau deja trecutului peste care mai trecea doar o vagă și fugară amintire. Sufletul avea înaintea sa orizonturi largi între hotarele cărora spațiul și timpul se identificau cu numele Vilanela, iar acest nume — amestec ciudat de sunet, lumină și mireasmă vibra atotcuprinzător, urcîndu-i în simțuri o stranie beție. Și astfel Vi-la-ne-la, Vi-la-ne-la, Vi-la-ne-la, pe străzile prea strîmte și într-un taxi prea lent pentru neastîmpărul lui, la poartă și pe scări, în cîntecul soneriei și-n scîrțîitul ușii pînă cînd, iată aidoma visului dacă nu și mai și, o Vilanelă reală: fermecătoare, exuberantă, supremă, dar ...

Dar nu singură! Căci în spatele ei, urniți din fotolii și jilțuri, cu vizibilă neplăcere în ciuda unor zîmbete căsnite, strîmbe și prea transparente pentru a ascunde ceva, îl așteptau să-i întindă mîinile niște bărbați în floarea vîrstei, care ulterior aveau să-i trezească cele mai impetuoase răbufniri de invidie și ură, aveau să-i provoace înălțări și prăbușiri extreme, de la curajul diabolic, la teama anchilozantă și lașitatea compromițătoare.

Alte zile și nopți de furie neputincioasă, de orbecăială zadarnică. În mintea lui se succedau scene din acea seară și cu fiecare imagine ce și-o reamintea, punea stăpînire pe el ideea răzbunării. Deci, să se răzbune! Să fie necruțător! Sadic! ... O dată luată, hotărîrea îi producea călduri. Pe moment era parcă încîntat de propria suferință. Datorită ei va face niște lucruri de care prietenii și cunoscuții nicicînd nu l-ar fi crezut în stare. Va răzbuna nu doar iubirea lui terfelită, ci, prin puterea exemplului, sentimentele nobile și nerespectate în general. Va zgudui orașul! Va ... Hm ... Va, va, dar cum? Obligat de întrebare își punea mintea la lucru. Nu ajungea însă la nici o formulă cîtuși de puțin acceptabilă. Derutat, se arunca asupra cărților polițiste. Citea și recitea. Nota sîrguincios rețetele unor răzbunări celebre. Cum se oprea mai analitic la ele, le găsea fisuri. Nu se potriveau. Erau prea multă literatură și prea puțină realitate. Erau citibile, dar impracticabile. Să se răzbune prin crimă?! Auzi, tîmpenie! Pe cine să omoare și de ce? Adversarii erau prea mulți și-n plus, nu-i pricinuiseră rău direct, ci prin ricoșeu; adică, sentimentele lor ajungînd la țintă și de acolo deviind ... Pe ea?! Ooo, dar este de neiertat

însuși gîndul! Apoi, ar fi un gest total lipsit de sens. Pentru că răzbunarea trebuie să-i afirme iubirea sa mare, sinceră, ardentă, etc., etc., s-o facă văzută, înțeleasă și prețuită. Or, dacă... Ptiu, drace, pierit-ai fi fost în pustie!...

Decepționat se retrăgea în sine ca un animal rănit în vizuină. Stătea ceasuri întregi cu ochii ficși, goliți de imagini, cu capul părăsit de orice gînd, cu mușchii fleșcăiți și respirația rară, expus suferinței care-l viscolea dureros și concret, ca o furtună de nisip. Din disciplina lui proverbială nu mai rămase decît instinctul de foame și sete. Misteriosul ei fluid despre care-i plăcea atît de mult să creadă că-i curge prin vene, se irosea parcă prin rănile morale, adînci și nevindecate. Și astfel, grav bolnav de-o dragoste virulentă împotriva căreia organismul său refuza să se apere, ființă energică și totuși fragilă și perisabilă, Fideliu Bravu intrase într-un proces al deriziunii lente și ireversibile. Povestea risca un sfîrșit, pe cît de rapid, pe atît de dramatic.

Există însă, la extremis, reacții ale creierului cu totul imprevizibile. Probabil, ajunse la masa critică și amenințate cu dezagregarea, celulele încărcate cu substanța inteligenței fac explozie și atunci... Căci numai așa se explică fulgerul acelui gînd salvator, bubuitura asurzitoare din cămările minții în urma căreia, o dată cu ridicarea fumului și risipirea prafului totul i-a apărut clar, omenesc și realizabil: de ce să se răzbune?! Mai bine s-o urmărească!... S-o aibă în vedere zi de zi, ceas de ceas, pas cu pas! Ei, da! Să tragă cu ochiul, să ciulească urechea, să-i țină urma! Să vadă, s-audă și să miroase totul! Să-i ghicească intențiile, să-i depisteze relațiile, să-i înregistreze escapadele! Aceasta era o soluție admirabilă și cu o bogată tradiție locală — cunoscuse doar și el atîția bărbați de nădejde care au practicat-o pe scară largă și cu rezultate de rezonanță publică, încît, dacă n-ar dori cu orice preț să-și lase sieși impresia unei descoperiri, ar putea trage concluzia că, de fapt, soluția exista deja

depozitată în cutele memoriei, că presupusa explozie putea fi la fel de bine un simplu strănut de pe urma căreia hîț! sări ideea.

Amintindu-și ce-a urmat în continuare, Fideliu Bravu nu reuși să bareze o puternică furnicătură ce-l străbătu de la degetele picioarelor și pînă la vîrful urechilor. Se scutură ca luat de friguri. Gest indecent, dar explicabil și chiar mai mult: scuzabil. Căci sub pleoapele sale începură să se deruleze întîmplări care, și numai imaginate sau povestite îți pot declanșa emoții cu grad sporit de nocivitate, darmite trăite aievea, cu lux de amănunte? Să dai telefoane în numele altora, să te faci mesagerul unor persoane inexistente, să ticluiești scrisori anonime și să deschizi cutii poștale ca să citești altele, semnate; să substitui bilețele intime, cărți de vizită, coșuri de flori și cadouri; să bați trotuare, parcuri și străzi, să te furișezi prin case de modă, magazine de lenjerie, săli de gimnastică, ateliere de manichiură, pedichiură și coafură, prin cafenele, baruri și restaurante travestit în femeie, popă, țăran venit la tîrg, instalator, vînzător ambulant, poștaș, hornar, birjar, măturător, hingher și gunoier; să cumperi servitoare, vecini, grădinari, lăptari, croitori, maseori, și alte și alți nu numai din jurul ei, ci și din jurul lor, care deveneau tot mai mulți, lăfăindu-se-n cercuri tot mai largi; să-ți neglijezi serviciul, uitîndu-ți obligațiile elementare, să fii criticat, sancționat, blamat și amenințat cu datul afară, cînd economiile ți s-au topit, datoriile cresc iar creditorii îți multiplică poza; să te urci din mers în autobuze și troleibuze, să tragi semnalul de alarmă în trenuri, să dai din coate și să calci bombeuri, să împingi, să zgîrîi și să muști, să te cațeri în copaci, pe burlane și prin găuri de aerisire, să te arunci peste garduri, șanțuri și gropi, să fii alergat, lătrat, huiduit, lovit și urmărit tu însuți în vreme ce... „Atenție, atenție!... trenul... hîrrrr, numărul hîrrr... va sosi în... hîrrr... peste... hîrrrrr minute. Atenție, hîrrrr... ție! rugăm să... hîrrrr, să hîrrrr... șșșșș... tîc, tîc, pîîîhhh...“

Fideliu Bravu făcu un salt de adevărat atlet. Dovadă că bătrînica ce trecea pe alături era gata-gata să-și scape coșul încărcat cu mere, iar cățelul unei doamne, și ea aflată în preajmă, s-a zbătut în lesă pînă a rupt-o și schelălăind îngrozit a luat-o la sănătoasă. Bunul simț al lui Fideliu Bravu păli, cavalerul din el se rușină. Sînt însă imperative care în fața altor imperative devin formalități neglijabile. Pe temeiul acestui adevăr, în loc să-și ceară scuzele de rigoare de la cele două ființe lezate-n echilibrul lor psihic, el se năpusti disperat spre sala de așteptare de la clasa întîi. Leoarcă de sudoare, aprins la față și cu jugularele umflate se apropie de peretele cu oglinzi, precipitat nevoie mare să-și aranjeze ținuta, condiție și suport al prestigiului său de bărbat. Grăbite, degetele se dovediră stîngace, cămașa parcă se strîmtase, gîtul precis se umflase, iar tentativele repetate de-a se încheia la guler s-au soldat cu ruperea nasturilor. În situația creată, cravata, preferata lui cravată maron, cu ecran alb și buline sinilii nu-și mai putea îndeplini menirea de obiect pur decorativ, ci trebui să preia și funcții strict utilitare, să strîngă în jurul gîtului gulerul total compromis acum — ud, boțit și murdar, așa că de unde nod mare, triunghiular și bombat, de unde aranjament cu pliu lateral, dar iată și umărul stîng pătat cu var luat de pe vreun perete, și reverul umed, o fi numai transpirație? și batista cea reprezentativă confundată cu cea de rezervă, iar trenul este deja în gară, se aud strigăte, exclamații, halo, helo, Nely, Sandy, aici, aici, forfotă și murmure pe fondul ultimului scîrțîit de osii și roți, prelung, adînc, agresiv, înainte de oprire.

Căldura devenise insuportabilă. Aerul avea gustul sărat și duhnea tot mai tare a transpirație. Era un fel de masă invizibilă dar gelatinoasă; un șuvoi dens, greoi, care antrenat de oamenii îmbulziți spre ieșirea de pe peron curgea acum o dată cu ei alcătuind o forță compactă, impenetrabilă. Fideliu Bravu încercă în cîteva rînduri să-l străbată în sens invers. Fu însă scîlciat și apoi respins ca

o cantitate neglijabilă. Resemnat, se trase deoparte și folosindu-și la întreaga lor capacitate cele două batiste identic mototolite, se angajă într-o luptă fără sorți de izbîndă cu transpirația ce amintea de izvoarele uitate în coasta dealurilor, izvoare care la mici înfruntări geologice petrecute în straturile adînci, se trezesc la viață șipotind printr-o infinitate de firicele de apă. Trăia senzația unei pierderi irecuperabile.

Deși nu-și făcuse un plan anume pentru această întîlnire, în mintea lui se înfiripaseră totuși cîteva scene posibile. Ea făcîndu-i cu mîna de la geam în timp ce trenul se apropie, iar el privind-o rece, tăios, intransigent, dovedindu-și prezența acolo doar pe temeiul unui dezvoltat simț cavaleresc. Ea coborînd, și înainte chiar de a-și trage bagajele din calea celorlalți, agățîndu-i-se disperată de gît și plîngînd în hohote, în timp ce el — împietrit într-o suverană indiferență, o cuprinde cu mîna dreaptă pe după umeri, atenție însă: gest aspru, bărbătesc, cel mult proteguitor, nicidecum sentimental. Ea să-și ridice ochii rugători, el s-o măsoare cu severitate piezișă, ea să sufere sincer, el să zîmbească dureros-ironic, și cîte alte asemenea tablouri fugare, expresive și convingătoare însă, i-au trecut prin minte pentru a-i crea imaginea dură a acelui bărbat infailibil care se visează să fie, care poate și este, dar din păcate nu se poate valida ca atare pentru că împrejurări atît de vitrege... căldura... cravata... cămașa... „hirrrr... ție, hîîîr... ție, pic, pic, pic, hîrr, pac, pac, hîîr... Poc! Poc! Poc!“ Ultimele nu mai erau scrîșnete dinăuntru stației de amplificare, ci lovituri de pumn sadea, aplicate fără milă și cu meșteșug. Inițiativă lăudabilă, căci altfel, obositele încheieturi de sîrmă se scuturară de rugină, stația redobîndi pentru cîteva clipe o relativă luciditate, iar un glas de soprană, asprit de nicotină, țîșni vesel și optimist: „Atenție, atenție! Trenul personal numărul 502 sosit în stație la linia unu din direcția Roșioara, va pleca peste trei minute în direcția

Blînda, Larga, Muzdup. Rugăm insistent persoanele care însoțesc . . .“

Fideliu Bravu lăsă mîinile într-o neputincioasă atîrnare pe lîngă corp. La capătul lor, două cîrpe ude leoarcă — batistele. De pe frunte, cîțiva stropi mari i se prelinseră prin sprîncenele stufoase și-i ajunseră-n ochi. Le simți din plin efectul, se crispă, clipi des, dar parcă usturimea provocată nu se ridica la nivelul sancțiunii ce-ar fi vrut să și-o aplice. Se adresă unui bătrînel cu rucsac în spinare, purtat de șuvoiul uman către ieșirea spre stradă. Spusele acestuia confirmau anunțul stației. Într-adevăr se înșelase. Trenul ce-i pricinuise atîtea necazuri nici măcar nu era cel așteptat. Deodată simți pe limbă un gust inedit. Era din gama amarului și, totuși, foarte diferit de gusturile cunoscute. Asta-l făcu să se cutremure. Refuzase cu încăpățînare să creadă că l-ar putea pătrunde disperarea. Se credea impenetrabil la asemenea slăbiciuni. Acum însă, nu-i mai putea nega prezența. Gustul acela o dovedea. Iar închipuirea lui, o dată declanșată, relevă o disperare cu înfățișare de jivină necunoscută, care avea deja cotloane adînci în existența sa, și care, desigur, va pune curînd stăpînire pe el. Pe moment îi simte disperării doar gustul neplăcut. Ce se va întîmpla însă cînd va auzi șuieratul cavernos, cînd îi va mirosi miasmele de animal și-i va pipăi recele alunecos al solzilor? Se cutremură încă o dată. Stropi de sudoare îi căzură de pe frunte ca picăturile de ploaie de pe frunzișul scuturat de vînt. Roti prin sală o privire încărcată de candoare naivă, de stupefacție și uimire, de ură dar și de speranță; o privire de vițel rătăcit, în instinctele căreia simțul orientării este zădărnicit de o teamă subită și buimacă. Nădăjduia într-un argument capabil să-l contrazică, într-o dovadă potrivnică presupunerilor sale, într-un sprijin întîmplător, fie el și o simplă idee sau o vagă sugestie, numai să-i abată atenția de la apropiatul, inevitabilul și catastrofalul eșec. Dar ți-ai găsit! Argument de unde? Ideea de la cine? Indiferența lumii

devenise atît de concretă, că înconjurat de ea fiind, avea acuta senzație că se găsește închis într-o capsulă de sticlă. În plus, prin lumina tot mai stridentă, cu luciri tăioase de faianță, căldura luase înfățișarea unui paianjen imens, spînzurat sub cupola gării, amenințînd să prindă mulțimea cu nenumăratele sale picioare.

Nimic mai jalnic în formă și rușinos în conținut, decît să cazi pradă tristeții iremediabile. Să fii din carne și oase și totuși să ai soarta castelului de nisip, curgînd înăuntrul tău, lent, dar implacabil. Iar dacă ajungi să-ți fie milă de tine, ce să mai aștepți de la alții? Ce rost are să stai în gară ca un cățel spășit, dacă ți-ai propus să fii dulău înrăit? De ce să fii prețul ocazional pe care calcă doamna Vilanela (O, Vi-la-ne-la, Vi-la-ne-la, Vi-la-ne-la! sunete de-argint zădărnicite-n auz) cînd erai hotărît să fii stînca de neclintit de care să-și turtească nasul și să-și frîngă mîndria? Ei, dar pentru a te ridica deasupra cauzelor tristeții, pentru a le considera demne de dispreț (he-he cămașă, he-he cravată și alte fleacuri) trebuie să fii puternic, iar puterea ți-o dă furia. Asta-i marele secret! Furie de taur învrăjbit! Furie de tigru rănit! Furie de vultur dezlănțuit! . . .

Demers rațional impecabil, soluție excelentă. Se pune doar o singură problemă: cum să atingi un grad atît de înalt de furie pe-o asemenea caniculă? Cum să dobîndești acea stare nobilă, specifică bărbaților demni de invidiat, cînd sîngele-ți curge prin vene mai leneș ca un ulei de măsline dintr-un borcan, nervii ți-s moi și de scamă, iar gîndurile, da, chiar gîndurile cele necesar a fi sprintene și inventive, abia-ți dau ocol capului, foșgăind letargic, precum un stol de muște somnoroase?!

Fideliu Bravu începu a se plimba pe peron. Cu mîinile la spate, bărbia în piept și pașii egali, fermi, bine măsurați, cu ținută ușor arogantă și profund meditativă — expresie a mai vechilor sale instincte, dobîndite în anii liceului militar. O ținută ce ar fi dat prestigiu și unui căpitan de vas, ieșit pe punte în fața echipajului,

cînd orizontul vestește furtună. Sau unui colonel de infanterie, ce simte nevoia să mai facă niscaiva pași prin fața regimentului, înainte de-a ordona pornirea la atac. Aceste invocări nu vor, desigur, să acrediteze ideea că ținuta adoptată nu i se potrivește și lui. Dimpotrivă. Ele vor să întărească presupunerea că o asemenea ținută este cum nu se poate mai adecvată unui bărbat care se concentrează pe toate liniile — fizică, psihică, morală, volitivă, afectivă, și care-o mai fi — spre atingerea unui obiectiv concret și imediat. În cazul în speță — furia, în forma sa imperativă de manifestare.

„Cine-mi făcu mie un rău așa... mai acătării?" se întrebă Fideliu Bravu, convins că odată agățate de cineva pe care-l urîse cu adevărat, gîndurile lui se vor dezmorți, piperul și ardeiul mîndriei îi vor ciupi nervii și astfel, ciuda lui va da în mult doritul clocot. „Cine? O, dar au fost atîția și atîția...".

Pete incerte învederează contur. Fizionomii hîrbuite de timp, primind relief, stăruie cîteva clipe în ipostazele cele mai reprezentative, ca să piară de îndată sub vălul tremurat al altei amintiri. „Ăsta-i individul!" se grăbi Fideliu Bravu să rețină în cleștele atenției sale figura uscățivă a unui bărbat între două vîrste, figură aparent bonomă, ascunsă pe jumătate după ramele groase, de baga, ale ochelarilor, degajînd chiar un aer de naivitate intelectuală, de încredere exagerată în oamenii din jur, o figură cu atît mai vicleană și prefăcută, mai capabilă să atragă victimele în capcana unor discuții stufoase, pretențioase, ca să le compromită în ochii asistenței, să le pună în situația de-a se contrazice ele însele, de-a se umili și recunoaște neputincioase.

„Ăsta-i!"... jubilă Fideliu Bravu și trupul lui se încordă ca un arc gata să-și trimită săgețile veninoase ale urii. În memoria sa însă, înfățișarea lui Janel Arșiță — fost profesor suplinitor de filosofie, jurnalist, antrenor de box și consultant voluntar în probleme de psihoterapie intensivă pentru persoanele cu deficiențe sentimentale —

continua să rămînă la fel de indiferentă, ba animată chiar, de o undă de ironie. Ochii temutului personaj îl fixau de după lentilele ochelarilor, iar glasul lui, interoga la fel de sever: „Cum adică, nepriceput dar cinstit, stimate coleg?" „Mă refeream la postul pe care-l ocupă..." „Exact, stimate coleg, exact! Ai spus că individul a fost făcut șef peste ăialalți pentru că era cinstit." „Așa am spus." „Dar că el era total nepregătit pentru funcția de șef, pe care a acceptat-o." „Perfect!" „Atunci eu întreb: de ce a acceptat să ocupe locul pe care nu-l merita?" „Pentru că fiind un om cinstit..." Tăcerea fu zgîriată de cîteva chicoteli. Pereții ei subțiri se sparseră apoi și țăndările strident colorate ale unor hohote de rîs îi loviră necruțător auzul.

Interesant... Și acum, după ani de zile, stîrnit din cutele memoriei, dialogul se înfiripă la fel de viu. Iar efectul lui — direct. Ascultîndu-l își mușcă buzele, trăind din nou penibila umilire. Uitarea șterse profilul unor figuri ce se distrau pe seama lui, pe al altora îl estompă, dar ochii tuturor, ochii aceia sticloși penetrau timpul ca și ochii pisicilor întunericului nopții, înconjurîndu-l cu răutate și dispreț. „Ticălosul!" exclamă cu voce tare, atrăgînd asupra lui atenția cîtorva trecători. „M-a compromis, ticălosul!" recunoscu el înfrîngerea suferită, în speranța că zgîndărind la rădăcina orgoliului, pe care-l credea bine implîntat în existența sa, va trezi sevele furiei. Surprins, constată însă că revolta sa rămîne doar la nivelul limbajului. O mîrîială înfundată, puerilă și gratuită, sub învelișul căreia spiritul și trupul somnolează buimăcite de căldura ce stăruie peste tot.

„Nu-i potrivit Janel Arșiță" fu obligat de realitate, Fideliu Bravu, să accepte ideea. Și gîndurile sale o luară pe căile întortocheate ale trecutului, în căutarea altor surse de ură și patimă. Din pîcla vieții se desprinseră pe rînd o diversă galerie de portrete. Trecu pe la fiecare și cu efort lăudabil reuși să invoce cauzele pentru care i-a urît la timpul respectiv. Își aminti perfect, cu lux de amă-

nunte, întîmplări, situații. „Conturile sînt clare încă, socotelile bine ținute" constată el și se felicită. Totuși, ce folos?! Retrăia doar durerile pricinuite cîndva, sentimentele ultragiate, sarcasmul și ironiile mușcătoare, batjocura și înșelăciunea. Dar vai, autorii tuturor acestor daune nu-i mai spuneau nimic, nu-i trezeau nici cel mai mic resentiment. Ei rămîneau doar portrete străine, îndepărtate, indiferente. Întors în trecut, el era vizitatorul avizat dar apatic, ajuns în sălile unui muzeu din motive fortuite. Deși iată, se găseau acolo: Benedict Pastramă — ofițerul ce l-a sancționat să treacă tîrîș peste grămezile de scaieți uscați de la marginea cîmpului de instrucție, Lăcrimioara Zarafescu — văduva ce l-a reclamat la Asociația de locatari că dumnealui caută orice prilej de-a urca scările numai în urma ei, avînd desigur intenții dubioase, ascunse, pe care n-are curajul să le arate pe față, cavalerește . . . Raul Mîngîiere — escrocul ce i-a schimbat piesele originale din ceasul cu cuc, încît după trei zile de la așa zisa reparație, mecanismul minunatului suvenir a înțepenit cu totul, Aglaia Cimbrișor, Rafila Potîrniche, Pamfil Strujac și încă cîțiva, oferindu-i marea ocazie de a-și lua revanșa față de ei măcar pe plan sufletesc, printr-o revoltă a spiritului său dezarmant de conciliant.

Deodată totul i se pare absurd, respingător și unsuros. Gara, oamenii, lucrurile și chiar lumina. Totul e uns, alunecă și sporește nesiguranța. Portretele celor chemați din adîncul timpului spre a-l ajuta să dobîndească atît de necesara furie se descompun în părți ilogice și caraghioase, iar părțile se macină și curg ca un rumeguș unsuros, vînturat printre degetele groase ale tîmplarului.

O locomotivă trecu alene pe lîngă el. Din foalele ei mătăhăloase scoase un fel de grohăit metalic și cu impertinența mecanismelor lipsite de morală, îl împroșcă impetuos cu aburi calzi, mirosind a vaselină și funingine. Lui Fideliu Bravu i se rostogoli pe limbă o înjurătură pe cît de spontană pe atît de colțuroasă și fu cît pe-aci să mai sloboadă una, cînd netrebnica arătare înțepeni la cîțiva metri mai încolo și o dată cu ea, întreaga garnitură de vagoane. Iar stația — acel diabolic instrument de tortură, o, doamne, cum n-are el dreptul și puterea s-o sfarme cu ciocanul și s-o scoată definitiv și pentru totdeauna din funcțiune — stația prefăcută și perversă, vicleană pînă la ultimul șurub și ironică pînă la sadism, anunța abia acum cu o voce feminină reconfortantă, adevărat zvon de clopoței de argint filtrat prin mătăsuri de China: „Trenul accelerat 427, venind din direcția Mangalia, Constanța, Cernavoda, Ciulnița, București se găsește în stație la linia unaaa! . . . După cinci minute, trenul accelerat 427 . . ."

Disperat, Fideliu Bravu se năpusti prin mulțime de-a lungul trenului. În capul lui asudat de căldură și răvășit de emoție începu a se învîrti cu iuteală — asemeni semnalelor luminoase de pe mașinile pompierilor — o singură idee: „Dumneaei trebuie să mă zărească încă de la geam, încă înainte de-a coborî, ca să nu fie luată prin surprindere de prezența mea, să aibă timpul necesar reflectării . . . efectul psihologic . . . șocul . . . regretele . . . plînsul pe umăr . . ." Numai că graba sa intră în flagrantă contradicție cu moleșeala generală. Glasuri ca trezite din somn începură a-l apostrofa blajin: „Mai domol bre, că nu dau turcii!" ca pe măsură ce trupul său se izbea de alte trupuri, tălpile sale striveau alte tălpi și coatele împungeau în coastele vecinilor, vocile să se ascută și din vălmășagul lor, Fideliu Bravu să desprindă cu groază și disperare crescînde, strigăte de felul: „Ce-mi făcuși, necioplitule?!" „Aoleu, haimanaua!" „Opriți nebunul! . . ." „Hoțul, hoțul, prindeți, oameni buni, hoțul! . . ."

În afara gării, noaptea tîrzie era înaltă și confuză. Întunericul aducea cu acoperișul de scîndură veche și înnegrită a unui fînar, sub care aerul umed și încins, îmbibat de miresmele iasomiei, atîrna ca o pînză despletită în falduri nesfîrșite. Cu haina pe umăr, cămașa scoasă din pantaloni și descheiată la toți nasturii, Fideliu Bravu se îndrepta în sfîrșit spre casă. Spunem „în sfîrșit" pentru că

a trecut încă vreme de cînd s-a încumetat să ia în piept mulțimea amorfă și lentă, din a cărei toropeală, numai strigătele, reproșurile și injuriile s-au dovedit alerte și vorace. Dar nu l-au înfrînt. Cu toate împotrivirile, a alergat de-a lungul trenului ca ea să-l poată vedea de la geam. Cum n-a zărit-o pînă la cel din urmă vagon, s-a întors și cu îndîrjire sporită a străbătut iarăși aglomerația, în speranța că ea, coborînd scările, ca orice călător sosit la destinație, înainte de-a pune piciorul jos de pe ultima treaptă, aruncînd o privire . . .

Ea nu era însă nicăieri. Puhoiul, vălurind murmure, se îndrepta spre ieșire. Imaginea ei, răvășită de un surîs trist și vinovat, așa cum el și-a închipuit-o mereu la geamul vagonului, se estompă încet, imperceptibil, pînă deveni un fuior de ceață în care, ca o vietate fără corp se zbătea întrebarea: de ce n-a venit oare, de ce? de ce? de ce? . . . Și el s-a pornit pe peronul pustiu pe urmele acelei întrebări, cum, grăbind pasul ar fi putut s-o ajungă, și ajungînd-o, ar fi găsit în ea și răspunsul.

Acum se îndrepta spre casă. O oboseală binefăcătoare îi potoli rîvna. Se simțea extenuat, dar destins. Aceeași oboseală, se pare, sporea și tăcerea. O făcea largă, adîncă, atotcuprinzătoare, încît auzea undeva, pe hotarele nopții, cum aleargă trenuri, iar refrenul lor era dulce, îndepărtat, îmbietor: Vi-la-ne-la! Vi-la-ne-la! Vi-la-ne-la!

DISCUȚIE ÎN CRÎNGUL DE LILIAC

Descoperise metoda de-a se distra grozav. Pentru că avusese curajul să se copilărească. De cum vedea că se lasă o pasăre, hop! și el se atîrna de creanga aceea. Și începea s-o clatine. Biata vietate se uita în jur, iscodea bănuitoare cu ochii ei mici și rotunzi, ca două boabe de mei din care emana o teamă crescîndă. Rămînea așa, în alertă, minute în șir, dar nu sesiza nimic. Uneori fixa cu obstinație chiar spațiul în care se găsea el. Asta îndeosebi îi procura o mare satisfacție. Simțea cum îl străbat efluviile firave și întrebătoare ale privirii ei, lovindu-se dincolo de el, de conturul aspru al lucrurilor. Pe urmă, după o vreme, pasărea se liniștea. De obicei devenea gureșă, veselă, plină de neastîmpăr. Și cînd în naivitatea ei dezinvoltă se credea cu adevărat liberă și fericită, fîșșș! îi scutura abrupt ramura de sub picioare.

Astfel își începuse și acum, pus pe hîrjoană și zbenguire, plimbarea de seară. Se luase după diferite păsări și ajunse mai departe decît obișnuia. Aici, după cotitură, îi ieși în față crîngul de liliac înflorit. Splendoare! Splendoare! exclamă și dintr-o dată avu revelația faptului că mireasma de liliac fusese preferința tinerețelor sale. Ce păcat că pe atunci nu avea posibilitatea să se bucure de tainica plămadă și altfel, decît pe calea mirosului. Ce să-i faci! Viața cu bucuriile ei mult așteptate, visate, rîvnite și totuși, atît de mărunte și limitate, venind cu greu,

ticăind și bîjbîind pe albiile înguste și întortocheate ale cazurilor particulare!

Își limpezi auzul de impuritățile foșnetelor din jur și într-o tăcere de tristă împăcare cu destinul se concentră să asculte mireasma. Sunete de viori și violoncele, abia perceptibile ca intensitate, dar de-o neasemuită puritate, emanau din pîlcurile mov și roșii, vibrau, se amestecau și învolburau între ele, se roteau în vîrtejuri blînd suitoare, ca o dată ajunse deasupra crîngului să se risipească în lumina veștedă a înserării, ca ecourile suspinului într-un cristal.

Fericit de ce aude, dar curios și nesățios din fire, se lăsa captivat și de ideea s-o guste. Se apropie pînă la o distanță potrivită pentru așa ceva, și, culegînd pe limbă o peltea de mireasmă din aer, o propti binișor de cerul gurii, ca să se stoarcă și destăinuie. Hm . . . Ce minunăție! Senzații gustative dintre cele mai ademenitoare se împrăștiaseră din abundență. Nu mai prididea să le sesizeze felul și să le facă evidența. Pepene! Cireașă! Piersică! Măr! Miere de albine! Tămîioasă! . . . Și mai ce? Aromele se înmulțeau și dădeau forfota, se despărțeau și diferențiau, aproape să le poți spune fiecăreia de ce este, ca iarăși să se vulturească și rostogolească dimpreună prin cele cotloane ascunse ale gurii dornice, făcînd-o, biata, să înfulece de zor, nimic altceva, decît golul goluț. Asta îl făcu să simtă cum se abate prin unele părți ale alcătuirii sale, ca un fel de mîncărime, reprosul ce singur și-l făcea. Și pe bună dreptate. Pornindu-se tam-nisam a clămpăni precum flitul unui boulean ce rumegă, gura lui îi aducea dovada cea rușinoasă că încă nu reușise a se dezbăra de mai vechile și păgubitoarele pofte, ce-l ridicară în viață la rangul de mîncău neîntrecut.

Renunță să mai guste atît de grozava mireasmă de liliac. Rămase la intenția de-a se bucura pe mai departe, prin alte mijloace, de tonifiantele ei secrete. Ia s-o pipăie nițel, își zise, căutînd să ghicească dinainte cu ce s-ar putea asemăna substanța ei miraculoasă. Cu mătasea cea

subțire și răcoroasă! Cu pielița blîndă de sub coaja oului! Cu puful puilor de orătănii! Cu aerul moleșit de căldură! Cu . . .

Era aproape gata să prindă între burice vietatea inefabilă a miresmei, cînd zdup! zdup! cineva sări în tufișul de liliac. „Aoleo, măiculiță, pînă aici mi-a fost!“ îi veni să strige, dar nu cuteză. Abia reuși să se tragă îndărăt și, înfășurat în jurul gîndului ca un fular pe lîngă grumazul celui gripat, să se pitească după trunchiul noduros al unui nuc. Numaidecît, însă, își dădu seama cu amărăciune că în ciuda tuturor aparențelor, teama de pe urma căreia trase atîtea ponoase de cînd se știa, sălășluia încă și chiar prospera, în sinea sa. În fața evidenței păli a delicată rușine, apoi, zicîndu-și: „fie, ce-o fi!“ ridică glas:

— Cine-i acolo?

Peste preajmă se lăsă o asemenea tăcere că nu mai auzi nici măcar lărmuitul miresmei. Asta îi spori oarecum curajul și se răsti:

— N-auzișI, mă, că ți-am întins întrebare? Hai, spune, pînă te iau cu frumosul, cine ești?!

Din desime răzbătu cu țîfnă:

— Sucilă! Cine altul?

Gîndul în jurul căruia se înfășurase ca un fular începu să tremure. Dar, din fericire, își reveni. Acu, dacă tot intrase-n joc, n-avea decît să se țină tare, altfel . . . Se adună iarăși în jurul gîndului ca un reazem proptit de toate părțile și continuă cu superioară nepăsare:

— Care Sucilă, mă?! Ăla tras în cuțite anii trecuți, de cercase să-și frairească ortacii după hoția cea mare de la banca Nădejdea?

— Nu ăla, dom'le!

„Ei, de ce putea fi mai rău scăpai“, socoti, apoi iar:

— Te pomenești că ești ăl de se îmbătă cu spirt și se luă la harță cu taurul.

— Nici ăla, dom'le, veni răspunsul.

— Atunci, care ești mă?! De ce taci și mă pui să-mi cheltuiesc mintea pe degeaba?

— Al de muri de moarte bună, se auzi glasul aceluia, timorat. Al cumsecade. Sucilă comersantul!

— Ei, bată-te să te bată! Da' știi că dacă n-aș fi atît de vîrtos la duh puteai să mă sperii?

Desfășurîndu-se din jurul gîndului se relaxă pînă deveni ușor și se porni a vîntui plutit spre tufișul de liliac. După o zvîrlitură de drum se opri. Ezita. Avusese prevestiri rele în ultima vreme și simțea mereu că-l împunge junghiul bănuielii.

— Totuși, totuși, spuse, n-ai vrea să te arăți la vorbă?

— O, cu mare plăcere zise celelalt. Privește! . . .

Din huceag se înălță molcom, în amurgul de catifea, o flăcăruie albă. Urca drept în sus și părea sinceră.

Roua miruise toată firea: copacii, frunzișurile, iarba. Pe unde nu întîlnise ceva anume, rămase întinsă direct pe pielea nopții, făcînd-o mai moale și răcoroasă. Stînd la fereală sub tufele de liliac, așezați temeinic la taifas, cei doi se uitară vorbind. Bucuria ce-o trăiau îi lumina difuz. Arătau aproximativ ca două caiere alburii, suspendate de te miri ce, și asta îi ajuta să-și ghideze gesturile, să nu se lovească reciproc din cauza întunericului.

— Și cum îți spuneam, continuă comersantul, nu-i de mirare că nu m-ai recunoscut. Să vezi numai ce pății eu însumi cu mine, după ce sosii aici. Însetat de cunoaștere, mă iau hai-hui! Dar sfios și modest cum sînt, dornic de anonimat, îmi dezbrac numele și mi-l las pe-o buturugă să se zvînte. Buuun! La întoarcere văzduhul făgăduia ploaie. Ba chiar începuseră să cadă niște picături mari, rotunde și viclene ca ochii pisicilor, or eu, la mieunatul ăstora devin nevricos. Așa că, grăbit, mă vîr înăuntru numelui, care, după cum cred că-ți dai seama, dacă nu-i prea arătos, este, totuși, destul de încăpător, și caut a rămîne cît mai liniștit, ca să mă adulmece somnul. Dar simt că trage al naibii. Cum e posibil? mă gîndesc. Pe unde? Că una ca asta nu mi s-a mai întîmplat. Însă trage, și trage! . . . Ba, nu zici că încep să iau și umezeală? Alarmat, n-am încotro, ies afară. Dau ocolul și mă uit. Sucilă! Da, Sucilă, de-a bună seamă. Măi, fir'ar să fie! Oi fi visat, zic, și iar mă vîr înăuntru. Dar aici n-aud somnul venind, pînă iar mă trage curentul și mă scormonește umezeala. Ce-i de făcut? Scos din sărite, încep să cercetez bucată cu bucată numele în care stăteam. Ei, ce crezi! . . .

— Sfîrtecat!

— Mai rău. Tăiat! Spart și tăiat de cuțite.

— Aoleo! Sucilă tîlharul, te pomenești?!

— Da! Sucilă ăl junghiat cu cuțitele mi-a luat numele, că i se potrivea, și mi l-a lăsat pe-al lui. Nenorocire, dom'le. A doua zi, cînd s-a însorit și l-am trecut cu de-amănuntul pe sub ochi, am constatat cu amărăciune că nu mai era cîtuși de puțin utilizabil. Terfelit, ros și tăiat, aducea cu o pînză de sac deteriorată și aruncată pe-o margine de drum.

— Da, nu-i deloc plăcut să fii delapidat de lucruri atît de intime. Ca să nu mai vorbesc ce necazuri poți avea intrînd în numele altuia. Mai ales în ultima vreme cînd, zice-se, făcînd pe morții, niște vii au ajuns pe-aici, aducînd tot felul de epidemii . . . De aia eu sînt liniștit. L-am pierdut pe al meu, și pace! . . .

— L-ai pierdut? Cum așa?

— Simplu. L-am uitat. L-am pierdut în uitare.

— E rău, dar nu-i foarte rău. Asta nu-i o pierdere irecuperabilă. Într-o zi o să ți-l amintești.

— Ba, dimpotrivă! Tocmai asta-i o pierdere definitivă. Și dramatică. Pentru că nimeni nu-ți oferă garanția că nu-ți amintești din greșeală, numele altuia. Și atunci? Afli un nume, te uiți la el, îl admiri, recunoști că-i agreabil, îi . . . Mă rog, tu, ca fost comersant știi mai bine cum poate fi!

— Agreabil, impermeabil, neșifonabil, rezistent, elegant, ieftin, la modă . . .

— Da! Are toate aceste calități, îți place, ți-l dorești, și totuși, nefiind sigur că-i al tău, n-ai curajul să-l porți.

Ei? Eu zic că de abia astfel îți dai seama de adevărata pierdere!

— Hm... La încurcături de astea nu m-am gîndit. Hm... Și fără nume? Fără nume, cum e?

— Destul de dificil pînă te obișnuiești. Ai mereu impresia că ești substanța propriei tale respirații... Că odată cu suflarea te risipești în toate... De fapt începi să exiști așa, la modul general... Te gîdilă ceva în piatra genunchilor? Crește iarba! Ești posomorît? Vine norul! Ai idei, fulgeră! Dormi, se odihnește timpul!...

— Înțeleg, înțeleg. Interesant! Te întomnezi — cad frunzele! Asta-i cu siguranță folositor... Face să dispară invidia!...

— Așa-i!... Numai că odată cu ea dispare și suferința. Iar suferința, o fi ea o slăbiciune a omului, nu zic ba, dar este și condimentul strict necesar al celorlalte trăiri. Fără suferință, pînă și iubirea, cît o fi de căutată și lăudată, nu-i decît o ciorbă lipsită de sare. Bucuria — un dans fără lăutari. Durerea — o pată fără culoare.

Noaptea învăluia sub pielea ei umedă și întunecată gîndurile celor doi. Doar cuvintele li se iveau și răsfirau ca un fum subțire, șovăielnic, făcînd vizibilă puțin clipa, ca apoi degrabă să fie absorbite în liniștea spongioasă și nemărginită. În rest repaos desăvîrșit. De aceea, Cel fără nume se tulbură din adîncuri, cînd, undeva aproape, izbucni un rîs fornăit, o jerbă de hohote nechezate.

— Fii calm, interveni, din fericire la timp, Sucilă comersantul. E unul smintit, săracul... Doarme de obicei aici mai la vale, într-o rîpă năpădită de spini. Pentru vigilență! — susține. Totuși se visează cal și rîde armăsărește toată noaptea, iar dimineața după ce se trezește să-i plîngi de milă nu alta, cît se chinuie ca să-și smulgă potcoavele din tălpi. Alteori se visează înger și tot așa: se zvonește de ziuă, nu poate scăpa de aripi, dau ulii peste el și-l jumulesc îngrozitor; rămîn prin ramuri numai pene albe, făcute ferfeniță.

Cîteva clipe cei doi conteniră, petrecînd cu privirea ultimele cuvinte ale discuției. Acestea se văzură la început destul de bine — păreri violacee plutind împreună și dezvăluind grafia unui înțeles. Apoi vederea nu le mai cuprinse. În schimb, o vreme se făcură auzite ghearele lor, scurmînd întunericul. În cele din urmă tăcerea le absorbi cu totul în hotarele ei de burete.

— Hei!... reluă cu un oftat zornăit de aduceri aminte Cel fără nume, viața nu-i simplă și nici lipsită de tot felul de inconveniente. Multe pățanii li se trag tocmai de la trup, celor care își petrec micul repaos al veșniciei lor sub forma vieții. Care trup — greoi, impudic și-atît de efemer —, este după părerea mea, o povară inutilă. Și totuși îl purtăm, deșălîndu-ne sub tărhatul lui, îi dăm de mîncare, de băut, îl îmbrăcăm și-i satisfacem ifosele și toanele: dureri, plăceri, iubiri, usturimi, călduri și friguri, ca să nu mai vorbesc de faptul că transpiră, se gîdilă, năpîrlește și, cu vremea, scîrțîie.

De aceea am admirat nespus hotărîrea unui prieten al meu care a avut curajul, încă în viață fiind, să renunțe la trup.

— Ei, nu zău, e posibil așa ceva? întreabă Sucilă comersantul, pîlpîind a uimire.

— E foarte simplu, se pare. O dată, pe cînd trupul lui dormea buștean, prietenul meu a pornit tiptil și a ieșit din el, luîndu-și tălpășița. După primul colț a intrat într-o imagine ce și-o văzuse el, odată, într-o oglindă și i-a plăcut. Era din profil, spunea, și astfel, devenind extraplat, se putea strecura fără nici o dificultate prin toate crăpăturile ușilor.

— Auzi, șmecherie, exclamă cu invidie Sucilă. Apoi continuă cu avînt filosofic să povestească el una, și mai și! De fapt, spuse, nu numai de la trup ni se trag ponoasele, ci, într-o oarecare măsură, de la tot ce-i materie. Pentru că asta, orice i-ai face, rămîne schimbătoare și perisabilă. Așa, unul, pe cînd viețuia, era învinuit mereu că n-are conștiință. Într-o zi, ce crezi că face? Cum ajunge

iarăși încolțit de-o adunare publică pentru niscaiva răutăți — că de altfel, nimic de zis, era mare pișicher, cum scoate din buzunarul de la piept o batistă. Albă, îngrijită, împăturită, cu monogramă roz pe colț. O arată celor de față, o miroase, o arată din nou și-apoi o desface și iar o desface pînă cînd, de mărimea unui prosop, o scutură și spune: Uitați-vă bine la ea; este curată, sau nu?! Curată!! . . . recunoscură aceștia. Atunci, aflați că asta-i conștiința mea. Și mai mult, n-am să rabd tot felul de acuzații! După care individul, în mod demonstrativ, își prinse acea conștiință de pînză la gît, o răsfiră peste piept și-o lăsă la vedere.

— Minune, nu alta! Politică, frățîne. Adevărată politică, scăpă Cel fără nume gîndul că tocmai îl gîndea, despre ingeniosul pișicher.

— Precum zici, acceptă Sucilă. Își aminti însă că sub alt unghi își propusese el să prezinte întîmplarea și continuă cu glas tensionat de energii metafizice. Așadar, omul nostru a-nceput să-și poarte conștiința în văzul tuturor. Se înțelege că în scurtă vreme n-a mai rămas cîtuși de puțin imaculată. Ba, dimpotrivă. Căci fiindu-i la îndemînă n-a rezistat tentației de-a o folosi în scopuri utilitare diverse. Ca eșarfă la pardesiu. Ca șervet la anumite mese ce pretindeau respectarea unor tabieturi. Ca prosop la toaletele din localuri. Ca batistă cînd transpira prea tare, sau îi curgea nasul. Dar cine mai avea curajul să-l acuze că n-are conștiință? Nimeni!

— Ca om, era al naibii de practic, emise părerea Cel fără nume.

— Într-adevăr. Numai ca om, însă. Pentru că veni și timpul să se pristăvească . . . Urmară toate chestiile ălea sîcîitoare și plicticoase: slăbire, durere, amărăciune, sare lăcrimată, urmașii cu regrete prefăcute și dorințe de moștenire reale, în fine golul acela mare, prăpastia adîncă și luminoasă, plutirea . . . Cînd, bucuros c-a scăpat și curios de noua lui condiție încearcă să se dumirească și el ce și cum, nenorocire! În loc să se poată vedea pe dinăuntru de

voie și-n toate direcțiile, ca duh ce se pretindea pe bună dreptate a fi, privirea i se agăță și încurcă într-o țesătură murdară și scămoșată.

— Aoleo!

— Așa cum propui, aoleo! Căci datorită obișnuinței din viață, rămase un duh îmbibat în acea bucată de pînză. Și din cauza asta, atît cei vii, cît și cei morți îl confundau cu o cîrpă și-l foloseau ca atare. Iar cînd se opintea bietul să se lepede de bruma de greutate ce-o avea și să se ridice în văzduh ca un duh adevărat ce se pretindea a fi, după ce că-l răsucea vîntul pe toate părțile, că-l ciuruia ploaia și-l bătea soarele, devenea și locul de pripas pentru felurite muște, care, lipsite de principii igienice cum sînt . . . mă-nțelegi, nu?

Povestea avu darul să le deschidă apetitul spre meditație. Ca urmare fiecare se retrase în amintiri intime și se cuibări cît mai comod în sinea sa. Tăcerea lor germina întuneric. Așa era, sau poate, așa li se păruse pentru că două duhuri își făcuseră, din pîlcul de liliac, o apariție mult mai vizibilă ca de obicei. Erau îmbrățișate într-o dogoare melancolică și pluteau fără țintă. Arar, dintre ele se înălțau scîntei nevinovate și jucăușe, fapt ce dovedea că-și vorbeau în taină și chicoteau neauzit.

Cel fără nume avu momente de slăbiciune aproape omenească și numai un sughiț fericit și cu noduri l-a făcut să exclame: „Uite, o pereche îndrăgostită!"

Sucilă, la rîndu-i, era și el cît pe ce să constate că-i o iubire elegantă, rezistentă, comodă, ieftină, care se curăță ușor, nu intră la spălat, nu se decolorează și face impresie în toate ocaziile. Norocul i-a venit tot din instinctul de comersant de care nu se putea încă debarasa și conform căruia, asemenea recomandări îi ieșeau din gură numai cînd avea la îndemînă metrul și foarfecele cu care să măsoare și să taie. Negăsindu-le, înghițiră mormăiala premergătoare acelor vorbe, și astfel, cu prețul unei ușoare balonări, scăpă de mărturia că el ar vibra și la altceva decît la ideea de iubire în forma ei pură, veșnică, nealte-

rată, suficientă sieși, incoruptibilă și iremediabil străină de orice înjosire a numelui ei printr-o existență superficială și episodică, în concretul palpabil.

Amîndoi evitară compromisul nedorit, dar începu parcă să-i traverseze gustul sărat al invidiei și să-i apese praful unei tristeți. Pînă la urmă, unul din ei, ca să mai pună ceva în cîrca timpului, spuse într-o doară:

— Pariez că se vestește ploaie! Simt că mi s-a umezit gîndul.

— Cu siguranță o să plouă! veni răspunsul. Miroase peste tot a mătasea broaștei.

Unul mai zise: „Ei?!“ Celălalt mai răspunse „Păi! . . .“ Apoi căscară amîndoi a somn, tare de tot căscară, pînă deveniră două cercuri prin golul cărora roua a început să cadă pe iarbă, primenind-o pentru zorii zilei ce se apropiau.

DIMINEȚILE ȘI SERILE LUI LEON TURTURETE

„Bună dimineața, Leon Turturete! Ce mai faci, cum o duci? A, se pare că n-ai prea dormit bine? Păi, de ce? I-auzi, dom'le! Ia uite, dom'le! Inadmisibil să te lași pradă insomniei din cauza unor asemenea specimene! Cică Irimie Pîglișa s-a făcut că nu te vede ca să nu te salute? Ei și? Un avocățel de doi bani! Va trebui, săracul de el, să se ridice în ochii multora, ca să ajungă să merite disprețul tău. Că Armida Saftiuc n-a răspuns semnalului sufletesc ce i-ai transmis ieri de pe Podul Eternității? Hm! . . . Ori n-a înțeles chemarea ta subtilă și atunci înseamnă că n-are nivel intelectual . . . Ori, înțelegînd-o, n-a răspuns și asta dovedește o gravă lipsă de sensibilitate. Sau te pomenești că n-ai dormit din cauza datoriei neachitate la Evdochia Prișniță? Nu-ți dai seama că-i un amănunt cu totul nesemnificativ?! Ori e de vină omiterea ta din rîndul celor invitați la chiolhanul doamnei Ida Mărcuș? Fii serios, omule! N-au decît să-i mănînce ciolentul alde Bîzdîcu și cei de teapa lui . . .“

Leon Turturete se încruntă ușor. Chipul din oglindă își adăugă două-trei cute, dar asta nu-i dăuna cîtuși de puțin șarmului aparte, pe care era convins că-l are. Dimpotrivă . . . De fapt mutra sa încărcată de nemulțumire ascundea altceva. O mîndrie ciudată pentru felul cum reușea să-și alunge din minte și suflet cauzele reale pentru care nu dormise prea bine. De aceea stîrni acele cau-

ze, le lăsă să-i dea tîrcoale ca să le poată combate pe rînd, iar la urmă adăugă cu satisfacție răutăcioasă: „Fii serios, Turturete! Unul din două lucruri ți-a stricat somnul: cina prea copioasă, ori patul prea tare".

Se mai hlizi o dată la chipul din oglindă și chiar puse un deget pe o pungă de piele fleșcăită, formată sub ochi. Era felul lui de-a incrimina fără menajamente micile lovituri ce i le da destinul. Începu apoi să se bărbierească în timp ce ofta cu amărăciune și se gîndea la ineluctabila confirmare a proverbului: „Ziua bună se cunoaște de dimineață". Căci la el dimineața se identifica pe deplin cu propria-i înfățișare, așa cum binevoia aceasta să-l întîmpine din oglinda ovală cu ramă de nuc groasă, înflorată și excelent lustruită — un lucru în totală discrepanță cu toaleta meschină din garsonieră, dar tocmai prin acest fapt, expresivă pentru ceea ce considera el a fi un deziderat esențial al vieții: stima nemărginită față de sine. Și acea înfățișare, orice ar face, pare să sugereze... Hm!...

Trecuse într-adevăr multă vreme de cînd renunțase să-și mai trimită lui însuși scrisori. Pentru că ajunsese să vadă în procedeul respectiv — atît de ingenios și captivant la început — o nouă sursă de nefericire. Ce păcat! Dar nu-i puțin adevărat că se și complicase ca un prost. Pe primele și le punea cu o seară înainte direct în cutiuța de la poartă. Treabă simplă, operativă, eficientă. Era lesne de făcut, avea cursivitate și știa una și bună: dacă scrie ceva interesant, plin de miez și noutate acum, mîine seară se va distra! Dacă nu, n-are decît să suporte consecințele!...

Lipsea însă contribuția poștașului. Și o scrisoare, credea el pe atunci, dacă nu e adusă de poștaș, parcă n-ar mai fi chiar o scrisoare. S-ar putea confunda cu te miri ce: cu plata gazului, a spălătoriei, a luminii... Așa că a luat o nouă hotărîre: să-și ducă scrisorile în oraș și să le pună binișor la căsuța poștală de lîngă restaurantul Cocorul. Pentru asta, chit că-și dublase distanța ce-o făcea dimineața pe jos pînă la serviciu, dar merita. Și încă cu prisosință. Ehei, ce zile!... Se grăbea să ajungă acasă înaintea poștașului. Își trăgea degrabă scaunul lîngă geam. Avea un loc admirabil de unde observa strada pînă departe la prima cotitură spre tîrgul de vite. Îl vedea cum apare cu pași rari și legănați, de om obișnuit cu mersul pe jos. Cel mai adesea ieșea dintr-o curte și intra în alta. Uneori însă, venea direct spre blocul cenușiu, cu două caturi, la mansarda căruia locuia. Asta da! Să facă poștașul sute de metri doar pentru el! Să fie obligat să țină cont de dorințele lui! Să-i respecte condiția de cetățean care primește scrisori!

Dar, vai, un fel de nesaț al succesului l-a împins mai departe. De ce să nu-i vină lui scrisorile din afara orașului? și-a zis într-o zi. Astfel, corespondența ar deveni în egală măsură mai credibilă și mai spectaculoasă. Și, desigur, avea temei un asemenea gînd, numai că aplicarea lui născu întrebări. Cine să-i trimită propriile scrisori? De unde să i le pună la poștă? Pentru început a făcut cîteva drumuri mai scurte cu trenul și în gările unde îi apărea la îndemînă cîte o cutie poștală, punea în ea cîte o scrisoare. Numai că unele îi soseau, altele nu. Lovit cu brutalitate în interesele personale de instituția în care crezuse, s-a dus direct la Direcțiunea poștelor din zonă și-a făcut scandal. „La dumneavoastră se încalcă obligațiile elementare de servici!" a protestat. „O să cercetăm!" i s-a răspuns. „Vă rugăm să ne dați adresa celor care spuneți că v-au trimis scrisorile pe care nu le-ați primit." La una ca asta nu se gîndise. S-a bîlbîit. N-a știut ce să răspundă. Funcționarul s-a uitat la el peste rama ochelarilor cu niște ochi în care pîlpîia un interes crescînd. I-a întors spatele și-a luat-o din loc cu o grabă egalată doar de iuțeala cu care i s-au aprins obrajii de rușine.

Ce să facă? A recurs la altă metodă. Seara se strecura pe lîngă trenurile ce opreau în gară și cum prindea vreun călător mai accesibil îl aborda cu o formulă tipică, ce-o exersase: „Nu vă supărați, unde călătoriți? Ah, chiar pînă

acolo? O, nici nu bănuiți cît bine mi-ați face dacă ați accepta să-mi duceți o mică scrisoare. N-așteaptă nimeni, dar e suficient s-o puneți la prima cutie poștală ce-o întîlniți. Oricum, aș cîștiga timp prețios într-o afacere extrem de urgentă.“ Deși dificilă de pus în practică, ideea se dovedise viabilă și timpul lui liber era din nou dedicat unei „corespondențe“ intense. Două mici, dar foarte neplăcute incidente l-au făcut, totuși, s-o abandoneze. Într-o seară tocmai era fericit și răsufla ușurat pentru că reușise să-și plaseze scrisoarea, cînd persoana care-i luase plicul, altminteri docilă și amabilă, îl întrebă cu un aer de surprindere și supărare: „Nici data trecută nu s-a tranșat afacerea? Ce păcat! . . .“. Tresări. În clarobscurul gării încercă să descifreze conturul feței celui care-i vorbea. Penibil! Cu siguranță, era aceeași persoană i-a mai dus cel puțin o dată scrisoarea. Dar cum o dată? Din spusele ei se deduce fără dubii că i-a dus, de fapt, mai multe scrisori. S-a simțit obligat să răspundă. Înghițînd un vălătuc de aer îmbibat cu fumul unei locomotive cu abur, îngăimă: „Ce-i trimit eu acum este o somație. Una foarte serioasă și foarte urgentă!“ Întîmplarea l-a determinat să fie mai circumspect. Cum lumina prea slăbită de pe peron amenința să-l pună în noi încurcături, s-a decis să-și aleagă mesageri numai din rîndul femeilor. Dificultatea alegerii era compensată de diminuarea pericolului de-a fi refuzat, sexul slab dovedindu-se mult mai ușor de înduplecat. Lucrurile începură iarăși să se deruleze conform planului, cînd, într-o seară, necuratul (căci altul cine?) îl puse să abordeze o bătrînică ce părea de-o generozitate inepuizabilă. Probabil așa și era, numai că Leon Turturete n-avea de unde să știe că acea minunată calitate era egalată și de altele, două, mai puțin minunate: de-o curiozitate aprigă, și-o gură neobosită. După ce-i înmînase plicul, o ajută pe onorabila doamnă să se urce în vagon, mai zăbovise puțin privind la șuvoiul neîntrerupt de oameni de pe peron și chiar făcuse cîțiva pași spre ieșire cînd se auzi strigat energic, cu o voce similară unui semnal de

alarmă: „Domnu'! . . . Domnu' cu scrisoarea . . . Domnu'! . . .“ Se-ntoarse. „Veniți, vă rog, veniți degrabă!“ La geamul deschis al vagonului, cu plicul în mînă, bătrîna se agita ca o păpușă trasă de sfori de un mînuitor iscusit care-și propuse să sugereze o stare de panică ajunsă la culme. „E o mare nenorocire, domnule! striga aceasta, atrăgînd atenția generală, în vreme ce el se apropia de geam. „Dumneavoastră, din greșală ați trecut adresa expeditorului ,în loc de cea a destinatarului. Vai, doamne ce era să se întîmple! De nu observam, scrisoarea asta ajungea iarăși la dumneavoastră și-atunci ce vă făceați? Dar despre mine ce gîndeați? Că bine nu puteați gîndi, desigur! O ramolită, ați fi putut zice, doamne ferește! Una care nu se uită la ce poartă-n poșetă. Și-aveați dreptate! Adică, n-aveați dreptate, de drept, pentru că eu aș fi fost principala vinovată, dar puteați avea dreptate, de fapt, pentru că nu era exclus să deschideți scrisoarea fără să vă recunoașteți propriul scris, și-atunci . . .“ „Da, din cauza grabei am greșit“ recunoscu Leon Turturete făcîndu-se că cercetează plicul. „Scuzați-mă. Voi corecta-o și-o voi trimite- prin cineva cu trenul de dimineață.“ „Vai de mine, domnule se poate una ca asta?! Doar eu m-am oferit să vă servesc și țin s-o fac pînă la capăt. Fiți amabil trageți două linii peste adresa greșită și treceți-o dedesubt pe cea adevărată.“ „N-am la mine nici măcar un pix,“ minți el. „Dar eu am trei, în poșetă. Poftiți. Alegeți-l pe cel care vă convine. Eu, stimate domn, niciodată nu obișnuiesc, fără ceva de scris. Cum zicea regretatul meu soț de-al treilea, colonel în retragere Bică Pricop, „tu, Aglăițo, porți la tine stiloul ca soldatul pușca.“ Disperat, dîndu-și seama că oricum cauza e pierdută, Leon Turturete luă pixul și pe un stîlp metalic de susținere sprijini plicul, hașură adresa locuinței sale, pe care o scrisese cu migală ca să poată fi citită cu ușurință și născoci o alta pe care o trecuse cu scris neglijent dedesubt. „Sîntem salvați! jubilă fericită bătrîna. Sîntem salvați amîndoi și mai ales destinatarul.“ Luă plicul și pixul foarte mîndră de felul

cum reușise să repare o gravă greșală. Leon Turturete fierbea. Își manifestă totuși recunoștința, o salută respectuos dorindu-i călătorie plăcută și cătrănit pentru înfrîngerea suferită, se îndepărtă grăbit. După cîțiva pași se auzi însă strigat ca din gură de șarpe: „Domnu'!... Domnu' cu scrisoarea, m-auziți?! Hei! Cum s-o las la Craiova dacă eu plec la Caracal?! Hei!... Domnu'... Aoleo, opriți-l pe domnu', oameni buni!... Opriți-l! Ajutor!... Ajutor!..."

Astfel naufragie în suspiciune și teamă o inițiativă valoroasă, ce se dovedise antidot eficace împotriva tristeții. Nu a tristeții ce-l încerca în general, ceea ce nici nu era cazul, pentru că deseori cînd număra, înregistra și clasa piesele și efectele din dotarea unității de pompieri voluntari al cărei magazioner era (aparent tot voluntar, în realitate cu prețul unui surplus de prestigiu social după care tînjea permanent), sau revizuia dosarele Asociației de asigurări unde îndeplinea funcția de șef al Serviciului de „Daune, Calamități, Prejudicii" îl cuprindea o tristețe agreabliă și reconfortantă, ca o răcoritoare sorbită la oboseală pe timp de caniculă. Ci antidot al unei tristeți parșive, fără istov și scrupule, care, de obicei, îl atacă de îndată ce intră în mansarda lui și-l împresoară și-l chinuie ca o boală fără leac. De aici și nevoia febrilă simțită atunci, de-a găsi ceva în locul scrisorilor, de-a inventa o armă împotriva unui dușman atît de periculos și viclean.

O întîmplare banală i-a atras atenția asupra propriilor sale urme. Curios! O neglijență folositoare. Întors acasă după ce umblase prin ploaie, uită să-și șteargă picioarele de prețul de pe casa scărilor. Tălpile de crep ale pantofilor săi lăsară urme reliefate perfect pe mozaicul micului hol al mansardei. Observîndu-le, prima senzație care l-a încercat a fost de spaimă. „Un hoț!" și-a zis, și-a simțit pe șira spinării fiorii reci, grețoși, ai unei amenințări iminente. Apoi și-a dat seama că, de fapt, sînt propriile urme. Privindu-le, a avut revelația unui act

misterios. I se părea că acele urme ar constitui dovada prezenței sale cu sine însuși, sub forma tutelară a unui duh al casei. Și s-a străduit să le păstreze cu sfințenie ca pe însemnele unei vietăți sacre. Trudă, bineînțeles, zadarnică. Pentru că ce puteau deveni după uscare, decît nesigure efigii de praf? Curînd părțile mai puțin consistente au început să dispară. Și atunci — nenorocire! El a văzut cum urmele pașilor lui devin aidoma celor lăsate de un animal. De copite ascuțite și agresive. Și de aici, îndoiala: care erau, de fapt, urmele lui adevărate, cele de la început, sau cele cu înfățișarea ciudată de acum? Și impresia îngrozitoare, de care nu se putea debarasa: că de undeva, de peste mahalaua tîrgului de vite, vin și pătrund prin ferestrele mansardei sale niște urlete care-l cheamă sfîșietor, irezistibil.

Noroc, totuși, că strînsă în chingile spaimei, fantezia sa a găsit calea ieșirii din impas. Una simplă și ingenioasă. În jurul măsuței rotunde și joase punea trei scaune cu spătare înalte — singurele, de altfel, pe care le avea. Pe spătarele a două dintre ele aranja cu dichis sacourile în carouri, iar pe cel de-al treilea se așeza el. Cu puțin efort de autosugestionare trăia momente plăcute în acea societate, desigur improvizată, handicapată de mutenie, dar de-o docilitate perfectă, ușor manevrabilă după pofta autorului ei. Ar fi continuat, desigur, multă vreme să „invite" pe cei doi „musafiri" la taclale, însă l-a prins teama că stăruind pe linia respectivă ar putea ajunge să anime și alte lucruri din casă și pînă la urmă să le scape de sub control. Asta, după ce într-o noapte a auzit prin somn scrîșnete de oase-n mișcare și hîrîială de scîndură frecîndu-se de ceva tare, iar dimineața a constatat că dulapul de haine s-a deplasat spre ușă cu cel puțin trei palme de la locul lui obișnuit.

Privindu-se în oglinda ovală, Leon Turturete își convocă parcă forțele ascunse ale memoriei, îndemnîndu-le la recuperarea fidelă a trecutului său dramatic pentru suflet, glorios pentru voință. „De ce, totuși, n-am dor-

mit eu liniștit din cauza scrisorilor?“ Odată cu întrebarea își scrută foarte concentrat imaginea buhăită pînă la indecență, așa cum veșnicul marinar, cu palma streșinită sub cozorocul șepcii, cearcă să pătrundă dincolo de orizontul născut din îngemănarea apei cu cerul, să adulmece cu simțurile stihia furtunii ascunsă de o liniște sinilie, înșelătoare. „De ce? De ce?“ se autoîngînă el cu răutăcioasă plăcere.“ „Pentru simplul motiv că în ultima mea scrisoare mă înștiințam despre un ipotetic spectacol de teatru cu subiect polițist, iar ca să mă conving de așa ceva n-am alergat tocmai aseară la afișul din centrul orașului? N-am constatat eu, personal, că, în fine, după atîtea zvonuri false, sîntem și noi, pietranii, vizitați iarăși de o trupă de teatru sadea?“

Leon Turturete mai ridică odată cu prudență ostentativă biletul și-l consultă îndelung sub incidența favorabilă a luminii. Apoi cu mișcări largi, studiate, împinse fotoliul orchestră, adică același biet obiect de lemn croit destul de primitiv și impregnat cu un ciudat amestec de lac și praf cenușiu, care cu cîteva rînduri mai în spate se numea pur și simplu scaun. Dar denumirea lui împovărată de noblețe, împrumutată de la teatrele adevărate, nu viza nicidecum calitatea materialului din care era confecționat, ci locul de cinste unde era așezat în sală. Pentru că nicăieri în lume, probabil, nu mai este un loc public în care să se facă o deosebire atît de netă între cei care ocupă fotoliile de orchestră și restul muritorilor de rînd, ca la Piatra. Din aceste considerente, pentru a cîștiga un avans de rînduri spre scenă, Leon Turturete a plătit biletul la un preț dublu și-a mai cheltuit costul unui jumătate de bilet ca să-l poată obține. Nu regreta, însă. Pentru că la Piatra, unde ajunge cîte-o trupă de teatru la circa doi ani, cine-i înțelept și nu se uită la bani este considerat o lungă perioadă de timp unul dintre cei din fotoliile de orchestră. Și în fond, asta contează. De aceea și apăruse în sală printre primii. Își ocupase locul cu aparentă indiferență. „Un fapt obișnuit doar, voia să sugereze felul său de a fi.“ Acum, însă, sub platoșa iluzorie de om după fruntea căruia dospesc însemnate gînduri, era hărțuit de două porniri elementare. „Dovedește-le tuturor o supremă indiferență!“ îi sugera mai vechiul și nicicînd îndestulatul său orgoliu. „Dar, totuși, totuși, observă oare suficient de mult, și mai ales, observă cei care trebuie, ce loc ocupi tu?!“ îl sîcîia și incita o curiozitate de care niciodată nu reușise să scape. De aici și unele manifestări curioase. Lăsa impresia că, sustras preocupărilor lumești, moțăie în scaun (pardon, în fotoliul de orchestră), ca deodată să tresară și prin surprindere să-și răsucească gîtul ba la stînga, ba la dreapta, aruncînd priviri pătrunzătoare și atente ca niște fulgere de blitz. Cu siguranță vecinii din fotoliile alăturate s-ar fi alarmat dacă un asemenea procedeu continua. Bătăile gongului s-au făcut însă auzite la timp. Și încă ce mai bătăi! Pentru că fostul primar al orașului Piatra avuse și el ambițiile lui. Se zice că, fiind odată cu treburi prin capitală, a intrat omul și la un teatru. Spectacolul cică l-a plictisit de moarte. Era acolo, povestea el mai apoi, un prinț îmbrăcat într-un fel de izmănuțe negre, care, s-auzi și să nu crezi dacă n-ai fi văzut, se întreba cum este mai bine: să fii, sau să nu fii? Altfel se arăta om de treabă, dar pînă la urmă, așa blînd cum părea, tot s-a tras în săbii cu altul. Însă ce i-a plăcut primarului și l-a făcut să asude de plăcere, a fost gongul. Și, drept urmare, după ce s-a întors acasă a pus degrabă meseriașii orașului să facă și pentru „tiatru nost“ unul, dacă se poate, și mai și! Astfel, cu mici ajustări, fostul clopot al bisericii „Sfînta Treime“ a devenit vajnicul slujitor al Thaliei și conștiința cea mai trează a întregului public spectator.

Odată cu aprinderea reflectoarelor, scena fu inundată și de un rîs dezlănțuit. Parcă mii de clopoței mărunți, cristalini și spumoși s-ar fi spart în aerul pudrat de lumină. Pe scenă erau trei personaje. Așezați la o masă încărcată cu felurime de bunătăți. În capul mesei — un

bătrîn pirpiriu, cu chelie și favoriți. O bărbuță i-atîrna ca un țurțure sub fața prelungă și stafidită, pe care pometii obrajilor, nefiresc de ieșiți în afară și rotunzi, semănau de minune cu niște buline de hîrtie roză, creponată. La stînga lui — o tînără femeie, la care atrăgeau îndeosebi sînii plini, prinși într-un corset sumar și părul blond, bogat, vălurindu-i cu reflexe aurii peste umeri. La dreapta lui — un bărbat între două vîrste, cu un costum în carouri și-o ținută de dandy, spilcuită, studiată, narcisistă pînă la detalii, sugerînd aroganță, infatuare, dar, la o adică, și supunere, lașitate, lingușire.

Bătrînul: (semănînd tot mai mult cu un manechin de ceară) — Au murit de mult detectivii geniali de tipul lui Jimmy Gould, spunea individul oftînd. S-au schimbat raporturile între bine și rău: marii detectivi sînt morți, marii criminali sînt în viață. Hei!... Și începu să-mi povestească isprăvile legendarului Jimmy Gould. Evident, l-am lăsat. Cînd îi veni însă rîndul să intre la consultație avu proasta inspirație să-mi întindă mîna și să se prezinte. „Doctor Fabbry!" spuse el cu aplombul prezentării unui nou produs în fața cumpărătorilor. „Cadavrul lui Jimmy Gould!" îi răspund eu pe un ton alb, neutru. „Cuum?!..." întrebă omul consternat. „Foarte simplu!" reiau eu cu detașare calmă. „De vreme ce spuneați c-a murit demult..." (Cei doi declanșează o nouă explozie de veselie. Bătrînul e încîntat de succesul istorisirii sale. Ridică în furculiță o mare bucată de carne. O ține întocmai unui pahar la rostirea unui toast; mușcă din ea, se strîmbă copleșit de admirație).

— Hmmm!... Ce jambon!... O splendoare-n mirodenii... Un vis în sînge și carne...

(Sună telefonul. Precipitat, bătrînul se ridică, își desprinde șervețelul de la gît și iese. Cei doi privesc o clipă ușa închisă în urma bătrînului, apoi sar de pe scaune și, ocolind masa, ajung în prim-planul scenei. Se îmbrățișează c-o pasiune la limitele firescului și se sărută înfometați de dorințe).

Ea: — Dragul meu!... Iubitul meu!... Dulăul meu!...

El: — Scumpa mea!... Iubita mea!... Pisica mea!...

Ea: (Îi prinde fața în palme și-l privește țintă) — De-ai ști cît te-am așteptat... (apoi, ca în fața unei mari descoperiri) — Ooo, ce mustață!... (cu gesturi delicate îi ridica colțurile buzei de sus) — Și ce dantură!... Oh, ce dantură!...

El: (cu o mînă o ține strînsă lîngă el, pe cînd cu cealaltă îi pipăie indecent fesele, șoldurile și exclamă entuziasmat) — Ooo. ce jambon!... Ce jambon!... Ce splendoare!... Ce dogoare!...

(Se despart și aleargă la locurile lor. Cu un aer absent privesc ușa din fund, care peste cîteva clipe se deschide).

Bătrînul: Unde am rămas?... Pentru că, mă iertați, asta e singura lipsă ce mi-am descoperit-o: niciodată nu știu unde rămîn... A, da! La ăsta! (ridică aceeași ciozvîrtă de carne, și-o trece încet pe sub nas mirosind-o cu insistență, mușcă din ea și face ochi incredibil de mari, bombați ca două piersici) — Hmmm!... Ce jambon!... Ce jambon!... Hotărît lucru, soția mea este fără egal în privința jamboanelor... Cum le prepară dînsa!...

Ea: — Să nu exagerăm, mielușelule, zău așa... Mă faci să mă simt oarecum... Și-apoi să nu uităm că și menajera gătește bine.

Bătrînul: (privind-o ca pe-o icoană) — Modestia, vai, de cîte ori am observat, te face și mai frumoasă! Este motivul pentru care, de altfel, nu mă străduiesc să te combat. (spre celălalt bărbat) — Spuneți și dumneavoastră, domnule Duffy, dumneavoastră care cunoașteți atîtea și aveți gusturile rafinate, fiți amabil, nu vă sfiiți să recunoașteți adevărul: ați mai dat undeva de asemenea jamboane?...

El: (tușește doctoral, își drege glasul) Dragă maestre, dacă mi-o cereți cu insistență, trebuie să spun că da! Am mai întîlnit și-am mai gustat din asemenea jamboane!

Bătrînul: (surprins) Vă admir sinceritatea și nu vă neg

cîtuși de puțin gusturile, domnule Duffy. Curiozitatea mă obligă să încalc legile discreției și să vă întreb: unde, domnule Duffy, unde ați mai avut prilejul să întîlniți asemenea splendori?

El: (cu solemnitate vicleană) — Tot aici, evident, tot aici! . . .

(Veselia se reaprinde spontan. Bătrînul se ridică-n picioare și rîde zgîlțîindu-și întregul trup. Pare o construcție șubredă ce se clatină din toate încheieturile. El și ea rîd de asemenea, privindu-se aluziv).

Bătrînul: Sînteți admirabil, domnule Duffy, literalmente admirabil. De aceea ține soția mea atît de mult la dumneavoastră. Ca mine, de fapt. Sînteți mereu proaspăt și . . . inedit.

Ea: Domnul Duffy este, așa cum socoteai tu, mieluțelule, cea mai potrivită și agreabilă soluție.

Bătrînul: Așa e. Am spus-o și-mi place să-mi reamintești. Cînd s-a apelat iarăși la serviciile mele, eram descumpănit. Să accept? Să refuz? Depeșa clubului „Pajura" era extrem de măgulitoare. „Apelăm cu încredere și speranță la sprijinul celui mai mare detectiv al zilelor noastre, etc., etc. . . ." Iar de ofertă, să nu mai vorbim . . . Deci, rămînea răspunderea mea față de liniștea și securitatea familiei. Mă gîndisem și la dumneavoastră domnule Duffy, dar două motive m-au făcut să am anumite rețineri: să nu creadă cumva drăgălașa mea Milly că abdic de la obligațiile familiale din cauza aventurii, iar, la rîndu-vă, să nu luați gestul meu un abuz la adresa generozității ce mi-ați arătat-o de atîtea ori și atît de dezinteresat . . . Pînă la urmă, făcîndu-i-se probabil milă de frămîntările mele, admirabila Milly și-a călcat pe inimă și-a spus: poate că tu, mieluțelule, cu prestigiul tău, l-ai putea convinge pe domnul Duffy . . .

Ea: (cu entuziasm) — Omul cu care pisicuța ta, mieluțelule, n-are teama că va fi atacată de nimeni, cîtă vreme lipsești!

El (cu modestie afișată ostentativ) Dar mă copleșiți, pentru dumnezeu! Nu trebuie! Știți doar cîtă plăcere-mi face să apăr onoarea și liniștea familiei Gould. Cu atît mai mult, se înțelegere de la sine, cînd celebrul nostru detectiv pleacă într-o misiune de-o asemenea importanță . . .

(Se aude iar telefonul. Bătrînul iese precipitat pe ușa din fund. Cei doi sar de pe scaune, vin în fața mesei și se aruncă unul în brațele celuilalt. Scena este identică celei petrecute la prima ieșire a bătrînului).

Sala, în cunoștință de cauză reacționează în modalități diferite. Unii rîd cu satisfacție și aplaudă. Alții anticipează textul, obligînd o parte din public să ceară liniște. Se aud ofuri prelungi, stîrnite de trăiri senzuale necontrolate. Nu lipsesc nici accesele artificiale de tuse — un fel de reflexe pudice la cele petrecute. Leon Turturete este însă cu adevărat fericit. Secvențele de pe scenă îi ungeau sufletul cu o miraculoasă alifie de leac. Pentru că aceleași secvențe trebuiau să sfredelească adînc și dureros în piepturile altora. Știa el bine în ale cărora . . . Văzuse doar trioul frivolității furișîndu-se-n sală cu cîteva minute înainte de ultima bătaie de gong, deși cu siguranță sosiseră mai devreme. Au preferat însă să zăbovească pe hol spre a fi văzuți de cît mai puțini cînd își ocupă locurile cele mai modeste posibil, în spate și pe margine. Acum, discreditați fără drept de apel fiind, era convins că stau pitiți în scaunele lor și tac mîlc. De fapt, dacă n-ar fi sala cufundată în întuneric, nici n-ar rezista tentației de-a întoarce capul spre ei, să-i privească. Măcar pe Bibilica s-o vadă o clipă perpelindu-se între cei doi. Să lase asupra ei o privire grea, care să spună totul. S-o întrebe numai din zarea ochilor răspicat: „Ei cucoană, cum e? Merita să-l schimbi pe Leon Turturete cel distins și devotat, fin și sensibil, cu escrocul, pîrlitul și sărăntocul de Guță Cireașă? Se făcea să te vorbească un oraș întreg, ba după părerea unora și prin satele din jur, despre lucruri delicate și gingașe datorită palavragiu-

lui? Cum?! Nu crezi?! He-he, ce naivă eşti; ce credulă! Păi cine striga deunăzi la Cazinou: „N-am bani, dar joc pe cerceii de aur sub formă de inimă şi cu miezul de rubin ai doamnei Bibilica Isopescu, cinee?“ O singură privire să lase asupra ei, dar din care să înţeleagă limpede ce loc ar fi putut ea ocupa în sala teatrului, dacă...

Era fericit cu atît mai mult cu cît nici prin gînd nu-i trecuse dinainte la ce va asista. Tocmai el care se ştia bine de-a teatrul... Care nu o dată ghicise luîndu-se numai după titlu pe cine va face piesa de minune, după ce va fi prezentată. Sau cine o să tragă foloasele. De exemplu, după „Cocoşatul cu noroc“ era absolut sigur că Iosif Maiorovici, proprietarul dughenei de coloniale de lîngă argintăria Davidescu se va îmbogăţi. Şi n-a greşit cu nimic. Că unde, pînă atunci, nepricopsitul acela îşi ascundea în chip şi fel cocoaşa cu care-l hărăzise Dumnezeu, după spectacol se lăfăia cu ea mai grozav decît cu o distincţie primită pentru acte de eroism. Ba, pe fetele care cumpărau numai de la el, le lăsa şi să i-o atingă pentru noroc în dragoste şi izbîndă la măritiş, pînă cînd şi-a dus la faliment concurenţii, ca apoi să le ia dughenele pe preţ de nimic, să le reprofileze şi să le numească pe toate „La ghebosu“. Sau cazul lui Stavrache Josima după spectacolul cu „Iubeşte-mă, iubeşte-mă, verişoară!“ N-a fost omul obligat să dea divorţ de Iulia, aşa cum prevăzuse el? Că una e să te bîrfească tîrgul pe rînd — cum păţise nenorocitul de Josima la căsătorie, şi alta e să te bîrfească deodată, să n-ai loc unde să te pitieşti fără s-auzi. „Uite-l pe ăla ce şi-a corupt verişoara! Ticălosul!...“ „Las' că va păţi el ca ăla din tiatru“. „Ca ăla? Ă-hă! I-ar place lui! Dar o s-o înfunde mult mai rău, că biata copilă cică era curată cînd a luat-o.“ Şi în privinţa altora a avut el dreptate. Dar, de data asta, nu bănuise nicidecum, că-i venise rîndul chiar doamnei Bibilica Isopescu. Însă... vorba aia: „N-aduce anul, ce aduce ceasul.“

(El şi Ea îşi ocupaseră iarăşi locurile la masă. Vroiau să lase impresia că aşteaptă într-o tăcere sfioasă. Reuşeau numai în parte, îmbujoraţi fiind şi gîfîind aprig. Se deschide larg uşa şi intră bătrînul radios. Ţine în mînă o coală de hîrtie pe care o flutură ca pe o pălărie de pai cu care ar încerca să-şi facă vînt).

El: O veste plăcută, maestre, nu-i aşa? Ochii v-o spun şi zîmbetul v-o confirmă.

Ea: Doar n-or fi sunat de la societatea „Onoare şi castitate“! Să-ţi fi oferit pînă la urmă diploma aia, mieluşelule?

Bătrînul: Nu, draga mea. Nu mi-au decernat încă acea diplomă... Deocamdată! Dar vestea este plăcută căci metoda mea nu dă greş. (Se înflăcărează, gesticulează cu mîna în care ţine coala de hîrtie, ca un conferenţiar patetic de la o tribună). Metoda raţionalo-psihico-socială pentru cercetarea, descoperirea şi dovedirea criminalilor pe căi pur deductive, cunoscută în lume şi sub denumirea abreviată de Criteriul Gould, confirmă! (Cei doi aplaudă solemn).

El: Aşadar aţi şi început să acţionaţi la noul dumneavoastră caz? Extraordinar cîtă operativitate! Cîtă dîrzenie!...

Ea: Ne spui şi nouă, mieluşelule, care sînt principalii pretendenţi la săvîrşirea crimei? Daa? Hai, nu fi secretos, mieluşelule... (Îi trece mîna peste chelie. Nu-i vorba însă de-o mîngîiere. Gestul pare mai degrabă al unei gospodine grăbite, care şterge praful de pe un bibelou de porţelan).

Bătrînul: (înfiorat de plăcere) — Fie. Am să citesc numele cîtorva „pretendenţi“ cum îţi pare ţie, pisicuţo, interesant să-i numeşti. Nu-mi voi permite însă a-i comenta, căci deţin deocamdată informaţii pur preliminare. (Ridică foaia la înălţimea ochilor, priveşte la ea şi apoi rosteşte cu voce tare, cum ar prezenta cîştigătorii unui concurs). Industriaşul milionar Larry During!...

El: Colosal!

Ea: Admirabil! Uimitor! Un milionar?! Ce captivant! ... Nici nu bănuiți, domnii mei, cît admir eu marii criminali! Săracii ... Să fii atît de bogat și totuși să ucizi. Oh, cît îl invidiez pe acest Larry ... și mai cum îl cheamă? Desigur e la mijloc o mare iubire, o mare dramă ...

Bătrînul: Actorul Ostinatto Campelmann! ...

Ea: Cuum? ...

El: Cineee? ...

Ea: Exclus! Marele Campelmann, mieluşelule? Imposibil! Ostinatto nu ucide! Şi de ce s-o facă, de vreme ce atîtea femei sînt gata oricînd să moară singure şi din proprie iniţiativă pentru el? Spune, tu, mieluşelule că nu-i adevărat! Uite (cu un gest afectat îşi arată inima) aici parcă m-ar împunge ceva ...

Bătrînul (retractil) — Am spus doar că sînt numai preliminare ...

El: Şi alţi „pretendenţi"?"

Bătrînul: O, destui ... Doar în spiritul Criteriului Gould, persoanele care au avut de-a face într-un fel sau altul cu victima devin automat „pretendenţi". Iată bunăoară ... să iau la întîmplare ... da, tocmai pe ăsta: un simplu funcţionar. Ce mi se comunică despre el: Că trăieşte foarte retras ...

Ea: Vai ...

El: Ca să vezi ...

Bătrînul: Că nu are prieteni, confidenţi, ortaci ... Nu fumează, nu bea, nu practică jocuri de noroc ...

Ea: Interesant ... Foarte interesant ...

El: Ciudat ... Simptomatic ...

Bătrînul: În general ocoleşte pe toată lumea şi este la rîndul lui ocolit de toţi.

El şi Ea: Cîtă ură! Cîtă mişelie!

Bătrînul: Locuieşte într-o mică şi extrem de retrasă mansardă. Nimeni, dar absolut nimeni nu l-a vizitat în ultimii ani!

Ea: Asta-i! ...

El: Ticălosul! ...

Ea: Criminalul!

El şi Ea: Vampirul! ...

Leon Turturete ar fi putut crede că se află într-un adevărat fotoliu de orchestră. Larg, moale, plusat. Că se scufundă în el fără oprire. N-avea însă timp să-şi explice fenomenul, cu atît mai puţin chef să-l admire. Pentru că o dată cu lărgirea şi adîncirea fotoliului, parcă şi el curgea înăuntrul propriului său trup. Ca un castel de nisip ce se prăbuşeşte lent, dar iremediabil absorbit în fundaţia sa iluzorie, atras de-o forţă oarbă, care, de fapt, nu-i decît propria subrezenie. Nu mai era capabil să urmărească firul spectacolului. Şi chiar de-ar fi fost, şi-ar fi interzis s-o facă. Avea revelaţia că toată povestea asta cu spectacolul nu-i decît o mascaradă. O diversiune oribilă în esenţă, dar abilă în formă, pusă la cale împotriva lui. Doamne! ... Ce naiv a fost să cadă astfel în capcană. Atîta alergare, cheltuială şi pentru ce? Ca să-şi cumpere latul în care să se vîre singur!

Cortina căzu peste primul act al spectacolului şi o lumină veselă inundă sala. Amestecul de şuşoteli şi cuvinte crea un murmur de prisacă. În noua situaţie, locul unde era fotoliul lui Leon Turturete echivala cu un adevărat dezastru. Avea impresia că taman acolo, deasupra fotoliului pe care-l ocupa el, era punctul fatidic al întîlnirii tuturor privirilor. Personal surprinse cîteva. Aparent nevinovate, căutînd alte priviri. În realitate — şi el nu se îndoia în această privinţă — îl adulmecau şi-l suspectau pe el. Căci, altfel, cum s-ar explica tendinţa multora de-a vorbi pe şoptite? Iată ... Spre urechile bărbaţilor, femeile întind gîturi dolofane cu bărbi duble ca nişte guşi bine îndopate, gîturi lungi şi subţiri ca la păsările de baltă, gîturi uscate, stafidite, gîturi care fac s-alunece peste umeri şaluri uşoare de mătase, să scînteieze molatec coliere şi mărgele, să tremure ca nişte boabe de rouă cercei în care se îneacă lumina. Bărbaţii la rîndul lor ascultă, tresar, se strîmbă în semn de surpriză reconfor-

tantă, dau din cap confirmînd acordul cu cele auzite, pufnesc în rîs sau numai se umflă, se umflă și iarăși se umflă bombîndu-și piepturile, bulbucîndu-și obrajii, mărindu-și ochii-n orbite, dar fără să lase vreo răbufnire afară, dovadă că nu-i cazul să atragă atenția, să deconspire ce-au aflat, ei sînt paroliști, discreți, pe ei se poate conta și-n plus au experiență în chestii de astea pentru că de, știu ei ce știu . . .

Leon Turturete ieși în holul cel mare. Încercă să rămînă omul obișnuit și firesc, cetățeanul onorabil, care habar n-are de prețul ce l-ar putea pune unii și alții pe niște aluzii tîmpite. Își dădu totuși seama că nu reușește. Acea curgere în sine continua. Era un fel inexplicabil de-a i se tasa și comprima organismul, iar senzațiile produse îl stînjeneau vizibil. Deoarece, devenind mai dens și mai greu se simțea ca o piatră curioasă peste care crescuse piele omenească. Micșorîndu-se, avea impresia extrem de caraghioasă că hainele ce le poartă îi sînt peste măsură de largi și flutură pe el ca o pînză de sac aninată pe vînt.

Salută cîțiva cunoscuți. Primi răspunsuri fugare, reci, abia schițate. Se trase lîngă perete, aproape în spatele unei uși situate la baza treptelor care duceau la balcon. Conul de umbră în care ajunse i se părea un refugiu potrivit. De acolo, animat de un sentiment tulbure — amestec neguros de curiozitate, suspiciune și teamă, iscodi lumea ce forfotea. În cîteva grupuri se purtau discuții aprinse. Printre acestea se strecurau bărbați sorbind pătimaș din țigări, femei cu mers înțepat, cît să atragă atenția, și unele perechi la braț, sugerînd intimitatea suverană a unor cupluri conjugale în stare să facă abstracție de tot și de toate.

Undeva, la dreapta, se auzi glasul penetrant și învăluitor al doamnei Bibilica Isopescu. Pentru cîteva clipe o și zări. Era între cei doi și se sprijinea de umerii lor cu un gest energic și voluntar. Probabil să poată rîde cu o poftă nebună, dîndu-și capul pe spate și dezvelindu-și

dinții albi, lucitori, căci un tînăr aflat în fața ei povestea ceva, străduindu-se cu tot dinadinsul, prin gesturile ce le făcea, să fie amuzant.

La cîțiva metri de el trecu doamna Ida Mărcuș însoțită de Bîzdîcu și compania. Lăsau impresia că-s foarte preocupați . . . Discutau încet, însoțindu-și vorbele cu schimonoseli tăioase. Pentru o clipă în memoria lui Leon Turturete apăru o imagine veche ce reprezenta întreaga gașcă. La o masă lungă, cu picioare joase, pe tabureți prea zgîrciți la dimensiuni, înghesuiți șapte-opt bărbați. În capul mesei, pe un scaun cu picioare înalte și brațe curbate, de care să se poată sprijini cu mîinile cînd se așază sau se ridică — Ida Mărcuș. Aspră, severă, tutelară. Foamea dă iama prin musafiri ca o haită de lupi prin sihăstriile iernii, paharul de cireșată amară servit fiecăruia de însăși stăpîna, asmuțind și mai mult îndîrjirea sucurilor gastrice. Nimeni nu cutează însă a determina vreo abatere de la ritualul inițiat de Ida, care are drept scop convertirea forțelor divine la acțiuni concrete în beneficiul prietenilor, și orientarea energiei destructive ale acestora împotriva dușmanilor, în frunte cu Nineta Haimovici, o cotoroanță fără egal de parcă nu i-ar fi soră, sau poate tocmai de aia, că nici albul nu este nicăieri atît de alb ca alături de negru, nici binele atît de bine, ca lîngă rău. Nu cutează pentru că toți îi cunosc puterile neistovite și gata oricînd a se revărsa în direcții foarte diferite, de la generozitate la sadismul necruțător. Ei știu bine că sub simpla denumire generică de „Băieții mei" cu care Ida ține să-și dezmierde apropiații casei, se pot ascunde sensuri ambigui, de natură să sugereze deopotrivă un rol de argat, de confident sau amant. Și tot ei mai știu că la orele miezului de noapte, unul va fi reținut pentru „niscaiva trebușoare gospodărești. Și ferească bunul dumnezeu ca doamna Ida — cunoscută și temută oricum pentru nesațiu în dragoste, să intre în toane rele sub vălurile așternutului . . .

Acea imagine continua să rămînă în memoria lui Leon Turturete ca o pată de ulei pe o haină de sărbătoare. Și el se minuna de acest fapt pentru că iată, de cînd fusese eliminat de pe lista invitaților doamnei Ida de către fostul său prieten Bîzdîcu, care n-a uitat, licheaua, să și răspîndească zvonul pe ici pe colo că Leonaș era prea slab „gospodar" și nu făcea față, n-a mai avut posibilitatea să-i vadă pe toți laolaltă și să-și amintească atît de fidel penibilele lor agape. Or, la el, unele amintiri conțin fermenții răutății binefăcătoare.

„Așa stimate domn, așa: detașare, indiferență, apărare incisivă!" se îndemnă Leon Turturete, simțind parcă fiorii disprețului cum încearcă să-i pătrundă și înmoaie organismul. Dar... Incitați de Ghiță Bîzdîcu, cei opt bărbați fac cerc în jurul amfitrioanei. Se scălămbăie, șușotesc, își dau ghionturi și trag cu ochiul. E limpede că discută ceva subversiv. Iar la Leon Turturete, din păcate, mintea nu-i lucrează numai hrănită de memorie, ci și de anticipație. Și în chip inevitabil, peste acea imagine stăruind ca o pată pe memoria lui, se suprapune acum o alta, ce-și permite să prefigureze proxima întîlnire din salonașul doamnei Ida Mărcuș. În mijlocul mesei, dintr-un ceaun imens — mai exact spus, dintr-o căldărușă — se înalță ademenitor și atotbiruitor aburul ciolentului de fasole. Ca un caier încărcat de miresme — carnea afumată, fasolea, usturoiul, boaiaua și poprica și-au dat duhul — aburul se ridică, se lățește și șterge fețele celor prezenți, îndepărtîndu-i parcă pe unii de alții. Dar ei continuă să vorbească. Emit ipoteze, se contrazic în chestiuni de detaliu, se completează. Subiectul este captivant și i-a făcut să uite de foame. Este subiectul la ordinea zilei, este bomba: Leon Turturete — posibil criminal!

Simți o durere acută în buricele degetelor. Ce-a făcut? Ținîndu-și mîinile la spate, fără să-și dea seama, începuse să rîcîie cu unghiile peretele. Ah, previziunea viitorului — patima și sălbiciunea preocupărilor sale — cîtă nefericire-i aduce! De ce trebuia tocmai el să aibă

talent și-n domeniul ăsta? Măcar de s-ar înșela. Dar, nu. Este exclus. El nu se înșală în chestii din astea, niciodată. El este doar ceea ce se cheamă un vizionar! De altfel, nici nu-i greu să prevezi fapte ce se întîmplă de pe acum. Pentru că altminteri, ce fac aceste priviri îndreptate pe furiș către el din toate părțile? Ce vor să însemne gesturile precipitate ale unora și altora, ba chiar și plimbările fără pic de răgaz prin fața lui? Și dacă merge mai departe cu presupunerea, n-are dreptul să întrebe: oare numai întîmplător a venit în oraș acum, această trupă de teatru, și exact cu o asemenea piesă? Dar lui, lui cine i-a sugerat dorința arzătoare de-a o vedea și din ce cauză și-a cumpărat el bilet taman acolo, unde să fie în centrul atenției? Și ce se ascunde în fond după toate aceste întîmplări „aranjate", dacă nu hotărîrea cuiva de a-l compromite, de a-l distruge cu premeditare?...

Colțul în care se retrăsese i se păru deodată un loc expus, nesigur. Se dezlipi de perete și — încercînd să fie cît se poate de firesc — se îndreptă spre toaletă. Găsi imediat o cabină liberă, în care intră și trase zăvorul. „Uah!"... Răsuflă oarecum ușurat, își scoase batista să-și tamponeze fruntea transpirată, dar tresări alarmat. Ce imprudență! Să răsufli cum ți-ai lua o povară grea de pe suflet, dai de gîndit pînă și unui copil. Iar aici...

Din fericire, celebrul gong își reluă atribuțiile și cele trei bătăi clasice, care făcură să vibreze pereții și să intre în panică toate geamurile clădirii, chemară spectatorii în sală. Forfota se înteți pe moment, ca apoi să scadă absorbită de liniștea alburie a pereților, o liniște ce făcu mai înțepător mirosul de clor. Un simț obscur, nedefinit, îl avertiză pe Leon Turturete că, totuși, nu este încă singur. Și deveni martorul involuntar al următorului dialog:

— A dracu' damă, dom'le!

— Mie-mi spui? N-am văzut eu cum împungea diavolița cu țîțele?

— Dar criminalul? Cine-o fi criminalul?

— Criminalul?! Ehe!... Îl știu... Să fiu al naibii, dacă nu-l știu!

— Hai, zău! Mi-l spui și mie? Uite, dacă mi-l spui, prima tură după ce ieșim de la spectacol, o plătesc tot eu.

— Păi... E ăla!... Cum să-ți explic... Precis e ăla!...

Cei doi se îndepărtară vorbind. Zgomotul pașilor se dovedi mai penetrant și stăruitor decît cuvintele. Plasma lui acoperi discuția încît la urechile lui Leon Turturete ajunseră doar frînturi golite de înțeles. Asta avu darul să-l calmeze puțin. „Mai bine că n-am auzit! zise și simți moleșala unei false destinderi, de fapt a unei căderi datorate oboselii, de parcă fiecare mădular i-ar fi fost bandajat cu vată umedă și călduță. Curînd însă, liniștea îmbibată de mirosul aținător de clor deveni stînjenitoare. Și lățoasă, din cauza zăpușelii.

„Trebuie să dispar! Trebuie! Deznodămîntul va fi cunoscut îndată de întreaga sală. Orice întîrziere poate să-mi fie fatală.“ Îndemnul lăuntric îl făcu să se hotărască. Deschise brusc ușa cabinei și plecă. Traversă holul pustiu și ieși în stradă, iuțind pașii.

Ajuns în mijlocul pieții se opri. Ar fi fost tentat să privească în urmă, dar era imposibil. O ploaie deasă și paralizantă îl învăluia din toate părțile. Îi intrase prin haine și acum, șiroaiele ei reci le simțea direct pe piele, strîngîndu-l peste tot, ca niște funii mînuite de-o mînă sadică, necruțătoare.

„Haide!“ parcă auzi cum cineva îi șopti poruncitor la ureche. Supus, continuă drumul. Cînd trecu pe lîngă vitrina magazinului de bijuterii, lumina puternică îi atrase atenția. Se încumetă să tragă cu coada ochiului. Se văzu pe sine aplecat și răsfrînt într-o succesiune nesfîrșită de oglinzi. Și auzi repetîndu-se mereu, surprinzător de deslușit: „Haide, haide, hai...“

ÎNVOIALA

Țipăt ascuțit de cucuvea despică pînzele întunericului. Pe orizont, la răsărit, se năzări a lună. Proaspete și carnale, rotunjimile ei se arătară părelnic, nesigur, prin straiele ușoare de ceață, împrăștiind peste lume o zare difuză, ca o dorință ascunsă. Sălcii rotate și plopi sulițași începură a se naște din pîclă, aidoma unor umbre ridicate-n văzduh, de-a lungul drumului.

O vreme nu se auziră decît pașii cailor și scrîșnetele roților pe drumul pietruit, de țară. Dacă acelui aliaj de zgomote hurducate monoton nu i s-ar fi adăugat și ararele șfichiuiri ale biciului, deloc incisive, mai degrabă inutile și glumețe ca niște pocnete ale unor baloane de săpun, ai fi putut crede că singuri caii înhămați la căruță au luat-o de capul lor să colinde hotarele nopții. Dar așa, nu mai încăpea nici o îndoială că biciul poznaș era legat de-o codiriște, iar la capătul mai gros al acesteia trebuia neapărat să se afle o mînă, legată și ea, la rîndu-i, de-o ființă gînditoare. Care ființă, de altfel, pînă la urmă, după o îndelungată cugetare, stînd țeapănă și suverană pe capra căruței, spuse pe scurt, răspicat:

— Hăis, boală!

Calul din dreapta, hîrșit prin hamurile vieții și nărăvit la suflet, deși auzise ce i se spuse, se mulțumi doar să fîlfîie din coadă. Cel din stînga în schimb, mai tînăr și receptiv la vorbe de ocară, zmuci! Asta îl scoase din

clipoceala somnului pe cel tolănit pe-o dungă, în lada căruței, peste legătura de fîn cu miros păduratec. Asta, dacă nu cumva s-o fi simțit gîdilat de razele lunii, lungi, răsfirate și pufoase, ca niște pene de păun. Trezit se întinse și se bătu alene cu palmele pe trup, să se dezmorțească. După ce se dumiri unde șade mergînd, începu a zice așa, într-o doară, cum vorbele acelea ar fi avut aripi încă înainte de-a ațipi, iar acum n-ar face altceva decît, deschizînd gura, le-ar da învoire:

— Vai, vai, ce ți-e și cu lumea de astăzi! Îi în stare să pună urechea la gîndurile omului și s-asculte. Că de stat pe la uși și pe sub ferestre, nici nu mai vorbim!

— D-apoi! spuse cel de pe capră, într-un tîrziu.

— Să trăncăne verzi și uscate! asta-i place lumii, că de-acu nu mai știe ce-i aia rușine. Nu mai departe decît alaltăieri, ce crezi c-auzii?

— Ei?

— Că s-ar fi încurcat treburile! Că n-ați fi căzut la tocmeală! Că v-ați încontrat! Că... Vai, vai, ce ți-e și cu lumea asta!

Căruța trecu peste podul cel mare de lemn. Zgomotul ei obișnuit fu înlocuit de alte zgomote mai moi; copitele cailor abia iscau în bîrnele umede mici și înfundate bătăi de toacă. Apoi, scrîșnetele roților pe piatra dură umplură din nou liniștea nopții, iar caii măsurau iarăși cu tropote mai ferme, drumul și timpul. Cel de pe legătura de fîn ascultă și iar ascultă, doar, doar, va auzi și altceva. Cum nimic nu veni în întîmpinarea dorinței sale, se încumetă să întrebe cu glasul numai mirare:

— Că doar n-o fi adevărat?! Ei, lume, lume! Cu altul, hai, treacă, meargă, ar mai fi de crezut; s-ar mai putea întîmpla. Dar cu tine? Tocmai cu tine să nu se ajungă la învoială?

Peste lună se abătu un nor răzleț. Negru și rar, scămoșat, ca un petec ros pe un sac, prin care se bănuie ceea ce s-ar vrea acoperit. Din cauza asta în hăurile nopții cad dimpreună văzutul și nevăzutul, ca o tărîță. Cel

de pe legătura de fîn cu miros păduratec, ațintește ochii la minunea cerească și urechile în calea unui răspuns. Aude însă, inutile și glumețe ca niște baloane de săpun ce se sparg, numai cîteva pocnete ale biciului de piele împletit șerpește. Totuși nu renunță, acele pocnete au rostul lor, înseamnă ele ceva, de aceea, continuă:

— Ba hai să zici, ca de-o pildă și nu altfel, că n-au găsit înțelegere cu tine. Dar cu Sevastița? Despre una ca asta nici nu se cuvine a spune, dar' mi-te să mai crezi? Ce să aibă ei, niște... ptiu, doamne iartă-mă, la ce-mi fugi gîndul, cu așa femeie?!

Cel de pe capra căruței învîrti biciul deasupra capului și plesni mușcător. Caii o luară la trap. Îi mușt rului oleacă trăgîndu-i de hățuri și strunindu-i din zăbale. În sfîrșit, oftă adînc și spuse:

— Nu-i dracu' chiar așa de slut cum se zvonește. Ne-am ciondănit de la niște oi. Eu am zis cinci! El a zis trei! Eu — om cu doxă, am lăsat una. El, nu și nu! Ba, unde mai pui că din cele trei, una, zicea, să fie șută.

— Aoleo, maică! Șută? S-o încumetat el din trei la una șută? Ei, lume, lume!... Dar măcar v-ați înțeles cu celelalte, nu!?

— D-apoi, ne-am, și nu prea. Cu pămîntul am căzut la învoială peste un iugăr. „O fi cam mult!" zice. „Ba! E cam puțintel," zic. „Atunci, să zicem că-i bine!" se moaie el. „Fie!" las eu. „Numai că... (Hăis, boală, periți-ar viața și năravul, că dai în șanț, hăis, hăis!) Numai că pe cînd să-l caute și să mi-l dea, ia-l de unde nu-i!" „Ar trebui să ți-l dau pe cel din Luncă, zicea, frecîndu-și mîinile. Și crede-mă c-aș face-o bucuros dacă nu l-aș vedea de la fereastra casei. Așa, socoate și tu: cum să te uiți zilnic la pămîntul pe care nu-l mai ai? De aceea mă gîndesc la cel Dintre Pîraie. Ăla ar fi bun și frumos. Dar acolo a murit bietul tata. Săracu'! Ce-l mai ara! Ce-l mai prășea! Ce-l mai ferchezuia! Pe coarnele plugului a murit! Din pricina asta, mă-nțelegi, nu?" zice și se povîrnește trist cu capul în pumni.

— No, la una ca asta, s-o spun pe ai' dreaptă, nu m-așteptam!

— O, dar asta nu-i nimic. Între timp scoate nevastă-sa din ladă un sul de pînză; și desface, și desface, și iarăși desface: se dă cu ea pe după scaune, pe după masă, pe după lădoi, trece pragul, o ia prin curte, pe după fîntînă, pe după hambare, pe după grajd, că dracu' s-o luat după ea s-o vadă ce face, vine înapoi, așază sulul cu ce a mai rămas pe el în dulap, se răscocoară în fața neveste-mi, își pune mîinile în șolduri și numai că întreabă: „Ai mai văzut tu, Sevastița, vreodată, în viața ta, de astă pînză?!"

— Auzi, obrăznicie!

Sevastița, femeie cuminte și la locul ei, pipăie pînza, o cearcă pe-o parte, pe alta, și întreabă și ea: „De lungă, de lată, ori de subțire?"

— Aha!

— Aha, și nu prea! Că bănuiești ce-i răspunde?

— Păi, s-o spun pe ai dreaptă, nu!

— Ei vezi? Mai întîi că nu-i răspunde nimic. Ci se apucă și rîde pe săturate. Abia pe urmă zice răstit: „De albă tu, Sevastiță, de albă!"

— U-iu-iu-iii! A dracului femeie! Și tu ce-ai zis? Că doar trebuia să faci oarece!

— Eu? Hm... Am făcut, și nu prea! Pentru că tocmai cînd mă gîndeam, el și-a ridicat capul din pumni. „Pe un iugăr, ne-am înțeles?" m-a întrebat, bag seamă și vezi doamne, cum la o adică s-ar putea și altfel. Cînd aud eu una ca asta mă înfurii în toată legea deși nu-mi stă în fire, mă ridic, mă duc la ușă, îmi iau clopul din cui, mi-l pun pe cap și dau să ies. Noroc numai că-mi sare un gînd în minte și-mi zice: „Încotro, Ilisie? Te dai bătut?" Și-atunci îmi trag clopul oleacă mai pe frunte, ca să priceapă și el ce și cum, îl privesc direct în ochi, și-i spun: „Asta-i sigur!" „Doar n-o fi cu supărare, zice, c-am întrebat?" Și iar: „Oare să-ți dau Delnița? He, n-ar fi nici un bai, dacă ar fi un pămînt mai ascultător. Dar nu-i!

Ba e chiar tare purav și tu nu-l cunoști. Azi-vară rupsei în el, la ovăz, trei coase. Da, da! Trei coase la rînd. Sau Poeniţa Lupului? Sau Vîlceaua? Nu! Dacă-ți dau din astea ce-o să mai caut eu în acele părți ale hotarului, spune tu, ce?"

— Măi, dar sucit om!

— O, nici c-ai văzut altul mai sucit! Și după toate astea, nu crezi că din nou se povîrnește cu capul în pumni și tace? Iar, între timp, nevastă-sa, pîș, pîș afară din casă și repede, repede, cît nici nu te-ar purta gîndul, țup, țup, se întoarce c-o găină sub braț. „Vezi, tu, Sevastiță, găina asta? o întreabă pe-a mea. O vezi?" Și nici n-apucă sărmana Sevastița să spună ceva pînă cînd, ea își pune găina pe masă și la un țignal, pîc! dihania sloboade oul. „Asta așa, ca să știi și tu ce țin eu pe lîngă casă!" mai zice și zbîrrr! cu găina pe fereastră afară.

— Ai, ai, ai! Una ca asta nu se poate trece cu vederea. Nu se poate uita! Nu se poate ierta!

— Oare? Eu totuși, stau și mă socotesc și zic: nu-i dracu' chiar așa slut cum se pare.

Drumul se lăsă să alunece pe o pantă domoală. Jos se înnădi peste rîu cu un alt pod de lemn, apoi o luă bătrînește, cu poticniri, întorsături și încovoieri peste dealul pleșuv. Scrîșnetul roților deveni mai rar și mai apăsat, copitele scoteau uneori sunete seci și ascuțite lovindu-se de pietre, iar biciul se prefăcea mai des a lovi spinările cailor, ciupind aerul răcoros cu pocnete vesele și inutile. Printre ele, cel fixat țanțoș pe capra căruței, după o vreme se auzi întrebat:

— Dar tinerii ce zic? Ei se află laolaltă? S-or fi iubind, oare?

Mustăci cîteva clipe, alte gînduri începură pesemne să-l cutreiere, le întoarse îndărăt, tuși posomorît, și zise:

— D-apoi cine i-a întrebat? Că doar pînă una, alta, trebuie să cădem la tocmeală cu averea...

De pe vîrful dealului pleșuv noaptea se vedea înaltă, rotundă și încremenită, ca o cupolă fabuloasă sprijinită.

încert pe orizonturi confuze. Cel tolănit peste legătura de fîn cu miros păduratec se răsuci în toate părțile, spre a se minuna cu plăcere și spaimă cum șade el mergînd, atît de mic și neînsemnat, prin hotarul fără sfîrșit al nopții. De cîteva ori simți nevoia să-l mai scormonească nițel, cu niscaiva cuvinte, pe cel de pe capra căruței. Întrebarea parcă i se și ridicase spre grai, dar fără veste și explicație o luă îndărăt, pierzîndu-se, tot mai mică și neînsemnată, ca o pasăre rătăcită, prin întunericul nemărginit al trupului. Așteptînd să intre iarăși în clipoceala somnului, mai apucă doar să zică, sau, poate numai și-a închipuit că zice:

— Ei, lume, lume! . . .

LA FOC

Văzută de jos, de lîngă focul ce începuse a mocni încolăcit în cenușă, noaptea aducea cu o căldare mare, hîrbuită și smolită, răsturnată cu fundul în sus peste lume. De fapt, nici nu era prea potrivit cuvîntul „văzută", pentru că ochii nu reușeau s-o cuprindă decît cu bănuiala ce orbecăia printre umbre. Căci dacă pata cea neagră din dreapta era colțul pădurii, iar dîra vag-cenușie și lenevurcătoare de pe lîngă ea, drumul de țară, celelalte forme indecise, de vînăt putred și nestatornic, mereu alunecînd una peste cuprinsul celeilalte, alcătuiau stihii imposibil de cunoscut altfel, decît cu presupunerea.

Numai că cei doi bărbați tolăniți în jurul focului pe bunzi mițoase și mirosind a fum vechi, sleit între firele de lînă, erau prea obișnuiți cu asemenea privelești învolburate de taine, ca să mai încerce a le desluși. Ei își roteau anevoie capetele spre toate părțile împrejmuite de noapte și cu indiferență își lăsau privirile să se lovească de întunericul aspru și des, ca niște păsări străvezii de gratiile unei colivii absurde. Spre cu totul altceva era îndreptată atenția lor. Dovadă că unul dintre ei și spuse în cele din urmă:

— S-ar putea să se strice iarăși vremea. Se năzare suflu dinspre Găvan și-i rece și jilav.

— Mai mult ca sigur! confirmă celelalt, după ce reuși probabil să prindă în pîlnia urechii ațintite spre miază-

noapte, susurul slab și pierit al acelui vînt prevestitor. De altfel, continuă el, înainte de-a ne întîlni, dădui ceva ovăz cailor; aveau rontăitul moale și pufăiau în traistă cum ar fi dat cu boturile de hoaspe ude.

— Nu-i de mirare. Doar ploile de toamnă prin părțile astea au un fel de trecători fixe, ale lor. Eu ani de zile m-am întîlnit cu ele între Sunda și Pria, mergînd spre tîrgul de bucate din Răstoceni; ăla tîrziu, de se ține o dată cu lăsarea postului. De cum lăsam Valea Dihorului și coamele Priei se arătau peste mestecăniș, hop și cucoanele! Aceleași, de cînd le știu. Poate în ultimii doi, trei ani, mai îmbrobodite cu ceață. Asta, dacă nu cumva mi-or fi slăbit și mie ochii, pentru că după cîte mi-au fost date să văd...

În focul ostenit pocni un tăciune. Cel ce tocmai terminase vorba luă o surcea și scotoci spuza pînă găsi o bucată de jăratic viu. O trase deoparte, apoi, cu mare iuțeală, o înșfăcă direct cu degetele lui noduroase și-o aruncă în sus, ca s-o prindă din zbor pe podul palmei. Începu s-o salte ușor pe pielea groasă și bătătorită, ca pe un mic giuvaer pînă cînd, cu cealaltă mînă scotoci prin buzunare, scoase la iveală o țigară pe care și-o anină în colțul gurii și și-o aprinse.

— Și ziceai că era vădană cînd ai luat-o... Ori n-oi fi înțeles eu prea bine?

Slobozi rotocoale de fum pe care le mîngîie cu limba la ieșirea din gură și le privi cum în zarea săracă-i plutesc pe lîngă față. Era convins că odată cu ele și la fel de șovăielnic zăbovesc în aerul nopții și cele cîteva cuvinte ce i le întinse bărbatului de alături.

— Hei!... făcu celălalt și glasul i se pierdu într-o așteptare voită, cum povestea întreruptă rămase mult în urmă, undeva înainte de-a priponi de căruță caii deshămați și-a le pune fîn sub boturile aburinde și fremătînd de neastîmpăr, de-a aținta focul și a-l hrăni cu vreascuri, de-a desface merindea și frige slănina, de-a o mînca încet, pe îndelete și pe tăcute, cu ceapă zdrobită în colțul

ștergarului și pîine perpelită și ea o leacă la flacără, cît să-și piardă izul aducător de mucegai și să-și înduplece tăria uscăciunii, înainte de toate aceste lucruri și întîmplări peste care acum povestea aceea trebuia să treacă venind spre el asemeni unei vietăți, să ajungă timpul din urmă și să-i intre în gînduri, ca să poată fi spusă. Hei! reluă el cu un fel de oftat admirativ, vădană, vădană, dar ce femeie! C-avea două vaci! Una largă-n spete și înaltă-n picioare, cum nici nu prea vezi pe la munte. Iar de lapte... fîntînă! Alta, bălană și mai mică, ce-i drept, dar tînără, cu muget ca de clopot și gata de fătat.

— Mare noroc să dai peste o nevastă la care să ții cu adevărat, recunoscu ortacul cu o admirație atît de sinceră, încît dezvelea înăuntru-i și-un dram de invidie. Mai ales la noi, la drumari. Că dacă te atrage femeia, se cheamă că te atrage și casa, ori pe unde ai fi. Dacă nu...

Vorbind astfel privea într-o parte și lăsa să se înțeleagă că are el un of al sufletului din care iese mai bine ca uleiul deasupra apei tîlcul plin de înțelepciune al unor asemenea cuvinte.

— D'apoi scroafa! izbucni cu un fel de grabă orgolioasă celălalt, de parcă ar fi fost cît pe-aci să uite un lucru atît de însemnat.

— Care scroafă? se înălță împinsă de nedumerire întrebarea, de la făptura ascunsă pe jumătate în bunda obscură ca o grămăjoară de negură.

— Scroafa ei! Că doar am luat-o și cu scroafă! Și omul imită cu vădită plăcere un grohăit aproximativ, care reușea să exprime cu prisosință recunoștința lui adîncă pentru faptul că un asemenea animal există cu adevărat, și o fericită întîmplare i l-a adus în ogradă.

— Măi, măi, da mare dreptate avu și ăl de-a zis-o: „Cu bună înțelegere ajungi departe, dar cu dragoste hăt, pînă la capăt!" Numai că nu prea pricep eu cu ce ține ea scroafa colo-șa, în sihăstriile muntelui, unde-i cam greu de una, alta?

— Verona mea? Hăăă!... Păi cu ce n-o ține?! Că toamna-i strînge jir și ghindă. Și-apoi unde mai pui că din mîna ei mănîncă scroafa orice: și iarbă, și frunze, și paie, și cucuruzi de brad, și orice!

— Mmmm... Ce femeie! exclamă cu încîntare nestăvilită cel de asculta povestea, cuibărindu-se și mai adînc în ascunzișurile bunzii. Ce fe-me-ie! mai adăogă și rămase o bună bucată de vreme prins ca într-o visare. Iar cel de se lăudase îi respecta liniștea, lăsîndu-l să se minuneze în voie și pe săturate, să nu uite nicicînd cele auzite.

— Dar cu soțul ei dintîi ce se întîmplă? întrebă scormonit de curiozitate omul, dornic să afle cît mai multe.

— Cu ăl dintîi, ca s-o spun pe ai dreaptă, nu știu cum s-au petrecut lucrurile. Dar cu cel de-al doilea, nu se întîmplă nimic. Numai că într-o bună zi, muri. Cică se așează cu capul în pumni, așa cum ar fi fost dus pe gînduri...

— Tii, da' mare păcat! Să lași tu mîndrețe de femeie în floarea vîrstei și să te duci!...

— Asta, pe-o parte, cam așa-i! Pe de alta însă, dacă stai și socoți, ce era să facă? N-avea pic de somn. Se zvîrcolea toată noaptea în așternut. Se zbătea ca păstrăvul scos din apă.

— Boală grea?!

— Nu! Verona! Că el, săracul, avea un defect: nu putea dormi numai în liniște. Iar ea are niște năravuri de femeie peste măsură de harnică. De cum vine seara, începe: taie lemne cu joagărul, le crapă cu securea, le cioplește cu barda, le trage la rindea, le oblește cu tesla, apoi apucă dalta și ciocanul și cioc și boc, și cioc și boc, pînă scoate din ele hîrdaie, ciubere, butii, doniți, fedeleșuri, cofe...

— Noaptea zici că face una ca asta? Să potrivească ea doagă lîngă doagă și să tragă cercuri peste ele la zarea lămpii?

— Zare, crezi? Nici o zare, prietene! Nici sămînță de zare! Că poate fi beznă ca-n bîrlogul necuratului și Verona mea... Ehei! Nici n-apuci să gîndești și ți-a și vîrît firul prin urechile acului. De ai vedea cum îi strălucesc ochii! Cu cît e mai întuneric, cu atît i se aprind mai grozav. Te uiți le ea și zici că cei de vulpe mai mult afumă decît dau lumină...

— Tulai, maica bradului, și-a fagului, și-a zmeurișului, ferește-ne tu de omul rău și viclean, de calul leneș și pintenog, de cîinele necredincios și ursul înfuriat, că nu cred să se mai afle pe undeva vreo femeie mai grozavă și minunată ca asta!

— O-hoo, făcu omul fericit, o-hoo, dar astea-s numai așa... o parte din cîte poate Verona! Aici glasu-i învăpăiat conteni o clipă. Tăcerea corespundea pesemne timpului în care ezita: să mai lărgească, ori să lege de tot gura sacului cu minuni. În cele din urmă oftă spre a sesiza că sînt unele lucruri peste voința lui și spuse: Numai că... nici nu-i potrivit a le vorbi și-a le asculta pe toate.

Noaptea se învîrtoșă, făcînd întunericul dens și curgător ca o mătreață. Un cal necheză prelung. Acea răbufnire de sunete, născîndu-se ca de îndată să piară, pîlpîi totuși ca o pată alburie în preajmă.

— D'apoi eu oi prinde la căruță și-oi pleca, spuse cel cu nevastă cum nu s-a mai pomenit.

— Nu mai rămîi acilea pînă dimineață? se arătă mirat cel care mai încerca să dibuie cu gîndul și închipuirea în ce anume constau acele isprăvi, de vreme ce nici nu se potriveau a fi spuse.

— Nu, veni răspunsul. Trebuie să mă odihnesc oleacă, iar eu nu pot dormi numai dacă se taie lemne lîngă capul meu, sau dacă-s hurducat de căruță. Mai ales în căruță e tare plăcut: cu cît merge ea și merge, mi se scutură tot corpul și trece somnul prin mine ca o boare domoală prin cetină verde.

— Dar copii avea cînd ai luat-o?

— Copii? Vai de mine! Tocmai Verona să n-aibă? Avea... cinci, șase, după cîte mi-aduc aminte. Oricum, cu ce mai făcurăm împreună am ajuns la doisprăzece. Și ce copii, mamă, mamă, ce copii!...

Omul rămas lîngă spuza focului ascultă o vreme căruța îndepărtîndu-se. Urca anevoie, încărcată cu tot felul de vase de lemn. În răstimpuri caii se opreau să-și adune puterile. Atunci i se părea că aude cum sforăie cel de pe capră. Era ca un șuierat adînc și tainic, izvorînd din ponoarele nopții. Îl auzea, sau numai i se părea că-l aude. Și-l invidia pe omul acela norocos, pentru că el nu reușea nicidecum să doarmă în căruță. El avea nevoie să tragă alături de drum, să se întindă pe jos și să simtă cum i se urcă-n mădulare pămîntul, odată cu somnul, pînă-l face greu, de nisip și de piatră.

INSECTA

Parcă cineva, acolo sus, s-ar ține de glume. Că altfel, cum? Ajunge soarele-n crucea amiezii ca o pîine preacurată și luminată și toate-s bune. Alunecă el spre chindie și iarăși toate-s bune. Cînd deodată, hodorong-trong! Nori tulburi, vînturi sirepe, vîrtejuri negre, și trosc, și pleosc, și buum!... Oamenii de pe cîmp — ca orătăniile cînd se arată gaia de-asupra lor: arde-o, tule-o, pîrle-o spre sat. Pe urmele lor șerpi de foc, fum de pucioasă, mîrîială și urlete. Iar cînd apucă pe drumul strîmtorat de case, fîss: hărmălaia se domolește, vînturile se moaie și cad la pămînt arătările lui străvezii, norii negri se sparg și curg dincolo de orizont lăsînd în locul lor alții, subțiri și albicioși, ca niște cămăși întinse la uscat pe stinghiile cerului, din care abia țîrîie o ploaie molești, mai mult să amăgească praful, decît să ude pămîntul. Ba chiar soarele se dăruie din nou vederii, acum ca un colac de nuntă între ștergare părelnic învelindu-l.

Oamenii, cei mai mulți, se opresc, se zgîiesc la toată minunea și stau în cumpănă: încotro? La cîmp, sau acasă? Numai cei care fuseseră de la început în vîrful coloanei n-au îndoieli. Ei se avîntaseră primii și, cît mînați din spate, cît atrași din față, reușiseră să ajungă repede și teferi pînă la bolda lui Dragomir Negoiță, român sadea, devenit ovrei peste noapte, o dată cu locanda scăpată pe-o rînă, cumpărată de la Struvi Vendel, roșcatul. Acolo

îi luară un fel de îndoială pe la genunchi, iar gîndul începu a pune sufletului întrebări încărcate de alean. Din cauza asta pașii li se înecau în gropile drumului, iar mersul le era ca o pierdere. Așa că pînă la urmă, îndemnați de-o nehotărîre comună, se opriră. Dar încurcătură: pe boldă, lacăt! Se pare că Dragomir Negoiță nu avea deocamdată suficientă experiență și nu prevăzuse foloasele ce le poate trage de pe urma norilor spăimoși.

— He, he! rîse cu amărăciune și înțeles ascuns, văzînd ușa plumbuită, Toader Păsat, șchiopul cu fugă vicleană, dar al naibii de iute, dovadă că fusese cel dintîi între cei ageri, he, he! Voi credeți că lumea stă cu fundul în sus așa pe degeaba? Nu băgați de seamă că toate-s pe dos?

— Să fie motiv anume? întrebă Inochentie Hîrbu. Să... cumva, ceva, caresiva? Glasul lui suna curios și hîrșit, poate și pentru că simțea o mare uscăciune pe gît.

— Mai știi? Te și miri ce făcătură o fi, că s-au mai văzut, înterveni David Jimblă, în timp ce ochiul lui bolnav clipea din ce în ce mai des, întărînd bănuiala.

— Asta-i clar ca lumina zilei, reluă Toader Păsat, ocrotindu-i pe ceilalți cu privirea sa lămuritoare. Asta-i... sigur, sigur, clar! Că altfel, cum? Vaca lui Năduriță fată doi viței cu o singură coadă. Mîța Ilenuchii mușcă toți cîinii de pe uliță. Icoana cu sfîntul Belizarie se mută noaptea-n biserică de pe un perete, pe altul. Pe Florita lui Festilă, cum dă s-adoarmă, o gîdilă degete fără mîini. Moș Flondor ridică glas din sicriu și cere lumînare aprinsă. Baba Rafila face dinți de lapte și joacă mijoarca. Izidor Strungă paște iarbă și zice că-i bună. La Reghina Vîrtosului i se ridică rochia-n cap fără vînt...

— Ai, că mare dreptate are Toader, spuse cu oftat Găvrila Ursului. Undeva rostul lumii ăsteia s-a încurcat de tot. Dar unde fraților, unde? Că eu, unul, de m-aș dumiri, apoi... Aici Găvrila Ursului își suci clopul în cap, se suflecă la mîneci și scuipă voinicește în palme,

lăsînd să se înțeleagă că dacă el ar bănui măcar de unde se trag ponoasele satului, n-ar avea milă și nici cruțare.

— Eu, unul, nu mă mir nici cît rămîne apa-n ciur, sări sfătos Traian Frițcălău, atrăgînd toate privirile de o parte, unde el se sprijinea în coada de la sapă, țanțoș ca o cătană veche-n sabie. Ba, drept să vă spun, nici de mirarea voastră nu mă mir. Se vede numai decît că n-ați fost în Galiția...

— Ce vrei, mă, cu Galiția ta? i-o tăie scurt David Jimblă.

— Dar tu, mă Frișcălău, tu ai fost în Galiția? întrebă răstit Inochentie Hîrbu.

— Eu, mă? Eu? (Traian Frițcălău se urni din loc, veni în cerc unde se sprijini cu și mai multă fermitate în coada de la sapă. Roti o privire acră și nemulțumită peste ceilalți, ca la urmă s-o lase, grea de dispreț și din cauza asta ea însăși vizibilă ca o frunză de brusture, peste Inochentie Hîrbu). Adică, tu, care ești reformat, mă întrebi pe mine dac-am fost în Galiția? E-he, e-he, e-he! scoase el un rîs amestecat cu tuse, apoi scuturînd smucit din frunza privirii, spuse: N-am fost!... Dar știu mai bine decum aș fi fost, pentru că mi-a povestit tata, săracu'!... Acolo să vezi... Deoparte zăpadă și ger să crape pietrele, de alta ploaie și zăpușeală să nu-ți tragi sufletul, și neamțul pe drum ein, zwei, drei!... Cerul zbîrcit ca obrazul bătrîn, soarele noduros și copt ca o bubă, vînturile cum te-ar da cu urzici, și neamțul ein, zwei, drei!... Iar marșul nu un ceas, două, ci zile și săptămîni! Li se rodeau bocancii, că ajungeau cu gleznele prinse-n tureci și cu tălpile goale, dar pentru aia, neamțul ein, zwei, drei!... Și astfel mîncau și dormeau mergînd. Ba, zicea tata, fie-i țărîna ușoară, că unii chiar mureau, dar n-apucau să cadă pentru că neamțul o ținea întruna pe-a lui: ein, zwei, drei!...

Traian Frițcălău ridică ochii deasupra ascultătorilor, fixîndu-și privirea undeva în golul vinețiu al văzduhului, la întîlnirea cu alte vremuri. Privirea sa nu mai era

acum vizibilă ca o frunză de brusture. Devenise sesizabilă doar mîndria tristă ce stătea pe ea, ca niște stropi de rouă.

Și ceilalți, se pare, urmăriră o clipă cu gîndul, morții neștiuți mărșăluind printr-o Galiție îndepărtată. Numai Toader Păsat pendulă nerăbdător pe picioarele sale inegale, pentru că închipuirea lui nu putea trece dincolo de hotarele văzului, iar văzut nu și-l putea dezlipi de la boldă. AAcolo ce-i drept, speranța aproape luase de cîteva ori înfățișarea lui Dragomir Negoiță. Dacă nu aievea, dar umbra acestuia cu siguranță o zărise alergînd și scuturînd o legătură de chei cu sunete vesele de clopoței. Pe cînd însă umbra trebuia să primească substanță, conturul ei dispărea și din ceea ce se vroia a fi Dragomir Negoiță, rămînea ușa plumbuită cu un lacăt ce creștea și se umfla pînă devenea cît un arici, apoi cît un cîine negru încolăcit și atîrnat de scîndura groasă și zăbrelită cu drugi de fier. Toate astea îl făcură pe Toader Păsat să ofteze amar și să întoarcă albia vorbirii spre cele zise la început.

— O fi fost și pe atunci, prin acea Galiție, o seamă de necazuri, nu zic ba, glăsui el împăciuitor. Dar așa lume întoarsă n-aș prea crede să se fi pomenit. Și-apoi, problema care vine și simți cum se face singură cuvînt este... Hm... (Aici Toader Păsat se ridică brusc pe piciorul cel mai înalt ca să se poată scărpina după ceafă cu înțelepciune, în văzul tuturor) Mmm da, este de ce, totuși, totuși, șade lumea cu fundul hăpt în sus? De ce?

Întrebarea bătu la urechile tuturor și cum i se dădu intrare, le puse mintea-n lucrare.

— Pen' că nu-i... șiplină, și un' nu-i șiplină, ... nu fașe porcu slănină! spuse cu greu, roșind pînă în vîrful urechilor de efort, Gîngavul Șugubățului.

— Eu unul aș zice altceva, se slobozi la vorbire Pătrulea Gujbă, înșurubînd în aer degetul arătător al mîinii drepte, cum ar da gaură unui butoi nevăzut din care să curgă adevărul. Văzut-ați voi pe la tîrguri jucăreaua aia flenduroasă de-i zice Hopa Mitică? Văzut-ați dară!... Ei,

așa-i și cu lumea. Numai că dumneaei are capul mai greu și-atunci e normal să stea cu fundul la deal.

— Ai, că bine zici, oftă iarăși Găvrila Ursului sucindu-și clopul în cap. Dar de-am ști noi cine-i face lumii una ca asta, apoi să vezi! Că, cel puțin, eu, unul... (Ptiu, ptiu, scuipă el în palme cu vigoarea omului hotărît să treacă la fapte).

— Cum cine? Păcatele!... Astea dom'le-s cele mai parșive din cîte s-au plămădit. N-au trup, dar ocupă loc. Nu se văd, dar trag al dracului la cîntar. Și au znaga de-a se aduna numai la cap. Uite așa se strîng stup, făcu Avrămuț Sucală în aer un ciorchine imens cu mîinile sale lungi și ciolănoase, fălos nevoie mare de felul cum reușise să vorbească despre niște lucruri atît de ciudate, de care nu te poți apropia numai cu presupunerea.

— Păcatele!... Da! Așa-i! Că după cîte-mi zicea săracu' tata, fie-i țărîna ușoară, și-n Galiția...

Traian Frițcălău izbi cu coada sapei în piatra drumului. Nu reuși însă a atrage atenția celorlalți, pentru că Toader Păsat, pendulînd mai amplu și mai nervos pe picioarele sale inegale, spuse:

— Bine, bine, oameni buni: păcatele! Dar problema se pune, cine îndeamnă la păcate? Că cineva trebuie să-și bage coada în toată afacerea asta! Cineva trebuie să umble cu ticăloșia, pentru că altfel, cum?

— Dracul!

— Sătana!

— Necuratul!

— Ei, vedeți? Acu veniți voi încet, încet, la ale mele. Acu v-apropiați voi de cauză. (Ochii lui Toader Păsat scăpărau luciri negre. Fața i se lumină de satisfacție. Glasu-i primi sonorități de bronz.) Așadar, Diavolul! Dar voi l-ați văzut vreodată, vă-ntreb?

În loc de răspuns tăcerea fu clătinată de fiorii unui vînticel zburdalnic și scoase foșnete stinse de frunze **uscate.**

— Păi, vedeți că nu l-ați văzut? Păi, vedeți! . . . Pentru că el stă numai în crăpăturile adînci ale pămîntului. Dac-ar ieși la lumină s-ar topi ca lumînarea de seu la flacără. Dar Diavolul stînd acolo nu pierde vremea; nu clocește pustietate; el gîndește, pune la cale și lucrează.

Nedumerirea celorlalți spori o dată cu mutenia lor. Toader Păsat avu o vagă presimțire și întoarse capul către boldă. Nu era nimeni. Doar fereastra scundă întorcea îndărăt, cu țipăt luminos, cîteva raze de soare ce-o loveau oblic de la apus. Continuă:

— Lucrează prin alții, vreau să spun. Ca domnii cei mari. Ca boierii . . .

— Înseamnă că . . . Cineva . . . Cumva . . . Careșiva . . . se încurcă și bîlbîi Inochentie Hîrbu încercînd să scoată la iveală colțul unei bănuieli.

— Da, fără doar și poate, întări, sigur de sine, Toader Păsat.

— Cine? . . .

— Care? . . .

— Unde? . . .

— Spune, Toadere dragă, sări aprig și crispat la față Găvrila Ursului, spune numai cine, și-i vedea tu, că eu unul, cum am zis . . . Ptiu, ptiu! . . .

Toader Păsat se săltă pe piciorul cel sănătos, ba poate nițel chiar și pe vîrful celuilalt, proptindu-și privirea orgolioasă în ceilalți. Era ca o încercare de a-i împinge puțin îndărăt, de-a lărgi cercul în jurul său, ca să încapă destăinuirea. Curiozitatea lor îi plăcu. De aceea o lăsă să mai crească, și cînd crezu el că se potrivește s-o stîmpere, spuse cu glas ridicat:

— Insecta!

Toader Păsat fu îmbrăcat în priviri leoarcă de uimire.

— Cuuum? . . .

— Ceee? . . .

— Da, da! Asta așa-i! se alătură degrabă părerii lui Toader Păsat, și Traian Frițcălău. Una ca asta . . . No, bate-o, doamne, cu numele ei cu tot, după cum mi-a

vorbit și tata, săracu', făcea și desfăcea necazurile și prin Galiția . . .

— Da ce-o fi aia, insectă? întrebă David Jimblă, cu atîta uimire, că pînă și ochiul său bolnav se oprise puțin din clipit.

— O muscă! strigă unul.

— Nu-i muscă! E rădașcă, îl combătu altul.

— Ba nu-i rădașcă! Îi bîngoi!

— N-o fi cumva bondar?

Cîteva clipe, prin auzul celor de față trecură pe rînd, cu larmă amplificată și agresivă, gînganiile enumerate. Faptul îi făcu să clatine din cap, dar nu avu darul să-i lămurească în care dintre ele ar putea sălășlui gîndurile netrebnice și puterile îngrozitoare ale Necuratului. Așa că întorcîndu-și iarăși privirile — plante agățătoare abia perceptibile — și le aninară rugător de Toader Păsat.

Acesta deschise plin de satisfacție o gură zăbrelită rar, numai de cîțiva dinți, și astfel un zîmbet glorios și tărcat flutură peste ceilalți, înainte de-a rosti sentențios:

— Insecta-i, insectă! Doar v-am spus limpede.

— Am înțeles noi că-i . . . ce ziseși tu, murmură descumpănit Inochentie Hîrbu. Dar cum arată?

— Pe unde umblă?

— Mușcă? Împunge? Zgîrie?

— Cum și cînd lucră Dracul prin ea?

— Măi, dar pretențioși mai sînteți! spuse Toader Păsat oarecum supărat, însă și binevoitor. Astea nu se pot înfățișa așa, cu una, cu două. Sînt lucruri complicate . . . Treburi grele . . . Periculoase . . . Să mai vedem . . . Să cercăm . . . mai murmură el ca pentru sine, legănîndu-se pe picioarele inegale în mers viclean și amăgitor spre bolda în ușa căreia, larg deschisă deja, Negoiță Dragomir încerca zadarnic să se arate primitor, hlizindu-și fața încă prăfuită de somn.

* * *

Întunericul se răsturnă peste sat ca o claie de fîn. Numai bolda, prin fereastra sa scundă lăsa o pată tremurătoare pe acel necuprins negru, aspru și rece. Înăuntru se bea cu rîvnă și pe datorie. Fumul de țigară făcea vălătuci nestatornici, care pluteau, se amestecau, se rupeau și iarăși se înădeau sub tavanul jos și murdar. Jocul lor îl ajuta de minune pe Toader Păsat să explice cu lux de amănunte, la nesfîrșit, cum apare și lucrează asupra lumii insecta Necuratului.

DIHANIA

Nu fu nevoie să se ridice din lada căruței, ca să-și dea seama unde ajunsese. Hurducatul ritmat și încetineala din mersul calului o dovedeau singure. Drumul de pămînt era pe o anumită porțiune și trecătoare spre Izlaz, pentru cirezile de vite. Copitele acestora, îndeosebi după zile ploioase, lăsau șanțuri transversale destul de adînci pe fața drumului, care puneau la grea încercare orice car sau căruță, zgîlțîindu-i încheieturile. Asta îl făcu pe Dumitru Osîntel să se ghemuiască și mai tare pe legătura de fîn, să-și tragă bunda peste el și să scoată un geamăt ușor, ca un reflex de apărare pe care trupul său vlăguit de ani și șubrezit de boală îl trimitea din ascunzișurile lăuntrice spre noaptea din afară; o noapte tulbure, prin care se măcinau ca o făină de lemn, presimțirile zorilor.

După o vreme, căruța reveni la tocălitul ei liniștit și molatec. Dumitru Osîntel se obișnuise atît de mult cu acest zgomot uniform, încît liniștea parcă nu mai era liniște cu adevărat, fără adaosul lui. Acum se simțea mai ostoit de dureri și frunzări cu plăcere pe nările sale obișnuite cu mirosul fugar al sălbăticiunilor, miresmele proaspete ale fînului de sub el, în care ghici de îndată cîteva feluri de flori și ierburi ce păstrau încă vie în substanța lor firavă și uscată, tăriile pămîntului.

Ațipi. Sub un cer încețoșat de nori pînă departe, cîmpul era plin de soldați. Toți în poziție de drepți, ne-

mișcați. Biciuiți de-o tristețe gălbuie, uscată. Descărnați. De fapt era acolo o armată de schelete încremenite, care aminteau de foștii soldați, umbre verticale acum, fuioare de aer vinețiu înfășurate în jurul oaselor livide, subțiri, sălășluind în acea inexplicabilă poziție ca atîrnați de-o dorință mai presus de moarte. Și glasul unui comandant nevăzut curgea dintr-o spărtură a orizontului peste acea armată, pătrundea printre șirurile ei nesfîrșite, le lovea și copleșea cu ordine nelămurite, înfricoșătoare, cuibărea în găvanele fostelor urechi, în orbitele foștilor ochi și în testele goale, se agăța ca niște scame în vertebrele colțuroase și-n oscioarele subțiri ale degetelor, biciuia totul cu sfidare și dispreț necruțător.

Se trezi din toropeala trecătoare ce puse stăpînire pe el, dar continuă să-și țină ochii închiși. Vedeniile grozave ce-i alunecară cîteva clipe prin simțuri se destrămară încet, lăsînd loc realității ce le sugerase. O realitate care nici măcar nu trebuia văzută spre a convinge. Dumitru Osîntel ascultă doar cu luare aminte nuanțele unuia și aceluiași zgomot, ca să înțeleagă că trece printre lanurile nesfîrșite de porumb de pe Poduri. Glasul acelui comandant nevăzut nu era decît vîntul, iar scheletele oștirii erau doar tuleii uscați ai porumbului, cu pănușile și frunzele mereu întoarse și sfîrtecate, zvonind un fel de suferință aspră, suportată cu supunere oarbă.

Dumitru Osîntel continuă să asculte cu înfrigurare. Nu era prima oară cînd un lan întomnat de porumb îi trezea în suflet tristeți de litanie și-i sugera coșmaruri. Care de fapt, fiind pe jumătate fructe ale închipuirii, nu erau cu nimic mai cumplite decît întîmplarea reală, veche și neuitată, din care se năsteau.

Atunci... Atunci, tot așa era, o toamnă seacă, uscată, cu pămîntul pîrjolit și jupuit de verdeață. Obligată la retragere din cauza lipsei de ajutoare venite la timp și de muniție, compania din care făcea și el parte ca unul dintre cei mai bătrîni soldați, cu rană ca o medalie cicatrizată pe piept încă din primul Mare Război, fusese

hăituită toată noaptea. Dezorientați, frînți de oboseală și înspăimîntați de faptul că nu mai aveau nici măcar atîtea cartușe cît să poată crea impresia că sînt în stare să răspundă la un atac, se treziră cu zorii deasupra capetelor în plină pustă. Proxima pădure se desprindea din ceața dimineții undeva departe, pe dunga de răsărit a orizontului. În lipsa unui alt ascunziș, se refugiară sub scutul unui lan de porumb. Lungiți la rădăcinile tuleilor, soldații așteptau ca trupurile lor să se despovăreze puțin de oboseală, pămîntul rece și nisipos să le-o tragă din mădulare. Cu deprinderile lor țărănești de acasă, mulți începură să cumpănească din ochi știuleții, să le mîngîie pănușa înnegrită și să deplîngă soarta recoltei rămase pe cîmp la o vreme atît de tîrzie. Dumitru Osîntel pierdu pentru moment noțiunea de frică. În mintea lui făcea chiar abstracție de haina soldătească și pușca militară, de condiția de animal hăituit în care se afla alături de ceilalți. El se închipuia acasă, la pămîntul său din Rîtul Craiului, zăbovind o leacă la capăt de lan, doar cît să-și petreacă prin mînă și să-și așeze pe umăr sacul legat meșteșugit, numai de-o parte, într-o ureche, ca să-l poarte mai ușor și să-l poată ghiftui cu știuleți.

Atunci se întîmplă nenorocirea. Ca din senin începură să roiască deasupra avioane dușmane. Să sloboadă din burțile împestrițate cu cruci încîrligate foc și pucioasă. Se iscară vîrtejuri nebune de tulei și frunze. Parcă lanul întreg era o pasăre imensă venită dintr-o altă lume și prăbușită pe-o rînă, iar acum vînturi sălbatice smulgeau din trupul ei bulgări negri, pene stranii, puf și nisip. De altfel, senzația pe care Dumitru Osîntel a avut-o atunci — senzație pe care amintirea sa a recuperat-o apoi cu o fidelitate uimitoare, păstrînd-o pînă la detaliile cele mai mărunte — a fost aceea că, desprins de pămînt se învîrtea amețitor într-un scrînciob nevăzut, în care era legat cu lanțuri și pendula la întîmplare — un trunchi de durere omenească.

Apoi impresia că acel scrînciob nebun se învîrtea într-o încăpere imensă cu pereții și bolta de sticlă, adăpostind jur-împrejur oglinzi înșelătoare care multiplicau și deformau totul. Privirea lui întîlnea în fulgerări de-o clipă fețe mutilate, mîini și picioare, mantale, vestoane, bucăți de pînză, șepci și bocanci, hălci de carne, tulei de porumb, frunze uscate și smocuri de păr: toate plutind rotocol într-o mare de fum ale cărei margini se ghiceau undeva departe pe orizonturile însîngerate ale zilei de toamnă.

Și căderea. Ceva asemănător cu o băşică spartă, turtindu-se din toate părțile în sine pînă la mototolire. Cum simțurile și puterile lui ar fi fost de apă tulbure și l-ar fi părăsit dintr-o dată, evaporîndu-se.

Și trezirea incertă de mai tîrziu. Senzația de piele apăsată de coceni și bulgări zgrunțuroși. Un fel de pipăit dureros, crescînd din acea senzație și amplificîndu-se. O infinitate de degete străine, cu burice umede și reci, orbecăind pe forma unui trup. Sete adîncă înfiripată simultan în toate ungherele corpului, crescînd pe măsură ce carnea se deștepta înfiorată de volbura sîngelui, ca să ajungă pe cerul gurii o dogoare fierbinte, insuportabilă. Ciocane bătînd asurzitor dinăuntru spre înafară, în timpanele urechilor sale.

Și smulgerea grea din ghearele pămîntului. Iluzia că se proptise cu genunchii pe-o apă spumegîndă, ce curge și-l duce pe spinările valurilor. Hora cerului și-a pămîntului în primele clipe cînd reușise, totuși, să se ridice pe picioarele sale nesigure. Și fuga... Halucinantă, inexplicabilă, vîntoasă purtîndu-l spre pădurea ce se bălăngănea în zare ca un clopot cosmic, de aramă veștedă, agățat de turla zilei și împrăștiind peste lume nu sunete, ci o liniște grea și moale, asemeni unor întinderi nesfîrșite de pîslă.

După ani și ani de zile, în momentele sale de cumpănă, Dumitru Osîntel s-a întrebat mereu: să fi avut loc **cu adevărat** acea fugă spre fantoma pădurii? Mintea lui

bîntuită de griji avea ciudate îndoieli. Și-atunci, ca o vietate subpămînteană înfricoșată, amintirea sa scormonea cu rîvnă și disperare o galerie de ieșire spre lumină. Relua totul de la început. Trupul i se pornise înainte mînat de resorturi străine. Povara alergării o simțea pe umeri și-n piept. Era, cum prins într-un ham ar fi tras după el o mare greutate. Și, totuși, pașii i se succedau repede, păreau ușori, plutitori și călcau în gol. Pe urmă s-a petrecut ceva curios. Toate simțurile l-au trădat. Nimic n-au mai reținut din fuga ca atare. În acele momente parcă uitarea se așternuse în calea faptelor, înainte de nașterea lor acoperindu-le. Pe ecranul timpului — o pată de fum. Iar dincolo de ea?...

Dar, nu! Dacă fuga s-a întîmplat cu adevărat, ea a fost numai casna trupului. Căci gîndul și sufletul lui se găseau altundeva. Ele făcuseră un salt miraculos îndărăt, de unde se ridicau pe firul vieții, retrăind-o. Era copil în șura tatălui său, Petre Osîntel, paznicul de vînătoare din Stejăriș. Ochii i se roteau neastîmpărați și curioși să cuprindă pe toți musafirii de seamă, sosiți de la oraș să facă mare hărțag de fiare, cum îi plăcea tatălui său să numească vînătorile de pe muntele Domolita. De ce tocmai de aici începuse amintirea să-i izgonească prezentul acela din simțuri, să-i înlocuiască fuga spăimoasă cu altceva? Dumnezeu știe. Poate — o pură întîmplare. Și totuși...

Grupul cel numeros, însoțit de tot soborul cîinesc și căruța lui Pricu, întocmită din timp și pregătită anume să aducă prada, sosiră la locul unde vînătorii, hăitașii și cîinii se împărțeau după rosturi anume, în interesul lucrării ce urma să înceapă. Cu vorbe și gînduri cumpănite, Petre Osîntel lămuri pe fiecare ce are de făcut. Apoi zise: „Dar colo la săritoare, așa-i că uitarăm să lăsăm pe careva?“ Și pocni din degetele lui noduroase, cum, pasămite, l-ar fi ciupit de piele pe diavolul ce fuse gata, gata, să le strice socotelile. Iar la urmă, spre fiul său „Poate dai tu, măi Dumitre, o fuguță pînă acolo,

că știi pe unde s-o apuci. Și ca să-ți pară calea mai scurtă, vezi de ia din desagă și puşca cea veche."

Ajuns la săritoare copilul cercetă, așa cum își văzuse tatăl de nenumărate ori, urmele lăsate de sălbăticiuni în pămîntul moale și argilos. Încîntat de felul cum reușise din prima ochire să deosebească urma lăsată de cerbul în fugă de cea lăsată de mistrețul mergînd la pas, se apucă să-și încarce puşca. O făcea cu gesturi grave și pline de importanță. Își dădea seama că de vreme ce puşca se găsea în desagă, nu întîmplător uitase tatăl său să pună din timp pe cineva la fundătura pîrîului, pe unde sălbăticiunile obișnuiesc deseori să sară de cealaltă parte a muntelui și astfel să scape de focul puștilor așezate pe coama dinspre miazăzi.

Curînd liniștea fu hăcuită de larmă. Din forfota surdă și îndepărtată se desluși pe rînd: lătratul subțire și nervos al căţelandrei domnului avocat Agripa, cel răsunător, ca de aramă, al copoiului domnului doctor Neacşu, schelălăitul nerăbdător al Rîndunicii domnului Pandele, cîteva ciondăneli și mîrîieli ale altora, ca apoi, la răstimpuri egale să se audă asemeni unui hîrîit de sirenă gros și hîrșit, ciobănescul lor, vestind apropierea ursului.

Se trase sub bradul cel mare și privi cu un sentiment nedesluşit de mîndrie și încîntare și teamă, priveliștea nesfîrșită ce se desfășura în fața lui. O largă întindere de pădure deșălată la mijloc, viu colorată pe aripile urcătoare în părți. În acea misterioasă îngrămădire de trunchiuri, ramuri și frunze cînd anevoie, cînd brusc, se auzea deplasîndu-se gîlceava. Înteţirile ei stîrneau ecouri ce se încălecau peste cele dinainte, nestinse încă. Văzduhul vălurea și fierbea pînă departe, în pîraiele prăpăstioase ale cerului.

Hărmălaia crescîndă ajunse în dreptul lui. Acum, pe lîngă lătratul îndîrjit al cîinilor se distingeau bufniturile scurte ale mistreților ce se aruncau după urmăritori și pufăitul amenințător al vreunui urs obligat să iasă pe neașteptate din bîrlog. Clipele deveneau grele, încrîncenate. Mîinile i se încleștară pe puşca cea veche. Simțurile îi intrară în alertă. Trupul lui firav se încordă ca un arc, gata de înfruntare. Încet însă, insuportabil de încet parcă, goana trecu mai departe fără ca vreuna dintre sălbăticiuni să încerce scăpare peste săritoarea pîrîului.

Lăsă puşca jos. Răsuflă ușurat și totuși, în același timp, o părere de rău i se cuibări în suflet. Cu auzul ațintit la hohotul ce se îndepărta, dar și la bătăile inimii pe care abia acum le descoperise puternice și agitate, nici nu auzi foșnind tufanii de lîngă el. Văzu doar cum iese arătarea din rămurișul des, în rariștea pîrîului. Făcu cîteva salturi, lăsînd impresia că va sări peste firul de apă. Dar se opri deodată și prinse a mirosi aerul cu botul vibrînd și umed. Desigur a simțit prezența unui dușman în preajmă. S-a întors cu intenția de-a se îndepărta. Bătăile ametitoare ale haitei de cîini i se păreau însă la fel de periculoase. S-a ridicat pe labele dinapoi, nemaiștiind ce să facă. De spaimă și uluială, corpul greoi și dolofan începu să tremure. Atunci a văzut el mica Dihanie cît se poate de bine și pe îndelete. Din toată blana brună i se alegea pe frunte o pată albă, mare și sclipitoare. Instinctiv a ridicat puşca și-a luat puiul de urs în cătare. Peste o clipă însă, cutremurat de ce era să facă, a lăsat-o jos, rușinat. Vorbele tatălui său îi năpădiră auzul. Nu păreau însă spuse de om, ci mai degrabă mormăite de vreo ursoaică, ce, încolțită fiind din toate părțile, s-o fi întors către puiul ei și înainte de-a începe lupta cu năpraznicii urmăritori, i-o fi zis: „Ia dă tu, fătul meu, fuga-fuguța, pînă la săritoarea de peste rîu, că aici nu-i de tine!" Asemenea glas de sălbăticiune încărcat de dragoste și grijă se făcea că aude; și privind mica Dihanie, fricoasă, naivă și caraghioasă, încremenită pentru o clipă acolo în rariștea poleită de lumina toamnei, dobîndi convingerea că o cunoaște dintotdeauna, că fără s-o știe a purtat-o în gîndurile și sufletul său, că nu o dată s-a jucat cu ea în visele sale.

... Să fi reușit el, scăpat din acea îngrozitoare centrifugă a morții, să alerge atunci pînă la pădure? Mereu se întreba Dumitru Osîntel acest lucru, deși răspunsul venea de la sine: sigur că da, nu încăpea nici o îndoială; cum altfel l-ar fi găsit ai lui prăbușit pe una din cărările acoperite cu frunze umede, putrezite, la două zile după aceea? Și totuși ...

Poate mai clar ca niciodată a trăit el atunci, nu disperarea fugii, nu sfîrșeala fizică și înnegurarea minții torturate de frică, nu, de nimic de acest fel nu-și amintește, ci o altă mare durere a vieții lui, una petrecută în tinerețe, la cîteva săptămîni după ce s-a întors din prima Mare Bătaie. Încă tușea și pe ascuns, ca să nu-l vadă nimeni, scuipa mici firișoare de sînge. Rana din piept nu i se vindecase cu totul, dar trupul tînăr și vînjos era deja nepăsător la boală. Și-o voință descătușată, mai presus parcă de puterile sale, îl umplea de neastîmpăr. Doar că setea lui de viață se amesteca și se confunda cu o ciudată poftă de răzbunare. Să se răzbune! ... Ori pe unde da ocol, gîndul său ajungea mereu la această dorință. Dar pe cine să se răzbune și de ce? Nu avea un dușman anume și asta îl neliniștea profund. Nu ura pe nimeni, dar avea o scîrbă imensă față de lume și-l dureau, mai adînc și mai parșiv decît rana din pieptul sfîrtecat, anii pierduți, ciuda pentru toată mizeria îndurată-n tranșee, pentru spaima cu care se arunca în smîrcurile puturoase ale bălților și-n șanțurile drumurilor, neputința cu care s-a lăsat împins de la spate, înjurat, terfelit și pălmuit nu o dată. Pentru toate astea ce s-au scurs prin ființa și prin nervii săi, simțea o greață insuportabilă, o pornire nestăvilită de-a da cu pumnii si-a mușca, de-a se răzvrăti din adîncurile oarbe ale firii sale copleșite de umilință.

Primele zile după întoarcere trecură goale și pustii, ca niște prăpăstii transparente rostogolindu-se anevoie peste lume. Nopțile i se păreau mai ușor de suportat, căci nevastă-sa nu mai prididea să-l stîrnească topindu-i-se-n

brațe, să plîngă apoi pe înfundate, cu fața rezemată pe umărul său, mulțumind lui dumnezeu că-i adusese în sfîrșit bărbatul acasă. Dragostea ei îi răcorea inima, dar nu-i stingea năduful. Trebuia cu tot dinadinsul să facă ceva, dar ce? Sosise pe vremea coasei. După cîteva zile greu suportabile s-a așternut pe lucru ca un nebun. Dimineața, cosașii îl găseau în cîmp, iar seara îl lăsau tot acolo. După ce a isprăvit cu iarba de pe pămîntul lui, s-a apucat de haturile rudelor, ale căror bărbați fie că nu veniseră încă de pe front, fie că nu mai aveau să vină vreodată.

Duminica dimineața ținea morțiș să meargă la biserică, iar după masă, la horă cu flăcăii. Niciodată, înainte, nu s-a dat în vînt după joc. Acum însă, n-o mai lăsa pe nevastă-sa să-și tragă sufletul. Ba mai mult: nu vroia să joace decît numai și numai în fața lăutarilor, acolo unde prin tradiție își aveau locul numai feciorii și bărbații din familiile cele mai avute ale satului. De fapt, de aici i s-a tras dușmănia aprigă din partea Dosanilor — doi frați gemeni de-o vîrstă cu el, care au împins bani cu nemiluita la stînga și la dreapta ca să scape de front, ca apoi, în lipsa din sat a bărbaților în putere, să-și facă de cap.

Erau la crîșma lui Trotuș, peste drum de Casa jocului. Ilie Dosanu se porni pe vorbă de-a-ndoasălea. Azi, mîine, zicea el, priponit cu coatele pe masă alături de frate-său și încă vreo doi, în fața paharelor cu șliboviță, n-o să mai încapă nimeni în satul ăsta cinstit, din cauza eroilor! C-așa-s ăștia! Dacă au strănutat și ei oleacă pe acolo pe unde se laudă c-au fost, gata ... Nici cu scara nu le ajungi la nas. Frate-său Pavel și mai otetit: De ce? striga el cît îl ținea gura, anume să fie auzit. Cine le dă dreptul să stea în biserică lîngă altar? Cine, mă rog, i-a poftit pe ei să joace sub cetera țiganilor? C-au luptat! ... Că s-au jertfit! ... Da' ce, ne cred proști?! Păi ăia de se pretind cu adevărat eroi au avut curajul și-au murit. Ăia, da! Și iar Ilie: N-au dat ferea! Că tulai, vezi doamne, i-au rănit! ... Cum? Poate s-au vătămat singuri, lo-

vîndu-se cu picioarele-n fund cînd au fugit înapoi! ... Poate că i-or fi muşcat nevestele cînd au ajuns acasă, că s-au mai plîns şi alţii! ...

De la masa celor doi fraţi se ridicară hohote zeflemitoare. Apoi în crîşmă se aşternu o tăcere grea. Stătea cu spatele la ei, lîngă tejghea. Auzi bine totul, dar parcă mai tare decît vorbele lor şi rîsetele celor doi, cărora le plătise de băut ca să le ţină isonul, îi înţepa auzul tăcerea plină de aşteptare ce se instalase în crîşmă. Simţi cum îl cercetează privirile pline de curiozitate ale celorlalţi oameni.

„Dublu!" ceru el cu vorbă scurtă şi îndesată, împingînd pe tăblia tejghelei paharul pe care-l goli dintr-o înghiţitură. „Vorba-i ca apa, dar fapta-i ca piatra, Dumitre!" spuse cu sfătoşenie crîşmarul Trotuş, făcîndu-şi de lucru printre sticle. „Dublu, am zis!" repetă el neînduplecat şi-o cută rău prevestitoare i se ivi oblic peste fruntea leoarcă de sudoare. „Facă-se voia ta, doamne, şi-n cele pămînteşti, precum în cele cereşti!" spuse crîşmarul cu voce căinată şi-i puse două măsuri în pahar. „Da' nu-i bine!" mai continuă el încet, ca pentru sine.

Goli iarăşi paharul. De astă dată în răstimpuri, fără grabă. După fiecare înghiţitură părea că pune în cumpănă gînduri însemnate. În sfîrşit se întoarse, înaintă pînă aproape de masa Dosanilor, se opri şi, liniştit dar ferm, spuse: „Dacă voi credeţi că sînteţi mai viteji ca alţii, dovediţi-vă!"

Greşeala celor doi fraţi a fost orgoliul lor. Nu l-au atacat deodată, ci pe rînd. Pe primul care s-a aruncat asupra lui l-a întîmpinat cu un pumn în falcă, izbindu-l de perete, de unde s-a turtit moale peste butoiul în care uneori se aducea bere. Al doilea a scos briceagul, dar piciorul lui greu, încălţat cu bocancul de sărbătoare s-a dovedit mai iute şi l-a nimerit în burtă, încovoindu-l. Cînd şi-au revenit, Dosanii au lăsat mîndria la o parte şi-au încercat să-l atace în acelaşi timp, din părţi diferite. El apucase însă să smulgă din mîinile ciobanului

Chioru, coborît dintre oile sale printre săteni la o gură de răchie, bîta cea meşteşugită din lemn de corn, pălită la foc moale de cum a tăiat-o din rădăcină, ca să fie dreaptă şi elastică, uscată la umbră şi stropită mereu cu apă ca să-i rămînă ţesătura deasă şi tare. Şi mai ales, o dată cu acea bîtă începu să se înfierbînte grozav, iar mintea şi simţurile să-i lucreze cu multă siguranţă şi stăpînire. La înjurăturile şi mîrîiala lor a zîmbit cu dispreţ şi le-a zis o vorbă al cărei tîlc nimeni dintre cei de faţă nu l-a înţeles pe dată. „Aşadar, voi sînteţi dintre cei pe care-i căutam eu prin Galiţia?..." Asta le-a zis şi pe urmă n-a mai scos nici un cuvînt. Bîta începu a se învîrti în aer ca o nălucă. El sărea sprinten din calea celor doi, se apleca ferindu-se de loviturile lor orbeşti, se ţinea cu încăpăţînare pe picioare cînd era lovit, se zmucea cu repeziciune dacă era prins, ca iarăşi să izbească precis şi necruţător. Cămaşa i se făcuse ferfeniţă, iar rana de la piept se arătă tuturor, mare şi vînătă, sîngerînd.

... Acea fugă spre pădurea ce se legăna în văzduh ca un clopot de abur, a fost fără îndoială, numai cazna trupului petrecută după legi neştiute. Numai zbaterea sîngelui său în galeriile întunecate ale cărnii. Ca un rîu orb, risipit în mii de şuviţe subpămîntene. Acea fugă n-a existat aievea pentru înţelegerea sa. Cum n-a existat nici cîmpul deschis prin care s-a dus cu sufletul la gură şi ochii bulbucaţi de groază, nici spinii uscaţi în care căzuse cu faţa în jos zgîriindu-şi obrajii, nici şanţul plin cu cadavre în descompunere printre care se amestecase, stîrnind nori de muşte verzi, mari şi grase ca buricele degetelor, nici balaurii de fum cu zeci de gîturi lungi ridicate spre cer din vizuinele săpate de bombe... Poate numai durerea şi chinul şi spaima şi voinţa surdă de-a învinge au existat cu adevărat dintre toate aceste întîmplări. Iar ele, puteri ascunse ale fiinţei, i-au hrănit spiritul şi l-au făcut, în segmentul de timp al acelei alergări, să-şi trăiască din nou copilăria şi tinereţea irosită

în prima Mare Bătaie, să treacă iarăși prin încercarea din crîșma lui Trotuș, unde cei doi frați gemeni reprezentau o parte din ticăloșiile lumii pe care trebuia cu orice preț să se răzbune.

Dar, mai ales, multe din perioadele vieții sale în care s-a întîlnit cu Dihania, trebuie să le fi retrăit tot în timpul acelei alergări, Dumitru Osîntel. Bunăoară... După răfuiala cu Dosăneștii, viața intrase parcă în făgașul ei normal. Pămîntul se dovedea mai îndărătnic și slobozea rod cu zgîrcenie. Vînturi iuți și fierbinți se iscau peste vară din senin, uscau țarina și-o făceau să gîtuie tulpinile plantelor. Sapa scotea sunete stridente de sticlă spartă, fierul plugului se tocea după cîteva brazde, bărbații osteniți veneau seara de la cîmp încruntați, cu gura zăvorîtă cuvîntului. Totuși vitele, oile și copiii începuseră iarăși să se înmulțească, semn că în taină, oamenii așteptau de la viitor ani de liniște. Numai un cîrd de rațe sălbatice întors din miazăzi începură noaptea pe cerul întunecat să strălucească mai tare ca aurul, povestea baba Salomia, care mai zicea că mînă nevăzută a sculat-o din somn și-a scos-o afară pe tîrnat să le vadă, iar acum satul întreg își opintea gîndul și-și punea la încercare priceperea, doar, doar, va înțelege cine și ce fel de avertizare a binevoit să le dea prin una ca asta. Ca pînă la urmă, tot baba Salomia, săraca, să limpezească apele. Cică într-o altă noapte, pe cînd dormea buștean, că tocmai cinase mămăligă cu brînză ce cade bine la rînză și face somnul greu, glas fără gură zăbovi asupra ei și astfel îi grăi: „Da sarea durerii, Salomie, unde-i?“ „Ici-șa“, se grăbi ea să zică, despăturindu-și năframa cea neagră, în care plînsese la toate slujbele făcute-n biserică după bărbații căzuți în război. „Ici-șa!...“ Dar sarea din lacrimi nu mai era și ea se cutremură de frică, iar glasul fără gură mai spuse: „Sufletele morților nu se pot hrăni și nu-și pot astîmpăra foamea, decît cu sarea durerii, Salomie. Și prea multă zarvă fac bietele de ele, rătăcind însetate și înfometate prin împărăția cerului, cea fără

hotare.“ Așa povestea baba Salomia, mereu și mereu, pe fiecare uliță, la fiecare poartă. Iar mamele și văduvele celor morți s-au pus cu temeinicie pe treabă. Au tocmit bocitoare harnice care treceau seară de seară pe la casele răposaților și plîngeau mănos, cu prisosință, din toată inima. Apoi erau și ele cinstite, după datină. Iar baba Salomia, care, în sfîrșit, ajunse prima bocitoare, reușind s-o înlăture de pe această treaptă de mare cinstire pe cumnată-sa Frosa, despre care nu se sfia să spună mai pe șoptite și la femei de încredere, că-i seamănă plînsu' cu rîsu', (Trejică, Lisandră și Pițurcană, mă credeți au ba, treaba voastră, dar asta numai se preface că plînge, asta de fapt rîde, că-i afurisită și-i vine mai ușor) era acum cea dintîi așezată în fruntea mesei. Și bineînțeles, era rugată să spună iarăși de-a fir a păr cum a fost cu rațele pe cer și cu glasul cel fără gură, ca lumea s-audă, să ia aminte și să tragă învățăminte, că niciodată nu se știe prin ce semne hotărăște dumnezeu să-și vestească supușii.

În rest, viața părea a curge firesc, o dată cu anotimpurile. Iar nevastă-sa, Voica, rămase însărcinată, și acum așteptau odrasla dragostei lor, prilej de laudă pentru bătrînul Osîntel, care o ținea una și bună pe-a lui, ori de cîte ori trecea prin casa feciorului. „Acu-i, acu!“ striga el, răsucindu-și mustața. „Acu vine vremea să las și eu cuiva numele ăsta arătos și mîndru. Că zău așa, era păcat să se piardă numele de Pătru! Sau, doamne ferește, să se înstrăineze de familie! Că multora, la o adică, le-ar putea cășuna pe el! Dar așa, numai unul va fi în Stejăriș, Pătruț a lui Dumitru lui Pătru! Numai unul, dar bărbat, nu tufă!...“ „Și dacă o fi să fie fată, ce-om face?“ îl întreba Voica, smerindu-se a nedumerire. „Lasă, lasă, păzește-ți tu mai bine pîntecul și nu-mi încurca mie socotelile!“ zicea bătrînul cu grabă, întorcînd capul într-o parte și gesticulînd stîngaci, din mîinile sale grele, de om păduratec, cum pînă și vorba de șagă despre o asemenea posibilitate ar fi dorit s-o înlăture din preajma sa.

Așteptarea lor plină de încredere, fu însă curînd tulburată. Deși se străduia să zîmbească, Voica era tot mai lividă la față și încercănată sub ochi. Întrebată de una, alta, tăcea cu încrîncenare. Noaptea se auzea deseori cum geme de suferință, cu capul îngropat în pernă.

De grija ei, nici el nu mai putea dormi. Nu scotea o vorbă, însă rămînea treaz, ceasuri întregi, în așternut. Între ei se furișase o frică obositoare, pe care nu aveau curajul să și-o mărturisească. Din cauza ei rămîneau amîndoi copleșiți de sentimentul unei vinovății ascunse, pe care mutenia îl făcea atotstăpînitor. Și atunci el, dintr-un reflex de apărare, visa cu ochii deschiși. Întunericul odăii se transforma într-o iarbă înaltă și deasă, întesată de bălării, prin care se strecura înfrigurat, ținînd-o pe Voica de mînă. Pașii le alunecau, mersul le era nesigur și istovitor. Pe urmele lor se auzea pufăind, mormăind și rînjind amenințător, Dihania. Niciodată nu-i ajungea, mereu era gata să-i prindă. Îi hăituia fără milă și răgaz. Voica rămînea uneori locului, cădea în genunchi, plîngea și-l implora s-o lase acolo. Atunci tresărea-n așternut, căuta trupul ei fierbinte și-o strîngea cu putere la piept. Ea ofta știindu-se ocrotită și reușea pînă la urmă să adoarmă, în timp ce el continua să rămînă treaz și speriat, incapabil să despartă realitatea de închipuire, din tot ce trebuia să trăiască.

Într-una din zile s-a hotărît să caute Dihania. Și-a pus merinde în traistă, și-a luat pușca și i-a spus tatălui său; atît doar i-a spus: „Dumneata să ai grijă de Voica. La fel ca de ochii din cap să ai grijă de ea, auzitu-m-ai?!" Apoi a luat la rînd pădurile de pe Domolita, de pe Frăsinet și Piatra Arsă, a trecut muntele Șaua și iarăși a înturnat prin Valea Dracului pînă sub grohotișurile Domolitei. A ținut-o mereu pe urme de sălbăticiuni, s-a strecurat prin trecători tainice, a iscodit ponoare și stîncării, a împușcat viței de cerb și i-a pus de momeală în rariști de brazi, petrecîndu-și nopțile pe aproape, la pîndă, cu pușca la îndemînă și auzul iscoditor în alertă.

A ascultat urletul viril al lupului chemîndu-și ortacii de pradă, a văzut în bătaia lunii saltul fulgerat al rîsului asupra căprioarei, a urmărit cu inima strînsă apropierea ursului. Nu era însă Dihania pe care o aștepta, cea care-i tulburase nopțile și-i băgase spaima în oase. Nu era lighioana cu pată albă, strălucitoare, pe frunte, uriașa sălbăticiune cu mersul trufaș, cu mormăit sfidător.

Înfrînt și cu sufletul bîntuit de tristețe, luă calea spre casă. Crezuse că va reuși să găsească și să înlăture pentru totdeauna vieţuitoarea pe care o ocrotise, în care investise încredere, ca acum să descopere în ea piaza cea rea, dușmanul necruțător și de temut. Cînd o văzuse prima oară la săritoare, prostuță și zăpăcită, a avut revelația legăturii nedesluşite, dar puternice și adînci, dintre el și acea făptură neajutorată. Cînd a întîlnit-o în multe alte rînduri, cu prilejul vînătorilor de toamnă, sau de unul singur, în drumeţiile lui pe la hrănitori, după ce preluase o parte a îndatoririlor de paznic ale bătrînului Osîntel, a privit-o cu dragoste și nu o dată a fost mîndru de vechea și tainica lor cunoștință. Deseori a admirat-o: ba cum se luptă cu alți urși în zmeurișurile coapte la vremea amurgului, ba cum urcă sprintenă pe rîpile abrupte ale Domolitei, ba cum stă neînfricată la vedere de om, sus, pe stîncile din Fulgerata. Totdeauna s-a gîndit la ea cu inimă curată, ca iată, vicleană și nerecunoscătoare, să-i facă mai grea povara necazurilor ce se abătuse asupra lui.

Așa depăna cu gîndul răvășit de supărare faptele petrecute, cînd, ajuns la Poiana Rugului, văzu cioporul de căprioare săgetînd spre culme. Le mîna din urmă... Nimeni altcineva, decît Dihania. Încruntă din sprîncene și ridică pușca. Găsi linia dreaptă, ucigătoare, dintre cătare și inima sălbăticiunii, dar ezită. O clipă. Două... Dihania se opri. Renunță la urmărirea căprioarelor și se întoarse spre el. Era orgoliu, sau rugă, în ochii ei întunecați și rotunzi? O enigmatică pîlpîire, un licăr de flacără neagră părea să-i fie privirea întrebătoare. A stat astfel și l-a

privit pînă cînd Dumitru Osîntel a lăsat puşca jos. Apoi Dihania a luat-o pe sub copacii răzleţi ai poienii, la pas, mormăind încet, ca pentru sine, lucruri ciudate şi străine de firea şi înţelegerea omului.

A rămas înţepenit locului, oarecum ruşinat, însă şi bucuros de felul cum reuşise să se stăpînească. Acum, genunchii-i avea de plumb, dar din piept, i se desprinsese o pasăre. Una nevăzută şi curată, ca boarea de vînt trecînd peste brazdele fînului proaspăt cosit.

Cu greu şi fără vlagă se urni din Poiana Rugului. Doar cînd ajunse acasă şi-l găsi pe bătrînul Osîntel în ogradă, răsucindu-şi mustăţile şi privind mîndru pe sub sprîncene ca un păun înfoiat, se lumină la faţă. Slobozi o bubuitură de puşcă spre tăriile cerului şi se năpusti în casă pe lîngă tatăl său, care continua să repete cu nestăvilită încîntare: „Numai unul e Pătruţ a lui Dumitru lui Pătru din Stejăriş, şi-i bărbat, nu tufă! . . .“

. . . Da! Retrăise prea multe în timpul acelei alergări, ca să-şi mai poată aminti şi de alergarea ca atare. Şi-apoi, poate ea nici nu s-a petrecut cu adevărat . . . Poate, în realitate, acea alergare a fost doar derularea vieţii sale. Retrăirea condensată, dureros de sinceră, a unei vieţi întregi, oscilînd mereu între spaimă şi speranţă. Că l-au găsit în pădure pe o cărare de frunze putrede, el o ştie de fapt, din auzite. Povestea asta, ajunsă la urechile sale, a luat-o de bună. Dar adevărul este că din momentul în care aruncat înainte se zbătea ca într-un ham, încercînd parcă să tragă după el o mare povară, nu-şi mai aminteşte nimic. Intoarcerea minţii sale la timpul prezent a avut loc încet şi pe ocolite. La început, părea că ceva din afară dădea tîrcoale unui străin. Cu un fel de curiozitate dureroasă parcă-i dădea tîrcoale şi-l iscodea. Şi se apropia de el şi aluneca înăuntru-i şi se confunda cu el. Astfel, acel ceva îşi stîmpăra curiozitatea şi începea să simtă lucrurile din care-i izvorăşte durerea. Căci durerea se înălţa din preajmă, de peste tot, ca un abur vînăt. Şi trupul, datorită durerii simţite de acel ceva ce-i

fusese străin, de acel ceva care alunecînd înăuntru-i se confundase cu el, putea acum lua seamă despre sine însuşi. Se găsea pe o suprafaţă încinsă, dogoritoare. Probabil, un strat de nisip mărunt, fierbinte. Doar aşa se explica bănuiala că marginile trupului său erau indecise, că ele se pierdeau într-o pulbere aspră, care se măcina, pînă-i scăpa de sub controlul simţurilor. Atunci, poate, a luat el seamă şi despre felul cum trebuia să fie un deşert. Pentru că nimeni nu-i spusese vreodată şi nici el nu s-a încumetat să presupună. Deşi, uneori, arar, cînd se întîmpla să şadă şi el pe laviţa de la poartă, după ce venea de la cîmp şi încerca să-şi amăgească osteneala cu una, cu alta, se pomenea că fără vrere ajunge la marginea gîndului. F a . . . cum s-ar propti cu coatele de un gard inexistent şi s-ar uita ţintă într-un gol nemărginit. Ce ar putea fi acolo? se întreba. Dar în loc de răspuns se ridica grăbit şi intra în ogradă, revărsîndu-şi aleanul pe cine-ieşea în cale.

Atunci însă, după cum şi-a dat seama mai tîrziu, întregul său trup era dincolo de marginea gîndului. Era un gol fără margini, un deşert prin care umbla fără să ştie că umblă, şi căuta înfrigurat, fără să ştie ce caută. Iar deasupra lui, prin aburii străvezii ai durerii — cerul uscat, adînc şi rotund ca un copac de cositor lăsat peste orizonturi. Cerul pe bolta căruia se roteau ca nişte umbre stranii păsări de pradă nemaivăzute, zborul lor făcînd să sporească pustietatea.

Prima oară şi-a simţit pleoapele. Străine şi grele. Glii de pămînt, înierbate. Găsea în el puterea de-a le ridica, dar n-o făcea, de teamă că bănuielile lui s-ar putea adeveri. N-o făcea, pentru că ce să caute el singur într-un deşert, ţintuit în neputinţă pe nisipul fierbinte, cu strigoi prădalnici rotindu-se deasupra lui?!

Rămase mai departe aşa, copleşit de teamă. Într-un tîrziu, presimţirile lui se ascuţiră şi parcă răzbi pînă la el o vorbă omenească. Aiurea? În auz îi crescură scrîşnete reci, sacadate. Paşi militari, grăbiţi şi energici. Deodată,

gîndul său speriat sări îndărăt la lanul de porumb și sub pleoapele închise i se năzăriră iarăși vedeniile născătoare de spaimă. Era în scrinciobul văzduhului ce-l purta ca o vîntoasă, se vedea căzînd, sculîndu-se și apoi . . . „Doamne!“ se gîndi îngrozit, avînd revelația unui pîrjol amenințător, iscat pe urmele sale.

Pașii se apropiară și se opriră. „Și unde zici c-a fost găsit?“ întrebă o voce severă, răgușită. Erau, deci, de-ai lui . . . Ce bine! Prin durerea și sfîrșeala oarbă de care era cuprins, o undă de liniște dulceagă i-a pătruns mădularele. „In pădurea de pe celălalt mal al Tisei. L-au aflat cercetașii noștri căzut pe o cărare, cu fața turtită într-o grămăjoară de frunze putrede. Un mort! au zis ei și-au plecat mai departe. Apoi s-au întrebat: ce-o fi căutînd unul de-ai noștri atît de avansat? Nu cumva, a fost trimis în recunoaștere? Nu are asupra lui vreun mesaj? S-au dus și i-au scotocit buzunarele. E cald, încă! au observat ei. Trăiește! și-au zis. Și, la întoarcere, l-au adus pînă aici, la punctul de observație. De atunci au trecut trei zile. Nici nu moare, nici învie. Așa că eu . . . Ce să fac eu cu el, domnule locotenent?“ „O fi lovit de glonț?“ întrebă cel despre care acum știa că este locotenent. „Nu pare!“ veni răspunsul. „Dar e zdrobit, domnule locotenent. E așa de zdrobit, că nu găsești pe el nici cît să pui degetul, unde să nu fie negru.“

Dumitru Osîntel se chirci pe legătura de fîn din căruță și gemu. Gemu și oftă cu amărăciune, de parcă durerea de atunci a ținut-o înăbușită peste ani în trupul său ca într-o închisoare de pămînt, și abia acum ea se dovedește mai tare ca el și-l învinge, scormonindu-l cu ghearele ascuțite. Calul înțelese în felul său acel geamăt și se opri. „Bine că mai odihnește și el, săracul“ socoti Dumitru Osîntel, și adunîndu-și puterile se ridică în capul oaselor. Trecuse demult de Poduri și era deja la poalele Domolitei. Dimineața era culcată blînd peste lume. La vale se alegeau spinările fumurii ale dealurilor. Spre munte, pe pînza limpede și curată a unui cer albastru,

se răsfrîngeau în jocul culorilor de toate felurile, puterile toamnei.

Nu-i păru cîtuși de puțin rău că pornise de-acasă. Ba, dimpotrivă. O bucurie secretă pîlpîia în ființa lui, și-o recunoștință adîncă nutrea pentru nevastă-sa. Căci ei îi datora el acest drum către Domolita. Voica, fără ca măcar să bănuie ce face, l-a stîrnit din patul în care zăcea și l-a făcut să răspundă unei chemări ce se dovedea mai presus de voința sa. Acum, mai avea o singură mare dorință: să reușească! „Și cînd te gîndești — se cutremura el — că uitasem! Cum aș fi putut eu pleca dincolo, fără să răspund la o datorie ca asta?! Hm . . .“

Suferea. Mai presus de boală, suferea de ce era gata să pățească. Tocmai el, care a fost o viață întreagă un om de cuvînt. Era împăcat cu soarta și credea că n-a uitat nimic important. Fiul său, Pătruț, era de acum un om așezat, avea casa lui și copii mari. Prin urmași, familia avea încă seve trainice de împins în vlăstarele vieții. Rămas numai cu Voica la casa bătrînească, chemase meșteri în ajutor și peste vară reparase șindrila acoperișului, pivnița, gardurile din jurul ogrăzii și poarta. Aduse lemne de fag din pădure și, pe îndelete, le tăie și le adăposti în lemnăria cea plină de uguitul porumbeilor. Trecuse pe la cimitir să vadă mormintele părinților, mai primenise locul cu grebla ca iarba să poată respira în voie și dintr-o ochire cumpăni petecul de verdeață rămas liber, alături, peste care soarele se îngîna cu umbra gorunului bătrîn, crescut, zice-se, la căpătîiul unui tînăr îngropat aici, chiar în ziua nunții sale.

După ce toate le orînduise să fie ca la un bun gospodar, se lăsă copleșit de vîrstă. Ieșea din casă tot mai puțin și adesea zăcea pe așternutul patului. Ceasuri întregi rămînea tăcut și asculta cum îi clipocește timpul sub pleoape. Nevastă-sa, ca să-i aprindă dorul de viață, încerca să-i povestească ce se întîmplă prin lume. „Auzi, Dumitre, îi spuse ea într-o zi, tu ai putea crede să se întîmple una ca asta?! Să umble sălbăticiunea, ziua la

amiază, peste hotar ca o nebună?! Să răpună vite și oi și să nu-i pese de oameni?! Cică nimic nu mănîncă din ce omoară, numai rupe și sfîșie! Și plînge, Dumitre, închipuiește-ți, plînge! ... Cu mormăieli tărăgănate plînge, umblînd fără odihnă și fără alinare."

Spusele Voicăi l-au lovit crunt și l-au smuls din amorțeala în care intrase. Păreri de rău începuseră a-i fumega în suflet. Zadarnic încerca să-și înduplece gîndul ce se pornise parcă să gîndească singur și împotriva sa. Privea îndărăt peste viață și găsea fapte de care nu-i era rușine. Punea pe talgerul cugetului și greșelile ce le făcuse cu voia, sau fără voie. Toate păreau omenești. Și totuși ... O remușcare fără nume îl rodea în tainicele ascunzători ale ființei. Iar fiecare zi era pentru el, nu un cîștig, ci o pierdere. Patimi neștiute îl cutreierau și-l istoveau și-l făceau să rîvnească lucruri neclare, mai presus de puterile sale.

Pînă la urmă, grijuliu și pe tăcute, s-a apucat să îndrepte ceea ce strîmbase uitarea. Și-a curățat pușca, a scos din ladă punga cu praful cel bun, a tăiat plumbi și i-a bătut rotund cu ciocanul, a cumpănit măsuri potrivite din toate și-a făcut cartușe tari, descîntîndu-le în vreme ce le meșteșugea, așa cum preluase obiceiul de la tatăl său, și acela de la bunicul său, ca să fie fără milă și îndurare, să răpună iute, pe neștiute și fără durere. Și-a ales opincile cele mai ușoare din cele cîteva perechi ce le avea, le-a înmuiat nojițele cu untură de porc, dintr-o pănură veche și-a croit obiele îndestulătoare și moi. În traista cea mare de piele de vițel, bătută măiestrit cu ținte de aramă, își puse-n prosop de in cele necesare gurii, iar fedeleșul din doagă de fag îl clăti pe dinăuntru cu apă călduță, urmînd să-l umple pe drum, de la țîșnitoarea cu apă fără pereche din coasta Domolitei. Nevastă-sa se făcea că nu ia în seamă hotărîrile lui, dar el o cunoștea prea bine ca să nu observe păienjenișul des al tristeții de pe fața ei, și acele fugare luciri ale ochilor, prevestitoare de lacrimi. Cînd a fost gata cu pregătirile

s-a dus la ea și-a mîngîiat-o. Așa cum nu făcuse cine știe de cînd. Cu palma lui aspră și rece i-a mîngîiat obrazul împovărat de cute și i-a spus: „Eu am să plec, pentru că așa trebuie! Cît voi lipsi, gîndește-te la cele ce-au fost, și mulțumește lui dumnezeu c-au fost destule, și nu la cele ce urmează. Iar necaz pe lîngă tine, din cauza mea, să nu rabzi!" Apoi i-a întors spatele și și-a văzut de-ale lui, ca nu cumva slăbiciunile sufletului să izbîndească asupra tăriilor judecății.

Petrecuse o noapte în poiana cea mai înaltă de pe Domolita, fără a reuși să prindă vreo veste cît de mică, despre prezența Dihaniei. Nu-și făcuse foc, ca să nu tulbure liniștea sihăstriilor. Stătuse tot timpul treaz, culcat și înfășurat în bundă, cu pușca alături și urechea ba ațintită la pămînt ca să prindă tropotul pașilor, ba ciulită în calea vîntului s-o răzbată zvon de zgomote despre întîmplări petrecute la adăpostul întunericului.

Ziua venise cu vîrtejuri de frunze, sfărmînd lumina și colorînd-o cu pete de brun și maroniu, cum un zeu buimac și-ar fi spart venele lui de văzduh și sîngele i-ar fi curs peste tot ca o mărturisire de credință. Nori de furtună au clătinat cerul, s-au bulucit peste crestele stîncilor și peste hăuri cu furie de tauri dezlănțuiți, și-au slobozit prăpăd de ape care i-au căzut dinaintea ochilor ca un gard nemărginit de sîrmă deasă, unduitoare și lichidă, rupîndu-i mlădițele vederii.

Acum soarele se tîra-n asfințit printre scamele norilor storși de vlagă, ca o vulpe roșie, vicleană și speriată de cele petrecute, iar prin pulberea neguroasă din văgăunile afunde, o altă noapte începea să-și urzească lucrarea.

Dumitru Osîntel zăcea pe fundul căruței. Înfricoșat de faptul că Dihania vieții lui ar putea să-i scape. Avea impresia că trupul său se depărtează de sine spre toate părțile deodată, că el, cel adevărat, rămas la mijloc, este doar o părere de om.

Și atunci se petrecu un lucru ciudat. Dumitru Osîntel dobîndi convingerea că asemenea simțiri le-a mai avut

cîndva, că acele momente au mai fost trăite de el în repetate rînduri, că timpul chiar și-a pierdut rostul de-a orîndui una după alta întîmplările vieții. Părea că dintotdeauna el a locuit în mijlocul sufletului său ca într-un miez de pîine, alb, rarefiat — aproape o ceață clătinată de blînda dogoare a amintirii. Iar trup ca atare părea că nici nu mai are, că undeva doar, la marginile îndepărtate ale sufletului, trupul i se confundă cu muntele. Coborî din căruță și cu puşca la mînă se adînci tot mai mult în întunecimile verzi. Nu alerga, așa cum probabil o făcuse atunci prin pustă, dar mersul lui era mai greu și mai demn. Ceva de cremene se mișca o dată cu picioarele sale, mireasma de cetină se scutura din părul său lung și răvășit, vîltori de ape repezi păreau a se petrece prin venele sale . . .

L-au găsit la cîteva zile pe grohotișurile cele mai înalte de pe Domolita. Întîi au văzut Dihan'a. Sălbăticiune uriașă, povîrnită peste pietrișul colțuros. De sub ea se mai prelingea încă, orbecăind, un firicel de sînge. Alături, Dumitru Osîntel stătea pe un bolovan, cu umerii rezemați de peretele cenușiu al stîncii. Avea fața senină iar ochii larg deschiși și încremeniți păreau a scruta o taină ascunsă dincolo de orizont, în sihăstriile tulburi ale văzduhului.

VIETĂȚI DE AER

E înger! spuse Codin Cotîrlă animat de speranță. Al dracului să fiu, dacă nu-i înger! Și încă unul barosan. Un înger față de care, cei zugrăviți pe bolta bisericii din Strîmba, de Șofronie Pămătuf, anul trecut, nu-s decît, iartă-mă și fereşte-mă de cel viclean, doamne, niște ciori amărîte și flocăite. Cu unul de ăsta deasupra capului, mîntuirea-i ca obținută, indiferent de antecedente. Ia uite-l! . . .

Dar alcătuirea fragilă născută din respirația sa în aerul rece al dimineții avea un sens unic și irevocabil: de trecere părelnică, grăbită, printr-o existență de-o clipă. Așa că pe cînd se pregăti sufletește să-și mai îndulcească privirea cu acea ființă serafică, ia îngerul de unde nu-i! . . . Pentru că ceea ce mai stăruia vremelnic în boarea înfrigurată putea sugera o mulțime de lucruri: poale de femeie vulturate de alergare peste pulpe, colț de cearceaf întins pe sîrmă și scuturat de vînt, caier de cîlți agățat ca sperietoare în holdă, orice, numai înger nu.

Codin Cotîrlă nu face, însă, parte dintre oamenii care să abandoneze ușor o hotărîre o dată luată. „Cum adică nu? Nici să nu aud! Dacă am zis înger, apoi înger trebuie să iasă și de-ar fi să crăp!“ decise el cu fermitate și opintindu-se din adîncul întunecat al rărunchilor, împunse văzduhul cu suflarea sa buimacă de alcoolul ce i se cuibărise prin mărunțaie în timpul nopții. O mică vîn-

toasă alburie se dezvoltă înainte-i ca îndată să se dividă în părți, alcătuind arătări plutitoare, pe cît de delicate, pe atît de fragile și perisabile. „Poftim! ... Doi îngeri făcui deodată, cădelnița și anafura ei de treabă!“ strigă el în semn de mulțumire, dar nu tare, că a fost și rămîne finuț de felul său, ba nici măcar șoptit, ci numai așa, din gît spre înăuntru, încît auzi cum îi pătrunde strigarea pînă în ponoarele plămînilor, unde trebuia să se găsească în cantități inepuizabile, tainica sămînță de îngeri. Adevăr demonstrat de îndată de faptul că alte și alte răbufniri ale pieptului său, atît de asemănător ca sistem de lucru cu foalele de suflat în foc ale unei fierării, scoaseră la iveală o întreagă armată cerească, făcînd mai vizibil și arțăgos frigul îmbibat în aerul tare.

„Dacă n-arată cam așa și drumul spre rai, nici nu se face să-l mai apuc!“ glăsui iarăși cu încîntare Codin Cotîrlă, mărind pasul dar încetinind mersul, ca să crească-n demnitate față de sine și să-și prelungească plăcerea.

Era stăpînit de-o bucurie ciudată și greu de înțeles. Cu atît mai mult cu cît, motivul ei putea fi în egală măsură și unul de amărăciune. Căci, de fapt, ce se întîmplase? Trăise o abstinență bahică de șase zile și cîteva ore. Un timp în care disperarea a luat nu o dată forma unor vedenii cumplite. Și tocmai cînd poftele începură a se domoli și domestici — dovadă că putea sufla peste o floare din fereastră fără să-i ofilească petalele, cînd timpul părea că poartă prin fața sa tăvile de argint ale clipelor încărcate deja cu făgăduințe, hop, să vezi și să-ți dai cu pumnii în scăfîrlie, nu alta! Își făcu apariția bunul său prieten, Trică Netedul. Avea lighioana de la bun început un zîmbet generos ca o scăpărare de chihlimbar, și îndestulat că i se prelingea peste bărbie ca o miere de albine. Iar pe deasupra, era fermecat la glas de ar fi reușit să înmoaie și o stinghie de oțel, dar voința unui muritor de rînd, fie ea oricît de îndîrjită!

— Ce-ai zice tu, Tîrlică dragă (că astfel obișnuia ei să mîngîie cu vorba numele lui Cotîrlă) de-o vizită fugară la „Aripa și Vîsla?“ Dar știi ... Fugară, accelerată și numai pe uscat! Că și eu, Tîrlică dragă, m-am lăsat de alaltăieri. M-am lăsat, Tîrlică, și tu mă cunoști doar, eu nu confund prunele cu castraveții, oile cu berbecii și cuvîntul dat, cu banul împrumutat. Am de gînd s-o țin așa, cel puțin pînă spre sfîrșitul anului, de sărbători. De aia, zic: cinci minute și numai pe sec! Pînă pun la punct o daravelă de-a mea cu responsabilul.

Făcătură! De la „Aripa și Vîsla“ tocmai responsabilul lipsea, fapt ce anula din capul locului nevinovata intenție manifestată de Trică Netedul. Era în schimb prezentă după tejghea Salomia Sufletel, cea care servea cu rîvnă și neegalată artă, făcînd să apară, nici nu bănuiai de unde și cînd, șnapsul, șprițul și carcaletele, după dorința fiecăruia. Deasupra ei, în cuibarele rafturilor, ce mai! ... Tot o sticlă, o amintire, o sticlă, o amintire ...

— Vai, vai! exclamă copleșit de melancolică emoție Trică Netedul, văzînd acolo, condensată pînă la esență, imaginea întregului lor trecut.

— Oh, oh! răspunse cu evlavie Codin Cotîrlă, avînd revelația perspectivei.

Cînd barometrul veseliei urcă vertiginos pe scara chefului, cînd sticlele începură să-și lepede singure dopurile, limbile să se dezlege de mutenie și să-și arunce legătorile, iar simțurile gustative să se îmbăieze în arome, ei bine, taman atunci peste Codin Cotîrlă începu să se lase teama. Grea, leșioasă, hirsută. Ca o ceață de toamnă reumatică peste cîmp. Ca o pîclă deasă și lipicioasă în care auzi, fără să poți vedea și ocoli, pericolul ce te așteaptă. Doar că auzi. Atît. O haită de cîini înrăiți, bunăoară ... Un taur împungaci, alergînd, mugind și rîcîind pămîntul cu coarnele. Sau, în cazul lui mai particular, dar cu nimic mai prejos, pe Malvina! ...

Geaba hărmălaie, cîntece și rîsete în preajmă. Îmbibate de spaimă, toate acestea deveneau un zid sonor, spongios, prin care penetra incisivă și acidă, ca o pulsație specială produsă de o stație de emisie ultra-perfec-

ționată, mîrîiala Malvinei. Ajuns în forul lui interior pe poziția pisoiului prins într-un colț de vreo cățelușă nărăvașă, hotărîtă să răzbune diferența de sex prin ascendentul de forță al rasei, Codin Cotîrlă chemă în ajutor binecunoscute povețe ca: „Viața-i frumoasă, oricum!" „Dragostea pînă la urmă învinge!" „Cît te văicărești, înseamnă că trăiești!" și altele de felul acestora. Spre neplăcuta lui surpriză însă, ecoul lor benefic nu-l auzi deloc. Era, nici vorbă, acoperit și suprimat de cumplita mîrîială. În atari condiții se înțelege că în ciuda seninului incoruptibil din sufletele celorlalți, pe orizontul așteptării sale se adunau nori rău prevestitori. Ce-i de făcut? Va acumula el, oare, curajul necesar ca să meargă acasă? Va avea tăria confruntării? . . .

Cine a zis că ideile mari se nasc la strîmtoare a fost un tip deștept, iar ăl de i-a acceptat zisa, unul înțelept. Desi modest din fire, Codin Cotîrlă are pe undeva convingerea intimă că nici el n-ar fi departe de ținuta acelora. Ca atare se zbătu pînă își aminti de o veche părere conform căreia, la granița dintre noapte și zi, înainte chiar de apariția zorilor, ar fi o vreme de pace universală, o vreme cînd hoții devin prea lenesi ca să mai acționeze, iar paznicii prea somnoroși ca să mai păzească. „Atunci, și numai atunci, conchise Codin Cotîrlă, voi găsi crăpătura necesară în zidul dușmănos al timpului, pentru accesul liniștit sub acoperișul conjugal."

Odată ajuns la această concluzie și-a dat seama că trebuie să prelungească cheful cît mai mult posibil. „Omul bea din trei motive!" și-a spus el, luînd drept călăuză la ce avea de făptuit, o imbatabilă cugetare a celui care trecuse prin viața orașului sub numele pămîntesc de Misăilă, ca să rămînă sub acela spiritual de Prezicătorul. Înainte de toate, prevedea cu recunoscută și unanim apreciată isteține minunatul personaj, omul bea pentru că-i place! Iar dacă acest motiv există, celelalte două nici nu mai contează. Perfect adevărat, după cum avea să constate pe parcursul nopții și Codin Cotîrlă. Căci urmînd linia strategică a înțeleptului precursor, a reușit să facă față cu destoinicie situației. Ba, dacă mai adăugăm și faptul că prin toată dezlănțuirea de veselie și petrecere din jurul său, periodic îi ajungea ca un sfredel ascuțit în auz mîrîiala neveste-si învinețindu-i urechile, avem temeiuri să-i așezăm conduita generală a acelor ore chiar sub însemnele justificate ale eroismului.

Numai cînd, în fine, a sosit momentul decisiv, cînd despărțindu-se de Trică Netedul a luat-o singur spre casă, au apărut unele mici fenomene care, greșit interpretate ar fi putut lăsa nedorita impresia că o dată cu pierderea temporară și desigur incidentală a curajului, i s-ar fi deteriorat și echilibrul. În realitate, două cauze — una internă, alta externă — determinau acel efect, de natură a-i leza esteticul și a-i îngreuna mersul. Una era inima, care, zbătîndu-se între coaste ca o pasăre în colivie, îl înjimba mereu spre stînga. A doua, o țesătură de liniște întunecată, crescută ca un păienjeniș între cer și pămînt, prin care înaintarea era deopotrivă dificilă și greu orientabilă. Așa că nici pomeneală de ceea ce ar putea pune pe spatele faptelor la o adică, unii rău voitori. De altfel, dovada temerității sale constă în împrejurarea concretă că, intrînd în casă a pătruns încălțat și fără să stea cîtuși de puțin pe gînduri, pînă în dormitor. Acolo — ce e drept, e drept — a avut cîteva ezitări, cîteva . . . omenești și foarte trecătoare slăbiciuni. Adunat în fotoliu, tocmai își căuta pantofii din picioare ca prin intermediul lor să poată descoperi și șireturile, cînd harșșt! . . . Se aprinde lumina și din așternut se îndreaptă spre el doi ochi negri, rotunzi și prăpăstioși, ca două țevi ale unei puști de vînătoare de mare calibru.

— La ora asta se vine?! La ora as-ta?! . .

Prima senzație ce l-a încercat, a fost una de scufundare. Fotoliul de sub el devenise un smoc de iarbă, covorul de sub fotoliu, nisip mișcător . . . În jur, deșert biciuit de soare orbitor și numai deasupra sa, undeva în imensitatea albastră, croncănitul insinuant și agresiv al unor

corbi. Să-l fi covîrșit frica? Sincer cu sine, Codin Cotîrlă nu exclude această ipoteză. Totuși el este convins de multă vreme că în anumite momente, nevastă-sa are puteri diabolice: forțe oarbe și misterioase pe care și le exercită printre altele, făcînd numai cu gîndul să se miște mobila prin casă. Oricum, el recunoaște că, luat prin surprindere, a bîlbîit un „Scumpa mea...“ încet, neputincios și neauzit, ca preambul al unei capitulări necondiționate. Dar tocmai în timpul rostirii acelei formule total convenționale, fulgerată de-o inspirație divină, mintea lui se scutură ca o găină după ce se scaldă în praful drumului de țară.

— Scumpa mea, reluă el cu voce sigură și încărcată de reproș afectuos, cum e posibl să crezi tu una ca asta? Eu abia mă trezii și-s grăbit să ajung la servici, pentru că... Nu ți-am spus? Ei vezi, ai dreptate să fii supărată pe mine! Da, sînt un uituc! Trebuia să-ți spun doar că am obligația să-mi conduc șeful la gară, știi, mi s-a făcut favoarea, mă rog, aprecierea... lucru bun, nu-i așa?

Malvina plimbă de cîteva ori țevile ochilor săi de pe fața lui Codin Cotîrlă, jalnic încrîncenată de surîs, pe cadranul indiferent al ceasului. Pînă la urmă oftă adînc a dojană de parcă ar fi pus un capac peste butoiul mîniei ca să-i conserve conținutul, și ca un semn al totalului ei dispreț pentru gară, favoare, apreciere, etc., se mulțumi să-i întoarcă fundul, nebănuit de mare și perfect rotund, lăsînd să se lăfăie în vederea lui Codin Cotîrlă, clinele blînd alunecoase ale unor cărnuri molatice.

Spectaculoasa izbîndă trezi în el neastîmpărate energii. Avea mai puțină importanță faptul că acum hoinărea fără țel. Esențial era că scăpase de-o încurcătură cu urmări oricînd imprevizibile, că dimineața era proaspătă și plină de promisiuni, îngerii suflării sale fiind mostrele norocului ce-l aștepta cu siguranță în viitorul apropiat.

Astfel jubila și se bucura în singurătatea sa matinală, Codin Cotîrlă. Ziua luase de-a binelea în stăpînire hotarele cerului și primele raze de soare hașurau răsăritul pe

jumătate ascuns după acoperișele de țiglă și ardezie, cu panglici lungi de lumină sticloasă. Furat de priveliște, fu cît pe ce să se lovească de primul trecător ce-i ieșise în cale. Un simț fără nume, mlădiță probabilă din rădăcina bunului simț, îi sesiză prezența străină în preajmă. Pieptul lat și îmbondurat pe care-i căzuse privirea îi atrase atenția că se găsește în fața unei piedici prestigioase, iar mustățile sure și stufoase pe care și le ridică apoi, îl făcură numaidecît să înțeleagă că în spatele lor se găsește un cetățean care impune respect.

— Oo, mă, mă, mă... iertați! Bună dimineața, domnule Dan Damaschin. Multă sănătate și mă, mă... se fîstîci și se perpeli Codin Cotîrlă cu pălăria ridicată, cu trupul într-o poziție caraghioasă, aplecat și răsucit în mare grabă, spre a nu incomoda trecerea celui mai mare și de temut samsar din ținut.

— Bună dimineața, domnule Simion Samson, răspunse de sus Dan Damaschin, călcînd înainte într-un anume fel, ce ar fi putut sugera stăpînire de sine, dacă mîinile înfundate adînc în buzunare și capul țeapăn, țîfnos, cocoțat pe gîtul scurt și gros, n-ar fi dovedit cu prisosință că este vorba de un orgoliu nemăsurat și o aroganță fățișă, rezultate ale simbiozei dintre bogăție și ignoranță.

— Ticălosul! scrîșni printre dinți cu răutate și suficient de șoptit ca să nu fie auzit, Codin Cotîrlă. Privi chiorîș, pe sub sprîncene, în urma samsarului. Nici nu catadicsește să-mi spună pe nume, mai șuieră el cu dîcă, simțind deodată, ca-n alte multe rînduri cînd se enerva, că-l strîng pantofii și ceva nedeslușit — asemănător cu piperul, ardeiul iute sau frunza de urzică îl înțeapă sub limbă. Suflă cu năduf și putere, invocînd parcă un sprijin care să-i domolească ciuda. Ghinion!... În locul unui înger dolofan și binevoitor, în aerul aspru se încovrigă ceva atît de hidos, dar explicit, că trebui să recunoască în acea arătare duhul cel rău.

— Ia te uită, cine-mi dă tîrcoale, fir'ar al dracului! exclamă el scîrbit și iuți pasul.

Și totuși, providența îl avea sub aripa ei protectoare în acea dimineață. De după colțul străzii se mlădie în lumină o siluetă. Tresări. Mersul ei legănat, voluntar, plin de-o energie grațioasă și atițătoare, era pentru el de neconfundat. Îl văzuse doar și-l urmărise cu privirea de atîtea ori. Discret, se plimbase și el în urma acelui mers, adulmecîndu-l cu nesaț și umplîndu-și sufletul de amărăciunea dulceagă, specifică bărbaților nefericiți, cărora nici li se dă speranță, nici li se zădărnicește zbaterea pătimașă. De aceea, o întîlnire cu Tudorița Vasilache era oricînd o sursă de emoții. Acum, cu atît mai mult. Fiind cu totul neașteptată, îl covîrșea. O clipă se văzu într-o oglindă necruțătoare. Haina ponosită, pantaloni scîlciați, față ostenită și nebărbierită. Ce să facă? S-o ia îndărăt? Mîndria l-ar fi întors, dorința îl împingea înainte. Între timp, silueta se apropia. Iar el înțelegea că sub pielea sa se treziseră brusc la viață nenumărate arcuri, șuruburi, pistoane și pîrghii, gata la o adică să vibreze, să strîngă și să zgîlțîie, după regulile ilogice ale unei mecanici sentimentale. Așa că o luă înainte bățos și trufaș, cu zîmbetul larg desfășurat ca un drapel de luptă, în speranța că dacă nu va fi vrednic de luat în seamă din simpatie, va capta măcar interesul prin dezinvoltură și va sustrage atenția de la gravele deficiențe ale înfățișării sale.

Dar iată, minunea! Tudorița Vasilache face pași ezitanți, încetinește vizibil și surîde senin.

— Săru'mînușița, distinsă doamnă! grăi somptuos Codin Cotîrlă.

— Bună dimineața, Samsonică, veni galeș răspunsul, melodios, încărcat de amabile și transparente semne de simpatie.

„Samsonică?!" Adicătelea Simion Samson! Ptiu, ptiu, ducă-se pe pustie! Codin Cotîrlă simți că-l strîng pantofii să-i zdrobească picioarele, nu alta. Simion Samson! Deșălatul! Giscanul! Crăcănatul! Cu pîntecul povîrnit peste curea! ... Nici măcar ca soldat nu l-au luat. Pe cînd el, Codin Cotîrlă, a făcut armata la infanterie, a ajuns căprar! ... Dar asta nici nu spune totul, asta e ceva incomplet, fără mențiunea c-a ocupat două săptămîni și funcția de comandant de pluton, cînd sergentul s-a întîmplat să cadă la pat de dezenterie. Da! Orice cunoscător cît de cît al treburilor militare nu și-ar fi permis să-l confunde cu un individ reformat. Tocmai pe el, cel mai priceput să bată pasul de front cu onor la stînga.

Și, ca un bobîrnac dat jignirii ce i se aduse, Codin Cotîrlă se pregăti să lovească trotuarul cu pas viguros, imaginîndu-și pe cealaltă parte de stradă un superior impozant, așa cum a avut el prilejul să vadă odată un general rotofei, cu manta fină, mănuși negre și căciulă soină, coborînd din mașină și privind la statuia luptătorului de piatră din centrul orașului, de parcă ar fi voit să-i spună: coboară de pe soclu și cedează locul, soldat! Își încordă mușchii, se înțepeni în șira spinării, răsuci capul după regulament, ridică bărbia, dar ... Picioarele nu-l ascultau cîtuși de puțin, gîndurile lui transmiteau comenzi nedefinite spre ceva la fel de nedefinit, singurul lucru real, sesizabil, erau pantofii a căror strînsoare devenise insuportabilă. „Eu, domnule, eu?" se răsti spre sine Codin Cotîrlă, ca la un dușman nevăzut, sîcîitor, care ar căuta cu tot dinadinsul să-l agaseze. Și alertat de-o bănuială ce-i dădea usturimi, chemă în ajutor amintirile acelui trecut cînd el, în fruntea plutonului ... Chemă, însă, din cuibarele memoriei nu ieși la iveală nimic ce ar fi putut să-l înfățișeze pe el, ca soldat. Auzi doar un șîșîit persistent, asemănător trecerii unei reptile prin iarba uscată și-un plescăit ritmic și înfundat, cum o coadă de pește ar lovi apa somnoroasă a unei bălți. Erau semnele ce veneau din adîncul ființei sale, dar din alte timpuri, zgomote filtrate deopotrivă prin trupul său și prin anii ce-l despărțeau de tinerețe. Erau — cum își dădea bine seama — dorințele ce mocneau în sine de multă vreme, poate dintotdeauna, și care, uneori, prindeau fire și-l traversau, tulburîndu-l. Iar peste ele se revărsau adesea vorbe și rîsete și iarăși vorbe, alcătuind povești des-

pre isprăvi militărești care mai de care încărcate de laudă. Nici una însă, nu era vreo poveste spusă de el, sau să cuprindă măcar fapte de ale lui. Așadar . . .

Niciodată n-a înghițit Codin Cotîrlă nuci întregi. Poate nici nu era în stare s-o facă. Totusi, cu nimic mai prejos nu era zdroaba ce-l încerca acum. Bulgării noduroși și nevăzuți îi umplură gura și începură a-i curge-n gîtlej sufocîndu-l, pînă cînd, abia audibilă, spăimoasă și acidă se născu întrebarea: „De fapt . . . cine sînt eu?! . . .“

Răspunsul întîrzie să se facă rostit. Motivul? Pentru că se făcea de la sine cunoscut. Fără straiul cuvîntului, un adevăr slut, un fel de vietate fără corp i se strecură în suflet. Iar o dată ajunsă acolo îi sugeră paradoxala impresie că este gol pe dinăuntru. Ba chiar mai mult: se vedea limpede, el pe el, ca pe un buzunar întors pe dos, răstălmăcit cu lăuntricul în afară, atîrnat și fluturînd în bătaia vîntului. Numai urechile îi rămăseseră intacte și nici ele atît, cît auzul doar, în care rîcîia dureros întrebarea: „De ce Simion Samson?“

Ei drăcie! Numai ăsta nu! Ar accepta mai degrabă să fie Lazăr Lăscăruș, tinichigiul din colț, deși toată lumea știe din ce neam se trage, Bogdan Bîcu — vizitiul de la carul mortuar, Costică Ciuciulete — portarul de la Fabrica de chibrituri, ba chiar și Gusti Gîlmă — achizitorul de pene de gîscă! Ar prefera pînă la urmă să fie oricine dintre cunoscuții frecvent întîlniți la „Aripa și Vîsla“, numai Simion Samson, nu! Ăsta nici în ruptul capului, pentru că . . .

Acum și aici se aștepta ca argumentele împotriva lui Simion Samson să vină buluc, împingîndu-se și înghesuindu-se unul pe altul, ca oile cînd încearcă să fugă din staul, prin strunga strîmtă. Dar vai, nu-i veniră pe limbă decît cele cîteva invocate înainte: că-i pîntecos, că-i deșălat, că-i . . . Simion Samson.

„Bună dimineața, Samsonică!“ Glasul Tudoriței Vasilache îi răsună în auz vesel și cuceritor — adevărat clopoțel de argint reverberat sub bolți străjuite de candelabre de cristal. „Samsonică, ai? Samsonică?!“ îl îngînă el răutăcios. S-auzi și să nu crezi! Samsonică! Să vezi și să te zgîrîi pe ochi: Samsonică! Și încă rostit cu alinare-n glas și zare de bucurie în privire!

Începură subit a-l încerca senzații potrivnice: cald și rece, dulce și amar, molatec și zgrunțuros, a mîngîiere și-a mîncărime. În sufletul lui părea că se pîrguie un fruct cu miezul de dragoste și coajă de ură. Învolburate și încăierate între ele, gîndurile-i făceau capul mai greu și fără limite precise. Din acel vîrtej iute și amețitor se ofereau aducerii aminte și înțelegerii, mai fidele realității ca unele fapte indubitabil petrecute, secvențe ale unor vise consumate aiurea în timp, dar care, alăturate acum, păreau foarte sugestive. Se făcea bunăoară că el năpîrlea ca un șarpe, dar nu doar de piele se străduia să scape tîrîndu-se și tăvălindu-se prin iarba înaltă și argintată de lună. El de chiar trupul său se dezbrăca și-l lăsa acolo să geamă și să urle a înstrăinare, cu glas ciudat și necunoscut, nici de om, nici de sălbăticiune. Se făcea apoi că aleargă din răsputeri prin mari pustietăți, fiind pe rînd calul și călărețul, chinuindu-se cu mînie unul pe altul, dar deopotrivă mînați de teama ce se întețea în urma lor ca o dogoare atotcuprinzătoare . . . Și mai tulburătoare se dovedeau a fi secvențele dintr-un vis, de demult, care se pierduse cu desăvîrșire vreme îndelungată, într-o binefăcătoare uitare, ca deodată . . . Doi oameni aveau înfățișarea lui. Unul zăcea pe moarte, iar celălalt venea cu o supunere aproape evlavioasă și-i prezenta pe palmă mostre de pămînt. „În acesta să nu mă îngropi, pentru că se arată a fi un pămînt searbăd și arid“ zicea muribundul. „Nici în acesta, că pare prea mîlos și umed. Ăsta poate s-ar potrivi . . . Lasă impresia că-i blînd și roditor, însă vai, mă înspăimîntă rădăcinile . . . mai bine, nu.“ Disperat, ce-l ce căuta, își băgă mîna sub cămașă, smulse cu durere și-i întinse pe palmă o fărîmă din trupul său. Muribundul o privi o clipă, o mîngîie cu vîrful degetelor sale tremurînde și-o mirosi îndelung cu nespusă încîn-

tare, înainte de-a spune: „Ce pămînt minunat, reavăn și proaspăt. Cîtă mireasmă... Dacă m-ai îngropa în el ți-aș fi recunoscător..."

Și ce dacă Simion Samson? se întrebă, cu nepăsare pe dinafară, cu patimă și suferință pe dinăuntru, cel care fusese de cînd se știa (sau încă mai era?) Codin Cotîrlă. Ce?!

Deodată avu senzația că ființa lui pierde ceva esențial. Viața sa de pînă atunci se concentră și primi relief: deveni un peisaj peste care conștiința se estompă ca o lumină filată încet. Urmară clipe de întuneric biologic, corespunzător stării de autoînstrăinare a organismului, pînă la uitarea de sine. Apoi, o zare interioară prinse vlăstar și începu să crească, luminînd. Numai că acum, peste unele întîmplări și evenimente ce-și aveau locul bine stabilit, păreau a se reliefa altele, inedite. O vagă părere de rău după lucruri scufundate în negura existenței sale era compensată cu îndestulare de curiozitatea și nerăbdarea de-a degusta amintiri noi, interesante pînă la a-i trezi o dulce toropeală sufletească.

... În colțul retras al unui parc, pe o stivă de frunziș putred și ud, tremura asemeni unei pînze de păianjen clătinate de vînt, un abur fumuriu. Privirea adolescentului cuibărit pe un colț al băncii din preajmă se agăța cu tot dinadinsul de acel loc nestatornic. La celălalt capăt al băncii se auzi un suspin senzual, explicitat de îndată de o voce catifelat romantică:

— Uite cum zboară fluturii!

— Zboară... constată cu timiditate adolescentul.

— Ș-au împupit pomii!...

— Au împupit, da, fu el de acord, după ce se uită la copacii din jur, năpădiți de muguri.

— Oare ce înseamnă asta? veni întrebarea pe un ton pasional. Pauză. Pe stiva de frunziș, aburul fumuriu pîlpîie întețit. Ciocănitoarea încearcă stăruitor coaja unui lemn din apropiere. Bătăile ei, incisive și totuși abstracte, primesc un asemenea grad de generalitate, că lasă im-

presia unui act temerar de-a forța destinul, de-a cerca deschiderea porților timpului.

Cu privirea visătoare, pierdută pe cerul albstru și adînc, pe care un norișor alb și buclucaș, alcătuit parcă din puf de păpădie, se hîrjonea ca un stol de ciori gălăgioase, fata reluă discuția:

— Ah, ce primăvară... Simt că mă arde ceva... O chemare!... O dorință!... Oare ce înseamnă asta?

Adolescentul urmări și el cu privirea același peisaj, oftă receptiv la plăcutele suferințe ale fetei, apoi, sub ochii ei ce-l fixau deja cu îndrăzneală, spuse pe un ton profund meditativ.

— Una ca asta nu poate însemna decît un singur lucru... Că s-a covîrșit vremea și-au venit căldurile...

Un sentiment reconfortant se înfiripă în sufletul lui. A trăit el, oare, într-adevăr, acea scenă? Sau i-o fi povestit-o cineva? Nu atunci, în seara acelei zile, și nu cu aceeași fată a pățit el, întîmplarea?

Fostul Codin Cotîrlă și proaspătul Simion Samson mușcă dintr-o prună imaginară nemaivăzut de verde și îngrozitor de acră. Astfel încît să poată face o strîmbătură pe măsură. Totuși, amintirea îi reveni în memorie și, ca la flacăra palidă a unui chibrit, se văzu înghesuit în colțul unui gang întunecat și pustiu, presat pe burlanul prin care gîlgîia apa colectată de pe acoperișe, în vreme ce mîinile puternice ale acelei fete îi pipăiau mijlocul și dinții ei de iepure i se înfipseră fierbinți în lobul urechii.

Ei și? A fost acea întîmplare o înfrîngere, ori o victorie? Își puse întrebarea nu ca să răspundă la ea, ci spre a-și ațîța orgoliul, să se minuneze singur cum anumite instincte se trezesc în el și-l răscolesc, făcîndu-l să se înfurie asemeni cocoșului cocoțat pe gardul de nuiele, deasupra curții cu orătănii.

Cert este că începea să se simtă bine în ființa lui Simion Samson. Era, parcă, mai în largul său. Mai amplu și mai impunător. De aceea, probabil, se și consideră obligat să se tragă la răspundere. Direct, fără menaja-

mente. „Cum de-am putut eu să fiu atît de modest? De ce am tolerat eu păreri contradictorii, atitudini insuficient de respectuoase, zîmbete și laude adresate altora?"

Avu deodată revelația faptului că în strategia vieții, într-o strategie îndrăzneață, lucidă și chibzuită, elaborată, cum s-ar zice, cu mintea cea de pe urmă a fiecărui român înțelept, modestia n-are ce căuta.

Ba, mai mult. Este chiar plicticoasă, agasantă și nocivă. Comparabilă cu indigestia și gripa. De aceea, în calitatea sa de Simion Samson trebuie să rupă definitiv cu trecutul îmbîcsit de supușenie, reținere, timiditate etc. și, înaintînd cu pași fermi (nu de front, se înțelege, ce are el de-a face cu frontul?) spre orizontul luminos al vieții, să se conducă permanent după lozinca mobilizatoare: Jos modestia!

Se opri locului. Cîntări cu privirea peisajul. Curățel, nimic de zis. Curățel, dar... modest! Ori zicala: spune-mi cu cine te însoțești ca să-ți spun cine-mi ești, ce ne învață? Îi păru rău că se găsește acolo. Sau, mai exact, că se găsește în postura de simplu pieton matinal. „Altceva merit eu!" exclamă gîndul său. Iar acel gînd repezit lovi nimicul de lîngă trotuar prefăcîndu-l într-un automobil somptuos, lung, negru, pe arcuri date dracului, ce-l însuflețea, făcîndu-l să se legene felin pe măsură ce înainta pe strada cam desfundată, ba chiar ici, colo, cu gropi și gropițe, ca o față de bărbat ciupită de vărsat, dar nu-i nimic, de ce să fie schimbată strada, dimpotrivă, aici frumosul poate fi subordonat funcționalului, pentru că numai așa automobilul minunat împroașcă în lături cu apă și noroi, atrage atenția, șochează, impune respect, sfidează... Iar Simion Samson de-a dreptul fascinat privea pe urma automobilului cotropit de plăcere pentru că el, cel rămas locului, ehe, el nu era de fapt decît o mărturie care să poată spune cum s-a văzut pe sine, cel adevărat, ajuns în fine la locul cuvenit, pe scaunul din spate, țeapăn și drept, cu ochii pe jumătate închiși, aparent indiferent, în realitate meditativ, adîncit în probleme, doar merge...

Dar cu Malvina cum rămîne? Întrebarea sări în mintea lui aidoma iepurelui speriat în iarba deasă, tulburînd pentru o clipă liniștea unei frumoase poieni. Hm... A naibii treabă. Dacă eu sînt Simion Samson, ce căutam la Malvina? Sau te pomenești că... A, nu, una ca asta nu se poate nici crede, nici spune despre Malvina! Atunci? Atunci se cheamă că problema rămîne valabilă pe partea aialaltă. Adică, nici Malvina n-a fost vreodată madam Cotîrlă, ci numai madam Samson. Ei, da. Așa mai merge. Așa... Ba, dimpotrivă! Dacă ea a fost totdeauna madam Samson, ce căutam eu la ea pe cînd eram Codin Cotîrlă? Nu înseamnă oare din punct de vedere moral, același lucru?

Aici cititorul este rugat să se abată puțin de la subiect. Tocmai ca să-l înțeleagă mai bine. Să-și imagineze un rîu liniștit, curat, curgînd aproape visător. Deodată, după o cotitură, dă năvală și se revarsă în albia lui un afluent năbădăios, umflat de torenții vreunei furtuni. Cu imaginea vîrtejului de ape astfel produs, este rugat acum cititorul să se întoarcă la Simion Samson, spre a înțelege cu adevărat ce se petrece în capul său. Și va mai înțelege încă — dacă poate — de unde ciudata senzație că obrajii lui tînjesc după mîngîierile Malvinei, după buricele degetelor ei groase și cărnoase, adevărate perniță comparabile doar cu labele catifelate ale pisicilor tinere, neobișnuite să-și scoată din ascunzișuri ghearele ascuțite? Dar nările lui, cum de reușesc, oare, să-și amintească atît de fidel mirosul trupului ei, acel inconfundabil amestec de cimbru, busuioc și săpunariță, cu infuzii dulci-acrișoare de transpirație? Și auzul lui prin ce miracol scoate din uitare sunetele molatece ale apropierii ei pe covorul de iută, prin întunericul dătător de curaj, chicotele precipitate, fierbinți și atîțătoare, trezindu-i foamete răscolitoare în simțuri și dor hulpav în suflet?

Simion Samson oftă lung, adînc și responsabil, ca bolnav de lingoare. Dulcea suferință răbufni în afară, eliberată. Și, poate, frigul se înăsprise iar, poate aburul acelui oftat era prea încărcat de puteri oculte, că fuiorul lui alburiu de îndată alcătui o nouă înfățișare îngerească. Dar, nu. În aerul înfrigurat se alegeau forme prea ample ca să poată aparține unui înger, după cum acele forme exprimau prea multă blîndețe și candoare ca să aparțină unei făpturi omenești. Mai degrabă ...

Nesiguranță totală. Instabilitate frenetică. Ca să ajungi într-un asemenea hal, se presupunea cu necesitate ca trupul să-i fi fost înainte fiert ore în șir la foc domol, tratat corespunzător cu morcovi, pătrunjel, țelină, ceapă, sare și piper, strecurat cu grijă, luat de pe oase, amestecat din nou în strachină, mujdeiat după gust și dat în boia după dorință, ca la urmă să fie lăsat într-o plăcută caznă, să trăiască mereu gîdilat lăuntric, precum lăudatele tremurele. Efect fulgerător și adînc, deloc surprinzător însă, față de motivația ce l-a determinat. Căci minunata făptură plutitoare, alcătuirea de abur semăna totuși, leit, cu Malvina. O, părea o îngerească dolofană abia trezită din somn și pătrunsă de-o blîndă buimăceală, trupul ei de la brîu în jos se confunda cu cuvertura patului sau, poate, chiar cu patul întreg, dar asta n-avea, se înțelege, nici o importanță, conta doar faptul că de la mijloc în sus era totul clar.

Da, zău, chiar așa: unde ar putea merge un om atît de important, un cetățean onorabil, influent, respectat, admirat și ... așa mai departe?! ... Auzi, vorbă: unde?! La primărie! Trepte negre, de granit, poartă înaltă din fier forjat, alte trepte maronii, de marmoră, ușă impunătoare, din lemn de stejar, lăcuită, iar dincolo de ușă ... Să fie alte trepte și alte uși? Să fie, cumva, un hol din care fug în toate direcțiile coridoare? Simion Samson cel rămas locului, cel mărturie simți un fel de jenă pentru încurcătura în care era pus Simion Samson cel adevărat. Deci, la primărie nu ține ... Atunci, unde?

La tribunal! Sigur că da. Scări majestuoase, coridoare lungi, luminoase, agitație ... Cine ar putea pretinde că nu se simte obligat, într-un asemenea loc, a lua în seamă o personalitate marcantă, în costum de culoare închisă, croi impecabil, pălărie de fetru pe cap și-o servietă doldora de prestigiu la mînă? Așa, da! Așa cred și eu! Numai că ... Ei, drăcie! De unde-i sări în auz bîrfa că anii trecuți Simion Samson ar fi avut ceva neplăceri pe la tribunal? Parcă ceva, ceva, și-ar aminti în sensul ăsta. Coridoare lungi, mers dezorientat, ochi iscoditori ... Nu! Greșeala vine de la automobil. De la drăcovenia de mașină. În definitiv, ce să caute Simion Samson într-un vehicul atît de nepotrivit cu firea lui?

Alt gînd, mai iute și nărăvaș, se porni pe urmele celui dintîi. Îl ajunse și-l lovi zdravăn, cu automobil cu tot. Cercuri ale nimicului săriră în toate părțile. Se auziră zgomote de fierărie spartă și, în continuare, pe strada cu gropi și gropșoare, se legănă pe arcuri elastice, tot ca o felină, dacă nu și mai și, o birjă deschisă. Iar pe scaunul din spate, drept și țeapăn, în costum impecabil, cu haina descheiată încît să i se vadă vesta și lanțul ceasului de buznuar, cu pălăria de feltru pe cap, sprijinindu-și palmele moi, grase și lenevoase, pe măciulia aurită a unui baston de abanos, Simion Samson ...

Încotro? se întreabă el, dar trăgînd povață din cele pătimite înainte, evită răspunsul. Doar de aia este birjar să știe, iar dacă birjarul adoarme pe capră, de bună seamă, calul cunoaște drumul. Ia mai bine să mă bucur eu de situația în care mă aflu, de privilegiul de-a fi un Simion Samson emancipat de modestie. Așadar, soarele s-a înălțat pe cer ca un disc strălucitor aruncat de un braț voinicesc, trecătorii s-au înmulțit, sînt grăbiți, preocupați, totuși întorc capetele, se uită, de, au motiv, asemenea birjă, așa un cetățean ...

Buun!!! ... cugetă Simion Samson cel mărturie, privind cu încîntare în urma lui Simion Samson cel din birjă. Convins că totu-i în regulă se furișă de-a binelea

în ființa aceluia, ca să guste plăcerea dinăuntru. Cînd simți că pe sub pleoapele sale lăsate pe jumătate într-un fel de indiferență bonomă privirea presează cu autoritate peisajul, realiză că s-a făptuit contopirea deplină și-n consecință își asumă dreptul de-a hotărî. „Cum adică, unde să meargă un cetățean onorabil, influent, respectat și admirat? „La „Aripa și Vîsla", se înțelege. Sau, mă rog, la un local care, purtînd acest nume . . ."

Pleoapele curmară orice legătură vizibilă cu strada. Îndărătul lor însă, cu nimic mai autoritară, privirea lui făurea un local de vis. Totul masiv, aurit. Cupola salonului, candelabrul de sub cupolă, mesele, scaunele. El, Simion Samson, stătea tolănit pe-o ridicătură alcătuită din ceva negrăit de moale și primitor. Din pene de gîscă ai fi putu spune, după felul mîndru și lăudăros în care Gusti Gîlmă, achizitorul unor asemenea gingașe produse păsărești, se holba de alături: ochiul lui drept, negru și din cauza asta mai sensibil, probabil, la frumos, îi alunecase spre mijlocul obrazului de emoție, iar cel stîng, albastru șters încă de la naștere, clipea des și nervos, pe cale să naufragieze și el într-o lacrimă de încîntare. Pene de gîscă și totuși, acea ridicătură părea plutitoare și-n moliciunea ei semăna cu un nouraș pufos văzut în icoanele pe sticlă, în care tronează Sfîntul Ilie, feciorelnic, blajin și surîzător. În fața lui, cu straie sumare peste rotunjimi proaspete, însăși Tudorița Vasilache. „Samsonică, Samsonică", spune surîsul ei, pe cînd mîinile ei delicate ridicau de pe o tavă de rubin o stacană de rubin, și într-un pahar de rubin toarnă o licoare rubinie . . .

La una din mese, Trică Netedul a renunțat la pahar și bea direct din stacană. Iar în vreme ce bea ai jura că n-are față și nici n-a avut vreodată. Atît de bine îi șade cu stacana cea mare în loc de cap. Un obiect enigmatic, conturat imprecis, dinăuntrul căruia se împrăștie o lumină fragedă. La mesele din jur — ceilalți. Toți reprezentativi, numai unul și unul. Lazăr Lăscăruș, tinichigiul, tocmai își șterge barba de cîteva steluțe de unsoare, prelinse din pulpa unei găini înfulecate în grabă. Apoi, mîinile sale greoaie, cu palme bătătorite cearcă zadarnic să-i elibereze gîtul din strînsoarea unui papion alb, asortat cu costumul ce-l poartă, la fel de alb și ireproșabil călcat, în puternic contrast cu făptura lui tuciurie și bolovănoasă. Costică Ciuciulete continuă cu aceeași cunoscută înfrigurare să scoată bețe de chibrituri din buzunare și să se scobească între dinții cariați, afumați și extrem de rari, fapt ce golește preocuparea sa de orice utilitate practică, rostul ei fiind, probabil, acela al lucrului făcut numai de dragul de-a se face. Starea sa generală exprimă mulțumirea sufletească și împăcarea cu sine, adevăr validat cu pregnanță și de felul suveran în care privește peste masa doldora de bunătăți aburinde. Ieronim Ilcă nu mai prididește cu umplerea paharului pe care-l ciocnește de alte trei așezate în fața sa. Rostește cîte un mic toast pentru fiecare dintre prietenii dispăruți, dă paharul pe gît și cu energie sporită repetă aidoma întreaga acțiune.

Peste salonul împovărat de lampioane și cufundat în plușuri se revarsă o muzică dulce, zvon de alămuri venit de pe alte tărîmuri. Bogdan Bîcu — vizitiul de la carul mortuar al orașului — tresare ușor. Ascultă cu atîta evlavie murmurul ei celest încît urechea îi crește văzînd cu ochii, pînă devine cît o pîlnie de gramofon. Ascultă și înțelege tîlcurile ascunse ale acelei muzici, pentru că își așază renumitul lui țilindru pe cap, ia o atitudine țeapănă și solemnă în scaun, la fel ca pe capra tristului car și convins că poate duce spre locuri fără suspin și durere toată „Aripa și Vîsla" scoate ca prin farmec la iveală biciul său împletit din piele de cîine și îndeamnă la drum cătînd niște cai invizibili.

— Dracu' mă puse să umblu orbește, spuse Simion Samson, icnind de durere. Deschisese ochii și instinctiv se uita la piciorul cu care se lovise zdravăn de ceva tare și ascuțit. Încălțămintea scîlciată avea acum și o julitură proaspătă lăsînd să se înțeleagă cam ce formă va avea vînătaia din jurul gleznei. Apoi luă seama că înfruntase

tocmai treptele de la „Aripa și Vîsla". În plus se mai frecase și de grilajul gardului dat proaspăt cu dohod, smolit și urît mirositor. Asta mai ales îl enervă la culme. Rămase cîteva clipe locului, derutat. Din locanta veche și umedă veneau ispititoare valuri de miresme și glasuri omenești cunoscute. „Ei, las' pe mine. O să le arăt eu tuturor cine e Simion Samson! O să vadă ei cu cine au de-a face!"

Păși hotărît înăuntru și, prin lumina scăzută, îmbibată de afară și fum, se îndreptă spre masa cea mai gălăgioasă.

De cum îl observă, Trică Netedul sări în picioare și cu brațele ridicate în semn de bună primire, strigă:

— Fraților, a venit Toader Tocilă! Ceilalți ridicară paharele și cu sinceră bucurie se dezlănțuiră:

— Să bem pentru Toader Tocilă! Ura !Ura!! . . .

REPETIȚIA

„Măturați scena! . . . Puneți aspiratorul în priză! . . . Ștergeți praful! . . . Așa, așa, mai cu rîvnă . . . Mai cu suflet . . . Lăsați trapa peste cușcă. Am spus doar că nu e nevoie de nici un sufleur . . . Așa! . . . Sufitele, arlechinul, lumina, lumina, lumina, perfect . . . Sus cortina! . . .

Ei, bine, poftim cucoană, poftim! . . . De ce nu intri, cucoană? De ce eziți? Păi, se poate? Cuuum? . . . Ai intrat?! Ești acolo?! Ei, drăcie . . . Îi fi matale, dar nu te vezi! Nu exiști din punct de vedere scenic, înțelegi? Și cui dau eu replica, dacă nu te vezi, cui? Păi, nici așa, cucoană . . . Că pînă una, alta, eu exist . . . Pînă una, alta, ființez! . . . Sînt! . . . De aia, la mine îți faci intrarea pe vedere. Și nici măcar îmbrăcată în negru n-ai ce căta . . . Ca să nu mai vorbim de recuzita veche, demodată. La mine, cucoană, vii înțolită roz, ești castă, liniștită, mai mult naivă decît ingenuă, ne-am înțeles? . . ."

Iaru Maldăr își trase colțurile pernei peste urechi. Nu mai era alt chip să se apere. Și trebuia să nu-l mai audă . . . Trebuia să scape mereu de aceeași poveste, ce-l umplea într-o măsură crescîndă de groază și disperare. Și cînd te gîndești că se sculase cu un mic, dar semnificativ ascendent asupra bolii ce scurma necruțător în măruntaiele sale de atîta vreme. Dar mai întîi mirosul ăla de capră . . . Intens, înțepător . . . Și, poate, nu atît mirosul, cît imaginea insuportabilă ce se obișnuise s-o aso-

cieze cu acel miros... Căci se petrecea într-adevăr un fapt ciudat. De cîte ori pătrundeau în salon miasmele tari, de capră neîngrijită, la cîteva minute își făcea apariția și sora Sinefta. O făptură imposibilă, ce-i crea subit stări alergice. Iar dimineață, acele izuri penetrante au dat năvală mai vehement chiar, decît de obicei. L-au chinuit minute în șir, fără ca sora Sinefta să-și facă apariția. O fi trecut probabil pe coridor... O fi stat de vorbă cu cineva aproape de ușă... Oricum, așteptarea aceea l-a stors ca pe o lămîie. I-a năruit și firava speranță ce părea c-o găsise ascunsă, odată cu venirea zorilor alburii la geamuri, în ascunzișurile sufletului său ostenit.

...„La mine vii, cucoană, fără ifose și jocuri de artificii... Vii cum ți-o cer pentru că am gîndit serios asupra acestei secvențe. Pînă la primul contact... Pînă-ți spun: te văd, te recunosc! Pe urmă-ți faci cheful, n-am nici o altă pretenție... Deci, ne-am înțeles, daa? Buun!... Atunci reluăm: sufitele, arlechinul, lumina, lumina, cortina!..."

— Liniște, liniște, liniște!... Nu mai suport! Nu-l mai pot asculta!... Să tacă odată, altfel...

Strigătele lui Iaru Maldăr naufragiară într-o tuse convulsivă. Ochii i se umeziră. Pe pînzele vederii îmbibate de lacrimile născute atît de repede de efortul trupului de-a se opune cleștelui lăuntric ce-i strîngea respirația, apărură puzderie de cioburi colorate.

— De ce te supără pe dumneata peste măsură treaba asta, nu înțeleg, zău așa... E atît de nevinovat, în fond, tot ce face... O simplă joacă...

Glasul de alături era blînd, fără undă de reproș. Dezvăluia mai degrabă o sinceră compătimire.

— Asta nu-i joacă, domnule Beniamin! Greșiți profund, făcînd o asemenea afirmație. Și-n plus, mă jigniți! O faceți, desigur, din necunoaștere, dar asta nu vă scuză cîtuși de puțin. Pentru că cel care-și permite să emită judecăți peste competența lui și-n situații privitoare la

destinul altuia, nu este mai puțin imoral prin consecințele ce le determină, decît acela care greșește intenționat.

— O, tinere, dar te duci mult prea departe, zău așa... Eu nu mi-aș permite pentru nimic în lume... Dar, mă rog, nu mă pricep, iată, mă retrag. N-ai decît să te descurci singur!

Glasul devenise grav, încărcat de părere de rău.

— Bineînțeles că asta voi face, domnule Beniamin. De altfel îi este oricui ușor să procedeze astfel, cînd are în față, ca pe o platoșă invulnerabilă, adevărul.

— Platoșa dumnitale se numește nebunie! strigă Iaru Maldăr de teama ca nu cumva tînărul Violin Glonț să reînceapă penibilul său spectacol. O nebunie disimulată probabil, vicleană și sadică, cu ajutorul căreia să-ți bați joc de răbdarea noastră. Dar, gata! Pînă aici, a fost destul! O vorbă încă, una singură și chem sora!...

Se cutremură la auzul propriilor sale cuvinte. S-o cheme pe sora Sinefta? Doar prezența ei constituia pentru el un supliciu cu nimic mai prejos decît absurdele încercări ale tînărului. De aceea nici n-a fost convingător în ce-a spus. Acum se aștepta la o replică dură. Totuși, liniștea se așternu peste salon. Densitatea ei imaterială spori albul obiectelor și făcu varul de pe pereți să-și trădeze o anume tristețe subtilă, ascunsă. Zidurile ce închideau atît de sever structura de patrulater al salonului i se părură deodată spongioase, elemente improvizate ale unui decor. Impresia generală pe care o creau era una de nesiguranță. De perisabilitate împinsă pînă la limită. O ciudată dorință de evadare se născu din această convingere. Imaginația sa închipui de îndată un ceas mare pe peretele din față. Bătăile lui fac zidul să crape. Ceasul pătrunde încet, dar sigur, în crăpătura creată, iar pendula sa continuă să lovească de-o parte și de alta peretele, măcinîndu-l, pînă cînd prin spărtură devine vizibilă o pată de cer. Atunci, ceasul începe să se asemuiască tot mai mult cu o pasăre mecanică. Se îndepărtează și se afundă în acea prăpastie albastră, în vreme ce pendula

sa bate necontenit și umple universul cu sunete pătrunzătoare de bronz . . .

— Ei bine, mă opresc, rupse tăcerea odihnitor sunătoare în auzul lui Iaru Maldăr, Violin Glonț. Mă opresc, dar să ne înțelegem: n-o fac din teamă; și nici nu abandonez. Cu alte cuvinte, accept să întrerup repetiția. Asupra spectacolului însă, n-am nici o putere. Cînd i-o veni sorocul . . .

Nimeni nu se găsi dispus să continue dialogul. Violin Glonț oftă a lehamite, condamnînd astfel lipsa de interes a celorlalți pentru un subiect ce-l considera de-o importanță covîrșitoare. Iaru Maldăr sesiză insinuarea zeflemitoare. Preferă, totuși, ambiguitatea calmă, unei confruntări obositoare. Așteptă ca o tăcere desăvîrșită să ia din nou în stăpînire salonul, apoi, sub auspiciile ei își încordă toate simțurile cu speranța că energia acestora s-ar putea transfera asupra auzului, mărindu-i capacitatea de receptare. Rămase astfel minute în șir, dar nu mai reuși să stabilească acea dulce și misterioasă comuniune cu sunetele de bronz ale ceasului imaginar. În schimb, efortul său spori puterea celulelor olfactive, lărgindu-le sfera de absorbție și mărindu-le gradul de nuanțare. Începu a sesiza cu ușurință melanjul mirosurilor stăruitoare din încăpere. Surprins de noutatea faptului, încercă a decela din acel amestec specificul fiecărui medicament în parte. Și-n micile scoici alungite ale nărilor sale, sosiră pe rînd curenți firavi, încărcați de substanțe fine, ce scapă simțurilor obișnuite, făcînd sesizabilă diferența dintre tot felul de fiole, pilule și cașete. „Cum se explică acest fenomen?“ se întrebă Iaru Maldăr, ca să regrete imediat că-și puse o asemenea întrebare. Pentru că își aminti de simțul mirosului extrem de dezvoltat la unele animale și un lanț deductiv se formă de la sine. Nu înseamnă, oare, că pe scara evolutivă omul a depășit etapa biologică bazată pe miros ca principal mijloc de orientare și apărare, în scopul atingerii unor praguri mai înalte, finalizate prin rațiune? Și dacă este așa, nu constituie, oare, proprietatea mirosului dovada unui regres pe aceeași scară evolutivă?

Concluzia posibilă îl făcu să se crispeze. O ură nelămurită față de sine însuși îl îndemnă totuși să-și ducă raționamentul pînă la capăt. „Așadar, pe cînd ajunge la neființă, omul nu mai este decît un animal. Ce înjosire! . . . Ce oroare! . . .“ Se scutură din tot trupul său înjumătățit de boală, ca la intrarea într-o apă rece. „Este o ticăloșie să gîndești astfel, un sacrilegiu!“ se mustră el cu asprime, dar împins de un sentiment mai puternic decît voința sa, adulmecă îndelung aerul stătut al salonului. Nările-i vibrară cu o elasticitate nebănuită și noi substanțe tainice își dezvăluiră prezența, iar peste ele, încă stăruitor și agresiv, deși venind de departe, mirosul de capră al doamnei Sinefta. În fața evidenței își lăsă gîndul să-i bolborosească: „Ce mărturie mai convingătoare vrei în sprijinul ipotezei tale?“ Îl ascultă să-i bolborosească de voie și-i lăsă întrebarea să cadă fără menajamente, ca o ghilotină. Nu acceptă însă înfrîngerea. Căci un alt gînd asmuți împotriva aceluia, care, la rîndu-i se dovedi laconic, dar ferm. „Așadar, moartea n-are curajul să atace omul! Ea așteaptă în preajmă, vicleană și prefăcută, ca el să coboare din condiția sa, să-și piardă trăsăturile ce-l definesc și îndepărtează de celelalte viețuitoare, ca abia pe urmă . . . Pentru că, în esența sa, omul este invulnerabil! Intangibil prin superioritate, la tot ce-l înconjoară! Cu o singură excepție. Una singură, care-i dă deopotrivă măreția și fragilitatea: aceea a semenului său . . .“

Iaru Maldăr schiță un zîmbet șovăitor. Un zîmbet indecis între mulțumire și resemnare. Se simțea ostenit, dar ajunse măcar să intuiască ceva. Avea oarecum o părere proprie și asta îl făcea să fie mai puțin speriat.

Trebuia să fie după amiaza tîrziu. Bănuia ora aproximativă după unghiul de cădere al soarelui prin geamul de la apus. Mai mult se furișa, lovind peretele pe o suprafață mică în colțul de sus. Strălucirea aceea moale,

hieratică, un fel de aducere aminte... Da! Așa cum o definea pictorul Teofil Cergă. Stătea pe patul de acum, al lui Beniamin Costache. Nu recunoștea nici în ruptul capului că este bolnav. Clipea din colțul ochiului strengărește (ceea ce însemna că trage medicii pe sfoară) cînd explica fiecăruia: „Între noi rămînă vorba, eu am motive de altă natură decît medicale, ca să stau aici. Sînt la mijloc interese profesionale mai adînci... Pentru că eu, domnul meu, nutresc speranța și ambiția să pun pe pînză lumina de spital! Magnific îndurerata lumină dinăuntrul și din jurul spitalului!... Noblețea ei discretă, acea risipă generoasă ce i-o dă suferința. Cum să mă explic spre a fi înțeles? Imaginează-ți sufletul nostru vîntuind peste lucruri, pătrunzînd înăuntrul lor, făcîndu-le străvezii... bolnave de har dumnezeiesc... Ei bine, asemeni acelor lucruri în care s-au mutat și viețuiesc suflete omenești, trebuie să arate, transpusă-n culoare, lumina de spital. Iar mie, dacă nu sînt cumva prea lipsit de modestie, mi-ar reveni misiunea de-a ridica așa ceva, la cotele faptului artistic..." Teofil Cergă!.. A murit într-o dimineață pe un scaun lîngă geam, chircit peste pînza trasă pe ramă și pregătită pentru lucru. De altfel, așa o aduse cu el la spital, fără a reuși vreodată să pună pe ea vreo linie, sau pată de culoare.

Iaru Maldăr păstră pentru o clipă în memorie, fidelă și vie, roasă parcă de chinuri metafizice, mai mult decît de cele trupești, figura lui Teofil Cergă. Apoi aceasta se topi într-un fel de uitare grăbită: își pierdu conturul, i se rarefie consistența, lăsînd vederii numai pata de lumină ce continua să cadă pieziș pe perete, împrăștiind în preajmă o zare difuză, sîngerie.

Liniștea salonului fu spartă de sforăitul lent al unuia dintre pacienți. După cîteva minute, pe fondul acelei respirații amplificate se auzi glasul lui Violin Glonț.

— Domnul Zamfirescu are un somn de om împăcat cu soarta. Motivul? Dînsul m-a înțeles de la început. A re-

cunoscut profunzimea ideii mele. Ba mai mult: și-a însușit-o chiar!

Glasul lui Beniamin Costache se înălță neașteptat de răzvrătit:

— Și-a însușit pe dracu'!... Apoi, continuă dojenitor: „Se poate, tinere, să nu știi că domnul Zamfirescu a decedat noaptea trecută la orele două și un sfert? Și încheie malițios. Este de asemenea regretabil faptul că de data asta n-ai observat de cine sîntem onorați. Trebuie să-ți aduc la cunoștință că acest sforăit aparține noului angajat al Fabricii de ambalare pentru veșnicie și totodată al nostru camarad, Leonte Grigoriu, dacă bine reținut-am!..."

— Nu e Grigoriu, ci e Giurgiu. Da-i inginer! Și încă... mecanic! se grăbi să clarifice lucrurile complexatul Strungoci, din patul lui de după ușă. Vorbea cu convingerea că defectul noului pacient — acela de a-l chema Giurgiu, în loc de Grigoriu — era compensat pe deplin de faptul că era inginer; ba chiar anihilat cu prisosință de profilul mecanic al acestuia.

— Deplîng dispariția regretatului Zamfirescu, reluă Violin Glonț. Această dispariție însă, iată prin modul cum s-a petrecut, nu face altceva decît să pledeze, incomparabil mai bine decît ar face-o un somn oarecare, în favoarea ipotezei mele. Prin urmare, cucoana a venit la întîlnire și s-a comportat așa cum prevedeam. Adică, decent. Sînt în stare să pariez că Zamfirescu a și văzut-o!...

— Pentru Dumnezeu, tinere, las-o baltă! Gîndește-te că nici magicienii cei mai lipsiți de scrupule, pe mîna cărora au căzut indivizii cei mai fraieri, n-au ajuns atît de departe.

— Glumiți, domnule Beniamin! Sau... doriți cu tot dinadinsul să mă jigniți? Bunul simț mă obligă să iau în considerare doar una dintre aceste două cauze ale atitudinii dumneavoastră față de mine. Spun bunul simț pentru că refuz categoric să-mi închipui că dumneavoastră ați putea confunda revelația cu magia. Între cele două

modalități, diferența nu este de nuanță, ci de categorie. Or, eu am susținut și, evident, continui să susțin, că poți avea revelația morții înainte ca ea să poată pune stăpînire pe tine. Nu i te poți sustrage, dar o poți cunoaște pe calea revelației. Iar actul cunoașterii presupune o confruntare. Și de aici, finalitatea logică: superioritatea celui care cunoaște, asupra celui pe care-l cunoaște! . . .

— Dragul meu Violin . . . îngînă Beniamin Costache. Glasul lui se voia persuasiv, dar reușea să fie numai dulceag.

— Știu ce vreți să-mi spuneți, știu! replică tînărul, tăios. Vreți să readuceți în prim plan mai vechea dumneavoastră observație. Nu e cazul, domnule Beniamin! N-are nici un haz. Doriți, desigur, să-mi aduceți aminte că nu pot vedea alături de mine, ceea ce susțin că se ascunde înăuntrul meu. Dar de ce să vă dau ocazia reafirmării unei asemenea, mă iertați, naivități? E limpede, doar, pentru oricine meditează cît de cît asupra fenomenului în cauză, că moartea cuibărește în noi încă de la naștere. În mădularele noastre — zic unii. Și în sufletul nostru — cred eu. Închipuiți-vă, domnule Beniamin, un burete care se găsește într-un vas cu lichid. Încet, dar fără ezitare, buretele va absorbi lichidul, se va umfla și, luînd forma vasului, va ocupa spațiul. Înlocuiți apoi vasul cu omul, buretele cu moartea . . .

— Și lichidul cu viața, nu-i așa? Cu viața absorbită încet, ineluctabil, de moarte!

Se auzi glasul lui Violin Glonț. Nu vorbea. Rîdea. Un rîs acid, spumos, batjocoritor. Pe urmă veniră cuvintele mustind de dispreț.

— N-ar fi, oare, un sacrilegiu să reducem voit un proces atît de complex, la o schemă atît de simplă? Oricum, însă constat cu satisfacție că n-ați întîmpinat prea mari greutăți ca să asemuiți moartea — acea necunoscută misterioasă dinăuntrul nostru, cum vă place să-i spuneți — cu un burete. Atunci de ce vă mirați că

eu o văd alături de mine și-mi permit luxul s-o iau la niscaiva întrebări?

Alt val de rîs, strengăresc și exuberant, se auzi în salon. Iaru Maldăr avu impresia că o infinitate de mărgele străvezii, cu pereții subțiri și fragili, zuruie jovial în aerul încăperii, se sparg și răspîndesc o boare proaspătă de flori de cîmp. După o pauză, din nou același glas, dar cu reflexe metalice, reci.

— Poate că merită, totuși, domnule Beniamin, să ne întoarcem la schema dinainte, asumîndu-ne riscul simplificării. Merită, ca să vă pot răspunde că în formula respectivă, lichidul singur nu poate reprezenta viața. Cel puțin în măsura în care avidul burete dă expresia morții. De ce? Pentru că ar fi o rezolvare prea lipsită de aură dramatică. Pentru că moartea nu se satură pur și simplu numai cu viață. Hrana ei se compune și din spaimă, frică și groază. Ea gustă cu plăcere din fiere, se simte bine cînd seacă vlaga picioarelor și sporește tremurul mîinilor, se distrează ascultînd lipăitul de iepure speriat al inimii și clănțănitul involuntar al dinților, se lăfăie oriunde este înconjurată de întuneric gelatinos și cumplita senzație de prăbușire . . .

Stimulată parcă de sugestia prăbușirii, tăcerea căzu brusc și apăsător. Albul pereților și obscuritatea amurgului dădură naștere la o tulbureală dezagreabilă, prăfoasă. Salonul se dilată și distanța dintre pacienți se mări. Acea tulbureală făcea din tăcere o povară copleșitoare. Iaru Maldăr dobîndi ciudata convingere că în acele clipe, de gura fiecărui pacient atîrna cîte un lacăt fără chei. Cu toții rămaseră înmărmuriți în așternuturi, temători și bănuitori, sfiindu-se să mai scoată vreun cuvînt. De aceea și tresări speriat cînd, pe neașteptate, glasul lui Violin Glonț le zgîrie auzul incitant și obraznic:

— Așa! . . . Ra-ra-ra-raa! . . . A murit deci bunul meu prieten Zamfirescu! În consecință, iată-mă iarăși bogat! . . . Așa! . . . Ra-ra-ra-raa! . . .

— Nu se poate! sări alarmat Beniamin Costache. Noi știm cu toții că acele lucruri nu-ți aparțin.

— Am fost doar martori ai întregii tranzacții, interveni și Strungoci. Nu uita, domnule Violin, că noi oricînd putem dovedi...

— A fost un testament în bună regulă, ținu să sublinieze Iaru Maldăr, ghicind încotro va ținti viclenia băiatului.

— Nimic mai fals, domnilor! Credeți-mă ce vă spun: nimic mai fals! Ați fost martori la ce? La o înțelegere între doi indivizi. Atît! A fost acea înțelegere parafată de vreo oficialitate? N-a fost! Și atunci de ce fel de testament în bună regulă poate fi vorba? Ce anume binevoiți dumneavoastră a dovedi?

— Păi, eu ziceam așa... Că la o adică... Eu nu știam că... bătu în retragere Strungoci.

Șoväiala acestuia fu folosită pe cît de prompt, pe atît de dibaci.

— Nu-i păcat să nu știi... spuse cu blîndețe sfătoasă, Violin Glonț. Dar te rog să fii de acord cu mine că este păcat și inechitabil ca neștiința ta să devină acuză pe seama altuia.

Și, după un răgaz bine calculat, continuă ca pentru sine:

— Așadar, se cheamă că sînt iarăși bogat!...

— N-ai decît să fii! strigă Beniamin Costache.

— Păstrează-ți averea că vei avea nevoie de ea, interveni conciliant, Strungoci.

— Hi-hi-hi!... Păi, de ce s-o păstrez, domnilor? Mă considerați cumva un egoist? Un avar? Nu v-au convins încă înclinațiile mele sincer filantropice? Vai, ce nepriceput am rămas în arta de a-mi face cunoscute sentimentele... Uite, de data asta afirm tare și deschis: vreau să-mi donez averea!

— Nu!...

— Nicidecum!...

— Să nu faci una ca asta! Vom refuza categoric orice obiect!

Cîteva minute se auzi numai rîsul lui Violin Glonț. Un hohot înfundat, cu semnificații insesizabile. O vorbire monosilabică, un fel de dialog cu el însuși. Sarcasm? Ironie? Durere? Greu de descifrat. Impresia era că rîzînd astfel, încearcă să scape de ceva. Sau, mai exact, să cîștige timpul necesar pentru a-și calcula atacul. Pînă la urmă, într-un fel străin obiceiurilor sale, oftă cu amărăciune și spuse grav.

— Totuși, voi licita. Nu contra bani, sau alte bunuri materiale, se-nțelege... Ci, pe dorințele dumneavoastră voi licita! Ca să-i ajungă fiecăruia obiectul ce și-l dorește cel mai mult. Încep cu tabachera de argint. Așadar... (Violin Glonț lovi cu tacîmul ce-l avea la îndemînă în tabla de metal a noptierei și continuă cu glas cîntat, ce părea mai degrabă c-ar aparține unui preot urcat la amvon decît unui spiker din spatele mesei de licitații) cine dorește sincer și fără alte scopuri decît sentimentale o tabacheră de argint cu două deschizături, lungime cincisprezece centimetri, lățime nouă, produsă pe cale manufacturieră în anul 1889 în atelierele marelui maistru vienez Rudolf Haidelberghel, purtată de bărbați onorabili din trei generații succesive, participantă în calitate de obiect utilitar-estetic la cel puțin trei războaie atestate istoric, la o expediție în Africa și la un prizonierat de trei ani șapte luni și opt zile în Siberia, alături de alte și alte evenimente familiale și sociale, care-i sporesc valoarea documentară și fac din ea, pentru oricine i-ar deveni stăpîn, o inepuizabilă sursă de emoții cu totul particulară?!

De astă dată, Iaru Maldăr percepu tăcerea din salon ca pe o pojghiță. I se părea jenantă, stînjenitoare și totuși ar fi dorit-o mai sigură și durabilă. Sub scutul ei precar, sîngele cără prin venele pacienților nădejdi potrivnice. „Nu vor rezista pînă la urmă" se autosugestiona Violin Glonț. „Trebuie să fim tari pînă la capăt" se în-

demnau în sinea lor, ceilalți. Dar și de-o parte și de alta, odată cu nădejdea, sîngele urca spre limanul inimilor, frica. Un val rece, inhibant și anchilozant, ce-i umplea de friguri rău prevestitoare.

— Aud, domnilor, aud?... insistă cu prefăcută dezinvoltură, ofertantul. Nu pierdeți șansa, e unică, irepetabilă...

— Pe mine m-ar interesa o tabacheră ca cea pe care o descrieți. Am avut și eu una asemănătoare și am pierdut-o. Am suferit mult, atunci. De aia, dacă tot ziceți că nu mai aveți nevoie de ea...

Cel care vorbea era noul venit. „Da-i inginer și încă mecanic" își aminti Iaru Maldăr spusele lui Strungoci. Da... E inginer și încă... fraier! — le adaptă el, situației. Și cu toate că nu-i văzuse fața își închipui pe noul lor coleg ca pe un ins buhăit, cu pungi de grăsime sub ochi și bărbie dublă, cu un corp greoi, înzorzonat de țesuturi adipoase, unul dintre acei indivizi pofticioși, avizi și acaparatori, ce nu rezistă tentațiilor.

— Vai!... Dar faceți o greșeală de neiertat, o greșeală irecuperabilă, domnu' inginer mecanic! interveni grăbit și grijuliu, Strungoci.

— Cădeți într-o mare capcană, zău așa, se simți obligat să întregească avertismentul, Beniamin Costache.

— Nu cunoașteți anumite antecedente... vorbi aluziv, dar suficient de ambiguu, cum de altfel și voise, Iaru Maldăr.

— Da! Dumneavoastră nu cunoașteți un adevăr îngrozitor! strigă panicat Strungoci. Toți care au acceptat averea lui Violin Glonț au murit! Dumancea, Fărcășan, Sitaru și Zamfirescu! Oameni ce păreau mai puțin bolnavi. Oameni convinși că vor părăsi spitalul pe picioarele lor. S-au dus!... De aia trebuie să refuzați. Trebuie! Că doar dumneavoastră nu întîmplător sînteți inginer mecanic.

— Prostii, domnilor! tună indignat Violin Glonț. Și dacă ar fi numai niște prostii gogonate, treacă-meargă. Dar sînt prostii agresive. Dăunătoare!... V-ați coalizat

împotriva mea! Mă calomniați! Sugerați ideea c-aș fi pe undeva, cumva, un fel de ucigaș. Iar pentru această oribilă învinuire o să plătiți! Scump o să plătiți, domnilor, vă asigur.

Liniște crispată, violacee. Iaru Maldăr se simțea vinovat. Nu-l încriminase direct pe Violin Glonț, dar izbucnirea lui Coriolan Strungoci fusese neîndoielnic rezultatul sugestiei sale. Și la el sentimentul de vină se asociază încă din copilărie cu o liniște violacee. Cu liniștea serilor petrecute în casa de țară, cu tavanul afumat, cînd din ochiul enigmatic al bunicului se scurgea parcă o veșnică mustrare.

Se auzi Beniamin Costache. Împăciuitor, tolerant, dispus la compromisuri imprevizibile.

— Violin dragă... În primul rînd, nu înțeleg de ce ne confunzi, pe mine și pe Iaru, cu domnul Coriolan Strungoci. Asta, așa, ca principiu... Apoi, nici domnul Coriolan Strungoci n-a spus, nu-i așa, cu rea intenție, ceea ce a spus. Poate forma în care s-a exprimat... Dar știi și tu că anumite coincidențe stupide, absolut întîmplătoare sînt sigur, fără nici o legătură cu... au făcut ca...

Și glasul lui Violin Glonț. Cu inflexiuni subtile, capabile să capteze atenția, să fie iertător, să convingă. Aparent juvenil și vaporos; în fond, cu trufie și aroganță bine disimulate.

— Ei, vedeți?! De ce vă cîrdășiți împotriva mea fără să judecați? Nu v-ați întrebat de ce țin neapărat să-mi împart bunurile la toți? De ce nu le las unuia singur? Tocmai din cauza suspiciunii! Ca să rup orice legătură posibilă între niște biete obiecte nevinovate și posibile întîmplări viitoare ale posesorilor acestora.

Reintră în dispută și Coriolan Strungoci. Timorat și exagerat de inhibat. Aproape tîmp.

— Nu, nu... Eu nu, că... Dar totuși, totuși... Hai, moare unu... Mor doi... Dar patru? Că altfel, nu... Dar totuși, totuși...

— Destul cu totuși, totuși, interveni autoritar Violin Glonț, făcîndu-l pe nefericitul Strungoci să-și înghoape sub o avalanșă de „î" și „ă" ceea ce probabil ar mai fi avut de zis. Apoi, simțind momentul prielnic, atacă direct. Uite, continuă el, ca să ștergem orice urmă de neîncredere, voi reține pentru mine dulapul cel mare, stil Biedermayer. Tabachera o donez domnului inginer mecanic Giurgiu. Ceasului de buzunar îi adaug și lănțișorul de rezervă, de aur curat, și-l donez domnului Beniamin Costache. Iar pictura cea veche, pentru că-i cu cîini și pisici, iar domnului Strungoci am înțeles că-i plac animalele, i-o cedez dînsului. Să vă bucurați de aceste obiecte de valoare, cît mai multă vreme, domnilor!

— Dar domnului Iaru Maldăr! se arătă preocupat Strungoci.

— O, pentru domnul Iaru Maldăr mă voi gîndi eu la ceva... Nu va rămîne, oricum, nemulțumit, fiți siguri de asta...

Iaru Maldăr avu cîteva vedenii cu totul inedite. Se făcea că stă de unul singur pe un cîmp întunecat și pustiu; că are brațele ridicate spre cer și încremenite. Și astfel stînd, simțea cum ies de la subsiorile sale adînci cît niște scorburi, șiruri nesfîrșite de porumbei albi. Scoteau un fîlfîit aspru, alcătuiau stoluri rotitoare și sfîșiau văzduhul cu zborul lor neistovit. Fermecat de cele văzute, el nu observă pînă tîrziu că pe măsură ce gingașele vietăți se duceau de la subsiorile sale, îl părăseau implicit puterea și vlaga; că de fapt acele jocuri albe ce se îndepărtau, erau chiar pîlpîirile vieții lui. Încercă disperat să se smulgă din încremenirea în care era țintuit. Corpul nu-l mai asculta, însă. Pentru că acum, corpul său devenise un conglomerat lemnos, un fel de tub presat, care se rupea pe la încheieturi, se macera, iar rumegușul rezultat se aprindea de la sine, fumegînd.

Abia atunci se trezi. Sau, mai exact, deveni conștient că luptă din răsputeri cu o tusă convulsivă. Cînd, cu greu, reuși să-și recapete pentru moment respirația, era sleit de puteri. Deschise ochii. O rază de lună cădea oblic, prin geam, pe pieptul lui. Rece, îngustă și lungă, ca o spadă cu două tăișuri. Durerea teribilă ce-o simțea în coșul pieptului, avea acum temei dincolo de persoana sa. Era străpuns necruțător de o rază de lună!... Cîteva lacrimi i se rostogoliseră la întîmplare peste față. Rupte din suferința sa, și cu toate astea, atît de străine de el. Rotunde și indiferente ca niște mărgele de sticlă. Auzi, sau numai i se păru că aude: „O, pentru domnul Iaru Maldăr mă voi gîndi eu la ceva..."

Se văzu obligat să admită că pe Violin Glonț trebuie să-l admire, cel puțin în măsura în care-l urăște. Se strădui să schițeze un zîmbet cît mai decent și, adunîndu-și ultimele puteri, spuse cu toată convingerea: „Pregătiți scena! Sufitele!... Arlechinii! Cortina!... Lumina, lumina, lumina..."

PROBLEMA

— Și-apoi tovarăși, la noi în Glemeia mai este și-o zicală populară. Una izvorîtă din noile realități. Produsă, cum ar scrie ziarul, sub ochii noștri. Și ce prevede acea zicală, tovarăși? Ea prevede foarte bine și frumos cînd zice: „Slujba-i slujbă, drujba-i drujbă!"

Îi păru rău că-l luase gura pe dinainte. Nu era cazul să alunece pe panta... Uite, fir'ar mama lui a dracului de cuvînt, cum îi zbură de pe limbă! În felul ăsta poate să strice aspectul expunerii; s-o golească de-o parte din conținut. Dar ce era să facă? Simțise limpede că nu mai are suflu. Un nod îndesat i se puse în gît, de parcă și-ar purta cravata prinsă pe dinăuntru. Năduşeala îl făcu leoarcă pe față și tîmple, iar ideile... De fapt îl trădară și ideile. Se ascunseră prin cutele minții ca niște furnici speriate prin crăpăturile unui zid. Așa că ce era să facă?!

— Deci, acum se cheamă, tovarăși, că pentru moment vom trece de la slujbă la drujbă continuă el, dezvelind două rînduri de dinți cabalini, în jurul cărora flutură un zîmbet ponosit. Ridică paharul și purtîndu-l solemn, cu brațul său greoi, întins peste masa doldora de bucate, schiță o ciocnire simbolică. Întregul consiliu de conducere îi răspunse promt, dovedind o admirabilă coeziune. Un stol de păhăruțe se ridicară sprintene. Descriseră-n aer o curbă elegantă, îndreptîndu-se cu dezin-

voltură și siguranță spre gurile larg deschise. În bătaia luminii, licoarea scăpără argintie înăuntrul lor, creînd impresia c-ar fi niște păsări cu aripi lăuntrice.

Numai tovarășul Gîrbu de la raion și tovarășa Crăița, contabila, se arătau în continuare rupți de colectivitate. Dumnealor șușoteau. Dumnealor dezbăteau se pare, o altă problemă. Capetele dumnealor rămîneau aplecate ca peste un ghem de lînă ale cărui fire încîlcite trebuiau neaparat dezlegate. Așadar, de ăsta îmi ești dumneata, tovarășe Gîrbu? De aia te-am așteptat eu, personal, cu șareta la gară? Dar puiul popricaș, peștele la protap, vinul la discreție, plus damigeana pentru acasă? Eee, păi așa crezi dumneata că merge, tovarășe Gîrbu? Ăsta-i contactul direct cu realitatea din teren? Așa înțelegi dumneata să fii ochiul și urechea raionului ațintite peste Glemeia? Cum adică, ceapeul nostru fruntaș se rezumă la tovarășa Crăița?

Rostogolită pe gît, țuica mistui ca prin farmec acel nod sîcîitor. Ba mai mult: deveni duh mobilizator, ce-l făcu pe președinte să-și îngenuncheze iarăși sufletul în fața interesului general. Un suspin zgrunțuros fu îngropat sub o respirație adîncă.

— N-aș putea totuși încheia, tovarăși, reluă el înviorat, căci cine, mă-ntreb, mi-ar permite mie acest lucru?, fără să mă refer în trecere pe la sectorul nostru specializat, ca să mă exprim așa, în zăgăzuirea și prelucrarea soarelui.

Buun!!! Colectivul de conducere — atent ca o echipă de alergători în ajunul startului. Tovarășul Gîrbu simți aerul îmbibat de interes major pentru probleme majore și întoarse capul spre vorbitor. Tovarășa Crăița își ridică ochii încet, ca o pisică abia trezită din somn. În albastrul lor adînc fulgui un sentiment de vinovăție. Președintele nu se putu abține să nu se felicite pentru inspirația ce-a avut-o, și ca o recompensă firească trimise un gînd de recunoștință tovarășului Milosu — șeful cu pomicolul de la cursurile agrozootehnice de scurtă durată de la Sinaia.

— Mai ales, tovarăși, că livezile noastre — și aici își dădu capul pe spate, îl răsuci spre dreapta și făcu o largă mișcare de mînă, cum proceda și acela cînd le arăta nesfîrșite livezi însorite pe o hartă imaginară — merii, perii și piersicii vreu să zic, au fost la înălțime. Prunii și coacăzii nu-mi propun să-i analizez acum. Dar, după cum spuneam, pe ansamblu fiecare ceapist harnic ar putea cînta: „Să știu mîndră c-ai veni / eu calea ți-aș bătuci / tot cu mere ionatan / să nu te întorci șohan / — că are de unde!

Asta cam așa-i, părea a susține într-o deplină unitate de vederi, colectivul de conducere. Numai tovarășa Crăița se făcea că nu înțelege aluzia. Dumneaei înclina cu atenția spre altceva. Să fi uitat dumneaei pînă și problema din vară? Cu neputință! O problemă ca aia... Și-n vreme ce glasul președintelui modula mai departe o seamă de aprecieri pozitive despre felul cum s-au făcut tăierile, stropirile și îngrijirea pomilor, prin memoria lui, peste cîmpul întins și hașurat de lanuri trecea ca o nălucă Buceaga ceapeului. Nu pot suporta mirosul de benzină, nu pot și gata — se văita el. Mama lui de motor, — blestema ca scuză, șoferul. Oricum, parcă mi-ar veni mai ușor sus în ladă — susținea. Cum doriți, că eu numai la prestigiu mă gîndeam, la funcție, dar oricît... Dumneavoastră aici? întrebă ea mirată cînd îl văzu sărind peste laterală. Da! Vreau să inspectez cu ocazia asta și hotarul — găsi el o explicație. Pentru că răspunderea-i mare, treba-i multă și dacă nu faci două-trei lucruri deodată... Sigur, sigur, recunoscu ea cu sinceră admirație. Dar, vă rog, poftiți pe bancă, luați loc. Sînt tare neastîmpărați, mai zise, fîstîcindu-se și-i arătă cei doi iepuri de prăsilă dintr-o cușcă, a ezată peste alte cuști pline și ele de iepuri, care-și roteau urechile mari, se cățărau pe ochiurile de sîrmă cu lăbuțele din față, își fremătau boturile încercînd a prinde în simțurile agere elemente în stare să le definească situația nouă în care erau puși. Călătoria le trezește cheful de viață, insinuă el, transferînd, de fapt, asupra

acelor vietăți aprecierea ce i s-ar fi cuvenit lui, mai înainte de toate. Iar Buceaga, înțelegîndu-i parcă aluzia, își băgă în sperieți toți caii-putere și-și vărsă năduful într-o dîră groasă de fum albăstrui ce se lăsă peste cîmpul cosit, ca o pudră fină peste un obraz proaspăt ras.

— Scutură grozav! se scuză el și, ca din întîmplare, piciorul îi alunecă peste piciorul ei. O, nu face nimic, se dovedi ea plină de înțelegere, căci tocmai atunci vîntul îi smulse cîțiva zulufi din părul auriu, aducîndu-i dovada a cîte și mai cîte i se pot întîmpla chiar și unei ființe gînditoare, fără acordul voinței... Cum desigur s-au petrecut lucrurile și în continuare, cînd privirile ei pline de sfială, teamă și curiozitate, nu se puteau desprinde de pe cuștile de sîrmă înăuntrul cărora iepurii începuseră dansul prevestitor al nuntirii... Și strigătul ei, acel „Vai!“ atît de spontan, mai mult îmbietor, cînd din motive necunoscute și vîntul deveni o vîntoasă pusă pe șotii și-i învălui într-un nor de păpădii albe — oscioare de zei naivi, mărunte, scămoșate... Căci, nu-i așa? Numai cine n-a călătorit în lada unui camion alergînd năuc peste cîmpuri nemărginite, numai cine n-a fost încercat de forțe potrivnice, inegale, și n-a fost ademenit de dorințe tulburi, iscate în prăpăstiile tainice ale ființei...

Să fi uitat tovarășa Crăița problema? Nu! Adevărul e altul! Adevărul e că tovarășa Crăița trădează! Tovarășa înșeală! Face cu bună știință stricăciuni la rădăcina sentimentului... Dar ce-și închipuie dumneaei? Unde crede că se găsește? Pe cine ține dumneaei de fraier? O să mai vedem noi!...

— Căci, tovarăși, așa cum spuneam, iar dacă n-am spus-o iacă, o repet, nu-i destul să culegem numai roadele. S-au văzut meri înalți, zdraveni, cu crengi vînjoase, care toamna au dat producții record, iar peste iarnă s-au uscat. De ce? se pune întrebarea, de ce? Aăăă... Memoria președintelui comprimă timp și spațiu. Deasupra mesei peste care începură să zburde în voie păhărute, cuțite și furculițe, ochii lui fixară un punct imaginar. Apoi, în-

tr-un efort demn de admirație, privirea i se concentră cu atîta insistență asupra acelui punct, pînă cînd punctul se dilată și deveni o ramă lucioasă și ovală, iar înăuntrul ei își făcură apariția imaginea lui Milosu, omul datorită căruia cursurile agrozootehnice de la Sinaia au fost pe cît de scurte, pe atît de îndesate. Imitînd înfățișarea răvășită de gînduri a aceluia, lovi ușor cu pumnul în masă și cu glasul grav îi repetă fraza cheie, „Căci pomu-i ca omul, tovarășii!“ după care-și permise să-i ia înțelesul și să-l dezvolte pe un făgaș propriu; — Îl vezi arătos pe dinafară, activ și receptiv, dar poți să știi ce ascunde în suflet? Ce necazuri are? Ce idei îl frămîntă? Ce nădufuri îl sapă? Nu poți! De aia vreau s-o spun deschis: trebuie să punem șoricioaică! S-o ascundem în tot ce se poate mînca, s-o presărăm pe cărări, s-o vîrîm în găuri. Că blestemații de șoareci sînt pentru meri ca gîndurile negre, născute din amarul trădării, pentru oameni: le rod rădăcinile și-i face să se usțe pe picioare! . . .

Tovarășa Crăița păli. Rămase o clipă aplecată peste acel capricios ghem invizibil, la ale cărui fire încîlcite nu le dădea de capăt. Încet, încet își ridică apoi ochii. Cu reținere. Cu teamă. Se vedea limpede că-i speriată. Încercă să zîmbească, dar reuși abia să trezească un tremur ușor în obrajii ei catifelați. Expresia feței sale aducea acum cu atitudinea spășită a unei pisici care descoperă-n ochii stăpînului c-a făcut ceva nepermis. În schimb, marțafoiul de Gîrbu continua să persiste-n greșeală. Avea o poziție atît de înclinată spre ea, încît lăsa impresia că oricînd s-ar putea răsturna. Și insista. O amețea cu șușotelile lui. Îi roșise nefericitei urechea, de vorbele aprinse ce i le spunea.

Așadar, ești și obraznic, tovarășe Gîrbu! Băgăreț! Agresiv! Un dușman! . . . Pe măsură ce descoperea datele adversarului, președintele simțea cum i se coc în mădulare fructele mîniei. Din toate cotloanele trupului său masiv, sîngele începu să-i care spre coșul pieptului o dogoare ciudată. Deveni parcă mai ușor și agil. Pentru o fracțiune

de timp nedefinită, închise ochii. În aparență — gestul celui care face eforturi de a-și aminti ceva. În realitate — acea ghilotină de pleoape însemna o rupere temerară cu prezentul și, implicit, un salt în viitor. Cauza? Una singură, dar nobilă: răzbunarea! . . .

Prin urmare va trebui să-i dea o lecție acestui Gîrbu. Dar unde și cum? Gîndul începu să încropească un plan. Dorința se dovedi însă mai aprigă decît gîndul, o luă înainte și pînă să-și dea seama ce și cum . . . Cîteva rafturi cu sticle pline de etichete erau deja răsturnate și făcut țăndări. Hangiul — răstignit tocmai sus, pe chenarul unui geam, ca un Cristos pe cruce. Ticălosul zăcea întins la pămînt cît era de lung. Din țeava pistolului ieșea încă fumul, ca dintr-o gură ce-și permite să aibă ultimul cuvînt. Martorii oculari — încremeniți pe scaune, cu ochii holbați la eveniment. Spaima generală spori într-atît, că întrecu măsura și începu să curgă: pîș, pîșș, pîșșș . . . De fapt, se risipea berea dintr-un butoi ce avuse proasta inspirație să stea tocmai în spatele victimei, dar consternarea devenise atît de mare că prima ipoteză părea mai plauzibilă. Președintele era pe cale să zîmbească satisfăcut, cînd gîndul lui, ajuns la fața locului, strigă: Stop! Asta-i scenă însușită dintr-un film. Și încă din unul străin și poate, mai știi? decadent . . . De acord cu răzbunarea, dar nu prin mijloace cosmopolite! Ia să manifestăm și puțină mîndrie locală, ce dracu . . .

Acum, stăpîn pe sine, gîndul născu ceva cu totul potrivit și verosimil. Cadrul acțiunii — sectorul zootehnic al ceapeului. Vacile, boii și caii întorceau de la iesle preacuvioase priviri dobitocești, în care se puteau lesne deslușì uimirea și nedumerirea. De ce, oare? Ehe! . . . Pentru că undeva în curte se făptuia dreptatea. Și toc și poc, și și toc și poc, și ai și vai, și fuga-fuguța printre care, căruțe, pluguri, rotile și grape — căci trebuie să recunoaștem, nu-i încă ordine și disciplină, toate-s alandala, de aceea se impun sancțiuni, măsuri urgente, las' că le

vine rîndul și conducătorilor de atelaje, da ce credeți voi, mă, că aici e la tîrg?! — hooop, o săritură peste pîrleaz, în zadar însă, că nu-i scăpare și nu-i, pentru că unde n-ajunge pumnul cuprinde reteveiul, că-i lung și tare și verde, i-auzi numai: trosc, pleosc, trosc, pleosc, hîrr, hîrr, cot-co-dac, cot-co-dac, cot-co-dac! . . . Na! Poftim! În coteţul găinilor ţi-e locul, cocoşule!

Gîndul preşedintelui se minună de ce născocise. Era o răzbunare pe cinste. Tradiţională, de nădejde, pe înţelesul tuturor! Dar . . .

Ajuns pe culmea creaţiei sale, gîndul iscodi mai departe. Şi ce descoperi el în acel viitor al viitorului? Hmm . . . În satul Glemeia, vorbe şi iar vorbe, bîzîind ca viespii în preajma fagurelui. Auzişi? — Ce s-aud? — Ce-i făcură! — Cui? — Lu ăla de la raion! Da, măi, l-o scărmănat ca-n darac. Dar, oare, de ce? — Cum, nu ştii? — Nu! — Ei, nu vorbi, doar era vizibil de tot, dom'le, foarte vizibil . . . Şi asta, treacă-meargă. Dar la nivelul raionului — prăpăd! Un glas furios dădea un ordin, un deget arătător îl prelua şi transmitea mai departe, un cap noduros se înclina pe un gît subţire în semn de aprobare, o mînă hrăpăreaţă deschidea vitrina fruntaşilor în creşterea iepurilor din care smulgea o fotografie, o alta fără pic de suflet deschidea un dosar, lua un creion roşu, căuta un nume . . . Ooo, nu, una ca asta nu-i de suportat! Mai bine . . .

Da! Mai bine să poarte cu el o discuţie deschisă, aşa . . . ca între bărbaţi. Să-l ia deoparte şi să-i spună pe şleau: tovarăşe Gîrbu, problema-i asta şi asta! Dumneata eşti raional! Dumneata îndrumi, controlezi! Pe unde mergi — crăiţe cîte vrei! Dar eu? Eu ce fac! Mie ce-mi rămîne?

Ei, aşa da! Aşa ţine, gîndi gîndul său şi se smeri devenind transparent de luciditate. Totul deschis, pe faţă! Iar pe ascuns, mă rog . . . O sesizare! . . . O reclamaţie! . . . O anonimă! . . .

Pleoapele se ridicară grele, încărcate de povara demnităţii şi răspunderii, de pe ochii preşedintelui. Cu pu-

ţină imaginaţie ai fi putut spune — aidoma unor poduri trase pe scripeţi, de pe gropile adînci, pline de apă, de la intrarea într-o cetate. Între timp bucatele fură sfîrtecate cu o poftă binemeritată, iar expunerea derulase perfect. Mai ales ultimele fraze — o adevărată încheiere a încheierii — au evocat în termeni emoţionanţi livezile troienite de floare, soarele strălucitor ca o pîlnie de trompetă, hărnicia celor cu vermorel în spinare, optimismul, viaţa.

POARTĂ CU LAVIȚĂ

Zulnia Vrînceanu zăbovi mai mult ca de obicei în fața oglinzii. Nu rezistase unei tentații ce se dovedise mai presus de voința ei. Să descifreze în propria fizionomie trăsături, mici semne ale tuturor femeilor ce făcuseră parte din vechea sa familie. Nasul acvilin al bunicii dinspre tată, gropița în bărbie de la mama, pometii obrajilor, sigur ai mătușii Evelina, ochii, ah, ochii fără doar și poate ai verișoarei Matilda, buzele cărnoase, proeminente, gîtul lung, delicat, totuși prea subțire față de ovalul feței...

Din adîncul oglinzii ca dintr-un budoar somptuos se înfiripau, de îndată ce erau evocate, făpturile femeilor din trei generații. Zulnia le chema c-o prea ușoară adiere a gîndului și observa cu nespusă încîntare cum iau ființă. Le auzea foșnetul rochiilor și pașii ca pe o cădere domoală, imaterială, de fulgi. Le vedea cum vin — umbre adunate-n corsaje, pîlpîiri de plete, scînteieri de zîmbete, cum pe măsură ce se apropiau și intrau în perimetrul chipului său se estompau, se rarefiau pînă la dispariție, lăsînd doar, reale și vii, mici semne ale trecerii ce o emoționau și-i dădeau senzația unei inefabile renașteri.

Zăbovise binișor, dar nu întîrziase pentru că se sculase mai devreme. Neobișnuit de devreme pentru o duminică dimineața. Și asta contrar nevinovatului ei „viciu" de-a consfinți sărbătoarea printr-o oră de somn în plus. Un

„viciu" ce devenise atît de statornic, încît nici nu-și punea ceasul să sune deșteptarea mai tîrziu. Îl lăsa să sune la ora obișnuită. Auzea cînd începe să țîrîie, se trezea pentru o clipă și-o bucurie copilărească îi inunda întregul corp molesit de căldură. Era bucuria pentru ora de somn ce și-o dăruia, pentru favorul ce și-l crea. Iar după ce-și conștientiza faptul intra din nou, cu zîmbetul pe buze, în labirintul voluptos al somnului.

Se sculase mai devreme, dar nu regreta că pierduse o oră de somn. Iar prin această abatere de la regulă, duminica nu-și diminuase cu nimic acel aer specific, de excepție, cînd înseși gîndurile și sentimentele sînt infuzate de o lumină aparte, făcînd din trupul și cugetul în care sălășluiesc spațiul emoționant de alese vibrații.

Și totuși... Numai *acel semnal* de alarmă al datoriei să fie la mijloc? Numai ghimpele pașnic, dar tenace, al gîndului „că trebuie!" s-o fi determinat să coboare din pat mai degrabă? Și-apoi de ce atîta timp pierdut în fața oglinzii? De ce îndărătnica hotărîre de-a face cu tot dinadinsul să răsară din străfundurile memoriei, părelnicul șir de femei care să-și aducă darul ereditar pînă-n făptura ei?

De ce? de ce? de ce?... Pentru că însăși ideea pe care și-a făurit-o și la adăpostul căreia trăiește ca sub ocrotirea unei armuri, ce este în fond, dacă nu expresia unui orgoliu nesățios?...

Astfel de lungi interogații la care Zulnia Vrînceanu se supunea adesea deliberat, făceau parte, în mintea ei, dintr-o strategie de viață, avînd ca scop, cum singură și-l definise, menținerea ființei la temperatura sincerității. Procedeu nu lipsit de o oarecare doză de sadism... Aplicarea lui reclama cu necesitate scormonirea impudică și brutală, în substanța propriului suflet. Acest lucru, Zulnia Vrînceanu nu îl făcea însă fără nici o reținere sau sfială. Îl făcea cu o gravă seriozitate pentru că și-l asumase printre condițiile inevitabile existenței. Desigur, întreg demersul se întemeia pe suferința liber consimțită, fiind

26–34

una din multele nuanțe relativ diferite ale unuia și același misticism demodat, dar în convingerea Zulniei — și asta conta, asta era esențial — el constituia cura obligatorie de antrenament stoic, ca să reziști, să nu te demoleze deziluziile, după ce între „tine" și „tine" se pune semnul egalității.

De fapt, Zulnia Vrînceanu se sculase atît de dimineață mînată de dorința de-a repeta încă odată experiența de duminica trecută, de a-și crea (ah, totuși e admirabil să te știi invidiată) măcar în parte satisfacția de atunci. Într-un fel, nu greșea cînd punea pe seama datoriei devierea sa de la vechile tabieturi. Pentru că energia ce ți-o dă sentimentul nestins al datoriei o aduse în situația de a fi invidiată. Încă din primele zile ale primăverii, cînd pămîntul nici nu se zbicise bine, se duse în cimitir la mormîntul mătușii sale, sora mijlocie a tatălui, a cărui nume-l purta. Era singura dintre dispăruții familiei înmormîntată aici. Ceilalți — uniți în moarte incoparabil mai mult decît în viață — odihneau cu toții în „Raiul Vrîncenilor" dintr-un orășel apropiat. Acolo, în cimitirul uitat de lume pe un tăpșan de deal invadat de tufe de liliac și pîlcuri de mesteceni, continua să mai dăinuie inctact ultimul domeniu al vechii familii cunoscute în provincie prin inegalabila poftă de-a agonisi și prin lipsa de scrupule cu care-și satisfăcea pofta. Și culmea — domeniul ce rezista timpului sub denumirea de „Rai", folosită mai în gulmă, mai în serios — era creația celui mai tragic destin din familia Vrîncenilor. Se numise Hristu Vrînceanu și inițial fusese o mare speranță. Tînăr excepțional, desprins din anonimat printr-o inteligență sclipitoare. Ajutat și de bogăția părinților, țintea pe bună dreptate foarte sus și la douăzeci și trei de ani, pe cînd se găsea ca student al Facultății de arhitectură din Viena, nimeni nu se îndoia cîtuși de puțin de ascensiunea spectaculoasă ce-l aștepta. De aceea prăbușirea sa a fost cu atît mai surprinzătoare, și ani de zile ținută la mare secret de familie, ca pe o rană ce se cerea respectată, pe

măsură ce se dovedea nevindecabilă. Cînd mai avea doar un an pînă la absolvire, în toată plenitudinea sa fizică, intelectuală și psihică fiind, Hristu Vrînceanu a făcut o gravă și ireparabilă criză de nebunie. Cauzele ei au fost și au rămas încețoșate. O dramă sentimentală? Un abuz de medicamente? Un sîmbure transmis ereditar, ce-a dormit îndelung pînă la tragica trezire? Nimic dovedit și de aceea, orice cauză rămîne verosimilă. La asta contribuind desigur și unii membri ai familiei, care justificau absența din țară, ani de zile, a eminentului vlăstar, prin sumare și contradictorii aluzii: ba la o călătorie de documentare prin India, ba la o aventură sentimentală cu nepoata unui mare latinfundiar brazilian, ba la îndeplinirea unei misiuni secrete încredințate de însuși regele. Pînă la urmă însă, după tratamente prin clinicile străine unde s-au obținut doar ameliorări parțiale, adevărul crud a fost dat la iveală și bolnavul adus acasă.

Devenise un nebun acceptabil, uneori nespus de blînd și simpatic, numai că avea perioade cînd înclinațiile native spre arhitectură se manifestau ca obsesii extrem de virulente. Pentru a i le satisface, bătrînul Alecu Vrînceanu, bunicul septuagenar al nefericitului, i-a pus la dispoziție suprafața de cimitir rezervată familiei, o echipă de constructori și — spre totala, dar zadarnica nemulțumire a celorlalți fii și nepoți — imense sume de bani. Așa s-a născut „Raiul Vrîncenilor" sau, altfel spus, așa s-a structurat în spațiu și imortalizat în materie durabilă, o nebunie. Ansamblul era compus din douăsprezece cripte masive, unite între ele prin tuneluri subterane și arcuri aeriene sofisticate. Criptele aveau ca trăsătură comună lipsa unui stil, sau inaugurarea unui alt stil decît cele cunoscute, rezultat dintr-un amestec de forme imposibil de cuprins cu o minte normală. Căci se găseau acolo stîlpi făcuți după prototipul unor picioare de elefanți, colonade sub formă de șerpi, turnuri romboidale, ovale, triunghiulare sau ascuțite ca niște suliți războinice, geamuri, uși, ogive ce aminteau de impudice părți ale cor-

pului, atice reprezentînd la scară monstruoasă capete de zimbrii, boi și berbeci, boturi încolțate de lupi, mistreți și urși, acoperișe cu aripile larg desfășurate ca ale unor păsări de pradă, asemeni scuturilor ridicate în disperare deasupra capetelor, sau ca ale unor umbrele strident colorate. Coexistau într-o vecinătate paradoxală, involuntară și cu atît mai sinceră, expresii materiale a tot ce omul poate gîndi și făptui, de la sublim la ridicol, de la serafic la grotesc, într-o succesiune nedeslușită de ascensiuni spre măreție și prăbușiri spre umilință.

Cînd întreaga lucrare a fost terminată, după aproape zece ani de eforturi susținute, conform unui plan ce și l-a elaborat dinainte, bătrînul Alecu Vrînceanu a decedat ca să poată avea loc inaugurarea „Raiului", iar Hristu Vrînceanu, sătul pînă peste cap de „nebunia" oamenilor din libertate, a solicitat insistent să fie internat într-un azil de cetățeni „normali".

O lungă perioadă de tensiuni și frecușuri dintre membrii onorabilei familii, părea că se încheie. Dar, cu o zi înaintea înmormîntării, un delegat special al unei firme multinaționale, cu o sucursală și în capitală, a adus un gramofon și o placă, „minunea secolului", de care majoritatea auziseră doar vorbindu-se de către unii vilegiaturiști străini. Pus în funcțiune în chiar timpul funeraliilor, diabolicul instrument aducea la cunoștința publică discursul pe care Alecu Vrînceanu îl înregistrase pentru propria sa înmormîntare cu cîțiva ani în urmă, cu prilejul unei „șederi la băile Karlsbad". Stufos și retoric, generos cu propriile merite pînă la grandilocvență, discursul bătrînului Alecu Vrînceanu avea să rămînă în posteritate prin două aliniate finale care impuneau drept clauze ale moștenirii pentru descendenți acceptarea fiecăruia de-a ocupa un loc după moarte în Raiul familiei, și adjudecarea acelui loc încă în timpul vieții pe baza meritelor dovedite. Pe cît de nevinovată prima clauză, pe atît de parșivă cea de-a doua. Pentru că hrănea ambiții acerbe prin însăși insinuarea unui clasament social, dar

cum nu oferea nici o unitate de măsură în acest sens, deschidea implicit calea subiectivității. De aici o continuă dușmănie între familiile clanului și chiar între membrii aceleiași familii. Iar după reforma agrară din patruzeci și cinci, și după naționalizarea marii industrii din patruzeci și opt, cînd mobilul averii moștenite dispăruse, ura acumulată continua să genereze noi conflicte. Ba, în lipsa unui suport material, ambițiile și vrajba parcă se întețeau uneori devenind, pe cît de inutile, pe atît de turbate.

Prima care avusese tăria să rupă cu acea tradiție penibilă a fost Zulnia Vrînceanu, farmacista. Ea își cumpărase un loc modest în cimitirul marelui oraș, apoi anunțase printr-o mică scrisoare că se retrage din bătălia pentru cîștigarea unei poziții cît mai avantajoase în „Raiul Vrîncenilor". De aceea nepoată-sa, Zulnia Vrînceanu, profesoara, îi cinstea memoria în mod deosebit. Iar inițiativa „in memoriam" din acest an, luată înaintea altora, realizată operativ și cu imaginație dăduse rezultate remarcabile. Cînd întreg cimitirul mai era încă cenușiu, cînd viața nu cutezase să calce peste moarte cu nici un fir de iarbă în tot acel hotar împovărat de cruci, mormîntul Zulniei Vrînceanu era literalmente invadat de flori. Luate de aiurea cu pămînt în jurul rădăcinilor, aduse, replantate și udate zilnic, flori de pădure și de grădină alcătuiau împreună un covor de culori și miresme neasemuit de frumos. Orele petrecute duminica trecută lîngă acea singură podoabă a unui întreg cimitir, au fost pentru Zulnia Vrînceanu identice cu cele trăite de călătorul însetat și frînt de oboseală, ajuns la o mult rîvnită și binefăcătoare oază. Mai ales că viața ei dintotdeauna — de-o sobrietate împinsă pînă la naufragiul în cenușiu — devenise în ultima perioadă onctuasă și sumbră. Nu-i călcase nimeni în casă de peste șase luni și în ultimele două nu primise măcar un telefon. La școală s-a exclus singură încă de anul trecut din cercul „coțofenelor", iar cele din cercul „înțeleptelor" o priveau deocamdată cu o prea

superioară deferență. Nu-i mai puțin adevărat că o lungă perioadă, lipsa unei ambianțe de comunicare mai intimă cu celelalte cadre didactice, n-a deranjat-o. Ba, pe undeva, chiar i-a surîs. O păstra mai proaspătă sufletește pentru noii săi vecini, o familie modestă — el zugrav, ea bucătăreasă la un restaurant, cu trei copii între șapte și zece ani, însă admirabilă prin sinceritatea și candoarea ce-o arătau deopotrivă, de la mic la mare, prin dorința avidă, molipsitoare spre prietenie. Se simțea strîns legată de noii săi vecini și devenise un fel de membru al familiei lor. Era fericită și nutrea planuri secrete, unele chiar ambițioase, privind educarea celor trei copii. Dar... Ca și în alte împrejurări ale vieții, a apărut inevitabilul și ticălosul „dar"... Zugravul Ilie Cotrubaș a început să-și arate tot mai direct adevăratele intenții. Iar perspectiva unei vieți duplicitare, a unei promiscuități morale în familia pe care o iubea, a îngrozit-o. L-a refuzat. Cu blîndețe la cele dintîi apropouri, în termeni categorici cînd a devenit agresiv. Considerîndu-și probabil rănită mîndria de mascul, acesta a întors pe dos întreaga întîmplare, plîngîndu-se soției că „domnișoara Zulni" vrea cu orice preț să-l acapareze. Și o prietenie ce se arăta durabilă a fost brutal suprimată, în locul ei făcîndu-și apariția suspiciunea și ura.

Acea ruptură i-a provocat stări greu suportabile. Singurătatea părea că și-a întins peste întreaga ei viață pînza de păianjen. Îndeosebi seara, acasă, timpul ce obișnuise a-l petrece cu familia vecină, nu mai reușea să-l umple cu nimic viabil. Se antrena în lecturi ce altădată o captivau și-i aprindeau imaginația cu care anticipa, adesea cu succes, deznodămîntul. După cîteva pagini însă, gîndurile îi zburau în altă parte, sau, mai bine spus, i se răvășeau din te miri ce, ca un stol de grauri spart dintr-o dată de apariția unui pericol. Se înfuria, zvîrlea cartea și începea să rezolve probleme de algebră contra cronometru. Le alegea pe cele „cu piedici ascunse" care, în studenție, dar și după aceea, îi creaseră numeroase

clipe de satisfacție. Nu se dovedea însă deloc în formă și trucuri vechi, sesizabile pe vremuri de la prima ochire asupra textului, îi dădeau de furcă și-o scoteau din sărite. Atunci abandona revistele de matematică și se plimba prin cele două odăi mari, identice ca spațiu din vrerea constructorului și identice ca mobilier dintr-un capriciu al ei, pînă la orele tîrzii ale nopții. Măsura distanța dintre cele două scrinuri plasate la extremitățile încăperilor cu pași ritmici, egali, întrerupți la capete de întoarceri, milimetric aceleași. Se plimba fără a se opri, sau a întoarce capul. Ceasul de perete atîrnat pe hol ținea isonul pașilor. La început tic-tacul se desprindea anevoios din murmurul înfundat ce mai domnea în bloc și penetra prin pereți. Încetul cu încetul devenea tot mai audibil, pînă cînd în mutenia nopții se impunea autoritar. Atunci Zulnia Vrînceanu avea impresia că ceasul nu mai este instrumentul țintuit în perete, ci însuși timpul întrupat într-un cîine mare și lățos care-i umblă pe urme și-i șterge întregul trecut. Ea exista în acele clipe doar în prezentul vidat de evenimente și trăiri. Și mergea astfel pînă cînd o oboseală din ce în ce mai gelatinoasă punea stăpînire pe ea și-o cotropea. Frîntă, se lăsa pe pat și aștepta s-o pătrundă somnul ca un leac tranchilizant. Uneori, somnul venea. Alteori, nu. În locul lui adesea se înfiripa peste oboseală o veghe bîntuită de vedenii, ce-o ținea trează pînă în zori...

Și iată, în plină agresiune a decepției și nefericirii, duminica trecută a fost o binefacere. Pe la orele nouă era deja pe banca de lîngă mormîntul mătușii sale. Soarele se ridicase de-o zvîrlitură bună pe cer și jubila vesel. Primii fluturi își făcură apariția și cu zbor șovăielnic treceau într-o parte și alta prin pădurea de cruci, dar reveneau mereu, irezistibil. Pentru că în micul dreptunghi al mormîntului mătușii sale găseau, ca pe o veste mult așteptată, primăvara. Pentru că acolo trăiau într-o fericită logodnă flori de pădure — ghiocei, lăcrimioare, viorele, toporași, cu flori de grădină — primule, narcise,

lalele și flori de seră — gingașe garoafe și frezii. Au apărut lîngă ea doi copii. Mama lor i-a chemat din cărăruia de alături, însă ei nu se puteau dezlipi de minunata priveliște. A venit și ea cu gîndul să-i certe, dar imaginea stratului de flori i-a îmbunat sufletul și-n locul plănuitelor cuvinte de ocară a găsit altele, pline de înțelegere și căldură. Apoi a apărut o tînără pereche de îndrăgostiți. Văzînd acea minunăție, fata nu și-a putut reține o exclamație entuziastă. Au stat toți trei într-o tăcere evlavioasă. Sau cel puțin așa i s-a părut. Pentru că — era convinsă de acest lucru — avînd în față un mormînt îngrijit, venerat, chiar cei doi tineri înțelegeau mai adînc rostul iubirii lor și-n tăcere se lăsau covîrșiți de puterile nelimitate ale acesteia. Ba, mai mult: ei îi trezeau Zulniei Vrînceanu amintiri trăite aievea, sau numai posibile; un ciudat amestec de întîmplări adevărate și altele care n-au avut loc vreodată, și totuși i-au rămas incizate-n memorie cu uimitoare veracitate. Pădurea cu salcîmi grei de floare de la începutul unei veri, primul sărut, alergarea pe malul rîului prin nisipurile mărunte și adormite, balul de la Casina militară, aviatorul acela brunet, cu ochi verzi, pătrunzători, zîmbetul lui captivant, ademenitor, avionul (avionul?) ei da, chiar avionul și el de un verde pal, cu zbor plutit, legănat, ca un vals fără început și sfîrșit, ca o veșnică îmbrățișare . . .

Cînd s-a întors de la cimitir trebuia să fie foarte fericită. Coborînd pe aleea principală s-a trezit, fără să-și dea seama, că fredonează un cîntec. Unul dintre cele trei cîntece însușite cu multă greutate la cursul „Să învățăm limba rusă cîntînd!" Un cîntec la care nu se gîndise niciodată, care, de fapt, i-a pătruns în memorie cu teama și graba de-a-l cunoaște printre cei dintîi cursanți, ca nu cumva, cineva rău intenționat, să facă vreo legătură între originea sa burgheză și o eventuală superficialitate sau indiferență față de o inițiativă atît de utilă și lăudabilă, ridicată din rîndul maselor doritoare de limbi străine. Poate de aceea l-a memorat fără a încerca măcar să-i înțeleagă sensul. Acum însă, cîntecul îi destăinuia dintr-o dată incomensurabile spații în care sufletul sălășluia cu stepa fără sfîrșit, cu rîuri mari și somnolente, cu lanuri de trestii unduind în vînturi domoale și stoluri de cocori adîncite în zări. Îmbrăcate-n sunete moi și blajine, alunecînd pe acorduri largi, cuvintele se revărsau mult dincolo de semnificația îngustă dată de un dicționar aproximativ, vorbind parcă în limbajul primar și esențial al pămîntului, apei și cerului, răspîndeau miresme de ierburi coapte, de sălcii plîngătoare și mesteceni puberi, aveau gustul aromelor tari, culese și purtate de vînturi.

Cînd și-a dat seama că din avîntul său încalcă anumite convenienețe ale locului în care se afla, s-a oprit. Dar și în lipsa cuvintelor, cîntecul — ca o vietate misterioasă și omniprezentă în ființa ei, a continuat să exulte probabil sub forma unei inefabile trăiri de mare seducție. Așa se explică, de altfel, de ce interesantelor momente de la mormîntul mătușii le-a succedat un eveniment aparent banal, dar extrem de relevant în sine. La ieșirea din cimitir a întîlnit un bărbat. Acesta, imediat ce și-a făcut apariția de după colțul străzii Fortuna a fixat-o cu insistență. Pe măsură ce se apropie de ea, i se putea citi în ochi, emoția. Cu decența și stăpînirea ce o caracterizează, Zulnia și-a aplecat capul cu pudică bunăcuviință. După ce a trecut pe lîngă el, era sigură că-i urmărită. S-a oprit în fața vitrinei unui magazin și s-a convins. Într-adevăr, bărbatul stătea pe loc. Cu geanta la mînă și fulgarinul pe umăr, cu pălăria dată ușor pe ceafă, cu trupul răsucit pe jumătate și capul întors îndărăt o privea cu interes cît se poate de vizibil. Nimic obraznic sau vulgar, nimic sub demnitatea vîrstei ce-o arăta, în acea atitudine. Dimpotrivă. Stîngăcia poziției, aerul de autentică surpriză, insistența cu care o urmărea, dovedeau că asemenea gesturi nu sînt în firea de fiecare zi a omului.

Acea imagine, deși reflectată indecis într-o vitrină prăfuită de magazin, i-a rămas nealterată în memorie,

întreaga săptămînă. Timpul n-a estompat-o nicidecum. A lucrat chiar benefic asupra ei, făcînd-o mereu mai clară și cuprinzătoare. Era deja ca o fotografie cunoscută de cînd lumea. Nu-i oferea numai detalii ale înfățișării și veșmintelor, ci și sugestii de viață, ascunse îndărătul acestora. Bunăoară, mustăcioara tăiată scurt, în furculiță. O mică relicvă a unei tinereți apuse, ar putea zice un răuvoitor. Dar ea dovedește fără îndoială consecvența în gusturi, ba chiar curajul de-a face un lucru fără a ține seama de convențiile artificiale ale modei. Și nu sînt, oare, acestea un atribut al celor puternici? Dar bretelele — late, negre, cu cheutori de aramă purtate la vedere, ce ilustrează ele dacă nu un spirit liber, sincer, degajat, conștient de valoarea lui adevărată, care nu poate fi altfel evidențiată și pusă în lumină? Dar umerii lui largi și spatele puțin încovoiat n-ar putea fi consecința îmbinării vreunui sport bărbătesc cu travaliul intelectual susținut la un birou, la o catedră, sau undeva, în tot cazul într-o funcție onorabilă?...

Ieșind în stradă, Zulnia Vrînceanu a rămas plăcut surprinsă de pașii ei vioi. Erau pași neobosiți, ușori, zburdalnici, care o făceau să se simtă parcă liceana de altădată. Deși se sfia s-o recunoască, ardea de nerăbdare. Cînd ajunse la poarta cimitirului, de unde aleea principală se angaja într-o pantă lină, inima ei tresălta ca un pui de vrabie înaintea primului zbor. Peisajul, deși mai puțin cenușiu ca duminica trecută, era încă destul de dezolant. Asta va face cu siguranță ca mormîntul mătușii sale să fie în continuare un punct de atracție.

Și într-adevăr, iată, florile atrag atenția de departe prin lumina calmă ce o emană. Dar ce se întîmplă? Culorile atît de proaspete să dea iluzia că se dilată spațiul? Zulnia se apropie grăbită. „Cîtă obrăznicie!“ exclamă enervată la culme, cînd își dădu seama despre ce este vorba. Dincolo de mormîntul mătușii sale, un alt mormînt, anonim și neluat în seamă, era acum și el acoperit cu un strat de flori. Dar cu un strat absolut identic.

Aceeași țesătură măiestrită — rezultat al combinării florilor de pădure cu cele de grădină și seră.

Gîndul că ea n-ar fi putut proceda astfel pentru nimic în lume o făcu să simtă și mai acut revolta. Își aminti de oamenii mimetici întîlniți. De faptul că întotdeauna au indispus-o, cînd n-au enervat-o de-a dreptul, prin rîvna depusă pentru copierea altora. Din cauza asta, cît a putut i-a ocolit. Se simțea amenințată de cîte ori se întîmpla să depisteze în preajma sa, un asemenea individ. Acum însă întorsătura de lucruri o îngrozea și prin imposibilitatea de-a se debarasa de cel lipsit de scrupule. Se duse la mormîntul vecin și punîndu-și ochelarii, citi: „Adormit întru Domnul, Theodor Theodorescu, blănar.“ Poftim! Numele unui blănar scris cu Th. Argument limpede că răposatul, dacă nu chiar și înaintașul său, avuse prostul obicei să-și scrie numele după vreun model aristocrat. Iar urmașul (ah, ce n-ar da să-l aibă în față, să-l privească o clipă măcar, cu tot disprețul cuvenit) nu se lasă, după cîte se vede, mai prejos în inițiative nefaste: copiază fără pic de rușine modelul stratului de flori de pe mormîntul celei care a fost cu adevărat o doamnă distinsă, a cărei amintire are dreptul să rămînă sub semnul unicității.

Pentru Zulnia Vrînceanu au urmat săptămîni, pe cît de anodine în relațiile cu lumea exterioară, pe atît de frămîntate în mintea și sufletul ei. Zile și nopți s-a zbătut între o furie neputincioasă și o tristețe covîrșitoare. Adesea se privea în oglindă cu teamă. În făptura ei se cuibărise și devenise stăpînă, făptura mătușii sale. De acolo o privea cu asprime. Toată era încruntată, ca un reproș nevindecat. Și-n trupul ei întreg se furișase parcă aceeași adulată, respectată și-n egală măsură temută, mătușă. Venise să-i ceară socoteală de ce o lasă jignită, lezată în personalitate de un oarecare blănar? Dar, oare, numai de aceea venise? Cum se explică atunci că sînt clipe cînd își amintește fapte și întîmplări petrecute îna-

intea nașterii ei? Că recunoaște și chiar descrie persoane care au fost numai cunoștințe ale mătușii sale?

În fața acestor lucruri, Zulnia Vrînceanu se înhiba. În mintea ei se înfiripa ceva nedefinit, ca niște obiecte apărute secvențial și imprecis, în valuri învîrtoșate de ceață. Avea uneori impresia că ea însăși trăiește între o realitate concretă, palpabilă, și o dorință vagă. Trebuia să fie în toate astea spiritul neodihnit, spiritul rănit și lipsit de satisfacție, al mătușii sale. De aceea va trebui neapărat, cu orice preț, s-o răzbune!

Odată luată decizia, mintea a început să-i lucreze febril. Forța rațională pe care-și întemeiase profesia era iarăși la largul ei. Va construi un mormînt fără egal! Va da o lecție usturătoare descendenților acelui blănar! Piatra tombală va fi placată cu marmoră albă. La căpătîi va ridica o cruce din marmoră roz, în mijlocul căreia va încrusta, din același material, o harpă. A meditat atent, cu profunzime asupra subiectului, consultînd în final, cu discreție, și pe profesorul de desen din școală. Cînd totul i-a devenit clar, a luat de la Casa de ajutor economic reciproc un mare împrumut. (Automobil, nu-i așa? a întrebat cu vizibilă invidie, contabilul Casei. Nu i-a răspuns. A preferat doar să ridice sprînceana ochiului drept, ca un semn de altă întrebare, la întrebarea pusă. Acesta a roșit, s-a fîstîcit și s-a mulțumit cu un eiii! care plasa afacerea în ceva mai presus de un simplu automobil). În aceeași zi a angajat o echipă de constructori. Nu s-a încadrat efectiv în suma planificată, dar a obținut un termen rezonabil. „De azi într-o lună, vă dăm lucrarea la cheie!" a spus, grav și solemn, șeful de echipă, după ce a numărat arvuna, folosind o formulă obișnuită la alte construcții, cu involuntare sugestii macabre în acest caz.

Acum se simțea eliberată de o mare povară. Starea ei de spirit a ieșit din criza în care se afla și a intrat într-o lungă convalescență. Se mai plimba și acum pînă la orele tîrzii din noapte prin cele două odăi identice. Cînd li-

nișteа se îndesea în jur, iarăși auzea vietatea timpului ca un dulău mare și lățos, cu pașii tic-tacului de ceas pe urmele sale. Imaginea mătușii n-o mai copleșea însă, decît în somn. De îndată ce se așeza în așternut, sosea ca o bănuială, de pretutindeni și de nicăieri, și penetra în propriul ei trup. Dar nu mai era abătută, tristă, sau plină de reproș. Avea un neastîmpăr feciorelnic. Și din acel neastîmpăr se năștea noapte de noapte un vis, unul și același, în care ea, contopită trup și suflet cu mătușă-sa se făcea că este mireasă . . .

Purta o rochie albă și atît de vaporoasă, că nici nu-i simțea prezența materială. Voalul, la fel de alb, subțire ca o dantelă împletită din fire abia vizibile, era lung de tot. Nu cădea însă pe pămînt, deși nimeni nu-l ținea, pentru că era mai ușor decît aerul. Nici chiar ea nu călca de fapt, pămîntul. Uneori, îndeosebi după ce inspira puterile magice ascunse-n buchetul de flori de la sîn, plutea. Se ridica deasupra străzilor fără a face altceva, decît a zîmbi suav și a ține pe mai departe buchetul de flori la sîn. Trecea peste coroanele copacilor, pătrundea prin acoperișurile clădirilor mai înalte fără a atinge ceva, sau a simți vreo opreliște. Ieșea din spațiul orașului și plutea peste miriști, lanuri de porumb și floarea soarelui. Ajungea deasupra unor dealuri golașe, împestrițate de turme, și apoi iarăși revenea pe neașteptate deasupra orașului. Auzea fîșîitul moale al rochiei și zumzetul plăcut al voalului, fluturîndu-i în urmă ca o părere. Rar, privea în jos cu ochii blînzi, din care scăpărau caratele unei mîndrii reținute. O mulțime de oameni o urmărea. Sau, mai bine zis, unul și același om, multiplicat într-o infinitate de exemplare. Îl cunoștea după geanta din mîna dreaptă, pălăria aproape gata să-i cadă după cum ținea capul răsturnat pe spate, fulgarinul ce-i atîrna pe umăr . . .

S-a împotmolit într-o chestiune delicată, într-una din zilele cînd lucrarea se apropia de stadiul final. Cum să-i facă inaugurarea? Cum să fie marcat un eveniment ce

putea să aibă pe lîngă semnificația sa particulară, intimă, și una mai generală, căci aducea unele idei despre felul cum trebuie cinstită memoria celor dispăruți?

A regretat sincer că nu-i în relații cîtuși de puțin amiabile cu colegele din școală. Putea să le invite, să vadă și ele ce înseamnă sensibilitate sufletească și bun gust artistic, să le dea la urmă o masă unde să-și împărtășească nestingherite impresiile... Dar, nu! E mult mai bine că lucrurile stau astfel. N-are nici o obligație. Nu le cunoaște, doar? „Coțofenele" ar fi comentat-o în chip și fel încă a doua zi, în văzul tuturor. „Înțeleptele" ar fi tăcut ca de lemn cît ar fi fost în școală, ca s-o vorbească pînă la saturație, acasă. Căci în realitate, pe cele două grupări incompatibile, cu un trecut sfîșiat de lupte și un viitor imprevizibil, le apropie tocmai ceea ce ele pretind că le separă: bîrfa! Numai că primele lucrează la vedere, ca pisicile adulmecînd prada pe la colțuri, iar celelalte acționează pe ascuns, asemeni cîrtițelor.

Eventual, să-l invite pe profesorul de desen? Ar fi o soluție!... Prezența unui tip oarecum autorizat ar fi binevenită, iar mai tîrziu, spusele lui ar face impresie. Numai că... Cine nu-l cunoaște pe profesorul de desen? Este totuși riscant. Obiceiul acestuia de-a umbla mereu beat îl face nesigur. Poate chiar agresiv, periculos...

Gîndul ei se îndreptase o clipă și asupra familiei din vecini. Se îndreptase însă cu teamă și tocmai de aceea, abia sesizabil. Ca o pasăre ce bate de cîteva ori din aripi spre o țintă oarecare, ca apoi, sesizînd pericolul să se întoarcă și să grăbească în direcție contrară, pierzîndu-se în imensitatea nedeslușită a înserării.

Pînă la urmă inaugurarea s-a făcut de la sine. Și cu atît a fost mai mare triumful. Cînd a fost gata, cînd la cerințele sale exigente a fost finisat și ultimul detaliu, constructorii n-au părăsit locul. Au rămas în jurul mormîntului entuziasmați de ceea ce au reușit să facă. Lor li s-au adăugat în grabă și alți vizitatori ai cimitirului din acea după amiază de sîmbătă. Cei mai îndrăzneți își ex-

primau admirația cu glas tare. Cei tăcuți din fire, zîmbeau încîntați. Ochii tuturor se mutau pînă la urmă de la dantelăria de marmură la Zulnia Vrînceanu, încărcați parcă de recunoștință. Alături, crucea de fier, ruginită, cu înscrisul: „Adormit întru Domnul, Theodor Theodorescu, blănar", trona la capătîiul unei movilițe modeste, sărăcăcioase. Stratul de flori de primăvară era aproape părăginit. Ici, colo, mai rezista cîte o corolă gingașă, printre buruienile expansive.

Zulniei Vrînceanu o bucurie îi aduce, de obicei, o altă bucurie, iar un necaz, din păcate... Din fericire se afla în prima dintre aceste ipostaze. Abia spre seară, cînd a coborît din cimitir și-a amintit că nu are nimic de mîncare pentru a doua zi. A intrat într-o alimentară și-a cumpărat la întîmplare ce s-a nimerit. La ieșire, cu amîndouă mîinile ocupate, s-a încurcat în ușa turnantă. Cineva, încercînd să intre a grăbit rotația ușii, prinzîndu-i plasa cu alimente între una din paletele mișcătoare și perete. „Vă rog să mă iertați, mii de scuze!" a spus cetățeanul, retrăgîndu-se și redînd libertatea de mișcare ușii, ca la rîndul ei și Zulnia să poată reveni în interiorul magazinului pentru a-și scoate plasa din strînsoare. „Ce om politicos!" gîndi privind prin ușa turnantă, cu palete de sticlă groasă în rame de lemn, spre cel ce se dovedise atît de ...ent. Nu-i veni să creadă ochilor! Cu siguranță că în acele secunde în obraji îi apăruseră pete roșii, iar extremitățile nărilor prinseră a fremăta de emoție. Dincolo de ușa turnantă, cu un zîmbet culpabil pe buze, cu pălăria dată ușor pe ceafă și o geantă în mînă... Bărbatul a schițat din cap un gest de scuză. Sau de salut? La rîndu-i, surprinsă, străduindu-se a nu-și trăda panica în care intrase, a zîmbit și ea. Apoi s-a adunat repede și chiar se pregătea să-i spună ceva... Să-i mulțumească într-un fel pentru înțelegerea ce i-a acordat-o. N-a apucat însă. „Dar nu mai ieșiți o dată, doamnă?!" se auzi o voce brutală în spate. Grijulie, a intrat din nou între paletele ușii turnante, ceea ce a făcut și el de partea cea-

laltă. Trecînd unul pe lîngă altul s-au privit ochi în ochi. De data asta fără nici o reținere, fără nici o sfială...

Vara parcă adormise în oameni simțămintele de generozitate, atîtea cîte erau, hrănind în schimb cu căldura sa rădăcinile răutății, invidiei și egoismului. Fenomenul era probabil general. Dar, la școala unde lucra Zulnia Vrînceanu, realitatea valida cu un anume exces de zel această afirmație. Copiii somnolau visători în fața teoremelor și demonstrațiilor, dar găseau nebănuite resurse de energie cînd era vorba de vreo năzbîtie sau șicană puse la cale cu avînt și inepuizabilă fantezie. Onorabilii ei colegi afișau fără nici o reținere oboseală, indiferență și mai ales plictiseală. O plictiseală ce le intrase în piele ca o vopsea indecentă și care, în concepția lor, nu putea fi scoasă decît cu zeamă de bîrfă și batjocură. Încercau uneori să se ia în răspăr reciproc. Dar parcă, asemenea hîrjoană nu avea suficient farmec. Și atunci își aduceau aminte că au ei pe cineva, că au ei o ființă pe seama căreia se poate spune orice, pentru că orice e posibil de vreme ce nimeni nu știe precis cu ce se ocupă, ce face și ce drege, o dată ce iese pe poarta școlii.

Zulnia Vrînceanu se obișnuise de mult cu rolul de țintă a multor bîrfe. Nu-i prea lua în seamă pe palavragii, indiferent de ce hram purtau. Trăia, luptînd să facă abstracție de existența lor. Și totuși, în ultimul timp ticăloșii au întrecut măsura. S-au dedat la insinuări grosolane, la calomnii...

Interesul pentru existența sa plină de trăire a sporit subit, de îndată ce s-a aflat că a făcut un mare împrumut de la Casa de ajutor economic reciproc al cadrelor didactice. Din ce cauză? Ce se ascunde într-o asemenea hotărîre? De ce atîta tăcere în jurul unei sume atît de mari? Presupunerile abundau în fantezii. În dorința lor nesăbuită de-a găsi cu orice preț o explicație, unii inventau povești jignitoare. Că are un amant necunoscut, un escroc, un ticălos care a ajuns la ananghie și trebuie salvat... Că n-ar fi exclus să aibă pe undeva un copil născut din

flori, cine știe cînd, care, bietul, trebuie crescut, hrănit, îmbrăcat... „Oricum, spunea cu glasul lui plîngăreț, profesorul de chimie, un grăsun hîrbuit și ramolit, în fața acestei evidențe mă retrag!... Singurul motiv ce mă făcea să împrumut numele meu domnișoarei Zulnia, a dispărut, s-a topit...“ Ceilalți făceau mare haz de suferința improvizată a acestuia, care tot în zeflemea se lăudase nu o dată, înainte, că nu i-ar ceda domnișoarei Zulnia decît din motive strict umanitare.

Spre deziluzia clevetitorilor, lucrurile s-au clarificat o dată cu întoarcerea profesorului de desen din concediul medical. Auzind despre ce-i vorba, onorabilii colegi de ambe sexe au căzut pe gînduri. Unii se pare că au făcut chiar vizite în cimitir, fiind obligați să recunoască, apoi, că au rămas plăcut impresionați de cele văzute. Cîțiva au început s-o privească cu vădită înțelegere, s-o mai întrebe de una, de alta, în timpul pauzelor, s-o compătimească sincer pentru marea cheltuială ce a făcut-o, fapt echivalent pe undeva și cu o admirație reținută.

Bîrfa însă e ca apa. Zăgăzuită, ea va bălti o vreme pe loc și va lăsa impresia că e învinsă. Dar va săpa pînă își va croi o altă albie, căci felul ei de-a fi, însăși virtutea ce și-o poate asuma, este călătoria. Bîrfa ori continuă să se extindă în timp și spațiu, ori își pierde diferența specifică devenind glumă, anecdotă, șuetă, orice, numai bîrfă nu. Iar în școală, cei care depășiseră demult aceste stadii intermediare în ascensiunea lor victorioasă spre bîrfa plină de miez, făcută sistematic, cu talent, erau prea conștienți de acest pericol. Și-apoi, pe lîngă pericolul ca atare, ce s-ar fi făcut ei fără un motiv plauzibil de bîrfă tocmai acum în ajunul vacanței de vară, cînd nu le stătea gîndul la datorie nici cît apa-n ciur, și-o curiozitate nesatisfăcută le atîrna de suflet, ca lîna de oaie?

„Deci, Zulnia Vrînceanu și-a cheltuit banii să facă un mormînt de marmoră mătușii sale? Oho! Ia să vedem noi ce se ascunde aici? Altruism? Filantropie? Grando-

manie? Ipocrizie? S-o luăm sistematic. A lăsat mătușă-sa vreo moștenire a cărei clauză testamentară să fie realizarea în prealabil a unei asemenea lucrări? Un răspuns clar nu se poate formula. Cel mult, o suspiciune. Să fi izbucnit în sufletul Zulniei porniri generate de iluzia fericirii dobîndite prin sacrificiu în folosul altora? Păi, dacă-i așa, de ce nu se sacrifică dumneaei pentru cei vii? (Aici profesorul de științe sociale, autor, de altfel, al acestei ipoteze cu implicații filosofice mai adînci după cum singur pretindea, mai adăuga, izbucnind într-un rîs ce-i cutremura pîntecul plin de osînză: de ce nu se sacrifică bunăoară pentru... mine?). Să fie o treabă ostentativă, fățarnică, doar ca să risipească anumite păreri formulate despre ea? Nu-i exclus, deși ipocrizia putea găsi alte căi de manifestare la un preț incomparabil mai scăzut! Atunci?..."

Puterea iscoditoare a minții celor din eșalonul fruntaș al calomniei nu s-a dezmințit. Pentru a găsi cauza reală a acestui gest și-au spus ei, se mai impune și cercetarea posibilelor lui rădăcini în antecedentele istorice ale familiei. Și nici nu le-a trebuit multă vreme pînă cînd au descoperit existența unui „Rai al Vrîncenilor" în orășelul din apropiere și toată povestea tenebroasă ce stătea la originea lui. „Așadar este la mijloc o manie a familiei! O boală incurabilă a excentrismului! Un sîmbure ereditar de nebunie, sau (și aici profesorul de științe sociale și-a adus iarăși contribuția personală, în calitatea lui implicată de conștiință vigilentă) abandonarea totală în mocirla idealismului și misticismului, întoarcerea deliberată cu spatele la viață, la societate!..."

Noua campanie de bîrfă, dusă cu atît mai furibund, cu cît timpul din ajunul vacanței de vară era secătuit de evenimente, a țesut parcă un gard nevăzut între Zulnia Vrînceanu și celelalte cadre didactice. Pînă și cei mai bonomi, sau cei care în sinea lor o judecau cu dreptate, temători și lași, o ocoleau cu capul plecat, își găseau te miri ce de făcut, numai să nu șadă alături de ea, ca nu

cumva să ajungă și ei „să se bucure de întreaga atenție colegială".

Zulnia își dădea seama că unii dintre colegi — îndeosebi cei ale căror tentative amoroase le respinsese — vroiau cu tot dinadinsul să ridice împrejurul ei un țarc. De altfel, erau convinși că asta și fac. O și vedeau închisă și claustrată în izolare, singurătate și deznădejde, și-o imaginau ca victimă sigură, depinzînd de bunăvoința lor, o vorbă, un zîmbet, un salut al unuia sau altuia urmînd a fi plătite cu recunoștință totală, ca micile, dar inevitabilele pastile de drog, de către cel căzut definitiv în ghearele viciului.

Dar încrederea oarbă și îngîmfarea, născute din puterea ce le plăcea să creadă c-o posedă, erau în același timp și principalele lor slăbiciuni. Intuindu-le, Zulnia Vrînceanu se arăta extrem de afectată de comportarea lor. Astfel ei jubilau la gîndul că-și realizează perfect intențiile, iar ea zîmbea pe ascuns, de amăgirea în care se legănau aceștia, cu naivitate. Zîmbea și totodată se încrîncena. Știa că țarcul plănuit de ei nu poate fi închis. El avea inevitabil o ieșire. O ieșire spre interior. O ieșire spre sine. Dar acea ieșire trebuia apărată, trebuia ținută proaspătă și curată pentru că numai astfel ducea la liman...

Se obișnuise să-și petreacă după amiezele în cimitir. Analizase de zeci și sute de ori fiecare detaliu al lucrării pe care acum o numea, cu demnitate, monument. Pînă la urmă, ochii îi alunecau peste suprafețe, colțuri și muchii, fără a mai reține forma ca atare. Vedea numai pata de culoare și asta era suficient ca s-o emoționeze. Iar o dată cu emoția adîncă ce o cuprindea, simțurile-i penetrau dincolo de limitele verosimilului. Vedea cum cresc din piatră fragile, elastice, viorii, scheletele de aer ale căldurii. Și, mai ales, o auzea pe mătușă-sa vorbindu-i. Avea o voce domoală ca o cădere de pene printre ramuri. O voce îndepărtată, ca ecoul unor șoapte. Întreba:

— Cum este vremea, draga mea?

— Frumoasă, îi răspundea. Sîntem în prag de vară și-i cald și plăcut.

— Început de vară?! Nici o iubire nu-i atît de durabilă, ca cele înfiripate la începutul verii. Eu am fost mereu îndrăgostită. Au fost iubiri care veneau și treceau... Flăcări iuți, mistuitoare, efemere... Pe cînd iubirea mea cea mare, una din timpul teilor și salcîmilor înfloriți... O iubire care niciodată nu s-a împlinit. Nu și-a dat adevărata măsură. Ea a fost numai așteptare, speranță, visare...

Cobora din cimitir încet, nespus de încet. Zăbovea minute în șir în fața vitrinei în care l-a văzut cum se oprește în loc, cum se întoarce ca s-o urmărească. Praful se depusese în straturi și mai groase și sticla arăta ca o piele zbîrcită, plină de mătreață. Abia se distingea înăuntru cîte ceva: cutii, baloturi, perii, butoiașe, bidoane... Era un magazin de chimicale a cărui gestionar neglija vitrina, atît de importantă pentru prezentarea mărfii, într-un mod inexplicabil...

În cele din urmă se desprindea grăbită de vitrină și pleca. Mergea direct la alimentara cu ușă turnantă. Aici se plimba printre rafturi, cerceta cu atenție produsele, se făcea că le citește etichetele. În realitate, atenția ei se îndrepta spre cumpărători. În cîteva rînduri a tresărit atît de tare, că a atras atenția celor din preajmă. Erau însă numai niște siluete asemănătoare... La ieșire, sistematic se poticnea și se fîstîcea. Aproape se obișnuise cu ghionturile unora, cu vociferările altora. „Ce aștepți, doamnă?“ „Vreți să vă întoarceți duduie, v-ați pierdut ceva?“ „Ieși o dată, madam, c-avem treabă!“ Cînd totuși se întîmpla să nu fie nimeni la ieșire, ajungea la ușa turnantă, intra între paletele ei, ezita, asculta... „Vă rog să mă iertați! Mii de scuze, vă rog...“

O viroză năbădăioasă, apărută subit și fără explicații, i-a întrerupt programul zilnic pe care se străduia să-l respecte cu o precizie mai presus de datorie. Obligată să rămînă cîteva zile la pat, a suferit cumplit. Nu din

cauza bolii, în principal, ale cărei simptome se manifestau, de altfel, cu destulă vehemență. Motivul ce-i împingea suferința spre limitele extreme ale răbdării era spaima că nu va mai putea lupta. Era îngrijorarea febrilă că acea ieșire spre sine și de acolo spre alții, spre cei știuți doar de ea, se va părăgini. Că țarcul — îngrozitorul țarc al izolării — plănuit cu migală și ridicat cu perseverență diabolică în jurul ei, ar putea s-o închidă iremediabil.

În cea de-a șasea zi s-a ridicat. „Cel mult, mici plimbări prin odaie!“ i-a acceptat medicul. Ea s-a încumetat totuși să iasă. A comandat un taxi care a dus-o pînă la poarta cimitirului. De acolo, cu trudă anevoioasă, cu chiu cu vai, a urcat aleea. A făcut-o chinuindu-se, însă simțea în sufletul ei că trebuie! Simțea o chemare agitată, dureroasă, ca o alarmă disperată.

Micul monument era acolo, scăldat în lumina caldă, strălucitoare. Alături însă, fosta movilită anonimă sub care odihnea „Adormit întru Domnul, Theodor Theodorescu, blănar“, dispăruse. În locul ei era o ridicătură dreptunghiulară de beton, ținută deocamdată în strînsoarea cofrajului. Iar forma construită din scîndură la căpătîi, arăta limpede că va fi turnată o cruce similară, dacă nu identică, cu cea a mătușii sale.

Ca niște rufe agățate pe sîrmă la uscat și răsucite necontenit de vînt. Pe cînd să crezi că-s liniștite, că poți să le vezi pe fiecare în parte, ce sînt, ce culoare au, răbufnește o altă rafală ce le zgîlțîie și le întoarce gata-gata să le rupă, să le destrame... Așa și cu gîndurile Zulniei Vrînceanu. Nu le mai poate stăpîni, struni. Vrea să și le adune, să le pună în ordinea unei cugetări, să încropească o idee, o soluție. Și ies gîndurile blînde și timide din ascunzișurile minții. Ca niște alcătuiri limpezi, străvezii, tremurătoare. Numai că, de undeva, din corpul vlăguit de boală, din cețurile creierului său obosit, din văgăunile tainice ale sufletului răbufnește de îndată și acea furie care le sperie, ca o vîntoasă, le bulucește, le

amestecă și le aleargă fără rost în jurul uneia și aceleiași întrebări: de ce? de ce? de ce?...

La un moment dat a socotit că singura cale ar fi să depisteze adresa descendenților acelui blănar, să aranjeze o întîlnire cu ei într-un fel oarecare, să-și dea seama ce vor. S-a îndepărtat însă degrabă de o asemenea ipoteză. Asta ar fi însemnat ca, implicit, să accepte starea de fapt creată. Or ea a fost și continuă să fie ținta unui abuz grosolan, prin care se urmărește anularea personalității ei. Nu! Pentru nimic în lume nu se va coborî la nivelul unui dialog cu cineva care se dedă la asemenea fraudă.

Apoi, dincolo de conflictul ca atare, rămase confuză, stînjenitoare, situația în care a ajuns atît de repede și imprevizibil. Să accepte din nou ca acel minunat model de cinstire a memoriei mătușii sale să fie banalizat prin imitare, să fie transformat din ceva unic și irepetabil într-o formulă comună, la îndemîna tuturor? Nici în ruptul capului!... Bine, bine, dar ce salvare poate găsi?

Pînă aici gîndurile ei se înlănțuiau firesc, logic. Alchimia lor nu prevestea însă nici o ieșire din impas. Și atunci, cu ură și neputință își aducea aminte de cîte renghiuri i-a jucat viața, se credea pradă inevitabilă în calea unui destin absurd, hrăpăreț și nemilos, și în lipsa alternativelor, ridica la nesfîrșit întrebarea: de ce? de ce? de ce?...

De data asta i-a venit în ajutor o amintire. Vagă, fulgurantă, iscată întîmplător, care deodată i-a revelat ceea ce căuta, fără să-și dea seama. Și-a amintit că studentă fiind, și-a petrecut două săptămîni de vacanță la țară, la una dintre colege. Iar acolo, dintre lucrurile văzute, cel mai interesant a fost poarta cu laviță de la drum. Atunci a captivat-o geometria ei. Simplă și totuși impunătoare, ridicată din stejar trainic, cioplit sever și încrustat cu meșteșug. Acum, după atîția ani, o frapa rolul uimitor ce-l juca acea poartă cu laviță în viața bunicii colegei sale. Iacă, zicea bătrînica, mă duc la poartă să văd cine

trece. Mă duc la poartă să văd cum e vremea. Mă duc la poartă să aflu ce mai e nou. Mă duc la poartă să aștept... Mă duc la poartă să mă liniștesc, să mă gîndesc în voie... Da! Asta va face la mormîntul mătușii sale: o poartă cu laviță!

În cîteva zile Zulnia Vrînceanu era iarăși omul hotărît, de inițiativă. Pentru a procura banii necesari a acționat rapid, fără să mai aștepte ca îndoielile să-i dea tîrcoale. Și-a vîndut mobilierul dintr-o cameră. „Oricum, și-a justificat ea hotărîrea, era inutil să păstrez mobilier identic în două camere; era chiar o prostie făcută dintr-un capriciu al tinereții, așa că numai bine s-a ivit prilejul să dreg lucrurile!“ Serioasă bătaie de cap i-a dat însă celelalte probleme: procurarea materialului, elaborarea unei schițe, căutarea și tocmirea meșterilor potriviți... Alergătură, dificultăți, nedumeriri. „Ce fel de poartă cu laviță să vă facem în oraș, domnișoară? Nu în oraș? Ne iertați, dar noi așa am înțeles! Unde? Cum?... Hm, n-am mai auzit! D-apoi dacă-i comandă...“

Tocmai în perioada cînd era atît de ocupată, cînd în locul unei necesare și binevenite vacanțe nu mai prididea să se descurce prin hățișul surprizelor ivite la tot pasul, l-a văzut din nou. Luase autobusul ce ducea spre marginea de nord a orașului la depozitul de lemn pentru construcții. Stătea la geam și răsfoia o revistă. A avut presimțirea că e privită... El călătorea cu tramvaiul. Stătea tot pe un scaun lîngă geam, cu geanta pe genunchi. I-a zîmbit cu recunoștință și ridicîndu-și discret pălăria, a salutat-o. În semn de răspuns, i-a făcut la fel de discret, cu mîna. Au călătorit așa, în paralel, minute în șir. Nu și-a dezlipit nici unul privirea de la celălalt. Apoi tramvaiul a luat-o ușor spre dreapta și s-a îndepărtat. L-a mai văzut doar cum se pierde fluturînd pălăria la geam. Ca o pasăre ce încearcă zadarnic să-și ia zborul, gîndea ea în fiecare seară, recapitulînd întîmplarea. Ca o pasăre cu aripile crescute înăuntru...

Toamna se întinse peste oraș, atotstăpînitoare și rapace, ca o epidemie fără leac. Ploua de săptămîni întregi. Zi și noapte se auzea forfota apei pe acoperișe, în jgheaburi, în șanțuri și canale. Un murmur greu, incisiv, ca o foșgăială de viespi neadormite. Frunzele copacilor din parcuri căzuseră înainte de vreme, îngreunate de atîta apă. Trunchiurile lor se înnegriseră și se umflaseră, îmbibate pînă la refuz. Arătau ca niște obezi monstruoase, pline de varice noduroase. Zidurile caselor începură să facă igrasie, să prindă mucegai. Străzile păreau rîulețe înguste și strîmbe, orbecăind printre pereții unor maluri abrupte. Oamenii, buimaci de atîta apă și frig, umblau zgribuliți în veșminte, vorbeau puțin, răgușit și apatic, de parcă vorbele le-ar fi ruginit undeva pe cerul gurii, înainte de-a fi rostite. Și ploaia nu mai contenea. Cădea continuu: rece, leșioasă, acră. O sinistră pădure lichidă răsturnată peste lume, cu rădăcinile-n promontoriile vinete ale norilor și rămurișul crescînd spre pămînt. Deasă, stufoasă, încîlcită și fără margini. Mînie cosmică ce-a mocnit mult, s-a copt și-a spart, vărsîndu-și umorile.

Zulnia Vrînceanu stătea ghemuită în palton și asculta. Ploaia cădea pe șindrila din acoperișul porții și scotea un ropot de sunete surde, cum o infinitate de degete subțiri ar lovi perseverent, încet și dezordonat într-o piele de tobă. Din cînd în cînd, peste acea pînză sonoră se așternea un orăcăit jalnic și sfîșietor ca un plîns. Azi noapte l-a auzit în cîteva rînduri. A crezut că-i doar o nălucire. Acum nu se înșela: erau țipetele speriate și dezolante ale rațelor sălbatice, rătăcind prin prăpăstiile înnourate ale cerului în căutarea unui drum către sud.

Picioarele începură să-i amorțească, iar o dată cu frigul ce-i pătrundea în oase, simțea cum se strecoară și îndoiala. Nu va veni! Pe o vreme ca asta e greu de presupus de altfel că va mai veni cineva în cimitir. De regulă, cei vii sînt comozi. Ei vin la ziua morților, numai cînd e timp frumos. Se plimbă, se salută ceremonios, aprind lumînări și la urmă admiră spectacolul. Tot de

regulă, cei vii sînt și ipocriți. Ei nu vin la cimitir atît de dragul morților, cît pentru a fi văzuți și apreciați. Uite, ce grijulii! Ce afectuoși! Ce credincioși! Ce plini de recunoștință! Astfel spun unii despre alții. Dar azi nu va mai putea avea loc acea luminație spectaculoasă, care să urce flăcările gingașe în văzduhul amurgului ca pe o pîlpîire de suflete. Și-n plus, nimic nu se va ști precis, mîine: cine a fost, cine n-a fost? În lipsa mărturiilor, fiecare va lăsa impresia că el a participat, chiar dacă, din cauza ploii netrebnice n-a fost chip să se aprindă o lumînare... Căci așa e! Morții sînt folositori numai în anumite ocazii...

Și totuși, individul trebuie să apară! își spunea Zulnia bătînd cu picioarele în podeaua de scîndură, cu convingerea că se scutură deopotrivă de frig și de îndoială. N-are încotro, își zicea, privind poarta cu laviță de vizavi. Din ambiție sau nevoie, din ticăloșie sau disperare, el s-a legat la fel de puternic ca mine de acest loc. Ori, pînă la urmă, pentru orice există o plată. Chiar dacă nu vrea, nu va rezista tentației și va veni!

Nu-l mai ura cîtuși de puțin pe individul ce a făcut-o să sufere atît. Poate mai degrabă simțea pentru el un amestec de milă și dispreț. Dorea în schimb, neapărat, să-l cunoască. Să-l vadă măcar cum arată, să și-l întipărească în minte ca să-și poată lega de ceva concret amintirea zbuciumului prin care trecuse. Pentru că de iertat, nu-l va putea ierta vreodată. Prea i-a făcut multe. De poarta cu laviță nu s-a bucurat decît trei zile. În cea de-a patra erau deja aduse și de cealaltă parte, materialele. În ziua a cincea a găsit meșterii lucrînd. Aceiași meșteri pe care ea i-a căutat prin sate, i-a descoperit, i-a angajat și i-a plătit cu bani frumoși.

— Nu-i cinstit ce faceți! le-a spus ea cu lacrimi în ochi.

— De ce, domnișoară? a întrebat cel mai bătrîn dintre ei.

— Pentru că eu v-am angajat, v-am dat o schiță și v-am explicat ce doresc. Ideea cu poarta este a mea! Și dacă m-am gîndit la așa ceva, dacă am cheltuit s-o construiesc, înseamnă că aveam motivele mele, nu? De aceea nu se cade să mai ridicați încă o poartă aici. Credeți-mă, nu-i cinstit!

Meșterii s-au uitat întrebători unul la altul, au pus privirile-n pămînt și au lucrat mai departe. Într-un tîrziu, cel mai bătrîn a spus cu jumătate de gură:

— D-apoi, dacă-i comandă! . . .

— Comanda cui? a strigat Zulnia disperată. Cine v-a angajat, cine?

— Fiul răposatului. El era. Fiul. Om de treabă. Ne-a dat cît am cerut. Eu nu mă tocmesc oameni buni, ne-a zis. Eu, cînd îi vorba de tata, plătesc și să știu că pentru asta îmi vînd cămașa de pe mine! Numai să respectați înțelegerea: să fie de calitate și să fie gata cu ceva înainte de ziua morților. Așa ne-a spus. De aia știu că-i fiul răposatului. Un domn ce se ocupă cu achiziții de animale. C-a mai adăugat: eu nu voi putea da pe aici prea des. Dar dacă-i nevoie de una, alta, să mă căutați la Industria cărnii. Să întrebați doar de achizitorul Theodorescu. Ăla cu h la nume, că sîntem doi . . .

Meșterul vroia să pară darnic la vorbă. În realitate se străduia să-i explice tot ce știa ca să se disculpe. Îi era rușine.

N-a mai trecut prin cimitir o bună bucată de vreme. Începuse școala. Era ocupată. Sau, mai exact, căuta să-și umple tot timpul zilei cu fel de fel de nimicuri, ca să aibă scuze. Pentru că ocolea cimitirul. Îi făcea rău. Îi aducea dovada unei noi înfrîngeri, și încă tocmai prin lucrurile la care ținea enorm, în care-și puse atîtea speranțe. Cînd, totuși, s-a hotărît să urce iarăși aleea domoală, cealaltă poartă cu lavită era aproape gata. Meșterii i-au răspuns la salut, ocolindu-i privirea. Pînă la urmă, cel mai bătrîn s-a apropiat și i-a spus:

— Aflați, domnișoară, că-i pare tare rău!

— Cui? a întrebat indiferentă.

— Domnului. Fiului răposatului. După ce i-am povestit ce și cum, cînd a trecut pe aici, a zis: „Tare-mi pare rău! Nu bănuiam că-i cu supărare! Doar am făcut și eu ce am văzut, pentru că-mi venea mai ușor. Altfel, fără nici o îndoială, aveam și eu de gînd să inventez ceva. Că . . . Da, mă rog! Poate pentru dînsa i-o distracție! O laudă! Un prilej de-a arăta altora de ce este în stare! Dar pentru mine?!, O, pentru mine e altceva, meștere. Cu totul altceva . . .“

Simțea iarăși că-i amorțesc picioarele. Și mîinile. Frigul o cuprindea spornic, peste tot, ca într-o îmbrățișare. Nu i se mai opunea. Avea impresia că-i o durere blîndă, odihnitoare, în care se topește însoțită de ropotul monoton al ploii . . .

Desigur, ar fi dormit multă vreme dacă n-ar fi auzit țipetele disperate ale rațelor sălbatice rătăcind în pustietatea cerului. Mulțumită disperării lor se trezise. Vederea i se izbi de împletitura ploii. Deasă, înaltă, implacabilă. Și totuși, prin ochiurile nesigure, înșelătoare, ale acelui gard lichid . . . Pe lavița porții de vizavi, stătea fiul Adormitului întru Domnul, Theodor Theodorescu, blănar. Cu pălăria pe ceafă, cu nelipsita lui geantă ponosită pe genunchi . . .

SIESTA

Pe nesimțite, pînza verde de pe birou se transformă într-o iarbă deasă, fragedă, care creștea și se unduia molcom sub degetele lungi, subțiri, invizibile ale vîntului. Acum telefoanele albe și roșii așezate de-o parte și alta se vedeau neclar, pete nedefinite de culoare, ca niște păsări misterioase ce cuibăreau pe ouă ascunse-n acea priveliște liniștită. Ceva mai departe, în rîpă, flori multicolore crescute din covor și murmur continuu, vălurit, ca o bănuială de rîu. Însuși scaunul pe care odihnea nu mai era scaun de-adevăratelea, ci o cracă de salcie în care stătea cum nu se poate mai comod, umbrit de frunze, mîngîiat de răcoare, îmbătat de arome... S-ar fi cuvenit, probabil, să strige de bucurie! Să scoată un hăulit energic și sănătos din repertoriul ciobanilor noștri, un olario doct și riguros din arsenalul nemțesc al cuceritorilor de munți, un duba-duba african, sau mă rog, ceva din limbajul universal al celui pe jumătate om, pe jumătate natură.

S-ar fi cuvenit, dar asta însemna să strice, sau chiar să înlăture definitiv, perspectiva. Căci iată, de după scorbura cuierului, în rochie albă, cu trenă lungă, apare ea. Pășește încet, se face că rupe flori, privește cu coada ochiului, caută. O fi timidă sau șireată? A, nici, nici!... Extremele nu-s bune. La femei, hotărîtoare sînt nuanțele. Bunăoară, ar putea fi timidă și naivă cum a fost nevasta-sa pe vremea cînd a cunoscut-o. Sau timidă și ingenuă, cum părea Zina cînd a cîștigat concursul pentru funcția de secretară... Dar de ce să se grăbească cu categorisirile? Ce farmec are toată povestea fără elementul surpriză? Ia, mai bine să stea el pitit, să tacă și s-o urmărească. O mică indiscreție e recomandabilă în cazul de față. Dacă nu duce la cine știe ce rezultat, măcar păstrează obiceiul... Menține forma... Așadar, ea — fie timidă naivă, timidă ingenuă, șireată prostuță, șireată nevinovată, șireată fatală — asta rămîne de văzut, cert este că, deocamdată, apare de după scorbura cuierului...

Alunel Agache este cufundat pînă peste cap în aventură. S-ar putea spune: ca peștele-n ulei, ca varza-n moare, ca musca-n lapte, ca... Dar sînt exemple suficiente și destul de grăitoare! Și-apoi, aventura transpare captivantă și plină de neprevăzut, chiar din fizionomia sa, atît de sinceră și expresivă. Pleoapele pe jumătate lăsate se mișcă ritmic, se umflă, împingînd în sus acoladele păduroase ale sprîncenelor. Să fie asta o încercare de a le deschide, așa cum cineva ar dori să tragă storurile unei ferestre, nerăbdător să vadă mai clar ce se întîmplă afară? Ei, nu! Pleoapele nu pot fi storuri. Nici măcar draperii. Ele sînt perdele fine, ușoare, decorative, ce nu ascund lucrurile, numai le acoperă cu o taină subțire. Și atunci, de ce n-ar putea fi ele clătinate de privirea dindărătul lor? De privirea plină de uimire, încîntare și admirație, de curiozitate și dorință, de privirea încercînd să le pătrundă ca un vînt, să ajungă unde trebuie, să palpeze și să mîngîie? De-abia astfel s-ar explica sentimentul intempestiv ce a pus stăpînire pe Alunel Agache și, la semnalul căruia, fiecare componentă a distinsei sale fețe se străduiește să exprime starea imperativă de satisfacție: fruntea netedă, catifelată și argintată de stropii mărunți ai sudorii; obrajii optimiști ca două pungi ale cuiva ce tocmai a făcut o afacere bună; buzele viguroase și voluntare, parcă, ba țuguiate într-un sărut, ba atîrnate de un surîs;

bărbia, o, chiar și bărbia sa, numai falduri de pașnică grăsime, suav tremurătoare.

Și cînd te gîndești că această nouă și minunată etapă din viața lui Alunel Agache, înclinată spre reverie ca un credincios către icoană și îmbibată de fericire ca un tifon cu spirt sanitar, a apărut numai și numai datorită fricii lui temerare față de medicamente! Da! Nu-i nici o exagerare în astă afirmație, ci numai adevărul curat. În urmă cu trei ani, nori de tristețe se abătură asupra bietului Alunel Agache și prăbușirea sa biologică părea iminentă. Cum mînca ceva, indiferent ce, se umfla ca un balon gata de start. Simțea dureri, oboseală accentuată pînă la senzația de sfîrșeală, și-o totală recluziune a intelectului, cum el ar locui într-o parte și capul în alta, fără vreo legătură, nici măcar telefonică, între cele două părți. Iar toate astea la scurtă vreme după promovarea sa în importanta funcție ce o deține. Tocmai prilej ca unii să poată spune despre el că se umflă-n pene, iar alții, că face pe deșteptul, refuzînd să dea un sfat, o sugestie, o lămurire... Medicul — după ce l-a sucit, l-a învîrtit și i-a frămîntat pîntecul ca pe un aluat pregătit de dospit —, l-a asigurat că nimic nu-i irecuperabil, cu condiția de-a urma neabătut tratamentul prescris. Și aici intervine factorul creator, fenomenul! De frică, Alunel Agache ia medicamentele numai pe jumătate. Iar rezultatul — miraculos! După masa de amiază, pîntecul nu mai primea forma alarmantă de balon gata de start, ci doar a unuia pe cale de-a ateriza. Durerile se estompează, devin vagi, aproape plăcute, ca o gîdilare molcomă. Oboseala se transformă într-o somnolență dulce, fertilă, în care răsar felurite făpturi ce se animă și mișcarea lor încheagă întîmplări grozave, ce pleacă din realitate și ajung în poveste, ca vrerea ce întrece puterea.

În plus, la toate astea, un alt noroc și-a rupt legătoarea deasupra lui Alunel Agache. La subsolul clădirii ce găzduia respectabila instituție, acceptase — fapt normal și firesc de altfel, pentru că el a fost și va rămîne

un partizan al promovării noului pe toate căile — înființarea unei cantine. Modestă, fără pretenții. Doar trei săliițe, împărțite democratic, în ordine descrescîndă: cea mai mărișoară pentru personalul de rînd, cea mică pentru șefuleți, iar cea de-a treia, efectiv mititică, pentru el. Inițial a refuzat categoric această claustrare, această aparentă rupere de mase, dar, pînă la urmă, a fost obligat să cedeze. Pentru că i s-a spus limpede și direct: oamenii vă stimează și vă respectă peste măsură! Din cauza asta s-ar sfii de prezența dumneavoastră! Ar fi prea reținuți! Prea... oficiali! Absolviți-i de povara unei iubiri prea mari, ce le consumă o parte din energia de muncă!

În fața argumentelor și-a dat acordul, asuprindu-se cu ideea de a fi singur și în timpul mesei. Dar, inevitabil, cum binele nu poate fi exclusiv numai bine, nici răul nu poate fi exclusiv numai rău. Și, ca atare, o consolare a avut, totuși! „Mă iertați! i-a spus bucătăreasa, aranjîndu-și șorțul și trandafirindu-se la față (ceea ce i-a plăcut mult, căci dovedea spontaneitate-n gesturi și sinceritate-n gînduri), cu deosebire vă rog să mă iertați, dar nu se cade să vă servim din cazanul tuturor, ci separat de ei. Nu-i!... Nu-i!... Mă rog, eu n-am atîtea vorbe ca s-o aleg pe cea potrivită, dar pentru aceea vă pot spune că nu-i!"

Și n-a fost! Pentru că argumentele, dacă sînt argumente și întîlnesc în cale un om abordabil, deschis, receptiv la idei și propuneri, au forța lor de pătrundere și înduplecare, indiferent de unde vin. Și astfel, modestia ce l-a caracterizat întotdeauna a devenit un mijloc de cunoaștere. Căci, datorită ei a acceptat să-i pregătească separat de mîncare și pe acest temei a putut face o constatare extraordinară. Că dacă somnolența fertilă vine ca o regulă după masa de amiază, apoi vedeniile pe care ea le germinează depind hotărîtor de meniu!

De aici o secretă adorație și o pioasă recunoștință pentru cîteva bucate. Slăbiciune! se mustra el, uneori. Da!

Dar perfect omenească, se corecta de îndată, grijuliu și atent, dispus să recunoască deschis că era cît pe-aci să-și pună în cîrcă, o acuză gravă și neîntemeiată. Și-apoi iarăși se întorcea spre sine cu împăcare și încîntare, zicîndu-și: cum să nu le iubești?! Feciorelnice și îmbujorate grătărele!... Îmbufnate, dar șăgalnice sărmăluțe!... Zvăpăiate pîrjoale!... Gureșe tocănițe!... Delicate și gingașe clătite!... Necunoscători ai tainelor adînci, refractari la dialectică și înțepeniți în dogme, cît de păgubiți sînt adepții unor postulate extremiste și simplificatoare de felul: „Nu trăiești ca să mănînci, ci mănînci ca să trăiești!" Cînd alunecosul, mereu alunecosul, curgătorul și imprevizibilul adevăr o ia pe unde-i vine, sparge albia formalismelor, rîcîie mîlul presupunerilor, trece val-vîrtej peste aparențe și afirmîndu-și substanța ne spune că, de fapt, în esență, mănînci ca să visezi!

Și iată dovada: el șade pitit pe craca de salcă și tace mîlc (o, cu cîtă dezinvoltură, cu cît talent știe el să tacă!) în timp ce ea se apropie cu mers gingaș, plutit, fîlfîit, culege flori cu neasemuită tandrețe și trage cu coada ochiului a nădejde... Ei, las' că mai faci tu doi-trei pași, își spune el, și...

Sfîrrr!... Pasărea roșie sare speriată de pe cuibar, sau mai precis, mai concret, mai analitic, ceea ce sare este numai sfîrul, și odată cu el iluzia de pasăre, iluzia de cîmp și iluzia de iarbă, ca să rămînă realitatea goală, populată doar de un birou cu telefoane, deasupra lor niscaiva muște se rotesc într-o doară, dacă nu cumva se amăgesc astfel, că semnalul sonor atît de limpede și puternic, de prestigios și autoritar, ar fi propriul lor bîzîit.

Alunel Agache luă receptorul și-l anină între auz și vorbire, apoi slobozi un „Mmmm — da!" ce condensa în el multe și instructive posibilități de interpretare. Că șeful mai are un receptor în cealaltă mînă și nu vrea să deranjeze cu prea multe cuvinte, pe acel vorbitor. Că șeful tocmai era concentrat asupra unui dosar cu probleme dificile, iar dacă a ridicat receptorul, poftim! a făcut o

nouă risipă de generozitate. Că șeful răspunde la telefon în timp ce continuă să citească profund concentrat presupusele probleme delicate din presupusul dosar, ba poate, concomitent, și să scrie altceva — vreo informare, vreo decizie, căci la nivelul, capacitatea și voința sa, aceste pluriactivități simultane și cu grad sporit de dificultate, deci dăunătoare sănătății, dincolo de normele cu privire la tehnica securității muncii, curate pilde de sacrificiu personal pe altarul interesului general, sînt, totuși, posibile. Aceste variabile de interpretare rămîn pe deplin juste și inepuizabile în nuanțări dacă bineînțeles, firul în cauză coboară din punct de vedere ierarhic. Dacă el urcă, atunci... Atunci, o dată schimbată perspectiva, același inimitabil „Mmmm-da!" nu-și dezminte cvasi-universalitatea, comparabilă doar cu cheia franceză în cazul șuruburilor. El poate acredita ideea că subalternul abia mai suflă sub povara sarcinilor, că strivit fiind el nu uită, totuși, să rămînă receptiv, modest, ultimele lui resurse fizice și sufletești pîlpîind în acea afirmare finală, monosilabică în formă, infinit umană în conținut.

Alunel Agache pune receptorul în furcă. Privește nostalgic încăperea de care îl îngemănează destinul. Pereți înalți, ferestre largi, aer de sus, prestigiu! O boare plăcută, și bate și sălășluiește, ca un descîntec. O senzație de seră retrasă, liniștită, cu un microclimat atît de sensibil, că pînă și un telefon poate produce un regretabil dezechilibru. Alunel Agache privește încăperea nu numai cu nostalgie, ci și cu nemărturisită speranță. Că așa este el: emoționant de timid uneori, sfios și reținut în a-și face mărturisiri. Dar în prejamă nu mai găsește nici o scamă din priveliștea fermecată, și năpădit de alean vede cum regretul i se depune pe lucruri, ca o pulbere părelnică, maronie.

Uite, ăsta-i un amănunt la care nu i-a găsit soluționarea, recunoaște el cu amărăciune, luînd din sertar un vraf de dosare voluminoase și așezîndu-le pe birou în fața sa, unul mai aproape, deschis. După aducerea dom-

nișoarei Leopoldina Cireașă a simțit o chemare spre unele aspecte importante și neglijate, din cauze și mai importante, e adevărat, ale unui stil de muncă funcțional și democratic. Și astfel, într-o mică ședință, operativă, analitică, dominată de incurabil entuziasm și frenetică recunoștință s-a luat hotărîrea ca în continuare șefii de secție să-i dea telefoane direct. Era o decizie determinată de realitatea concretă și imediată. Nu se făcea, era prea riscant ca anumite convorbiri între el și noua promovată, chiar ambalate într-un limbaj de strictă specialitate fiind, să ajungă filtrate prin urechile secretarei și așa bănuitoare, circumspectă, o conștiință alertată pe măsură ce-și dădea seama că nu mai trezește pe unde trece atît de spontană și inevitabilă alarmă. Inițiativa s-a dovedit la început lăudabilă pentru reputația sa publică, și cu urmări benefice asupra motivului intim ce-a declanșat-o. Fără a-și pierde din aceste laturi pozitive, ea a fost din păcate transformată — prin abuz și meschinărie — și într-o armă de parvenire. De către unii! . . . De acest Marinel Tălîmbache, în primul rînd! Care vrea cu orice preț să lase impresia că muncește cel mai mult! Că-i cel mai conștiincios! Cel mai perseverent! Cel mai omniprezent! Cel mai . . . devotament! Parcă nu știe lumea ce face?! Vorba unuia dintre propriii lui subalterni: dimineața trage mîțul de coadă, după amiază-l trage de urechi. Iar în timpul amiezii . . . Ehei, exact în perioada cînd după toate bunele obiceiuri oamenii muncii își fac siesta și se odihnesc, dumnealui . . .

Dar Alunel Agache suportă. Alunel Agache rabdă. Alunel Aghache rezistă. Desigur, alături de nenumărate calități necesare unui șef de instituție, natura l-a înzestrat și cu acestea, dar problema se pune: pînă cînd?

În dreptunghiul magic al ușii își face apariția silențioasă Marinel Tălîmbache. Se apleacă într-un salut reverențios în timp ce gura i se deschide ca o urnă de coșniță în care sclipesc tăcut albinele zîmbetului său specific. Alunel Agache — pierdut între lianele unei afaceri

dubioase, pe care cu greu o cuprinde un dosar voluminos. Marinel Tălîmbache face cu timiditate un pas în față urmat de o plecăciune mult mai amplă. Din urna de coșniță a gurii sale, printre albinele zîmbetului, mai multe și mai sclipitoare acum, iese și un bîzîit decent, reținut, temător:

— Ssss . . . să trăiți!

Alunel Agache, smuls din lectură, ridică privirea. Inițial este surprins de prezența neașteptată din fața lui. Sprîncenele sale redau cum nu se poate mai bine această impresie. Ele se ridică și rămîn suspendate miraculos, ținute parcă de odgoanele suple apărute deasupra frunții, ca niște mici podețe arcuite peste iezerele rotunde ale ochilor întrebători. Apoi, cu un „„aaaa!“ de rigoare își aduce aminte de faptul că a acceptat să fie deranjat și, concomitent cu acel sunet mirat, ce putea fi, sau poate chiar era rezultatul slăbirii presiunii din pompa secretă a făpturii sale, sprîncenele-i reveniră la normal, transformînd zveltele podețe în punți obișnuite. În schimb, deschide gura, tot ca pe o urnă de coșniță, e adevărat, dar incomparabil mai arătoasă decît al subalternului, din care ies, și ele cu sclipăt incomparabil superior, albinele zîmbetului său specific.

— Poftim! Ia loc! Să fim operativi!

— Știți . . . Dosarul . . . Situația . . . O aprobare de principiu . . . O orientare . . . O cît de cît . . . Adică, nu! N-aș vrea să fiu înțeles greșit. Nu cît de cît sub aspectul conținutului, pentru că un cuvînt al dumneavoastră! . . . Vreau să spun doar cît de cît, așa . . . sub un aspect cît de cît . . .

Marinel Tălîmbache simțea că i s-a uscat gîtul. Că i-a devenit dintr-o dată zvîntat și noduros ca un tub de aspirator. Și asta nu din cauza emoției. Nu, cîtuși de puțin. Ci de necaz. De deznădejde i se uscase. Căci nu mai demult decît azi dimineață, după o oră de antrenamente în fața oglinzii, după o oră cît veacul, ruptă din rația sa de somn și umplută cu sarea chinului și-a sudorii, ajunse

la părerea că merge! A răsuflat ușurat, și-a făcut cruce (e drept, doar cu limba în încăperea gurii, ca să nu se deprindă la vedere cu gesturi înapoiate) iar în sine a început să-și construiască planuri măreț. Și cînd colo?! ... Merge pe dracu'! Nu merge deloc. Nu mișcă nici cît de cît. Ori dacă nu va reuși să vorbească și să zîmbească în același timp ... Of! ... Nici nu-i vine să se gîndească; înseamnă că totul e ratat, că proiectul ascensiunii sale va rămîne doar o amintire care să-i sporească suferința. Dar ce ascensiune?! Auzi, pretenții! Nici funcția prezentă n-o să și-o poată menține. Crudul, nemilosul, dar nu mai puțin necesarul adevăr ăsta e! Doar zîmbetul și vorba dimpreună, mănoase și curgătoare, sînt obligatorii la așa o meserie, cel puțin cît cleștele dentistului și latul hingherului.

Alunel Agache luă dosarul ce i se întinse protocolar — unul subțire, firav, aproape să nu-și merite numele — îl flutură ușor prins între degete (involuntar sau cu un tîlc anume?) îl deschise și apoi ridică privirea spre Marinel Tălîmbache. O privire grăbită, fugară și formală, ca un fel de-a-i spune cu ochii: ei, ia să vedem noi despre ce-i vorba aici? Asta, aparent. În fapt, o privire ca un blitz, capabilă să facă o fotografie exactă; ba chiar mai mult: o radiografie. Și-a nimerit perfect. A surprins clipa în care prefăcutul său subaltern și-a permis să fie el însuși; cu fața crispată, cu ochii emanînd răutate. Așadar, ăsta-mi ești? glăsui gîndul lui Alunel Agache, neauzit, desigur, dar destul de viguros ca să bată cu dogoare palidă peste mutra subalternului, ăsta?! Ei, bine! ...

Privirea începu să-i alunece de-a lungul rîndurilor primei file. O dată cu ea și gîndul ce-l gîndise neauzit începu să alunece neauzit în alt gînd, și acela în altul, pentru că acest impertinent Marinel Tălîmbache trebuie pedepsit exemplar. Numai că ... ticălosul și-a ales momentele cele mai prielnice intențiilor sale. Căci, într-adevăr e dificil, e foarte dificil să gîndești sancțiuni serioase la adresa cuiva în timpul siestei. Acum părțile trupului

trăiesc laolaltă într-o supremă împăcare, flacăra sufletului pîlpîie molcom îmbibată de uleiul iubirii aproapelui, voința se lasă copleșită de toropeală și-o lene călduță te ia în captivitate. Singură visarea dă tîrcoale tuturor alcătuirilor dinăuntru și dinafară, infuzîndu-le c-o dulce lumină. Dar, de data asta, trebuie făcut totul, imposibilul chiar, ca licheaua să-și primească ce i se cuvine. Pentru că încearcă în chip fraudulos să submineze prestigiul celorlalți colegi, folosind în scopul unei așa zise activități timpul destinat după legile firii, refacerii forțelor; pentru că se comportă duplicitar, ireverențios și periculos moralmente față de șeful direct, zîmbindu-i la vedere și înfruntîndu-l pe ascuns; pentru că, animat de scopuri strict personale, egoiste, blochează supapa dintre activitate și odihnă, sfarmă legătura dintre acțiune și meditație, suprimă trecerea de la practică la teorie și toate astea nu i le face oricui, ci unui om de care depinde hotărîtor bunul mers al instituției.

Îi plăcuse cum a reușit să întemeize motivația. Acum mai era necesară doar sancțiunea ca atare. Desigur, treaba cea mai grea. Dar parcă se înviora. Simți că gîndurile-i alunecă unul în altul mai repede ca privirea de-a lungul rîndurilor. Semn bun! Așadar, ia să vedem ...

Deodată, cuvîntul incompatibil, bătut la mașină cu spațiu dublu între litere și subliniat, se mișcă de la locul său. Ca o reptilă măruntă și speriată; ca o vietate expusă într-un loc periculos. Păi, sigur! Asta e! strigă neauzit, dar victorios, Alunel Agache, încît faldurile de pașnică grăsime de sub bărbia sa tremurară ușor, ca mîngîiate de vînt. Aici este ceva incompatibil! Evident, nu numai fleacul despre care se scrie. Aici este incompatibil ceva esențial ... Adică, nu este, ci sînt! Și sînt incompatibile înseși pedepsele propuse, în raport cu funcția celui care le propune. Iată superficialitatea! Lipsa de exigență! Slaba pregătire profesională!

— După cîte-mi dau seama, stimate coleg, începu Alunel Agache cu glas scăzut, avînd în vedere și luînd în

considerare pe de o parte faptele puse pe seama inculpaților, pe de altă parte pedepsele propuse...

— După cum bine cunoașteți, legea prevede...

Alunel Agache ridică ochii plini de bunăvoință spre Marinel Tălîmbache. Acesta se simți obligat să-și deschidă, cu chiu cu vai, urna de cosniță a gurii și cîteva albine ale zîmbetului său specific zumzăiră debil în preajmă. Încercă să continue:

— ...în astfel de cazuri, dar și în altele... în general... în particular... în special... legea, după cum bine știți... îîî... legea... ăăă... prevede...

Trudă zadarnică. Singurul rezultat la care poate ajunge este să se umple și mai mult de ridicol. Cine l-a pus să zîmbească în timp ce vorbește? Nervos își strînge buzele suprimîndu-le pînă la o linie vineție. Perfect! Renunțînd la zîmbet se simte în largul lui, toate cuvintele potrivite i se orînduiesc pe cerul gurii ca un stol de păsări migratoare toamna, gata de exod. Prea tîrziu, însă. Alunel Agache, atacă:

— Bineînțeles, stimate coleg, bineînțeles! Legea prevede între și între, legea prevede de la pînă la, în funcție de situația concretă, de circumstanțele date. Dar iată că numai la o primă și succintă analiză observ că-n cele șapte cazuri pe care binevoiești a mi le supune atenției, dumneata propui pedepse ce însumează, groso-modo, fără luni și zile, circa cinsprezece ani. Or, la limita superioară a legii, ar încăpea... Sigur, n-aș putea spune cu precizie, nici n-am pretenția, așa la repezeală, dar, în fine... cel puțin douăzeci și cinci de ani! Și atunci pe bună dreptate stau și mă întreb, nu că vreau eu neaparat acest lucru, dar trebuie să am în vedere, nu-i așa, că oricine din ierarhie superioară ne poate la rîndul domniei sale, întreba: unde-i diferența de zece ani, unde?!... Cum e posibil, ca să zic așa, ar putea spune domnia sa, ca însăși legea să fie delapidată de drepturile ei?!...

Vederea lui Marinel Tălîmbache devenise grea. Prăbușită. Neagră. Îi atîrna peste ochi ca o pînză de catifea ce-l despărțea tranșant de lumea din jur. Doar în mijlocul acelui negru molîu se căsca un halou adînc și luminos ca un medalion. Iar în centrul lui — o balanță de aur! Pe un talger al ei — cei șapte inculpați. Pe celălalt — o grămadă de saci. Balanța — în echilibru perfect. Dar iată că apare în cadru o mînă imensă, murdară, cu gheare în prelungirea degetelor. Apucă o parte de saci și-i smulge. Buf! Echilibrul se strică. O altă mînă, la fel de imensă, însă curată și sulemenită, își face apariția. Pune sacii la locul lor și restabilește echilibrul. Dar iarăși apare mîna murdară... Și buf, și buf, și cîr-pîr, cîr-pîr, una pune, alta ia, talgerele urcă și coboară, balanța scîrțîie din încheieturile ei fine și delicate, inculpații se sperie la început, dar pricep repede, începe să le placă jocul, se lăfăie, se leagănă și bălăngăne, rîd, îndeamnă cele două mîini strigînd în cor: uța, huța, uța, huța, uța, huța...

— Grav! Foarte grav! spuse Alunel Agache cu glas scăzut, solemn și trist. O încadrare numai și numai la limita de jos a legii, numai și numai la suficiență, nu se acceptă nici măcar la o funcție inferioară. Și acolo se pretinde mult. Darmite în cazul unui cadru important, al unui om de încredere, cu posibilități! Grav! Nespus de grav! Și cu toată părerea de rău mă văd obligat...

— O, nu! interveni prompt, cu glas pierit, gutural, ca un geamăt, Marinel Tălîmbache. Vă rog să uitați pe moment povestea asta nefericită. N-a fost, vă asigur, nimic intenționat. Am greșit! Recunosc! M-am concentrat asupra formei și-am neglijat conținutul. Dar o refac! O...

— Știu eu ce să zic?! îl întrerupse dubitativ, sincer afectat, Alunel Agache. Asemenea incompatibilități...

— Vă implor! Pe mîine vă aduc întreaga lucrare refăcută. Va fi cu pedepse exemplare, vă asigur! Cu pedepse la limita superioară. Ba, chiar peste! Vor fi, ehei! Vor fi, vai, vai!

— Of, of, of! Of, of, of! exclamă Alunel Agache, exprimîndu-și astfel durerea ce-l încearcă în fața unui compromis.

— Vă mulțumesc din suflet! Vă sînt profund recunoscător! Vă asigur! Vă garantez! Vă încredințez! Vă...

Cum se retrăgea de-a-ndărătelea, cu dosarul sub braț și făcînd plecăciuni, Marinel Tălîmbache nimeri cu fundul în clanța ușii. Grimasa făcută putea fi ușor interpretată ca un afront direct la adresa șefului. Dar Alunel Agache nu-i un tipicar. Cu atît mai puțin înțepat și fudul. El este blînd, generos, risipă de bunătate. De aceea, în loc să-i dea brînci cu privirea, îl salvă cu cîteva cuvinte, spunîndu-i:

— Pe viitor, stimate coleg, îți dau un sfat: nu te mai ocupa de chestiunile acestea, atît de pretențioase, de gingașe, cu implicații adînci, în timpul siestei. Mai bine dimineața, cînd mintea-i limpede și atenția ageră.

Rămas singur, Alunel Agache privi încăperea primitoare, aeristiă, răcoroasă și oftă real. Apoi căută o poziție cît mai comodă pe scaunul său moale, ca umplut cu pene de gîscă. Urmară cîteva momente puțin agreabile. Pînă la urmă însă, pînza de birou se transformă într-o iarbă verde, înaltă și deasă, iar după scorbura cuierului...

INEVITABILA PĂLĂRIE

„Cine dorește să umble mai mult, n-are decît să aleagă calea cea dreaptă!"

Aforismul preferat al bătrînului său prieten, Ilie Poalelungi, îl făcu pe Dan Popdan să zîmbească prelung, mestecînd un sentiment de satisfacție răutăcioasă. Și nu fără motiv. Acest crîmpei de gînd, aparent ilogic și antigeometric, s-a dovedit nu o dată greu de adevăr. Un adevăr căruia, din păcate, chiar el, personal, a trebuit să-i suporte adesea consecințele. Acum însă...

Pe urmele lui creștea și se tălăzuia valul de strigăte, vaiete și proteste. „Smîntîna, smîntîna!" „Aoleu, coșul cu ouă, sacul cu nuci, aoleu!..." „Borcanele mele, tul'vai maică, mierea mea, uleiul meu, laptele meu!..."

Niciodată nu s-ar fi crezut în stare de așa ceva. Și totuși, iată-l mut și surd, călcînd nepăsător peste produsele aranjate cu grijă pentru vînzare, răsturnînd lucrurile întîlnite și lovindu-se cu brutalitate de femeile speriate la culme, care stîrnesc o adevărată vîlvătaie de indignare și disperare peste murmurul pașnic și domol al tîrgului de dimineață.

Cînd luase hotărîrea să traverseze astfel piața ghiftuită cu tot felul de bunătăți întinse după obiceiul locului pe fîșii lungi de pînză și rogojini, intuise perfect consecințele gestului său. Faptul că hărmălaia iscată îi depășea totuși estimările constituia un motiv în plus de

a-și trăi, cu nesaț și orgoliu, succesul. Doar grija că s-ar putea să-l vadă vreun cunoscut îi umbrea bucuria exuberantă, copilărească. Dar el se grăbea să scape de ea și și-o alungă din gîndurile sale, cum vîntu-și alungă norii subțiri și-i împrăștie și risipește, pînă rămîn rarefiați ca niște bănuieli vagi, ezitante.

Ajuns la marginea pieții, Dan Popdan coti după chioșcul de turtă dulce, ieșind din cîmpul vizual al victimelor sale. Rămase locului puțin, să-și tragă sufletul. Apoi își dezbrăcă lodenul și împăturindu-l cu grijă îl luă sub braț. Cum la mică distanță de chioșc se găsea scrînciobul instalat încă din vară și în ultima vreme rămas nefolosit și abandonat, cu aerul unui om străin de cele întîmplate se duse și se urcă pe platforma acestuia. „Ei, ia să vedem noi ce mai e nou, ce minuni se mai petrec pe lumea asta?“ spuse el, mustăcind același sentiment de satisfacție răutăcioasă, în vreme ce îmbrățișă piața cu o privire interogativă.

Cîteva clipe, mina lui de cetățean sobru, preocupat, care caută ceva deosebit de important (mărturie palma pusă streașină peste ochi și felul cum se ridică pe vîrfuri spre a pătrunde cu vederea și-n colțurile îndepărtate, obscure) se păstră intactă. Dar de îndată, mai abitir ca o piersică răscoaptă și presată de seve din interior, fața i se dezghiocă într-un rîs irezistibil, care puse repede stăpînire pe întregul său trup și începu a-l zgîlții în ritmul unor hohote cu sonorități năvalnice și spumoase. Se așeză în unul din scaunele scrînciobului. O mișcare de balans și începu o plăcută legănare, rîsul său fiind acum susținut și de scîrțîitul agresiv al verigilor de metal ale lanțurilor, de care atîrna scaunul, fapt ce nu-l stînjenea cîtuși de puțin, ci dimpotrivă, îi trezea o ciudată convingere că astfel chiar patima sa primește consistență și fervoare.

În vremea aceasta, în mijlocul pieței întîmplarea continuă să se deruleze întocmai cum prevăzuse. Urmăritorul său, încercînd să străbată exact același traseu, ajunse cu

chiu cu vai pînă la jumătate. Acolo însă se împotmoli rău de tot. Căci dacă la trecerea lui, femeile fură luate prin surprindere, reacția lor limitîndu-se la o văicăreală neputincioasă, acum ele se dezlănțuiau asupra celui de-al doilea răufăcător cu o furie acerbă. Individul era deja capturat într-un mare grup de femei. Zadarnic încerca, probabil, să le dea explicații. O vînzoleală de turmă învîrtită într-un cerc strîmt se întețea în juru-i, agitația mîinilor abătute asupra sa lăsînd să se înțeleagă fără nici un dubiu că femeile trecuseră de la simpla ocară la măsuri practice, cu rezultate concrete, imediate. Iar un om al ordinii sosit la fața locului, încercase disperat să ajungă și el la miezul evenimentului. Cu toate că sufla din răsputeri din fluier și agita deasupra capului binecunoscutul baston — simbol, continua să rămînă în afara acelui furnicar pestriț, al cărui mijloc incandescent se putea prea ușor bănui.

Spectaculos este însuși faptul cum a ajuns Dan Popdan la concluzia că este urmărit. Fiind ceea ce s-ar putea numi un cetățean onest, Dan Popdan era totodată elastic față de exigențele vieții pînă la dezordine și visător pînă la uitarea de sine. Avea totuși o pasiune ardentă, grație căreia trecea prin viață fără să-i observe culoarea deșertică și se ferea de evenimente fără să le ia în seamă. El construia cu patimă și răbdare nelimitată, careuri de cuvinte încrucișate! Ba, mai mult, credea cu fanatism că dezlegarea cuvintelor încrucișate este printre puținele — și cu certitudine, cea dintîi ca importanță — modalități eficace de-a revoluționa spiritul uman, și, prin intermediul acestuia, de-a primeni lumea. În atare condiții este lesne de înțeles că ideea de-a fi urmărit nu putea să se numere decît printre cele din urmă, dintre cele multe posibile a-i da tîrcoale și a-i străbate frămîntatele ținuturi ale minții. Cu toate acestea... Vagi presimțiri de slăbiciune — aidoma reumatismului — au început să-l cerce pe la încheieturi, de cum se lăsau umbrele serii. Pleoapele i se făceau grele și gata-gata să se prăvălească. Din careul la care lucra — căci, așa cum precizam, această

preocupare distinsă se confunda cu modul său de existență — cuvintele se descompuneau în literele negre, mărunte, scrise cu creionul, apoi literele se agitau și se amestecau între ele, pînă cînd, desprinse de pe hîrtie, o luau roi de viespi prin încăpere și de aici, fosgăind și bîzîind, prin fereastra deschisă. Încă țintuit în fotoliu, Dan Popdan devenea pe nesimțite, înconjurat din toate părțile de somn. Un fel de mărăciniș des, încîlcit, fără rădăcini și tulpini, mai mult frunziș și foșnet sălășluind în aer, era somnul ce-l înconjura. Iar din ascunzătoarele lui unde nu se porneau să iasă la vedere tot felul de sălbăticiuni urîte, spăimoase și nărăvite, care se apropiau de el amirosindu-l cu interes și hulpavă nerăbdare! Că pe fruntea lui, bietul, apăreau stropii de sudoare-ghirlande, și inima i se tupila în piept ca o vietate speriată, mai, mai să nu poată fi găsită. Numai gîndurile-i scormoneau la rădăcina tainicelor înțelesuri. Și ele descopereau că dincolo de aparențe, în substanța sa intimă, lumea seamănă leit cu o nesfîrșită succesiune de cuvinte încrucișate. Că lucruri străine și diferite se sprijină unul pe altul, că orice sfîrșit poate fi un început, după cum orice început poate fi un sfîrșit, că o ciudată suspiciune domnește peste tot între plante și dobitoace, curiozitatea fiind la urma urmelor, cauza convietuirii și confruntării, a armoniei și a dezarmoniei universale. Iar consecința, deducție logică de imbatabilă precizie, rezultată din acest lanț de judecăți, nu putea fi decît, firește, cea care a fost exprimată de Dan Popdan în clipe de supremă revelație, cînd și-a spus cu strigăt glorios: „Sînt urmărit!"

Nu-i venea să-și creadă urechilor și totuși, din gura lui căzuse, copt și zemos, rodul gîndului. Se scutură cu nebănuită vioiciune de somnolență și într-o exaltare subită porni grăbit prin casă, cu mîinile la spate, corpul înclinat înainte și capul ascuns între umeri, probabil mînat de dorința secretă de-a ajunge din urmă alte adevăruri fundamentale. Continua totodată să savureze descoperirea făcută și cînta pe nas, cu teribilă poftă de viață, un po-

sibil refren dintr-un șlagăr necompus încă: „Sînt urmărit! E minunat! Sînt urmărit! E minunat!..."

A doua zi dimineața, Dan Popdan, după ce se protăpi în fața oglinzii, se răsuci nițel într-o parte și se privi peste umăr. „La naiba cu existența banală!" exclamă și aruncă spre figura sa încă mohorîtă, incapabilă să exprime noua stare a sufletului, unul dintre acele zîmbete în care niciodată nu știi dacă precumpănitoare este ironia sau compătimirea. Apoi își făcu toaleta cu viteza unui campion angajat într-o cursă contracronometru, rupse din glastră unica mușcată ce se încumetase să înflorească, și-o prinse la butonieră și coborî cele șapte etaje ale blocului în care locuia, cu nerăbdarea celui chinuit de căldură și, prin fericite împrejurări, ajuns în preajma unui bazin cu apă. Împinse poarta cu piciorul, nici măcar nu catadicsi să nu fie văzut de cineva, și dădu năvală în stradă. Fiecare mișcare a sa luase amplitudine maximă. Pașii erau mari, rari și ușor legănați, mîinile se balansau aproape să facă unghi drept cu corpul, gîtul cu siguranță se lungise pentru că reușea să privească trecătorii de la o înălțime sesizabil de mare. „Altă condiție socială, altă conduită"! constată el și luînd-o spre servici mai pe ocolite, se lăsă năpădit de amintiri, — întîmplări deloc plăcute la vremea lor, dar naive și sălcii dramolete acum, cînd autorul lor a ajuns în fine să fie cineva, un individ căruia i se acordă atenție, un om care a devenit obiectul preocupării altui om. Ah, chiar peripețiile stabilirii lui în orașul Dumbrăveni i se păreau acum inconsistente sub raport dramatic și prea puțin aventuroase. Corespondase mai bine de doi ani, cu Gliga Surlașu, autor și el de cuvinte încrucișate. S-a dus la tip cu toată încrederea că va fi ajutat. „M-aș mulțumi și cu un post modest", i-a spus. Cu un post ultra modest, a coborît el ștacheta pretențiilor, ba chiar a făcut-o una cu pămîntul, cînd în ochii acestuia refuzul luă forma unui sclipăt răutăcios. „Nu neg că n-ar exista anumite posibilități, în biroul pe care-l conduc, peroră plin de importanță Gliga Surlașu clipind din

ochii săi mici, tăiați pieziș sub fruntea boltită și ciupită de vărsat, asemănătoare unei felii de dovleac cu scoarța zgrunțuroasă, teoretic, ar fi! Practic însă, cum nu încap două săbii într-o singură teacă...“ Ticălosul! Orgoliul l-a făcut să-și dea arama pe față. Trebuia să intuiască cine este din tonul fals al scrisorilor; din felul cum se văicărea că n-are timp suficient pentru marea lui pasiune și numai de aia creează careuri mai puține ca alții... Că-i lipsește dialogul direct cu oamenii competenți din domeniu — e adevărat, indivizi de excepție, rarisimi, oameni-fenomen — din rîndul cărora, lăsau scrisorile să se înțeleagă fără nici o reținere, soarta l-a hărăzit să facă și el parte. Iar acum, poftim! De aceea, i-a și dat ticălosului replica cuvenită. L-a privit cu interesul cu care privești o piesă oarecare, un instrument ajuns din greșeală într-o altă categorie de instrumente. L-a privit de parcă în același timp instrumentul cu care l-a substituit l-a și luat în mînă întorcîndu-l pe toate fețele, cîntărindu-l pe palmă, cercîndu-i tăișul cu un fir de păr smuls din cap și trecut cu încetineală peste lamă, așezîndu-l apoi la loc cu vădită insatisfacție. L-a privit astfel, înainte de-a se lăsa inundat peste față de un zîmbet uluit și a-i spune cu aspră mirare. „Două săbii? Vă înșelați amarnic, stimate domn! Ar fi o sabie și — cel mult — un cuțit de bucătărie!“

Da! O aventură fără sarea pericolului și piperul surprizei, o nimica toată... Dar nici întîmplarea de la tăbăcăria „Luxor“ unde s-a angajat cu chiu cu vai pînă la urmă, nu-l satisfăcea acum, deși o vreme retrăia de fiecare dată cu emoții proaspete amintirea ei. Hm... Condus de fler reușise să treacă de la primirea pieilor în tăbăcărie, la livrarea lor către beneficiari. Un fapt anonim pentru un necunoscător, un salt profesional excepțional pentru unul familiarizat cu specificul muncii. Căci a fi primitor însemna a trece prin mîinile tale toate pieile crude aduse de aiurea, piei însîngerate, cu fîșii de carne și grăsimi atîrnate de ele, piei în care sălășluia încă

moartea cu miasmele tari și grețoase ale descompunerii. Pe cînd a le distribui beneficiarilor... era cu totul altceva. Asta însemna să fii primul dintre privilegiații ce admiră rezultatul final al unui proces tehnologic dificil, să-ți treci degetele peste suprafețele catifelate și răcoroase ale pieilor tăbăcite, să desfaci pe rînd și să admiri cu nesaț cum vălurește lumina moale din blănuri, ba chiar să-ți închipui privindu-le, trecerea de-o solemnitate naivă a ursului peste potecile tainice, saltul arcuit al rîsului, fulgerul roșcat al căprioarei, prelingerea vicleană a vulpii...

Tocmai începuse să îndrăgească munca pe care o făcea, să mînuiască piei și blănuri, visînd cu ochii deschiși la posibile întîmplări fabuloase, cînd a apărut Ea. La început nu i-a acordat nici o importanță. Ba, trebuie să recunoască, felul ei de-a fi, înfățișarea ei impenetrantă l-a și indispus. „Am avut dată la lucru o blană de jder. Din nefericire am pierdut bonul. V-aș ruga, totuși, dacă mă puteți ajuta...“ „Pe ce nume ați depus-o și aproximativ cînd?“ întrebă el tăios, apucînd teancul de borderouri și cîntărindu-l pe palmă, ca să înțeleagă cît de dificil și ingrat este să cauți așa ceva. „Știți... Din păcate... Nu eu, ci soțul...“ „Numele soțului vă rog și data aproximativă a depunerii...“ „Păi, să vedeți... N-a fost nici soțul personal... A trimis-o prin cineva, o persoană a cărui nume nu-l cunosc...“

Practic, doamna pretindea un lucru imposibil. Se pregătea să i-o spună. Cu menajamentele de rigoare, desigur, dar ferm, cînd i-a întîlnit privirea. Un fluid verzui, cald și învăluitor ce sugera în egală măsură o dorință ascunsă și o rugăminte adîncă. „Să vedem... Să încercăm...“ a bolborosit el, pierdut, aducîndu-i în față toate blănurile de jder. Fața necunoscutei doamne s-a luminat ușor de emoție și cu neastîmpăr mîinile ei s-au apropiat de grămăjoara de blănuri. Lua una cîte una, pe rînd. Degetele ei lungi le mîngîiau pe îndelete, c-o încetineală, voită, se cufundau o clipă în părul lor unduind

nestatornic ca un fum, le ridicau și întindeau în fața ochilor, ca să le privească pînă cînd un fel de bucurie tristă cerca a-i împrejmui ochii. „N-o găsesc...“ spuse ea cu jenă în cele din urmă. „Nu-i nimic, răspunse el ocrotitor. Mai veniți și în zilele următoare, poate n-a fost nici lucrată...“

A așteptat-o. Încredere dureroasă și vagă speranță puse stăpînire pe el. A revenit într-o zi pe înserate, cu o jumătate de oră înaintea închiderii. Părea ea însăși o sălbăticiune delicată și speriată. „Mai pot să caut?“ întrebă cu reținere și teamă. „Bineînțeles!“ se grăbi el să-i iasă în întîmpinarea dorinței și-i aduse din magazie tot felul de blănuri, prefăcîndu-se a uita că fusese vorba doar de una anume. Tînăra doamnă i-a zîmbit plină de recunoștință și s-a pierdut de îndată în jocul cu adoratele obiecte. Acum, cuteza mai mult. Nu se mulțumea să le mîngîie numai, ci, dezbrăcîndu-și modestul pardesiu și le punea pe umeri, le răsucea pe lîngă gît, se lăsa cu obrazul pe întinderea lor molatecă și adormitoare...

Ora închiderii trecuse pe nesimțite. Lumina scăzută de afară nuanța reflexele blănurilor dinăuntru, le făcea parcă mai abstracte, mai imateriale. În clar-obscurul încăperii lucrurile se estompau, își pierdeau conturul. Doar privirea ei, fluidul acela verzui, învăluitor și cald devenise aprig, penetrant, avid.

„Înțeleg că ați găsit-o!“ rupse el în cele din urmă tăcerea, cînd tînăra doamnă suspină adînc, înainte de-a se depărta de una din blănuri. „Da... Aceasta ar putea fi... Aceasta este cu siguranță, numai că în lipsa bonului...“ „Oh, n-are a face, doamnă, sînt fericit că putem ieși din încurcătură și fără ajutorul unei hîrtii“. Au tăcut amîndoi. Femeia și-a îmbrăcat pardesiul cu gesturi ezitante, a luat blana și-a împăturit-o încet, cu grijă excesivă, așezînd-o într-o mică sacoșă. Apoi, pe neașteptate, fără să scoată un cuvînt, i-a sărit de gît, l-a sărutat și-a plecat. A doua zi dimineața și-a dat demisia și odată cu ea a depus pe masa patronului contravaloarea blănii „pierdute din cauza unei grave neglijențe în timpul serviciului“.

A fost, nimic de zis, interesant... Mizeria în care l-a aruncat gestul său greu calificabil, niciodată regretat însă, a dat aură acelei întîmplări, făcînd-o capabilă să-i stîrnească nostalgice amintiri. Acum însă e altceva. Acum nu mai trebuie să-și procure efecte, prin fapte și atitudini inițiate de el. Acum altcineva îi acordă atenție, altcineva se preocupă de el — îi veghează pașii, trage cu ochiul la tot ce face, încearcă să-i pătrundă gîndurile, să-i intuiască orice mișcare... Acum are dovada palpabilă, clară și indubitală că a depășit un anumit grad de importanță socială, că persoana sa — ei, da — chiar așa modestă tăcută și retractilă cum pare, a învins anonimatul și-a intrat în categoria celor care alcătuiesc un bun supra-individual cum se spune adesea, despre lucruri însemnate, un fel de valoare obștească.

Au urmat zile de-o febrilă așteptare. Situația inedită în care ajunse îi crea stări oarecum contrare. Pe de-o parte nu mai dădea randament în preocupările sale rebusistice, obișnuința îl ducea și așeza cu ușurință pe scaunul plușat, la mica sa măsuță de culoare stinsă, cafenie, gîndurile porneau cu aceeași pasiune la treabă, dar adesea, în loc să frămînte sensurile duplicitare ale cuvintelor, o luau pe căi lăturalnice, spre ținte nedefinite. Ba, mai mult, uneori avea senzații pe cît de ciudate, pe atît de depresive. Careurile pe care încerca să le creeze își măreau dimensiunile și deveneau obiecte de sine stătătoare dispuse în preajma sa: gratii perfecte, laturi ale unei cuști necruțătoare. Din fericire, aceste viziuni sumbre erau numai fulgurații de-o clipă ale imaginației, apăreau și se destrămau extrem de repede, groaza ce-o declanșau nu apuca să se înfiltreze în țesuturi, să-i erodeze voința și să-i circuiteze nervii, dar oboseala ce i-o lăsau în tot organismul era extrem de neplăcută, un fel de prăbușire în sine, cînd masa trupului se restrîngea tot mai mult, înundată de-o ceață grețoasă.

În schimb, el, sedentarul convins, atras inepuizabil de veșnic aceeași imagine nițel prăfuită și învechită a odăiței cu miros discret de gaz lampant, era gata să devină un plimbăreț neastîmpărat. Prefera căile ocolite și întortocheate, instinctiv alegea drumul cel mai lung dacă avea de mers undeva și, îndeosebi, îi plăceau alternanțele rapide; să treacă de pe o stradă centrală, aglomerată, pe una strîmtă și liniștită, din scuarul forfotind de mulțime, pe aleile puțin circulate ale parcului, să facă pe neașteptate adevărate salturi pe după cîte un colț, schimbînd direcția. Era un fel nemărturisit de-a sublinia faptul că devenise conștient de noua lui condiție, ba chiar mai mult: de-a sensibiliza asupra acestui lucru și pe acel cineva, de-a-l face să înțeleagă că misiunea ce a primit-o nu va fi nici simplă, nici ușoară...

Era mereu tentat să privească în urmă peste umăr, să tragă cu ochiul la ferestrele în care se oglindea strada, să se ascundă sub porțile deschise de unde să poată și el urmări. Rezista cu tenacitate la asemenea încercări în care vedea semne de slăbiciune. Cînd totuși le făcea, rămînea descumpănit pentru că nu reușea să descopere pe cel căutat. Cît este de abil! — spunea, justificîndu-și astfel insuccesele și în același timp, atrăgînd indirect o apreciere pozitivă asupra sa, pentru că, la o adică, dacă-i vorba pînă acolo, pe urmele cui se pune un om abil?...

Și astfel nedumerirea era înlocuită de certitudine, iar în sufletul său, peste umbra supărării se revărsa lumina unei bucurii reținute și tandre, de natură a-i da acea satisfacție a deplinătății, specifică oamenilor „ajunși". Atunci devenea jovial, sensibil la tot ce-l înconjura și generos. Imagina împrejurări în care el și urmăritorul său se sprijineau reciproc, fraternizau în multe privințe. Bunăoară, e cald, teribil de cald, o canicula sufocantă. În fața cofetăriei „La savarina" apăruse o tonetă cu înghețată, lîngă care se închegă de îndată o coadă. Dan Popdan prinde un loc avansat. Cînd privește undeva în spate, își vede urmăritorul. Tace, zîmbește mulțumit de situație,

cumpără două porții și-apoi îi face strengărește cu ochiul. Iată, e o seară plăcută, strada principală, scăldată într-o lumină discretă, e plină de lume. Dan Popdan se plimbă în ritmul unui vals somnolent pe care-l murmură astfel cu bună știință; a mîncat bine, iar acum, stomacul său leneș trebuie pus în condiții speciale pentru a-și face datoria. Ajuns în fața băncii se retrage din puhoiul mulțimii și, cu ochii pierduți la jocul poznaș al apei micii fîntîni arteziene, caută să-și amintească felul exact de-a se scrie o insulă japoneză. Deodată, atenția îi e atrasă spre cei cîțiva brăduți piperniciți, care încearcă cu rezultate total neconvingătoare să alcătuiască priveliștea unui părculeț în jurul fîntînii. Acolo, urmăritorul său — elegant, arătos — e într-o mare dilemă. O femeie — toată numai poftă voluptoasă — îl trage zor nevoie de mînă. Omul ezită, zbătîndu-se descumpănit între chemarea ei și simțul datoriei. Privind scena, simte pe moment cum invidia face gheare ce-l strîng de gît. O înlătură cu vorbe aspre, rostite în gînd, și-un gest al mîinii sale dezleagă bărbatul de obligația ce-i revine. Îl așteaptă cu răbdare, iar cînd acesta se întoarse, păstrînd cuvenita distanță dintre ei, schițează, totuși, din cap, un semn de profundă recunoștință.

Acestor zile de febrilă, dar în esență, plăcută așteptare, le-au urmat însă altele... Căci o dată stîrnită, imaginația nu mai contenea cu scenele cele mai diverse în care el și urmăritorul său erau puși, în împrejurări și întîmplări atît de spectaculoase încît forțau limitele de spațiu și timp, devenind prea vădit neverosimile. Iar atunci se trezea abandonat într-o realitate plictisitoare și întrebări insidioase începeau a-l rîcîi. Să reușească acest individ să se ascundă chiar cu atîta pricepere, încît să nu-i văd eu niciodată adevărata față? Nu cumva este dintre cei care trage chiulul? Dintre cei care umblă haihui după cai verzi pe pereți, în loc să-și fileze cu atenție permanent trează subiectul și să-l secondeze îndeaproape

în vîrtejurile vieții? Ce face de atîta vreme? Asta-i seriozitate? Ordine? Disciplină? Pe dracu'! . . .

Zgîndărită cu asemenea întrebări, creștea în el o furie tulbure și dureroasă. Apuca tocul, lua hîrtie și se așternea pe scris. Redacta reclamații. Lungi, incisive, în care spunea lucrurilor pe nume.

„Nu vreau să dau lecții nimănui, spunea, dar a urmări pe cineva este, după opinia mea, o știință și-o artă, care nu poate fi lăsată pe mîna oricui . . . Asemenea misiune reclamă cu stringentă necesitate perseverență, vigilență, spirit de sacrificiu și, mai ales, o prezență . . .“ Continua apoi să descrie cu lux de amănunte situațiile concrete în care este pus, de unde și nemulțumirea lui perfect justificată. Nu uita să sugereze ideea întemeiată pe deducții logice fără reproș, idee conform căreia urmăritul și urmăritorul trebuie să se cunoască măcar din vedere, pentru că niciodată nu se știe ce și cum, care pe care . . . Arătîndu-și încă o dată nemulțumirea, încheia pe un ton relativ optimist, cu speranța că lucrurile odată clarificate vor intra pe un făgaș normal, cel al progresului general, neostoit și invincibil. Punea tocul jos și ofta prelung. Se simțea oarecum descărcat de năduf. Dar cui să-i înainteze reclamația? Și-apoi, chiar dacă ar trimite-o acolo unde se spune că se hotărăsc asemenea lucruri, ce dovezi are el că susține adevărul?

La această întrebare se oprea de fiecare dată, inevitabil, inițiativa reclamațiilor. Dar la fel de inevitabil, declanșată de această întrebare, apărea suspiciunea. Șopîrlă fără chip, doar împletitură de senzații reci, umede și lipicioase. Nu cumva, din nefericire, dintr-o gravă și regretabilă eroare, presimțirile lui au plăsmuit? . . . Refuza să continue cu nefastele presupuneri. Numai gîndul că ar fi nevoit să accepte iarăși anonimatul, să ciugulească firimiturile unei existențe anoste, să caute la mica publicitate din ziarul local evenimente care să-l bucure, să-l întristeze, sau să-l înfurie . . .

Și totuși! . . . Cînd disperarea începuse a-i cădea peste zile ca o sare presărată de o mînă sadică peste rană, minunea s-a petrecut. Umblase o întreagă dimineață să-și rezolve lemnele de foc pentru iarnă. După repartiție, cu hîrtia obținută la caserie pentru achitarea anticipată a costului, apoi cu chitanța primită la depozit, iar de acolo tocmai în partea opusă a orașului unde se mutase Biroul pentru închirierea mijloacelor de transport auto și hipo, instituție singulară, rezultată din înțelegerea dintre șoferi și căruțași în scopul menținerii unor prețuri constante și cît mai ridicate. Umblase grăbit și absorbit de treburi. Abia în tramvaiul ce-l ducea spre depozitul de lemne l-a observat. Sau, mai bine zis, a observat gaura din ziar. Mică, rotundă, total neinspirată, sau mai știi, poate făcută anume ca să dea de bănuit? În spatele ziarului, borul cam lăbărțat al unei pălării vechi, date binișor pe ceafă. O fi? N-o fi? se întrebă el, dar prea afectat de decepțiile suferite îi întoarse spatele și se agăță cu gîndul de lucruri mai sigure, ca lemne, chitanță, căruță și altele, palpabile și situate clar în orizontul preocupărilor imediate. Coborî la ultima stație și-o luă spre depozit. Întîmplător se răsuci să-și ferească de vînt flacăra chibritului cu care să-și aprindă țigara. Să nu crezi poveste?! Deasupra gardului viu ce străjuia aleea pe care intrase, pălăria! . . . Mai tîrziu, după mici peripeții nesemnificative ajunse la Biroul de închirieri. Tocmai achitase costul transportului, cînd aruncîndu-și ochii pe geam, așa, ca să ia mai mult seama despre starea vremii, ce vede tupilată acolo, după pereții înalți de scîndură, ai unei căruțe? Aceeași pălărie! După masă, acasă, frisoane din senin, iar noaptea . . . Orice, numai odihnă nu! De cum încerca a-l cuprinde somnul, cîrduri de ciori se făceau că rotesc asupra lui, croncănind asurzitor. Printre ele — cu zborul cel mai viclean și parșiv — pălăria! Speriat, se ridica în șezut, se freca la ochi să sfîrtece pînza subțire a acelui început de somn, dar cînd îi deschidea pentru o clipă, ce vedea el în cuierul de după ușă, aninată ca pe

ceafa unui om gata-gata să scoată de la brîu vreun cosor, vreun pistol, sau altă drăcie, căci razele de lună se încăierau cu întunericul și totul era numai o bănuială? Păi, sigur că da: pălăria, ce altceva?

Băgat în aventură ca musca în lapte. Ăsta era termenul. Tare, și tocmai de aceea îi plăcea. Pentru că exprima o situație definitivă și ireversibilă.

Acum totul se petrecea la vedere. Echitabil, ca între doi cavaleri. E drept că nici el nu abuza de privilegiul ce i-l scoase în cale destinul. Doar rareori își permitea, spre intimă desfătare, să dea ocol cu privirea. Și atunci fugar, lăsînd impresia de pură întîmplare. În majoritatea cazurilor, individul era la datorie și comportarea sa dovedea limpede, fără echivoc, o străduință exemplară. Alerga după tramvaiul abia pornit din stație, își croia pîrtie prin mulțimea ieșită buluc de la cinematograf, sprijinea grilajul grădinii zoologice, cerceta dimineața și seara strada pustie cu neegalat interes și luare aminte. Prezența agreabilă și necesară i-o semnala de departe, inconfundabila pălărie. Stilul lui de muncă se caracteriza prin felul modest, comun, dar perseverent, de-a folosi ziarul. Cînd, din cauza distanței, nu observa gaura cea mică, rotundă, făcută cu pricepere, de regulă în foaia locală, nu avea totuși nici un dubiu că ea există, și-n cadrul ei freamătă plină de neastîmpăr responsabil, o privire expertă. Era, pesemne, atît de bine inițiat în meseria ce-o făcea, că lăsa mereu impresia unei totale dezinvolturi. Și — fapt particular, obișnuință dusă pînă la viciu — mînca tot timpul. Dacă cineva dorea să-l impună atenției publice printr-un anume tabiet, putea liniștit să-l definească „omul cu sandviciul". O, avea de-a dreptul farmec să constați modul misterios și ritmul accelerat în care dispăreau bulgărașii de pîine și carne în spatele ziarului, sub pălăria cea mare, cu boruri largi, patinate de timp. Iar dincolo de spectacolul ca atare, actul în sine impunea respect prin vigoarea cu care era săvîrșit, întărind convingerea că el

nu poate aparține decît unuia care pune suflet și patimă în tot ce întreprinde.

De altfel, cu Dan Popdan se întîmplau fenomene dintre cele mai plăcute în formă și benefice în substanță. Nu apuca dimineața să sară din pat pînă cînd se trezea cîntînd „Ce minunat, sînt urmărit! Ce minunat, sînt urmărit!" (E drept că afonia lui unanim constatată cam mîzgălea melodiile pe care-și făcea cunoscută satisfacția. Faptul avea însă semnificații mai înalte și intangibile pe căi concrete, materiale). Pe stradă, cu fiecare zi ce trecea, creștea sensibil numărul cunoscuților ce îl salutau, în raport cu numărul celor pe care îi saluta el. (Se poate, desigur, invoca o relativă impolitețe în sensul că forțînd nițel lucrurile aștepta demonstrativ ca unii să-și ridice pălăria și abia pe urmă ducea el cele două degete la basc, în semn de răspuns, însă, ce răsturnare de valori nu este dramatică?). La servici, ei bine, chiar și aici, unde rutina, ierarhia și conservatorismul sînt consfințite prin norme oficiale, începură a se petrece o seamă de fapte mărunte, dar care, luate în ansamblu și interpretate cu suplețe, relevau necontenita creștere a prestigiului său. Șeful direct, de exemplu, strigă femeii de serviciu să aprindă lumina pe coridor tocmai cînd el, Dan Popdan, subalternul, ajunge în capul scărilor. Secretara directorului îi dă de înțeles că-l recunoaște. Ba, mai mult: după ce-i primește salutul cu o mică, nu insesizabilă însă, înclinare a capului împovărat de-o impozantă coafură — turnuri, tunele, viaducte, ziduri de sprijin și arcuri de susținere într-o miniatură perfectă, capabilă să sugereze senzația de greutate — se uită la afișul filmului „Iubire pe mare în timp de furtună" în fața căruia, întîmplător, s-au întîlnit, și exclamă sincer: „Ah, ce porcărie!" Da. A auzit clar cînd a spus exact aceste cuvinte. Ele dovedeau dorința de dialog și, într-un plan psihologic mai general, reprezentau un semn de încredere. Păcat că n-a fost pe față și destul de curajos. Afiliat aceleiași păreri cu o replică inspirată de felul: „Într-adevăr, e-o mare porcărie!" Sau:

„Nici nu s-a văzut o porcărie mai mare!“ putea probabil transforma întîlnirea într-un eveniment cu urmări neprevăzute. Oricum, gestul familiar pe care l-a făcut secretara rămîne, și semnificația lui nu trebuie neglijată. Dar colegul său, Mișu Plopon, nu suspină preventiv, adesea, la birou, cum s-ar pregăti parcă să aducă vorba despre unele probleme, fără a găsi resursele de voință necesare atacării lor? Dar Narcisa Broscoi, pînă și ea, cea mai înțepată și arogantă dintre colege, nu-l privește uneori pe furiș cu o curiozitate abia stăpînită?

Zilele lui Dan Popdan erau un fel de sărbătoare perpetuă, dedicată izbînzii pe toate fronturile vieții. Și ar fi continuat astfel multă vreme, dacă ziarul local n-ar fi intrat adînc în existența sa. Căci, înainte, în micile sale pauze rebusistice, îl mai citea ca să afle evenimente de natură a-i pune în mișcare sentimentele amorțite. Acum îl cumpăra cu regularitate, îl purta mereu cu el, îl studia... Mă rog, nu în amănunțime și cu toată atenția. Ba, am putea spune că adesea se făcea că-l cercetează. În realitate, rupîndu-l cu grijă, deschidea o mică gaură în mijlocul lui și... Interesant!... Era suficient să privești astfel un om, ca să știi mai multe despre el. Să ai sentimentul că-l domini printr-un mijloc de care el habar n-are...

De bună seamă fericirea s-ar fi instalat în viața lui Dan Popdan temeinic și de durată ca cloșca pe ouă, dacă nu se apuca într-o zi să întoarcă ziarul pe toate fețele. Așa, piaza rea întrecu paza cea bună, omul n-avu de lucru și citi: „Răufăcători periculoși, iuți la mînie și sadici, în stare de orice, sînt dați în urmărirea celor mai capabile și de nădejde elemente, care, cu toată atenția, zi de zi, ceas de ceas și clipă de clipă nu cunosc ce-i odihna și somnul, pînă la rezolvarea definitivă a acestor cazuri extrem de...“

Nu reuși să continue. Sub ochii lui, ziarul deveni o pată neagră din care se ridica întunericul. Un lucru cumplit de greu parcă l-ar fi lovit în ceafă, iar în cap... Da!

În capul său — vraiște de încăperi pustii — prin care cineva aleargă din toate puterile după altcineva, e cît pe-aici să-l prindă dar iarăși îl scapă, și din toată lupta îndîrjită ies în afară doar bătăi asurzitoare de uși, să-i spargă timpanele, nu alta!

Aruncă ziarul cît colo, ca pe-o cîrpă cu care s-a șters pe labe necuratul. „Așadar, răufăcător periculos, iute la mînie și sadic, în stare de orice...“ Și el care trăia cu impresia că se cunoaște ca pe propriile-i buzunare. Că dacă-i vorba să iasă din comun prin ceva, apoi acel ceva trebuie să fie ehe, mult peste linia valorii medii și nu sub ea. Că nu-i la îndemîna oricui să devină maestru al cuvintelor încrucișate! Să... Era grăbit a enumera o întreagă serie de calități marcante — argumente clare în susținerea părerii ce și-o formulase despre sine. Se poticni însă. Pentru că impresia frumoasă despre persoana sa, cea cu care se obișnuise a trăi în sufletul mulțumit și împăcat, era prea generală, prea abstractă. Era un fel de întreg, fără părți. Putea să convingă — și credința lui îndelungată, indubitabilă și statornică o dovedea — dar nu putea demonstra nimic. Imagine construită asemeni unei piese metalice oarecare, prin procedeul sinterizării. Adică, din nimicurile irelevante ale vieții, din pulberea existențială banală.

După o logică fermă și fără aderență la ambiguități, imposibilitatea definirii unui lucru conține implicit germenii negării lui. Iar Dan Popdan constituie un teren cît se poate de potrivit și fertil pentru așa ceva. El excludea din capul locului indiferența ca atitudine. N-o înțelegea și n-o accepta. De aici totala extrapolare a lumii în care se învîrtea, și bineînțeles, veșnica tendință de-a atinge extremitățile și cu privire la propria sa persoană. Incapacitatea de a-și concretiza calitățile l-a înfuriat. L-a extenuat și secat de orice ambiție. În același timp i-a trezit însă și plăcerea disperării, o ciudată și irezistibilă tentație de-a jubila pe marginea propriei prăbușiri; gustul înfrîngerii comparabil cu al unui căpitan trădat de

vaporul în care investise nelimitată încredere, de aceea stînd împietrit pe puntea tot mai înclinată, așteptînd ca valul decisiv să-i biciuie cu dispreț obrazul tăbăcit de vînturi, înainte de a-l răsturna în hăul binemeritat.

Fapte și întîmplări petrecute, odată schimbat unghiul de-a le privi, dezvăluiau cu totul alte semnificații. De ce, în fond, șeful său direct, omul sever și tăios în aprecieri a strigat atunci femeii de serviciu să aprindă lumina pe coridor, tocmai cînd el a ajuns în capul scărilor? Intervenția lui nu era oare un avertisment? Nu echivala ea cu exclamația: „Păzea, vine răufăcătorul!?" Cum se explică totuși că secretara directorului a plecat subit și l-a lăsat singur în fața panoului cu afișe de film? A făcut-o din grabă, sau i-a întors intenționat spatele? Dar felul în care Narcisa Broscoi îi privește pe furiș nu trădează suspiciune?

Asemenea întrebări îl sfredeleau adînc și dureros. Și le punea cu tenacitate calmă și aștepta ca răspunsul lor să-și facă efectul. Atunci, răzvrătitul ce devenise chiar împotriva sa însuși, simțea că i se face dreptate. Satisfacția autoblamării depline i-o dădea însă coșmarul ce-l trăia cu vanitate crescîndă, noapte de noapte. Se făcea că este dus pe subsuori, împotriva dorinței sale, pe un ring situat într-o mare arenă. Acolo era dezbrăcat cu forța și lăsat într-un colț, numai în lenjerie de corp. Rușinat, privea roată și rămînea uluit. Toate tribunele arenei erau înțesate de un public alcătuit din una și aceeași persoană: urmăritorul său. Aceeași pălărie acoperea același cap multiplicat în mii de exemplare. Dispunerea ei în spațiu, într-o aliniere perfectă pe orizontală și verticală, geometriza arena într-un chip halucinant, făcînd-o agresivă și strivitoare. În celălalt colț al ringului — unul dintre exemplarele urmăritorului. Văzută de aproape, fizionomia lui inspira o teamă anchilozantă. O teamă stîrnită tocmai prin lipsa de expresivitate. Prin felul cum dintr-o făptură neutră, șterșă și blazată se desprindea mecanica privirii.

„Apără-te!" spuse cu voce severă, fără să schițeze vreo mișcare pe buze, urmăritorul. „Apără-te!!! . . ." reluă și amplifică porunca, arena. Dan Popdan se retrase — grămăjoară timidă și umilă — în colțul său. Urmăritorul se ridică în picioare și lăsă să-i cadă de pe umeri halatul de purpură. Înalt, masiv, impozant, își scutură corpul etalîndu-și musculatura. Zeci de funii răsucite și noduri încălecate se încordară instantaneu sub piele și prinseră a vibra cu neastîmpăr. „Apără-te!" repetă urmăritorul fără să deschidă gura, vocea imperativă, emanată fiind probabil prin pori, direct din mărunțaiele trupului. Dar Popdan se aplecă în patru labe. Încercă să rostească ceva, dar tremurul înfrigurat ce-l cuprinse îi împrăștia vorbele și le transforma într-o mîrîială nervoasă. Auzindu-se, Dan Popdan începu să nădăjduiască și continuă să mîrîie cu mai mult curaj. De îndată fața i se alungi într-un bot, fălcile făcură să se lovească între ei colți ascuțiți, iar corpul i se încordă ca un arc. O poftă nestăvilită de-a rupe și sfîșia îl îndemnă la un salt dezlănțuit spre gîtul urmăritorului. Fulgerător însă căzu asupra lui o plasă aruncată de-o mînă nevăzută și-l trase la podea. Urmăritorul ridică brațele victorios și glasul său tună acuzator, reluat și reverberat de mulțimea exemplarelor din arenă: „Răufăcătorul! Rău-fă-că-to-rul!! . . . Rău-fă-că-too-ruul!!!

Strigătul mulțimii îl trezea brusc. De fiecare dată la fel. Sărea din pat și dădea agitat din mîini și picioare. Cînd devenea lucid se calma și asculta concentrat, convins că aude încă ecoul din arenă. Atunci, știindu-se desconsiderat în cel mai înalt grad, trăia momente de satisfacție greu de imaginat. Se ura cu patimă și concomitent nutrea o iubire ardentă pentru urmăritorul său. Îi compătimea sincer și din adîncul sufletului pentru ce era să i se întîmple. Îi admira pasiunea cu care-și face datoria și competența demonstrată în descoperirea adevărului. Îl deplîngea pentru dificila misiune ce-o are și nemărginita singurătate în care trăiește, de vreme ce lumea lui

se compune din nenumărate exemplare ale uneia și aceleiași persoane.

Straniul amestec de ură, iubire și căință — combustie devoratoare de suflet și trup — nu avea, totuși, să dăinuiască. Motivul? Inevitabilul ziar! Onorabila foaie locală în paginile căreia împins de boala fără de leac a curiozității, într-o după-amiază pîcloasă, cînd timpul se depunea pe geamuri ca un precipitat cenușiu, descoperi următorul anunț: „Grație muncii fără preget, spiritului de sacrificiu și dăruirii totale pe care le-au manifestat zi de zi, ceas de ceas și clipă de clipă cele mai de nădejde elemente, răufăcătorii periculoși, iuți la mînie și sadici, în stare de orice, au fost în totalitate anihilați și depuși la locul cuvenit. Liniștea, ordinea și siguranța sînt de acum la ele acasă în scumpa noastră urbe și nimeni nu le va mai putea tulbura!...“

*
* *

Continua să rîdă cu poftă nesăturată, legănîndu-se copilărește pe scaunul scrînciobului. Scrîșnetele lanțului se amestecau cu hohotele de rîs și produceau efecte admirabil adecvate momentului, menit să consfințească reușita răzbunării. Rememoră în grabă toate faptele petrecute, toate încercările la care fusese pus, deloc întîmplător. Ele pledau decisiv și irevocabil pentru revanșa ce și-a luat-o. Ele validau răzbunarea ca act deplin justificat, idee de altfel ce nu l-a părăsit niciodată din clipa în care, cu ajutorul ziarului local, descoperise că-i sînt zădărnicite orice șanse de-a se afirma, fie această afirmare pînă și-n josnicie și umilință.

Vacarmul din piață părea a se domoli și din vîrtejul de colb iscat de încăierare începură a ieși rînd pe rînd femei care se îndreptau de șale, își dregeau ținuta, își ștergeau cu șorțurile largi și viu colorate fețele transpirate și-n cele din urmă își frecau palmele ca după o treabă chibzuită și bine făcută. „E timpul să-mi iau tălpășița“ socoti Dan Popdan și sări sprinten din scaunul

scrînciobului, făcîndu-se nevăzut printre barăcile rămase fără întrebuințare pe acea latură a pieții. Hoinări timp îndelungat, vesel și capricios, fără gînduri și o țintă anume. În cele din urmă, ajunse taman la marginea de nord a orașului, intră pe o relativă alee în ceea ce concetățenii săi numeau cînd pădure, cînd parc, în funcție, printre altele, și de întîmplările ce se petreceau acolo și-apoi deveneau de notorietate publică. Dacă, bunăoară, cineva era prădat, fapta nu se putea petrece decît în pădure. În schimb, dacă exact pe același loc, cutare a fost văzut acompaniind-o mult prea intim pe cutărică, ei se plimbau, totuși, în parc. Străini de morală și sustrași ipocriziei, copacii se lăsau bîntuiți cu demnitate de toamnă și lepădau în liniște frunzele veștede, depunîndu-le ofrandă pămîntului. Peisajul trezi nostalgii ascunse cine știe de cînd în ființa lui Dan Popdan, și-l îndemnă să se așeze pe unica bancă existentă de-a lungul aleii.

O plăcută oboseală resimți în tot corpul și aproape că-l luase somnul cînd îl zărise. Avea mersul prea iute față de felul său obișnuit, și asta îl făcea caraghios. Venea bălăngănindu-se ca un rățoi greoi, tangajul maxim fiind ilustrat de pălăria boțită și trasă pe ochi, trecută vădit prin mari neplăceri. La rîndul său, cînd îl văzu pe Dan Popdan încetini pasul, se fîstîci și zîmbi strîmb, încurcat. Se opri, încercă să se încheie la pardesiu, dar cum nu găsi nici unul dintre nasturii căutați renunță, cu un gest de lehamite. Cercetă aleea, apoi se îndreptă spre Dan Popdan, arătă celălalt colț al băncii și cu aerul cel mai firesc din lume, întrebă: „E voie?“ „Bineînțeles!“ răspunse Dan Popdan, străduindu-se să-și ascundă emoțiile. Urmă o tăcere adîncă, stînjenitoare, încît se auzeau frunzele căzînd. „Ce ți-e și cu femeile astea!...“ se încumetă după un răstimp la vorbă urmăritorul, în vreme ce încerca să-și aducă pălăria la o formă cît de cît acceptabilă. „Mai rele ca găile, zău așa!“ se simți obligat să confirme Dan Popdan, deși astfel, în chip voalat, își recunoștea vina.

Alt crîmpei de tăcere veni în ajutorul celor doi. Învăluitor și străveziu. Dincolo de căderea frunzelor, ei își auzeau acum și gîndurile, care încotro bat, și pricepură că nu-i vreme prielnică tainelor. De aceea, probabil, urmăritorul oftă în semn de înțelegere superioară a vieții și iarăși se slobozi la cuvînt. „D'apoi cîte nu ți se întîmplă trăind în lume, spuse el. Unele cu haz, altele cu necaz. Urmăream odată un individ pe care nu-l agream cîtuși de puțin. Știți cum e, însă... Datoria rămîne datorie! Tipul se întorcea acasă dintr-o stațiune montană retrasă, prin care trecea un singur tren pe zi. Mă iau din hotel cu binișorul, după el, spre gară. Numai că pe la jumătatea drumului îmi amintesc de carnetul cu însemnări uitat pe noptieră. Ei, drăcie, zic eu, ce-i de făcut? Mă întorc!

Alerg ca un bezmetic. Recuperez carnetul și hai din toate puterile la gară. Pe atunci eram mai tînăr, dar și mai gras, așa că ce cîștigam cu vigoarea, pierdeam cu tărhatul. În plus, gîfîiam teribil la pripeală, încît nu puteam alege cu auzul, care-s eu și care-i trenul! Destul ți-e că pe cînd ajung, diavolul ieșea din gară trăgînd după el alene ultimul vagon ca pe un capăt de coadă retezată, bag seamă, să-mi facă în ciudă. Aoleu, zic, și-mi veni pe loc să mă trag cu mîinile de păr, ceea ce și făcui, pentru că nu rezist niciodată unor îndemnuri din ăstea. Și-apoi, eu aveam știință despre tot ce urma să trăiască individul și-mi părea rău că nu voi fi martor ocular la o treabă importantă. Ei bine, ce aud eu prin toată supărarea? Un huruit de fiare frecate între ele! Și ce văd? Că trenul meu se oprește și înțepenește pe linie..."

„Auzi, minune!" exclamă fără voie Dan Popdan, semn că uimirea se revărsă peste toate celelalte stări sufletești și le învinse.

„Așa socoteam și eu, reluă urmăritorul. Și, ca om suspicios față de minuni, plec spre el, dar fără grabă și chef, zicîndu-mi: de simte diavolul că vreau să-l prind, o tulește iar de sub nasul meu, ca să-și rîdă de mine!"

„Păi da, că diavolii ăștia ferați sînt foarte... șugubeți!" spuse pe jumătate cu reproș, pe jumătate cu admirație, Dan Popdan.

„Ba chiar obraznici, cred eu, împinse mai departe observația, urmăritorul. Dar stai să vezi poznă. Așta, m-a așteptat! Ajung, pun piciorul pe scară, urc. Pe coridorul vagonului însă, scandal. Conductorul șef striga iritat la culme: „Amenda nu-i suficientă! Semnalul de alarmă se trage în cazuri de forță majoră. Trebuie să dați explicații! Trebuie!..." Tipul pe care-l urmăream, repeta mereu, cu o indiferență somnolentă: „V-am spus doar că mi-am lăsat ceva în gară. Iată, vă mai repet o dată: mi-a rămas acolo ceva..." Cînd mă văzu, în ochii săi am observat pentru o clipă un sclipăt de satisfacție. Apoi se lovi cu palma peste frunte și continuă afectat: „De fapt, tocmai îmi aduc aminte că nu la gară l-am uitat. Vă rog să mă scuzați..."

Urmăritorul căuta parcă un reazem privirii sale în frunzele ce cădeau. Dan Popdan tăcu încurcat. Și ar fi tăcut astfel încă multă vreme, dacă prin tufanii din fața lor nu s-ar fi strecurat cu larmă involuntară o ciudată vietate, aducînd deopotrivă a om și-a sălbăticiune.

„Ce-o fi?!" se arătă îngrijorat Dan Popdan.

„O, nimic deosebit, răspunse omul de la celălalt capăt al băncii, preocupat iarăși de pălăria sa cu boruri largi, clăpăuge. Așta e cel care mă urmărește pe mine. Dar fiind tînăr și plin de zel, cam exagerează. Deocamdată..."

„Cum, și dumneata?" întrebă Dan Popdan uluit.

„Bineînțeles, răspunse urmăritorul său. Ca fiecare! Eu, unul, știu lucrul acesta încă din copilărie. Pe atunci, eu am apucat odată, în joacă, să privesc prin gaura cheii de la ușă. După ce m-am minunat de cele văzute, mi-am zis: e imposibil ca altcineva să nu se uite la mine, tot așa, prin gaura unei chei. Apoi, încetul cu încetul am descoperit că lumea e plină de uși, iar ușile la rîndul lor, au găuri pentru chei..."

ÎNTÎMPLĂRILE REALE ȘI POSIBILE ALE DOMNULUI ERACLIE MIELU

Eraclie Mielu suferă cumplit. Asupra lui se dezlănțuie o prigoană insuportabilă. Ca un puhoi de ape năvalnice peste un stăvilar. Ca o grindină necruțătoare peste un lan de grîu. Ca un atac concentric, efectuat cu arme combinate, asupra unei poziții lipsite de apărare. Năpăstuit zi de zi, ceas de ceas, clipă de clipă, el mai dispune, totuși, de inepuizabile rezerve ale răbdării, de vreme ce deviza lui cea mai sfîntă este și rămîne în continuare: suferință și iar suferință!

Da! O suferință totală, trăită intens, pe tăcute, fără crîcnire, fără injurii la adresa agresorului, ba nici măcar condimentată cu acel benefic sentiment de ură, posibil de manifestat în secret, în spatele unui surîs care lasă impresia că exprimă altceva, chiar contrariul — adică stima, respectul — și tocmai de aceea este practic, la modă, nu dă bătaie de cap, nu inhibă, ferește pe om de prejudecățile sincerității... Nu din cauză că Eraclie Mielu n-ar fi exersat într-o asemenea abilitate existențială nu recurge la folosirea ei. Doar cunoscuții ar putea dovedi cu ușurință chiar viceversa. Ci cu totul pentru altceva. Pentru simplul, dar insurmontabilul motiv, că Eraclie Mielu este prigonit de propria sa viață!

„Cum?" ar putea întreba cineva, curios din fire și nedomolit în această privință prin educație.

„Uite așa!" i-am putea noi răspunde, lovind spre ilustrare cu pumnul mîinii drepte în palma mîinii stîngi. Iar dacă acela ar mai fi și ispitit să ceară lămuriri printr-un „De ce, dom'le?" atunci... Ehei, abia atunci s-ar limpezi faptele pînă a se vedea adevărul din măduva lor. Iar nouă ne-ar fi simplu să reproducem cu onestitate, așezînd-o între ghilimele, una din cugetările lui Eraclie Mielu. Aceea care începe cu un oftat prelung, de parcă sufletul ar fi un frunziș uscat, iar amărăciunea un vînt întomnat ce-l cutreieră, continuă cu textul lizibil „Din cauza surplusului de personalitate, de aia!" ca să ajungă la un final deschis — un fel de amestec de mormăială și mîrîială, ce te-ar putea duce cu gîndul la un motan care începe să doarmă, sau la un dulău ce se pregătește să latre.

Timpul a depănat fir lung pe ghemul invizibil de cînd Eraclie Mielu a ajuns la convingerea nestrămutată că el reprezintă exemplarul uman paradoxal, la care calitățile se întorc împotriva lui, pricinuindu-i efecte contrare. Așa, de exemplu, fermitatea. Cine nu și-ar dori să poată spune că reușește să fie ferm oricînd și oriunde? Cine nu s-ar mîndri c-o asemenea calitate, care presupune spinare dreaptă, curaj, onoare și bărbăție? Ei bine, Eraclie Mielu este cel mai ferm dintre oamenii fermi, și, cu toate astea... Dar să lăsăm faptele să vorbească singure...

Vine Eraclie Mielu acasă de la servici. Se schimbă și odată cu straiele de oraș leapădă și gîndurile multe și felurite ce-i stăteau vraiște-n cap, ca niște pachete cu încălțăminte aruncate alandala într-o magazie. Se plimbă fără un scop anume prin cele două odăi ale locuinței. Mobilierul — refractar la amiciție, ba chiar lipsit de înțelegere la nevoie. Pînă la urmă izul de sosuri învinge teama de-a se întîlni cu nevastă-sa, se adună în jurul voinței și, grijuliu, calcă pragul bucătăriei. Salută printr-un cuvînt. I se răspunde printr-o silabă. Se așază pe scaun lîngă masă. Profil impunător. Cap mare și noduros,

avînd în primul plan o ureche proeminentă ca un chepeng deschis la un rezervor oval de fontă. Gît lung, sleit și precar, din care se desprinde cu aroganță mărul lui Adam. Obraz echivoc, dominat de nasul acvilin, prelung și curbat peste buza de deasupra, aidoma unui cioc de vultur.

Timp îmbibat de aburul tăcerii. În cratiță începe să sfîrîie ceva. Trezit la realitate din starea de meditație adîncă în care naufragiase, Eraclie Mielu exclamă: — Soarta lumii de-acu-i pecetluită! Apoi, cumpănește. Tonul i se pare dramatic și convingător. Fără doar și poate, un ton adecvat conținutului. E mulțumit și-i firesc să fie așa. Căci degeaba gîndește el în sentințe definitive, în zadar formulează judecăți ultime asupra unor lucruri atît de importante, dacă n-ar avea și harul inegalabil de-a le spune, talentul de-a le îmbrăca în hainele trandafirii ale rostirii... Doar trudește din greu să scoată la lumină asemenea nestemate ale gîndului. Supliciu de ocnaș din minele de diamante. De pescuitor de perle din apele oceanului. Și cu nimic mai prejos. Pentru că stai ceasuri întregi suflecat la mîini peste marginea gîndului și aștepți. Uneori vine ideea, alteori nu. Ba, adesea se face că vine, iar cînd s-o prinzi, rămîi cu palmele goale. Constați c-a fost doar o părere alunecoasă. O arătare de nea ce s-a topit și ți-a curs printre degete. Și-apoi cînd, în sfîrșit, reușești să înhați cîte una, nu știi niciodată de la bun început ce ai prins. Crezi că-i blîndă și cînd colo, zgîrîe. Zici că-i pașnică și numai ce șade pe labele dinapoi și urlă. Iar atunci la marginea gîndului se face pustiu și nespus de frig, de te ia cu greață și urît. De aia cînd ajungi totuși să dobîndești o idee se pune problema dacă ai, sau n-ai...

— Soarta lumii de-acu-i pecetluită! reluă și mai solemn Eraclie Mielu. Sufletul i se dedulci auzindu-se, iar cugetul se grăbi să cumpănească cîtă înțelepciune, melanholie și împăcare de sine condensează acele cuvinte. N-apucă, însă. Cratița se înălță de pe plita încinsă ca o

pasăre neagră. Făcu ciudate giumbușlucuri încît acel ceva ce sfîrîia se desprinse din ea și urcă în aer, cît să se întoarcă pe partea aialaltă. Manevra ar fi putut uimi pe neștiutori și încînta pe excentricii bucătari. Dar Eraclie Mielu avea propriile semne prevestitoare, mai modeste decît cele cerești ale astrologilor, mult mai legate însă de realitatea imediată. Așa că strînse de îndată pleoapele, să nu-i vadă ochii ce aveau să-i audă urechile.

— Da' ce ai tu cu lumea să-i pecetluiești soarta, Eraclie?! Ce-ți făcu ție lumea, Eraclie? Mai degrabă i-ai pecetlui gura la Bibilica de la nouă, care coboară zilnic la trei, să mă bîrfească deaproape cu Fonfăita! Ori să-i desfunzi urechile lu bărbat-su! Să-i ridici ceața de pe ochi! S-audă cum trag țignalul de la incendiu mașinile pompierilor, cînd trec pe lîngă blocul nostru! Să vadă de ce fac pompierii iziîr la noi pe scară! De ce urcă ei cu scara mobilă pînă la ferestrele etajului nouă! De ce-i bagă plutonierul furtunul în casă de trei ori pe săptămînă! Da' ce vrea să dovedească Bibilica prin asta? Că numai la chiuveta ei se potrivește?! De ce nu te ocupi tu, de lucruri serioase, Eraclie?!

— Toate la rîndul lor, Rumelie dragă, îngăimă cu toleranță diplomatică, Eraclie Mielu. Și avu de îndată sentimentul c-a suferit o mare pierdere. A, da! Unde rămăsese?...

Gîndul său amușină preajma și-o luă pe urma ideii. Cum o ajunse — harșt, glasu-i se pregăti s-o rostească solemn, mai întreagă deja și bine fixată din punct de vedere istorico-geografic: „Soarta lumii-i de-acu pecetluită! Europa se prăbușește!" Se pregăti glasul, dar n-o scoase, totuși, de sub pisla moale și întunecată a tăcerii. Nu din penurie de curaj, desigur, cît din justificata dorință de-a păstra climatul de fertilă conlucrare pașnică în cadrul familiei. De aceea, stînd el cu spatele la realitatea bucătăriei și cu privirea pierdută în golul tulbure al zilei, cu atît a rămas mai uimit de fenomenele ce-i scormoniră auzul. Mai întîi scrîșnetul aspru în care recunoscu

tenacitatea celor două cuțite mari de-a se ascuți, frecîndu-se agresiv unul de altul. Pe urmă, proba energică a unor coarde vocale ce scoteau un hîrîit tîrșit și nervos, similar șmirghelului zgrunțuros, dat pe o tablă ruginită. Apoi glasul Rumeliei, cu nimic mai puțin oțelit, decît al oțelelor înseși:

„Cine se prăbușește, Eraclie?! Cine?! De ce se prăbușește, Eraclie?! De ce?! Și, de fapt, ce te interesează pe tine, cine și din ce cauză se prăbușește?! De ce nu-l prăbușești, tu, Eraclie, pe Deșiratul?! Dacă te dovedești bărbat! Dacă ești soț cu simțire! Dacă ții cu adevărat la onoarea familiei!

— Dar, Rumelie dragă, Mitică Davidiscu...

— Nici un Mitică, auzi?! Nici un Davidiscu, ai înțeles?! Să n-aud de numele ăsta, că-mi îngheață inima! Îmi cresc unghiile! Mă lovește damblaua!

— Scuză-mă, te rog, eu credeam...

— Credeai pe dracu... L-am ținut doar în casa noastră ca pe palme, oricînd a poftit. L-am spălat. L-am hrănit. L-am tutuit. O, doamne, ce nu i-am dat... Și el? El ce-a făcut? Ticălosul!...

— O fi fost ocupat, omul...

— Păi, vezi? Ocupat, dar cu cine te-ntreb, Eraclie, cu cine?

Vîrful de floretă al întrebării îi înțepă lobul urechii. În lipsa unui răspuns, Eraclie Mielu se înghesui și mai tare în sine. Simți cum, între el și piele, se face loc. Așa încît să încapă, bine îndesate, cîrpele de spălat vasele din bucătărie. Ferească dumnezeu, gîndi el înfricoșat, să-i mai dea prin minte Rumeliei și una ca asta. Iar dumnezeu l-a ascultat. Nu l-a cruțat însă și de vestea cea mare.

— Cu Tărcata! strigă Rumelia, aprinsă la culme. Cu Tăr-ca-ta! Eraclie, auzitu-m-ai?!...

Peste miresmele bucătăriei — fericit melanj al izurilor de ceapă, usturoi, pătrunjel, tarhon, mărar, leuștean, ardei, boia, etc. — trecu un val greu de sulf și pucioasă.

Astfel Eraclie Mielu înțelese că nevastă-sa vorbea cu adevărat din adîncul sufletului, și deci nu-i scăpare...

Obișnuit să alerge veșnic după idei, el face față cu greu unei situații de-a-ndoaselea. Rar, cînd se întîmplă ca tocmai ideea să se năpustească asupra lui, rămîne descumpănit, dacă nu chiar copleșit. Să-l prăbușească pe Deșiratul! Iată o datorie conjugală! O necesitate imperativă! Un ideal! Aăăă... dar cum?! Aici Eraclie Mielu ezită. În lipsa unei soluții concrete, imediate, pe deplin încrezător însă în găsirea ei, se apucă, pînă una, alta, să elaboreze un plan strategic mai general.

Harta orașului. Încropită din memorie și desfășurată pe-o masă imaginară (de aceea extensibilă oricît și-n orice direcție). Deasupra ei — Eraclie Mielu. Hîrtia fișîie sub degetul arătător. Liniile se-ngroașă, punctele se dilată; din ele cresc străzi și felurime de case. Priveliștea se animă. Timp... Ia să vedem, zise el, așezînd pe cîntarul înțelepciunii, rînd pe rînd, feliile vremii. Dimineața... nu! E devreme pentru răzbunare. Amiaza... căldură, moleșală, somnolență. Seara? Da, și nu prea. Cam jovială, totuși, pentru momente dramatice. Noaptea? Ei, da! Cu întunericul ei mustos, curgînd din orele tîrzii, este cum nu se poate mai potrivită. Deci, la fapte!

Pe strada „Vîjîita" — pași. Agale, indiferenți. Pași de om înalt, visător. Sau, avînd în vedere de unde se întorc, pași de om vlăguit. Deodată, de sub o poartă — un salt!... Hm... Operativ, dar ineficient. Adică, fără conținut moral. A-l prăbuși fără să-i explici în prealabil motivul, e la fel cum, din pură întîmplare, i-ar cădea un balcon pe cap. Va simți durerea trupului, dar va fi privat de suferința sufletului. Atunci? Complicat... Al dracului de complicat, recunoscu Eraclie Mielu.

Totuși, pe ansamblu, planul rezistă, se îmbărbătă el, după ce-i dădu tîrcoale și-l examină cu atenție. Inclusiv saltul. Face impresie. Problema e: ce-i spune el Deșiratului? Mmmm... Mitică Davidiscu, ești un trădător! Eu? Da! Ai auzit bine. Dum-nea-ta!... Și pe cine-am trădat,

mă rog? Cum pe cine? Mai ai și tupeul să întrebi? Pe nevastă-mea! Pe cea care te-a primit ca pe palme! Te-a spălat! Te-a hrănit! Te-a tutuit! O, doamne, ce nu ți-a dat?! . . . De aia, poftim, primește ura ei, disprețul meu, și această pedeapsă: pac, pac, buum! . . .

Pe fondul general pozitiv al satisfacției generate de reușită, Eraclie Mielu avu impresia că ceva nu este totuși în regulă; că elemente străine de înțelegerea sa, îl sîcîie. „Pielea!" intui el cu acea inteligență spontană, care nu o dată l-a luat prin surprindere, ca fiertura ce dă-n foc pe neașteptate. Într-adevăr, acum pielea îi devenise neîncăpătoare — semn că în laboratoarele sale, fidele dorinței, trupul secretase o doză exagerată de curaj. Similară cu balonarea, starea îl incomoda oarecum, dar avantajul depășea zdrobitor prejudiciul: Eraclie Mielu simțea pe limbă gustul reconfortant al curajului! Din nefericire, inedita senzație dură prea puțin. Pielea i se fisură parcă, și preaplinul se răsuflă. De fapt, acea fisură era întrebarea, dracul știe de unde stîrnită: „Dacă Mitică Davidîscu mă recunoaște imediat și preia inițiativa?" Sub pleoapele căzute meditativ peste ochii speriați de-o asemenea alternativă, scena posibilă se derulă împotriva voinței sale. „Aaa, uite-l pe domnul Eraclie! Ce surpriză! Dumneata, domnule Mielu, pe Vîjîita, la ora asta?" „Păi, să vedeți . . ." „Pardon, pardon, nu vreau să fiu indiscret . . ." „O, dar nu cumva să vă închipuiți . . . Aveam doar o problemă . . ." „Bineînțeles că nu-mi închipui! . . . Binențeles c-aveți o problemă! . . . Doar sîntem bărbați, ce dracu' . . . Dar, apropo de bărbați: ce mai face generoasa dumneavoastră doamnă?" „Rău, domnule Davidîscu. E supărată foc. Ba, aș îndrăzni să spun, chiar . . . foc și fum!" „Auzi! Te pomenești că i s-o fi întîmplat ceva?!" „Ei, nu! Tocmai că nu i se prea întîmplă nimic. N-are . . . evenimente! Pentru că, întrucît, deoarece . . . ne-ați cam uitat, domnule Davidîscu . . ." „Aparent! Martor mi-e dumnezeu că numai aparent, domnule Mielu. Și asta din cauza atîtor obligații, la care nu le mai pot face față în mod

corespunzător. În fine . . . Am luat act de situație. La revedere, noapte bună! . . ."

Eraclie Mielu împătură cu gîndul harta orașului. În grabă chiar o mototoli la colțuri. Iar imaginii sale aplecate peste masa imaginară nu se abținu să nu-i facă un gest de lehamite. Unul real, se-nțelege, lovind cu palma speteaza scaunului de-alături, într-un fel ce putea însemna: „Ce strategie, dom'le? Ia vezi, să nu-l mai și enervezi pe Deșiratul, c-atunci . . ."

Înfrîngere. Ba chiar o nouă și strălucită înfrîngere, ar putea afirma cineva. Dar noi știm că Eraclie Mielu nu abdică de la fermitate. Privindu-l, poți afirma liniștit: iată un om care poate fi învins, dar nu înduplecat, rupt dar nu încovoiat, împiedecat dar nu zăgăzuit. Rănile morale pricinuite de faza teoretico-tactică a confruntării cu Mitică Davidîscu îi produc suferință, fără a-i slăbi însă elanul. Căci dincolo de neplăcutul incident cauzat de contactul cu realitatea imediată, în fond o anecdotă lipsită de semnificație, ochii lui pătrund iarăși golurile tulburi ale zilei, iar cugetul său urcă și mai sus pe înaltele redute ale adevărului: „Soarta lumii de-acu-i pecetluită! Europa se prăbușește! Haos! Haos! Haos!"

Un demers într-adevăr fundamental. A pătrunde pînă la haos înseamnă, fără nici un dubiu, a ajunge la esență. Înțelege, rațiune, și fii mîndră! Lasă-te pătruns de sentimentul desăvîrșirii, suflete, și fii bucuros! Ființă aleasă, cunoaște nemărginirea extazului! . . .

Dar . . . Se putea altfel? În spatele lui Eraclie Mielu, timpul și spațiul se surpară. Din cratiță se auzi un sfîrîit îngrozitor. Se iscă o vîntoasă ce lovea cu mirosuri de carne arsă, de condimente, de sulf și pucioasă. Urmară trosnete, tunete și fulgere. În fine, un fum greu și inecăcios pune stăpînire pe bucătărie. În liniștea desăvîrșită, de început de lume, Eraclie Mielu aude înăuntrul său un scîrțîit de ușă neunsă. Este forma cea mai directă, cea mai materială și involuntară, prin care se manifestă teama. Încet, precaut, gata pentru orice eventualitate,

se-ntoarce. Fumul se împrăștie anevoie, însă ceea ce distinge prin scamele lui negre nu este de natură să lămurească fenomenul, ci dimpotrivă. Rumelia a dispărut. Iar pe binecunoscutul ei loc de lîngă soba de gătit se găsește o cioară de dimensiuni enorme.

Cititorul s-a convins, nădăjduim, că Eraclie Mielu face parte dintre ființele dominate de rațiune. Fiecărui lucru, oricărei întîmplări, pînă și uneia presupuse doar, el îi dă tircoale cu tot felul de întrebări înainte de-a se pronunța. Totuși, de această dată creierul său a fost, se pare, pentru o fracțiune de timp nemăsurabilă, scurt-circuitat de stupoare. Numai așa se explică starea eronată în care l-a regăsit, atunci cînd s-a aprins, conștiința de sine. Cu buza de jos curgîndu-i peste bărbie, cu sprîncenele ridicate și frînte în mijlocul frunții, iar cu ochii — două cuibare părăsite. Norocul a fost că rațiunea lui, iute și pătrunzătoare fiind ca ardeiul nervos, de îndată ce și-a intrat în drepturi a depășit barierele spaimei și a atacat fenomenul cu întrebări decisive: „Ce fel de cioară ar putea fi asta? Cioară grivă? Cioară de semănătură? Sau vreuna din rarele, dar atît de longevivele corboaice?“ Căci Eraclie Mielu are o înclinație irezistibilă spre scrupulozitatea științifică. Și cu siguranță ar fi reușit s-o claseze corespunzător, dacă arătarea nu și-ar fi deschis clonțul și, cu glasul oțetit al Rumeliei, n-ar fi revărsat asupra lui potop de ocări. — Cum adică, Eraclie? Soția ta este lovită-n mîndrie, rănită la suflet, oftează și sughite, iar ție îți arde de haos? Ce fel de simțire ai tu dacă nu le astîmperi pe alde Bibilica și Fonfăita, care mă... stai numai că-mi aduc eu aminte vorba aia, pentru că anume mi-am scris-o-n minte cînd am auzit-o la radio și mi-am dat seama că așa ceva mi se face și mie, da, da, uite că-mi vine, care mă de-ni-grea-ză Eraclie, înțelegi? Nici nu se mai satură că mă birfesc, ci de-a dreptul mă... cum zisei?! Și dacă se prăbușește Europa, de ce rămîne în picioare Deșiratul, Eraclie, de ce? Să-ți spun eu, de ce. Pentru că nu ești bărbat, asta-i! Pentru c-am fost o proastă că m-am făcut Mielu! Pentru c-am avut atunci... oof, nici nu-mi vine să-mi amintesc, un moment de... slăbiciune! Da' ce te zgîiești așa la mine, Eraclie? Ce nu-ți convine? Ce?...“

Ciudata vietate își răsuci privirea asupra-i. Nedumerită, vru să facă un gest și ridică o aripă. Se scuturâ și aerul din preajmă se scămoșă de pene. Speriată și disperată, croncăni: — Ce-mi făcuși, Eraclie, ce-mi făcuși? Poftim!... Acu ești mulțumit că mă lovi damblaua? Să piei din fața mea! Să nu te mai văd! Pleacă!... Pleacă!...“

Eraclie Mielu mergea de-o bună bucată de vreme. Ori... era dus? Afirmația rămîne deocamdată, precară pentru că ea, la rîndu-i, exprimă o situație neclară. Cu perspicacitatea ce-l caracterizează însă, el intui, totuși, un fapt inedit: parcă mergea, fiind totodată purtat de altul. Din curiozitate firească își înteți simțurile. Da! Adevărul era la mijloc. Parcă se căra pe sine, ca pe o povară străină. Curios lucru, gîndi el. Dar aducîndu-și aminte că posedă un număr incalculabil de calități, se liniști. De ce n-ar fi și asta o aptitudine, care abia se face observabilă?

Și astfel, continuă să meargă. Înaintă printr-un amurg obscur pînă cînd sesiză că pașii lui orbecăiau de-a binelea. Drumul — cînd desfundat, cînd pietros. În plus, ceva îl sîcîia rău de tot la ureche. O fi gulerul de la mantoul de casă, naiba să-l ia, că aspru mai e! Încercă să-l aranjeze. Dar cînd să-și ridice mîna dreaptă spre gît, ceva greu și rotund fu gata, gata, să-i cadă pe lîngă corp. Ia te uită! se sperie el, reușind în ultima clipă să prindă acel obiect. Ia te uită, cum? repetă, dîndu-și seama că nu vede. Ei, drăcie, dar cum să vadă cineva cu ochii închiși? Eraclie Mielu ridică pleoapele. Ce mic sînt, fu prima lui senzație. Instinctele-i declanșară apoi alte semnale de alarmă. Roti ochii: la stînga — eu! la dreapta — eu! dedesupt — eu! deasupra — eu! Văleu, maică! ex-

ciamă îngrozit, constatînd că-şi poartă la subsioară propriul cap. Văleu! Văleu! Văleu! . . .

Strigătele lui Eraclie Mielu se dovediră extrem de incitante pentru cîini. Inflexiunile lor din repetatul „Văleu" atraseră de îndată, ca răspuns, un hămăit prelung şi pătrunzător, căruia în grabă i se alăturase o întreagă fanfară cînească, ruginită. Incisivele patrupede se apropiau din toate părţile prin ceaţa sură şi mătreţoasă a amurgului. Ce-i de făcut? În disperare de cauză, Eraclie Mielu cercă să arunce spre animalele hămesite cu ce avea la mînă. A fost desigur un gest de crasă impietate faţă de propriul său cap. Din fericire s-a oprit la timp. Iar gestul ca atare a avut un efect miraculos. Cum văzură agitată în vîrful unei mîini o căpăţînă de om, cîinii o luară la sănătoasa, schelălăind de spaimă şi urît.

Drumul accidentat şi haita de cîini îi înţepară mintea lui Eraclie Mielu cu presimţirea că se găseşte undeva pe un maidan. Acu, oprit să-şi tragă sufletul, fu atins de un val de mirosuri pestilenţiale, care îi confirmară cu prisosinţă presupunerea. Cu precizarea chiar, că se găsea într-adevăr pe maidanul din partea de jos a oraşului, unde ajung — cît transportate, cît scurse — gunoaiele oraşului. „Stare nouă — loc nou!" cugetă el şi, frînt de oboseală, se aşeză pe un bolovan de care se lovise, ţinîndu-şi capul, cu grijă protectoare, perfect explicabilă, în poala mantoului. Era contrariat de ce se petrece cu el, dar continua să aibă convingerea că este posesorul unor virtuţi de excepţie. „Ia să vedem!" aşadar, se auto-invită el, clipind a vedere cu înţelepciunea din ochii pe jumătate închişi, cum am ajuns aici?

În mintea lui Eraclie Mielu începu să se deruleze, ca o peliculă dată cu încetinitorul, întreaga suită de întîmplări. Urmărindu-le, se minună pînă la ce detalii şi le aminteşte şi, mai ales, cu cîtă detaşare — la propriu şi la figurat — le judecă. Abandonat fiind acestui demers analitic, nici nu sesiză cum o undă dulceagă de împăcare cu soarta îi străbătu corpul. Pleoapele i se lăsară încet, se-

parîndu-l de lumea din afară, ca să-i deschidă o alta, lăuntrică şi nesfîrşită . . .

— Te rog, fii amabil şi vino cu mine! spuse femeia, atingîndu-l uşor cu mîna pe umăr.

„Unde?" se pregăti să întrebe, dar pe faţa ei flutura un zîmbet atît de misterios şi ademenitor, încît cuvîntul i se sparse-n gît şi-n rostire îi ajunse doar un uguit inofensiv.

Încercă s-o urmeze de aproape. Prin întunericul de cenuşă, silueta ei alb-verzuie înainta neauzit şi nespus de uşor. El se poticnea, aluneca, se-mpiedica. Din cauza efortului, în piept i se declanşă curînd o hîrîială de pompă defectă.

— Întunericul! se scuză el cu jenă, cînd avu impresia că este aşteptat.

Nu i se răspunse. Dar din silueta dinaintea sa se desprinse un evantai ce se înălţă şi stărui în văzduhul negru. De fapt, cum se dovedise pe dată, rămase aninat de un măcieş rotat, în crengile căruia se aprinseseră nenumărate beculeţe, degajînd o lumină crudă, de aceeaşi intensitate, pînă departe.

Eraclie Mielu se avîntă cu nădejde sporită după femeia pe care o observa mai bine, dar o înţelegea mai puţin, căci sub rochia lungă ce-i cădea pînă la gleznе bănuia un trup translucid, aproape părelnic, iar picioarele ei încălţate-n pantofi de saten călcau arar şi numai pe aer, fără să atingă pămîntul. Lumina — se convinse repede — îi făcea drumul şi mai greu. Prin întunericul dens, păşise la întîmplare. Nu ezita însă, cîtuşi de puţin, s-o facă. Acum, sub privirea sa, maidanul îi dezvăluia o priveliştе oribilă. Grămezi de gunoaie, de fier vechi şi moloz zăceau împrăştiate alandala. Printre ele băltea un lichid mocirlos şi ici, colo, scursorile alcătuiau pîrîiaşe ce antrenau într-o mişcare nesigură aşchii de scînduri, cutii de conserve, hîrburi de vase de plastic, tuburi goale de diferite spreiuri, ambalaje de carton, bucăţi de ziare şi zdrenţe — lepădături ale vieţii, într-un amestec bestial.

Printr-o asemenea aglomerare de tristețe și scîrbă, drumul era mai mult o bănuială decît o realitate, iar fiecare pas — un calvar. Ca urmare, distanța dintre ei se mări din nou. Atunci, alcătuirea diafană se întoarse de-a binelea spre el, clătină capul a mustrare și iertare totodată, și-i făcu semn cu mîna să se salte din groapa respingătoare în care tocmai alunecase. Eraclie Mielu își adună puterile și se săltă. Nu mică i-a fost mirarea cînd, din elanul luat, se desprinse de pămînt și rămase suspendat într-o calmă plutire. — Să ne grăbim! spuse femeia, trăgîndu-l alături de ea. Imaginează-ți doar că ești ușor ca un sac de nylon umplut cu puf. E simplu. E chiar foarte, foarte simplu. Spune, crezînd cu tărie în ceea ce spui: «sînt un sac...»

Se înălțară descriind o curbă lină. De sus, maidanul puternic luminat, primea o fizionomie ciudată. Semăna cu un cap imens și diform, tăiat și culcat pe o tipsie neagră. Detaliile se estompau, grămezile, pîrîiașele și băltoacele deveneau tumefieri, zgîrieturi, cute și zbîrcituri pe o față galben-maronie. — Nu te mai uita într-acolo! strigă femeia, obligîndu-l să-și mute privirea pe orizontul învăpăiat de stele.

Eraclie Mielu fu încercat de senzații inedite. Parcă era pisat de zor și peste tot, cu semințe mărunte și rotunde. „O fi timpul ce-n trecerea sa mă lovește cu clipele", socoti. Cunoscu apoi, etape succesive de alungiri și comprimări ale trupului, luînd pe rînd, ba formă de șarpe, ba de broscoi. „O fi spațiul ce se dilată și contractă" își zise. Deodată începu să-l tragă un curent parșiv, să creadă că cineva i-ar scoate dopuri de plută din urechi și nu alta. „Om fi intrînd pe sub vreo poartă" presupuse și într-adevăr nu greși, că de îndată se trezi într-o curte enormă de castel medieval.

Era o dimineață plăcută și însorită de vară, una din acele dimineți cînd cugetul și trupul se îndeamnă reciproc la noi aventuri și isprăvi. Alături de femeia ce se arăta acum pe-cît de superbă, pe atît de străvezie, o luă

cu pași domoli pe-o cărare cu dale de marmoră. Atenția îi fu atrasă de îndată de ceea ce se întîmpla alături, pe un fel de arenă destinată întrecerilor cavalerești. Numai că superbii cai ce se aflau acolo aveau, față de confrații lor obișnuiți, aripi albe, crescute oblic dintre coaste. Călăreții — îmbrăcați în cămăși de zale, prezentau la rîndul lor, semnalmente dintre cele mai curioase: toți fără excepție purtau barbă și plete lungi, pînă peste umeri. În cazurile de chelie, nu puține la număr, pletele porneau abia de la ceafă, dar cu atît mai vîrtos se învolburau în cădere. La trup, călăreții se arătau, fie prea dolofani și burtoși, fie prea costelivi și încovoiați; cei oarecum firești constituind rare excepții. Majoritatea țineau între dinți pipe fumegînd. În prelungirea brațului drept purtau fără deosebire, creioane și stilouri fioroase, de dimensiunile unor suliți.

Proba încercării era organizată după cele mai simple reguli cu putință. Călărețul era condus pe linia de start. În fața lui, la cîteva aruncături de băț, era așezat un panou pe care se găsea litera i, fără punctul de deasupra. Cînd se apropia momentul hotărît, doi tineri imberbi se postau în spatele calului. Unul — cu un gest delicat, ridica coada animalului înaripat, iar celelalt — cu o îndemînare ireproșabilă, vîra de îndată sub coada ridicată un ou aburind, fierbinte. Nechez nebun sfîșia văzduhul blîndei dimineți. Urma o combinație fascinantă de alergare și zbor, de sărituri, piruete și vîrtejuri. Majoritatea concurenților erau azvîrliți cu furie din șa, imediat după start. Oasele lor se auzeau frîngîndu-se, ca o desagă plină de nuci, aruncată din podul unei case. Acestia, fie că se tîrau singuri, fie că erau ajutați, ajungeau la marginea arenei unde îngroșau rîndul celor care, zdrobiți, mutilați și schilodiți fiind, alcătuiau totuși un cor diabolic, ce întîmpina cu strigăte de satisfacție sadică orice cădere. Cînd, extrem de rar, vreunul dintre concurenți reușea să-și stăpînească bidiviul cel nărăvit, să-l treacă pe lîngă panou și să pună mult rîvnitul punct pe i, arena rămî-

nea pentru cîteva clipe încremenită într-o asemenea tăcere, încît se auzea invidia și ura gîlgîind în venele numeroasei asistențe.

De îndată își făcea apariția o întreagă echipă de salvare. După ce descăleca, învingătorul nu mai avea voie să facă un singur pas. Era luat ca cel mai fragil dintre obiecte și, cu maximă precauție, așezat într-o lectică, purtat dincolo de zidul ce împrejmuia arena, pe acordurile unui marș triumfal cîntat la chimvale.

Eraclie Mielu aștepta cu nerăbdare să înainteze pe alee, astfel încît să poată vedea ce se petrece în continuare cu învingătorii. Cum trecură, alături de minunata ființă, de zidul despărțitor, fură întîmpinați de mici clădiri ovale, dispuse concentric și legate la mijloc între ele. Acestea găzduiau o seamă de activități secrete. Dar aburii ce se înălțau rotocoale, mirosurile de parfumuri scumpe, de smirnă și tămîie, da, mai ales de tămîie, destăinuiau destul de multe despre cele ce se petreceau înăuntru. Apoi, pe aceeași parte a aleii fură întîmpinați de-o priveliște interesantă. Acolo, într-o deplină armonie, sfidau timpul statuile învingătorilor. Zeci și zeci de ipostaze și atitudini expresive, care sugerau o largă diversitate de stări și trăiri. Eraclie Mielu le contemplă cu avidă curiozitate. Talentul său de-a formula sentințe definitive cu privire la soarta omenirii, secondat de atîtea și atîtea alte calități excepționale, îl făcu să tresară de plăcută emoție cu gîndul la viitorul ce-l așteaptă și să simtă pe limbă amestecul de miere și mușțar, al speranței.

În acele clipe se petrecu și un mic incident. Enervată, o statuie scutură capul ca să alunge o pereche de cinteze îndrăgostiți, ce tocmai poposeau pe coroana de lauri de pe fruntea sa. Cum micile viețuitoare nu înțeleseseră să-și caute alt loc întîlnirii lor sentimentale, statuia renunță la gestul vizionar în care-și ținea încremenită mîna dreaptă și, c-o mișcare brutală, le alungă. Apoi, trăgînd cu ochiul în preajmă, scoase la repezeală o batistă în care strănută zgomotos, o vîrî din nou în buzunar, ca iarăși să

revină la poziția inițială. Eraclie Mielu rămase foarte contrariat de cele văzute, încît femeia se simți obligată să dea o mică explicație:

— Cîte unul dintre învingători n-are răbdare pînă i se construiește statuia. Atunci se urcă el însuși pe soclu și așteaptă să se învesnicească.

Aleea se curbă pe neașteptate și-i conduse la un peisaj în egală măsură straniu și atractiv. O colină cobora în cline domoale, se îngusta și se modela astfel încît jos se termina în forma aproximativă a unui cap de pian. Prin fața acelei piese geologice, alerga de zor încoace și încolo, un individ îmbrăcat în frac și cu pantofi de lac în picioare. În marea sa viteză reușea totuși să atingă cu degetele pietrele de rîu, albe și negre, ce aveau rolul unor clape. Eraclie Mielu rămase pironit locului. Era martorul unui fenomen sublim, ce se adresa deopotrivă auzului și văzului. Pe colină, cu sunete cristaline creștea iarbă de un verde proaspăt și puzderie de flori. Din loc în loc scoteau note grave arborii ce răsăreau și creșteau miraculos rotunjind coroane. Cu un „sospinato molto delicato" se desprindeau din crengile lor frunze subțiri, cu sclipăt de argint, ca îndată, pe un „alegro maestoso" să pornească un vînticel care să le poarte în dulci serpentine de vals.

Cu ochii ațintiți la minune, Eraclie Mielu era gata-gata să se abandoneze extazului, cînd se petrecu ceva necurat. Individul continua să alerge la fel, dar nu mai atingea acele clape ale naturii cu degetele, ci cu un ciocan de fierar pe care-l mînuia ca pe o armă de temut. Peste colină se îngrămădiră degrabă nori negri. Vînturi turbate smulgeau arborii din rădăcini. Cîteva fulgere tăiară sever văzduhul și-o grindină se dezlănțui cu furie crescîndă. Pe Eraclie Mielu îl apucă tremuriciul. În același timp își aminti, de pe cînd era copil, o discuție tainică între părinții săi. „Pe cît se arăta de prostănac băiatul ista, pe atît pare că se face mai deștept în ultima vreme", zicea tatăl său cu mirare. „Așa-i, așa-i", sări mamă-sa fericită, continuînd apoi mai pe șoptite: „Și ni-

meni nu știe, mînca-l-ar mama de frumușel, să-l mănînce, că deșteptăciunea asta i se trage dintr-o sperietură!" „Ptiu, să vezi ce noroc pe noi!" recunoscu tatăl, ca după cîteva clipe să adauge îngrijorat: „Numai să-l apărăm de alte sperieturi, că, doamne ferește, lesne s-ar putea întîmpla ca după una mai grozavă să-i cadă iarăși mintea la loc." Și asta îi spori spaima de care era cuprins. Bine că femeia, observînd probabil deruta lui, consideră utilă o nouă explicație:

— După momentul clasic, acum se prezintă un experiment. Asemenea căutări sînt la modă. Păcat că nu le rezistă, deocamdată, decît persoanele foarte antrenate și călite...

Aleea se lărgi simțitor. În plus, era deja flancată de niște pereți pe care se găseau expuse, egale ca mărime și atîrnînd pînă jos, tot felul de tablouri. În lipsa unui acoperiș, lumina bătea direct în acele pînze și trezea la viață o lume impresionant colorată.

— Pe mine, te rog să mă scuzi un sfert de oră. N-am făcut de mult drumuri atît de lungi și-am obosit. Simt nevoia să mă odihnesc puțin.

Astfel vorbind, ea intră într-o pictură, unde, oftînd ușor se lăsă moale pe un divan somptuos, între alte două femei de aceeași transparență cu ea. „S-a întîmplat ceva nou, în lipsa mea, fetelor?" întrebă, dar înainte de-a primi vreun răspuns, i se adresă lui Eraclie Mielu:

— Era să uit! Delectează-te în această plăcută ambianță. Te poți plimba liniștit prin tablouri. De preferat e doar să nu intri în discuții contradictorii despre anumiți autori și să nu duci probă de vopsea de la un tablou la altul. În rest... Unde se ia masa poți servi după poftă, unde sînt distracții te poți alătura. Faci tot ce dorești fără nici o reținere...

Rămas de unul singur, Eraclie Mielu simți subit o povară pe umeri. Realiză că-l apasă răspunderea pentru propria lui persoană. Motiv de satisfacție — doar nu oricui i se întîmplă așa ceva. Dar și de tristețe, căci există

cu siguranță tipi pentru persoana cărora răspunderea este mult mai grea, cel puțin cît o valiză cu bolovani. Și cînd te gîndești că nu și-o poartă singuri, că întotdeauna au pe cineva care să le-o ducă...

Eraclie Mielu se îndepărtă. Cînd consideră c-a ajuns destul de departe de pictura în care cele trei grații începură sporovăiala, se întoarse, așa... ca din întîmplare. „Să se plimbe prin tablouri?!" Auzi, trăznaie... De multe lucruri formidabile s-a crezut el în stare, dar de una ca asta... Adică, de ce nu? Numai să nu pățească iarăși ceva, că o nouă sperietură...

De undeva, din ființa sa, răzbătură în afară cîteva bufnituri. Cum doi berbeci s-ar izbi cu furie crescîndă. „Iar se bate curiozitatea cu teama" constată el și așteptă liniștit să vadă rezultatul. Deodată îi veni să treacă la fapte. „Fie ce-o fi!" zise în sinea sa și apropiindu-se de unul din tablourile de pe perete, făcu un pas hotărît.

Corpul său rupse parcă o pînză invizibilă de păianjen. Simți o vagă palpare lăuntrică și fiori călduți străbătîndu-i întreg organismul. Îi veni să rîdă și pentru cîteva clipe avu convingerea că o infinitate de degete cu burice extrem de fine, l-ar gîdila sub piele.

Odată cu acele senzații, îl părăsi și o parte din greutate. Rămase la volumul dinainte, dar acum era mai rarefiat și translucid. Privindu-se, tresări cu surprindere și încîntare cînd în piept, printre coastele de fildeș, în bobocul de trandafir de un roșu aprins, își descoperi propria inimă.

Nimerise între cîțiva soldați romani, garnisiți pînă la refuz cu săbii, scuturi și sulițe. Drept consecință, curajul său secă subit, ca un izvor firav supt cu aviditate de prundul dedesubt. Nu cuteză să mai miște nici limba în gură. Auzul, în schimb, i se făcu atît de sensibil, că fără să vrea, deveni martorul unor discuții: „N-a fost chiar așa, zicea unul dintre soldați. Aici Giovanni uită anumite amănunte, pentru că-i convine uitarea... În realitate, maestrul ne-a întrebat pe amîndoi deodată: care

dintre voi vreți să faceți pe centurionul? Chiar așa ne-a întrebat: care? Ba, dacă tot veni vorba, trebuie să spun că în timp ce ne vorbea, se uita țintă la mine." „Eu am zis ce-am auzit..." se scuză celălalt. „S-a învîrtit și basta! interveni vădit nemulțumit al treilea. Și iată rezultatul: șade el bine-mersi numai cu un pumnal la cingătoare și cu brațele sprijinite-n șolduri? Șade! Rîde el de noi, ăștia, încărcați ca niște asini? Rîde!" „E-he! Dar faptul că s-a fudulit de tot?! C-a fost grăjdarul lui Liputano Lorenzo nici nu vrea să audă. El se declară exclusiv centurion din garda lui Nero și gata!"

„Nero!... Bietul Nino... Zău că nu merita el una ca asta.. L-a tras pe sfoară meșterul, rău de tot,", vorbi un al patrulea soldat, a cărui față era ascunsă de-a binelea sub coif. „O-ho!... dar cu cîtă pricepere" se alătură discuției al cincilea soldat. „Am nevoie de figura ta impozantă, Nino, îl incita șarlatanul. Pentru ce, maestre? întreba morarul naiv. Ca să fac din ea un chip de împărat! îi striga. Și-atunci cum s-o mai vîr eu în făină, maestre? Nu va mai fi nevoie, Nino, te asigur. Cînd va vedea lumea cine ești... Și uite așa, l-a ademenit..." „Și pe măsură ce-l zugrăvea, bietul Nino se schimba. Picioarele i se făceau mai subțiri și mai strîmbe. Barba i se roșea. Glasul, din cristalin îi devenea ascuțit. Iar mintea? Nu i se rătăcise, săracu', și mintea?... O, zei, am ucis-o! zbiera uneori noaptea. Și alerga la el Filomena, soră-sa. N-ai ucis pe nimeni! cerca ea să-l domolească. Ba da. Am ucis-o pe mama! se văicărea. Nici vorbă Nino, nici vorbă. Ai visat! Chiar mama mi-a spus acum să vin la tine, crede-mă! Ei, ce știi tu, Filomena, ce știi tu?" bolborosea el înecat în suspine."

Eraclie Mielu privi în adîncime. Imaginea era dominată de figura unui bărbat. Stătea pe vîrful unui promontoriu, înarmat cu o chitară pe care o ținea cu o mînă, în timp ce degetele celeilalte îi mîngîia coardele. De pe umerii înguști îi cădea în valuri o mantie de purpură, iar pe cap avea o coroană de aur bătută cu pietre scumpe.

Întreaga lui făptură — luminată de vîlvătaia orașului ce ardea sub privirile sale, era sublimată de-o arogantă suferință...

„Nu-i de mirare" rupse iarăși tăcerea unul dintre soldați. „Parcă noi nu ne confundăm mereu? Uite, eu de exemplu. Cînd vă ascult pe voi n-am nici un dubiu că numele meu este Rafael, că m-am născut și-am crescut la Rimini, că m-a părăsit nevasta pentru pietrarul Sofiani și toate celelalte... Dar cînd lucrează numai gîndul meu de unul singur, mă năpădesc tot felul de amintiri ciudate, care parcă sînt și totuși nu sînt ale mele. Cică m-a rănit un celt cu o săgeată de bronz... Că am căzut în Tibru, de unde am ieșit ajutat de un egiptean... Că eu însumi am tăiat cu sabia un creștin la catacombele cerșetorilor... Și mai ales, ce-mi stăruie în auz și fac să-mi zuruie capul, sînt uralele și aplauzele fără sfîrșit, venind din arena circului, din partea celor cinci mii de angajați permanenți pentru divinizarea împăratului. Uneori, numai că aud din senin: „Trăiască Pithionicul Nero!" „Trăiască Olympionicul Nero!" „Slăvit fie în vecii vecilor, cel mai bun, cel mai drept, cel mai generos, cel mai frumos, cel mai talentat și pe departe cel mai înțelept dintre zeii născuți vreodată din femeie, Cesar Nero!... Ooa!... Ooa!... Oaaa!... Unicul!... Oaa! Inegalabilul!... Oaaa! Infailibilul!... Oaaa! Inimaginabilul!... Oaa!... Oaa!... Oaa!... Oaaa!..... Iar cînd nu se mai termină acest vacarm din capul meu, stau și cuget și mă-ntreb: cine dracul m-a pus pe mine să pozez în soldat roman?..."

Cineva căscă prelung a plictis. După momente de tăcere se auzi un pocnet înfundat. „Iar crapă pasta", constată unul cu tristețe. „Aș!..." îl combătu altul, zîmbind ironic. „Astea, pariez pe orice că-s vertebrele reumatice ale lui Corvineto". Apoi iar se așternu o tăcere colboasă, pînă cînd unul strigă: „Vai!" Iar cel de alături îi reproșă: „N-a trecut nici un deceniu de cînd te-ai mai căinat în felul ăsta!" „Păi dacă-ți tii călciiul pe degetele mele!"

„Eu? Da eu l-am desenat acolo? N-ai decît să te duci și să urli la urechile maestrului. Uite-l colo! Cînd s-a așezat pe pînză ca ultimul dintre chitarezii lui Nero, se gîndea probabil, la locul ce i se cuvine și-n ierarhia pictorilor." „Te-nșeli, camarade", sări unul sprinten și pătrunzător la privire. De fapt, cu toții vă înșelați. Se vede numaidecît că habar nu aveți despre pneumatikos, sau, ca să fiu mai bine înțeles, despre suflet și călătoriile sale. Adevărul e că noi toți am trăit și alte rînduri de vieți. Dintre acestea ne amintim două, trei... Una este evident cea de pe vremea lui Nero. Alta, din timpul lui Paolo Malatesta. De ce credeți voi că maestrul a simțit chemare pentru perioada neroniană? Aud?... Ei, vedeți?!... Pentru că în sufletul său erau imprimate evenimentele care le trăise în acea viață. Și cînd s-a pictat pe sine, n-a făcut altceva decît să se așeze în locul ce i se cuvenea în calitatea sa de chitared, nu în aceea de pictor. Cam așa stau lucrurile! Iar acum, ce trăim noi, ar fi tot un fel de viață." „Un fel? Pe cît de subtil ți-e demersul, pe atît de facilă finalitatea. Abia acum trăim în sensul deplin al cuvîntului! Căci nu uita — doar ești grec ca și mine — și n-ar strica s-o țină minte și ceilalți: viața adevărată este cea care durează, pe cînd cea incidentală este una minoră..."

Entuziasmat de cele auzite, Eraclie Mielu trecu mai departe printre soldați. Învinsă, teama se retrase parcă în vizuinile obscure ale trupului, iar acum, curiozitatea îi dădea nebănuită energie. Înclinația sa de-a formula și pronunța cu dar inimitabil judecăți de valoare asupra unor probleme majore, îi sugeră o idee atît de penetrantă, că-i rămase realmente, cui înfipt în minte. „Atita inteligență, abilitate și talent, nu pot fi rezultatul unei vieți petrecute ca funcționar la starea civilă, aprecia el, pe bună dreptate. Asemenea calități provin fără îndoială dintr-o altă viață, în care el a deținut funcții mult mai importante. E o supoziție bazată pe temeiuri inatacabile! jubila el, înfingîndu-și și mai adînc, fără milă, ascuțita

idee în materia cenușie. Totul e să descopăr cînd am trăit marea glorie și în ce a constat ea..."

Împins de-o dorință ce se dovedea mai presus de firea sa, altfel mereu stăpînită și cumpătată, Eraclie Mielu începu să cotrobăie febril prin trecutul său. „Trebuie să găsesc eu căile secrete ce duc dincolo de această viață a mea, incidentală și minoră, cum bine zis-a grecul... Este intolerabil și de neiertat ca cineva de valoarea mea să se limiteze la o viață de..." Aici fu tentat să arunce un cuvînt urît, avu însă o justificată reținere, pentru că în ultimă instanță era un lucru care îi aparținea.

Dar marele necaz era că nu reușea, în ciuda eforturilor făcute, să intuiască măcar cîte ceva din acea viață merituoasă și desigur preafericită. În schimb, scormonit și stîrnit, trecutul său recent îi revenea în memorie ca o obsesie. Parcă îl vedea aievea pe măcelarul acela furios bătîndu-i cu pumnul în masă: „Matale să scrii acolo ce ți-am declarat, că sînt tatăl copilului!" „Dar omule, în actul de maternitate scrie limpede că-i de sex feminin." „Și eu te întreb pe matale, am zis că-i de altul?" „Păi, nu-mi ceri să trec în certificatul de naștere numele de Dumitru?" „Asta, da!" „Și nu-i ăsta nume de bărbat?" „Este!" „Atunci?" „Să scrii matale cum îți cer, că numai așa o să vină..." „Cine să vină?" „Frate-su! Că tot așteptîndu-l, făcui zece fete. Acu însă, c-am dat două picioare de vacă cuiva, mi-a vîndut pontul... Așa că Dumitru zisei, Dumitru rămîne!"...

Și abia scutura din cap să-i treacă vedenia, că o alta, și mai greu de suportat, îi lua locul. La o masă oficială, sub o balanță de ghips ce împărțea dreptatea. Un bătrîn citea rar, apăsat, neutru și imparțial:

„Subsemnatul Partenie Pîrțoc, fost cantor bisericesc la Sfînta Elefteria, în prezent decedat, chem indignat în fața Comisiei de împăciuire pe cetățeanul Eraclie Mielu, funcționar la starea civilă, întrucît, neîntocmindu-mi actele trebuitoare la timp, n-am mai putut fi înmormîntat duminica, ci numai lunea, cînd zi de lucru fiind, a parti-

cipat lume puțină și grăbită, aducîndu-mi-se astfel grave prejudicii morale, mie care peste cincizeci de ani am cîntat la catafalcul credincioșilor din parohia susnumitei biserici . . .“

Bătrînul mai aruncă o privire generală peste hîrtia citită, cum printr-o metodă numai de el știută ar fi dorit să se încredințeze de autenticitatea ei. Pe urmă o puse pe masă, privi peste ramele ochelarilor, în sens consultativ, la stînga și la dreapta, apoi cu gravitatea de rigoare se adresă femeii: „Acesta-i actul prin care doriți să provocați în fața Comisiei noastre pe cetățeanul Eraclie Mielu?“ „Nu eu, ci soțul“, spuse ea cu venerație și un suspin adînc accentuă regretul pe fața ei îndoliată. „Este absurd!“ izbucni Eraclie Mielu. „Absurd, jignitor și revoltător! Eu am o funcție . . .“

Bătrînul privi iarăși peste ramele ochelarilor la stînga și la dreapta sa, culese acordul colegilor, își drese glasul printr-o tuse improvizată și privindu-l cu toată pătrunderea de care era în stare pe Eraclie Mielu, spuse: „Această Comisie de împăciuire, în alcătuirea aci prezentă, desfășoară o activitate neîntreruptă de douăzeci și doi de ani, opt luni și cinci zile, cu cea de azi. Ea a audiat cincisprezece mii patru sute treizeci de cazuri, a dat dreptate părții reclamante în șapte mii patru sute treizeci și șapte, părții împricinate în șapte mii șase sute patruzeci și opt, iar în trei sute patru zeci și cinci de cazuri a dat părților timp de gîndire între douăzeci și o sută patruzeci de zile.“

Eraclie Mielu înghiți un ghemotoc de aer țepos și amuți. „Am dori, totuși, dacă nu-i cu supărare“, se adresă iarăși bătrînul femeii, „să ne faceți unele mici clarificări. Sînt, cum să vă spun, anumite inadvertențe . . . De pildă circumstanțele în care poate un decedat să întocmească . . . În fine, nu vreau să sugerez nimic, dată fiind obligația fiecărui membru al Comisiei, de-a păstra egală distanță față de oricare din părți.“

„Onorată Comisie“ începu femeia, după ce reuși să facă vizibil efortul cu care-și învinge durerea, „soțul meu a fost toată viața un om exact. Cînd a intrat în săptămîna morții s-a dus la tîmplar de-a comandat sicriu, la croitor de și-a făcut haine negre, la prăvălie de-a cumpărat și alte lucruri trebuitoare, după care m-a chemat și mi-a zis: — Zenaida, la o viață de om, o zi este cît o frunză în frunzișul unui copac. De aceea am socotit că dacă tot a sosit sorocul să mor săptămîna asta, s-o fac joi noaptea ca să-mi pice înmormîntarea duminică. Ia dă tu ziarul să văd pe ce zi sîntem, zise, că la el, onorată Comisie, ziarul era un lucru sfînt. Iar eu i l-am dat. Numai că poștașul ne adusese două zile la rînd același ziar. Și de aici — necazul. Vineri, cînd soțul meu și-a dat seama de toată înșelăciunea, m-a trimis la starea civilă să-i scot actul de deces datat cu o zi mai devreme, pentru că, zicea el, dacă un funcționar de stat mi-a stricat planurile, alt funcționar de stat are obligația să mi le repare. Dar, onorată Comisie, cetățeanul Eraclie Mielu a refuzat . . . Și atunci, soțul meu, care era un om foarte exact mi-a spus: — În fața conștiinței mele, eu sînt mort de ieri. Totuși, și în această calitate, îl voi provoca pe funcționarul atît de lipsit de receptivitate la cerințele vitale ale oamenilor, în fața Comisiei de împăciuire.“

Eraclie Mielu se plimba de-o bună bucată de vreme printre distinsele fețe ale suitei împăratului Nero. Pe ghete i se luaseră culori de toate nuanțele, de parcă ar fi umblat dimineața pe rouă, printre flori de pe care s-a scuturat polenul. Acum înțelegea o dată în plus, de ce este el asuprit de propria viață. Pentru că aceasta, ticăloasa, stă piedică în calea lui spre acea viață, necunoscută încă, dar indiscutabil verosimilă, care i-a pus în lumină întreaga strălucire a personalității.

Trecu printre cîteva vestale, se lovi de un senator ce împrăștia în jur grele mirosuri de uleiuri. Ar fi dorit, dintr-un instinct incontrolabil, să se apropie de Nero. Era însă cu neputință. Vîlvătaia flăcărilor emana o căl-

dură insuportabilă. „Ce pedeapsă inteligentă! Să stai o veșnicie torturat de arsuri. Să simți cum se topește încet pasta dintre coastele tale. Să-ți curgă transpirația de pe frunte în ochii obligatoriu deschiși, iar de cerul gurii să te muște o uscăciune sărată, fără să poți face nimic".

Cu admirație și plăcută uimire, Eraclie Mielu se abătu către marginea tabloului, spre autor. Ce-ar fi, oare, să-i pună cîteva întrebări? Măcar de formă, ca pe urmă să aibă motive să-l laude. Cu siguranță i-ar cădea bine, doar alde ăștia... Maestrul lăsa impresia că-și acompaniază la chitară stăpînul, și ca toți ceilalți chitarezi pătrunși de extazul muzicii compuse în mod expres de sublimul împărat pentru acest moment de tristețe divină, cînta la rîndu-i, încet și decent. Impresie fidelă adevărului numai pe jumătate. Pentru că maestrul nu cînta, ci vorbea; și nu vorbea, cît bombănea; dar o făcea cu patimă demnă de o celebritate. „Eu, anonim?!... Altobelli Montenasso Patricioni anonim, ai?!... Și încă unul venețian... Unul dintre ăia cu igrasie la fund... Cu mintea clătinată de gondole... Anonim pentru că Izadorissa mi-a răzuit numele de pe tablouri ca să le poată vinde! Pentru că Francoduro nu m-a trecut în registrele atelierelor lui, ca să nu mă descopere creditorii! Și ăștia de mă fac anonim se dau drept istorici de artă?!... Critici pricepuți?!... Colecționari?!... O, mama mia, că unde nu dă dumnezeu să-mi cadă pe mînă vreunul dintre parveniții de azi. Farisei, inchizitori și tălhari. O, tempora!..."

Deși luat prin surprindere, grație spiritului său percutant, Eraclie Mielu înțelese la timp pericolul ce-l păștea și se trase rapid îndărăt. Simți o furnicătură generală, un fel de gîdilat pișcător și corpul îi reveni la greutatea normală. Era iarăși — întreg și nevătămat — pe aleea cu dale de marmoră.

Prima tentație fu s-o ia la sănătoana. „Totuși, trezesc bănuiala, reflectă el. Mă compromit. Și-apoi, har domnului, nu-s nici istoric de artă, nici critic, nici colecționar. Dar, problema e: acest Altobelli Montenasso Patricioni știe că

nu sînt?" Situația dubitativă îl obligă la un gest adecvat. Nu alergă, dar grăbi pasul. „Ce e sigur, e sigur!" Pus în alertă, sîngele deveni un joc de artificii în creierul său, care joc, tradus în cuvinte, înseamnă: „Ia aminte, Eraclie, ia aminte! Sînt momente ale istoriei în care-i bine să stai deoparte. Nu da buzna fără să caști ochii, că s-ar putea întîmpla să nimerești în vreo revoluție, vreun război..."

Soarele strălucea orbitor țintuit în cupola cerului. Boare — nici cît fîlfîie aripile unui fluture! Pereții aglomerați cu pete imense de roșu, galben și cărămiziu, sporeau canicula și-o făceau insuportabilă. Între toate priveliștile apăsătoare, una singură vioaie, reconfortantă: un iaz în care se bălăceau după bunul plac, copii, femei, bărbați. Apa de un albastru-verzui trezea ispite irezistibile. „Aici e totul fără nici o complicație, gîndi Eraclie Mielu. Benefică înfrățire cu natura, bucurie simplă la sînul ei renăscător."

Își aminti prețioasa indicație: „Să nu duci vopsea de la un tablou, la altul" și în prelungirea ei, adăugă: „Bineînțeles, doar n-am de gînd să intru în apă îmbrăcat". Și-n consecință, rămase degrabă numai în chiloți. Fredonînd o cunoscută melodie — Fără tine n-aminoase nici o floare, / Fără tine viața n-are rost / Sub privirea ta mîngîietoare / Doamne, doamne, fericit am fost — își aranjă hainele la marginea aleii, făcu cîteva mișcări de gimnastică aproximativă și, pregătit de întîlnirea cu apa, își luă elan pentru un salt spectaculos. Urmă o succesiune rapidă de pași, o bătaie energică, desprinderea, arcuirea, plutirea aparentă, plonjonul și... Buuf!! Pe alee căzu un corp moale, fleșcăit și boțit. Izbitura făcu să vibreze peretele, în care, prinsă de un cui, o tablă se bălăngăni ca o pendulă caraghioasă peste partea de sus a picturii. Din păcate, următorul divertisment, scris cu litere de-o șchioapă, nu mai avea deocamdată cui să se adreseze: „Atențiune, atențiune! Pictură insuficient transfigurată. Pericol grav de accidente!"

Se dezlănțuiau de-a valma fenomene dintre cele mai curioase. Pe fluvii descătușate, ghețuri groase și tari pîrîiau, pocneau, se rupeau în felii curioase ce se încălecau și făceau mari viituri. Peșteri și misterioase galerii subterane se surpau cu gemete încrîncenate, ce răzbăteau din măruntaiele pămîntului. Codri întregi își smulgeau rădăcinile din proprie inițiativă, se ridicau în prăpăstiile cerului, ca de acolo să pornească vîntoase, înșurubîndu-se-n spăimoase vîrtejuri. Uuuu!... Uuuu!... răsunau toate aceste dramatice și regretabile abateri de la ordinea naturii. Uuuu!... răbufnea zgomotul infernal, biciuind cu sadism inutil, și așa prea mult sensibilele timpane ale lui Eraclie Mielu. „Asta-i trenul de noapte; iarăși are întîrziere!" mîrîi el cu gîndul, voind să-și astupe urechile. Palmele sale însă, ridicate la înălțimea ce se cuvenea de drept capului normal așezat pe umeri, se loviră una de alta, ca niște proaste. „Aoleo, că uituc mai sînt!" se mustră el, pipăind cu înfrigurare în poala mantoului, pînă-și găsi urechile avariate și le acordă protecția necesară.

Vremea trebuia să fie tîrzie și răcoroasă. Somnul îl învălui din nou, cu presupusă iarbă verde pe dinafară și presupuse caiere de lînă moale, călduță, pe dinăuntru. Grație bolovanului colțuros pe care poposea, contactul cu realitatea mai dăinui, totuși, cîteva clipe. Atîta doar, cît duhorile agresive ale maidanului să-i dovedească și ireversibila descompunere a materiei, să-i aducă noi argumente pentru enunțul său preferat, ba chiar să-i permită a-l rosti solemn, într-o formă atotcuprinzătoare: — Soarta universului, de-acu-i pecetluită! Lumea întreagă se prăbușește! Haos, haos, haos!

Infuzat de-o lene benefică, Eraclie Mielu se abandonă iarăși necunoscutului, fraternizînd și mai tare cu bolovanul de sub el. Egale și indiferente sforăieli, emise din poala mantoului, măsurau scurgerea nevăzută a timpului.

La rîndu-i, cu sentimentul datoriei împlinite, conștiința sa se foi încoace și încolo prin trup, pînă găsi loc

plăcut și ferit unde, asemeni unei pisici sătule, ghemuite pe vatra cuptorului, spori reveria cu tors delicat.

... Era un glas ce se auzea și vedea totodată. Inițial plutea ca o ceață pe apă și se făcea auzit ca un murmur frînt, fără sens. Pe urmă ceața se învîrtoșă și luă formă de scorbură nestatornică. Din cavitatea aceea întunecată, țîșneau zburătoare necunoscute. „E-te, domnule, cum arată cuvintele!" exclamă Eraclie Mielu și se conformă sensului desenat de acele vietăți curioase.

... Acum, ceea ce-l frapă era fîșîitul pașilor. Încălțări de piele moale, scufundate-n covoare adînci. Mers înșelător. Cineva intră într-o încăpere și după ce o controlă cu ochi de expert, se aplecă la urechea singurului ei locatar. Acesta era așezat la mijloc, pe un jilț modest. Cu ochii pe jumătate închiși părea gata să naufragieze în gînduri îndepărtate. Șoapte! Precipitate, persuasive. Ascultătorul iese anevoie din moleșeală. Cînd se dumirește ce și cum, pe față-i apar semnele satisfacției. Mulțumit, informatorul face o plecăciune și merge mai departe.

Coridoare întortocheate duc la altă încăpere, mai spațioasă, în mijlocul căreia se află tot un singur locatar. Șade pe un fotoliu, ține picioarele răscrăcănate și capul povîrnit în podul palmei drepte. Picoteala ce l-a cuprins pare o binevenită răsplată după încercarea istovitoare a vreunui gînd. Aparenta neglijență — caftanul desfăcut, lăsînd vederii brîul lat ce-l încinge și patul sidefat al unui pistol ascuns la cingătoare — nu dăunează prestigiului, ci dimpotrivă: întărește ideea că noblețea purcede abia de unde conținutul covîrșește forma. Șoapte! Febrile, încrîncenate. Efectul lor totuși întîrzie. În fine, ochii ascultătorului se rotesc întrebători. Capul aprobă, iar cutele feței, aspre și răsfirate, sînt înmuiate în alifia unui surîs.

Informatorul grăbește acum pașii în continuare, prin lungi coridoare labirintice. Prin liniștea cu iz acrișor de sudoare se aude un pufăit molcom, aidoma bulbucilor irupți pe suprafața unei bălți stătute. O încăpere largă și

somptuoasă îl întîmpină pe informator. Într-o parte a acesteia, pe un podium spre care urcau leneș trepte domoale suprimate-n covoare, se lăfăiau un tron înzorzonat cu podoabe scumpe și sculpturile în relief ale tot felul de sălbăticiuni. Sub lumina palidă ce se furișa cu timiditate prin înalte vitralii, tronul, ca de altfel întreaga încăpere, păreau pustii. Informatorul păși totuși cu încredere și pașii lui șireți își dovediră rostul. Căci ce părea de la distanță o componentă protuberală sculptată-n spătarul imensului tron, începu a prinde oarecare înfățișare.

Înaltul personaj, pe cît de puțin verosimil, pe atît de adevărat, aducea c-o alcătuire de ceară, înăuntrul căreia forfotea somnul atotbiruitor. De aproape, presupușii bulbuci de pe presupusa baltă stătută se arătau a fi o respirație gîfîită, iar jetul ei cu vagă mireasmă de fructe putrede, în descompunere, rezultatul unui proces ireversibil petrecut în cărnurile amorțite ale trupului.

Informatorul se aplecă spre locul unde, după toate probabilitățile, trebuia să se găsească o ureche. Urmară o avalanșă de șoapte repezi, perseverente. Somnul continua să gîlgîie însă netulburat în meandrele acelui trup. Informatorul se agăță de umerii lui și-l zgîlțîi cu putere. Se declanșă o mormăială tulbure, din care, în cele din urmă, se alese un sens: „Hmmm?" Încurajat, informatorul se lansă într-o lungă argumentație șoptită. Gesturi energice veniră în sprijinul șușotelilor. Astfel stîrnit, ascultătorul se întorcea încet la viață. Pungile umflate ale obrajilor săi fură străbătute de un fior și curînd, primul vălătuc de rîs îi ieși pe gură ca pocnetul rateului de motor, într-o țeavă de eșapament. Apoi, hohotele se succed la repezeală și se amplifică, făcînd să vibreze înaltele vitralii ale încăperii. Din mobilierul adormit prin unghere obscure se desprind personaje ciudate. Unele cască îndelung, altele se pișcă de mîini și picioare ca să se descopere, cele mai multe își scuturară hainele ponosite, iscînd norișori de praf ce se ridică spre cupola rotundă. Toate, de cum își dau seama de unde se abate hărmălaia, își des-

cleștează fălcile mumificate și cu zîmbete uscate pe dinții lor galbeni se alătură veseliei. Întreaga încăpere este cuprinsă de frenezie, cînd vai, trupul masiv încremenește în tron. Ochii holbați și mușchii feței încordați lasă impresia unor chinuri și opinteli de naștere. „Nu iese, nu . . ." reușește el să îngaime și rămîne cu ceafa răsturnată pe spătarul tronului și gura larg deschisă. Informatorul îi strigă ceva la ureche. Inutil. Pe făptura înaltului personaj se întinde paloarea de ceară. Disperat, informatorul se aruncă la picioarele lui și smulgîndu-i călțunii, începe a-l gîdila cu osîrdie la tălpi. Trupul masiv se contorsionează, învinețește și transpiră. Pînă la urmă, cu un efort suprem, scoate un strigăt ascuțit și o dată cu el, pe gura înaltului personaj iese o pălălaie de fum negru. Hohotele de rîs continuă apoi într-un clocot jubilant, zgîlțîindu-l din toate încheieturile. Asistența oftează ușurată. „Era să i se aplece!" spune cineva din rîndurile ei și nefericita întîmplare este repede ascunsă sub valul de veselie generală.

Deodată se lăsă o tăcere pripită. Luați prin surprindere, unii dintre supuși își înghit cu sughițuri noduroase rîsul, ca pe niște găluște nefierte. „Să între!" încuviință spre informator înaltul personaj.

În somptuoasa încăpere, sună din cimpoaie și chimvale acordurile unui imn solemn. Uși largi se deschid pe neașteptate în unul din pereți și-n conul de lumină feerică își face apariția un individ. Pășește rar și grav, iar pe brațele întinse poartă cu vădită greutate o tavă enormă. Pe tavă, proaspăt frezat, spilcuit și pudrat — un cap de om. Ajuns la marginea treptelor urcătoare spre tron, individul se prosternă cu evlavie și din gîtul frumos retezat, grăi tulburat de emoție:

— În semn de veșnică supunere, primiți, vă rog, nevrednicul meu cap.

Prin asistență trecu un val de șușoteală contradictorie. Înaltul personaj cîntări marfa cu coada ochiului.

— Puțin! spuse el și la colțul gurii, buza de sus îi tremură nervos a nemulțumire.

— Vă rog să-l primiți cu tavă cu tot, imploră supusul. E de aur!

Sîsîiala asistenței se înteți. Ajunse la intensitatea unui nor de muște rotindu-se deasupra unui cal legat de par, vara pe caniculă, dar deodată amuți. Înaltul personaj ține un ochi închis, iar din celălalt varsă dogoare violetă, similară aburului ce iese, dintr-un samovar, prin ciocul orgolios al acestuia, totdeauna de forma unui semn de întrebare. Este reziduul arderilor ce asigură incandescența gîndirii. Moment rar, de profundă semnificație, ce trebuie respectat ca atare. Temperatura încăperii crește vertiginos și pe alesele fețe se ivesc boabele de piper străveziu ale sudorii. Cu un efort supraomenesc, supusul ține darul într-o singură mînă, scoate cu cealaltă o năframă de sub caftan și tamponează cu ea capul atît de grijuliu aranjat pe tavă, dar care, după năravul celorlalte capete, începuse a transpira indecent. Din fericire înaltul personaj ridică o mînă în sprijinul cuvîntului hotărîtor și spuse:

— Fie! Apoi, extenuat, se cuibări în locul de cinste ce i se cuvenea pînă cînd umplu binișor largul tron, cu produsele pămîntești ale alcătuirii sale.

La pașnic scăpătat de soare, în aceeași zi, doi slujitori credincioși ai Înaltului personaj ies din cetate și-o apucă, aparent fără vreo țintă anume, printr-o pășune secătuită de verdeață, ici-colo doar străjuită de scaieți stufoși. Unul ține pe umăr, în vîrful unui băț, o traistă neagră, din piele groasă, lucrată primitiv. Celelalt, prinsă de-o curelușă petrecută pe după gît, duce sprijinită pe piept o ploscă pîntecoasă.

Pe cît de zăbavnic este mersul celor doi, pe atît de dese le sînt opririle. Stau locului, trag cîte-o dușcă din ploscă, schimbă poverile între ei, pornesc hotărîți înainte ca degrabă să rărească pașii, să amăgească distanța mai mult decît s-o străbată, așteptînd fiecare ca celălalt să-și asume inițiativa unui nou popas.

— Eu, catadicsi unul dintre ei să vorbească, să fiu în locul Preamăritului aș păstra toate darurile, fie că le-am primit cu mai multă sau mai puțină plăcere.

— Asta și face Preamăritul! se strădui celălalt să-l convingă, aruncînd o privire scurtă, vădit suspicioasă, la tufele de scaieți pe lîngă care treceau.

— Vîntul! observă primul vorbitor și continuă: Le-aș păstra pentru că dragostea și credința contează, nu...

— Ascultă, tu m-ai tras pe sfoară, îl întrerupse ortacul. Tu, după cîte bag seama, ori ai luat mai multe înghițituri decît ne-a fost înțelesul, ori ai gura prea mare. Numai așa se explică de ce nu înțelegi unele adevăruri simple, ca de exemplu, chestiunea cu darurile. Ia-n privește roată, odată cu mine (prilej de-a scormoni iarăși cu ochiul tufele de scaieți), și spune tare dacă vezi ceva, un lucru oricît de neînsemnat, care să nu aparțină Preamăritului?

— Cu dreptate spun că nu văd!

— Atunci? Dacă Preamăritul, primind două daruri într-o zi, pe unul îl așează colea în seif, iar pe altul colea mai departe, în niște buruieni, să zicem, nu înseamnă oare că le păstrează pe amîndouă?

În loc de răspuns, cel ce catadicsi să vorbească primul, scoase curelușa de după gît și înmînă plosca învingătorului în ale înțelepciunii. Băură pe rînd și așteptară-n tăcere ca fuiorul tăriei să le pătrundă adînc mădularele. Soarele, căzut dincolo de orizont, mai lăsase peste lume un vag și pierit ecou al puterilor sale. Privind priveliștea, unul zise:

— N-ar fi momentul să considerăm c-am ajuns?

— Știu eu? se întrebă, la rîndu-i, celălalt. Ia să ne uităm de pe ridicătura aia, poate...

Colina pe care urcară se termina brusc printr-o ruptură tectonică. La picioarele lor, clar-obscurul amurgului făcea învălmășeală de goluri.

— Ei, merge?

— Depinde! Dacă poți afirma cu mîna pe inimă că ceea ce vezi în fața ta este un rîu, merge.

— Hmm... Ce să zic? Cele nimicuri curgătoare ca niște păreri, ar putea fi valuri. Dacă le-aș auzi...

— Bea!

— Tot?

— Tot!

Urmară cîteva bîldîbîcuri și ghiurghiuleli.

— Acu' auzi valurile?

— Mai rămase tare puțin în ploscă. Zău! Dar parcă — parcă, le aud...

— Atunci, aruncă-l!

— Încotro? La vale, sau la deal?

— Dacă-l arunci la vale, curge în trecut. Dacă-l arunci la deal, curge în viitor. Eu zic la deal, că de 'alde astea mai trebuie.

Un braț voinicesc apucă traista legată-n băț și făcîndu-i vînt, o asvîrli departe. Apoi, cei doi slujbași credincioși ai Înaltului personaj luară poziții cuvioase de reculegere. Nu cît să obosească, se-nțelege. Ci atîta doar, cît să poată depune mărturie cu cugetul împăcat că au văzut cu ochii lor cum capul de om dăruit în acea zi Preamăritului, plutea pe rîul timpului în sus, împotriva curentului, dar liniștit și sigur de el ca un butuc de plută.

... Mai întîi ciudata senzație că barba ce-o poartă n-ar fi a lui. O țăcălie de țap, lungă și umedă ca mătasa broaștei. Ba nici atît. Ci numai vînt înțepenit în fire lungi, dese și încîlcite, avînd ca fel de-a fi, legănarea. Și o posibilă ploaie lovind precipitat într-un posibil fund de oală. Sau un roi nevăzut de zgomote foșgăind în jurul unui nucleu imaterial care le percepe, le receptează și, imobilizat în neputință, suferă efectele lor. Pe urmă, picurii de apă rece rostogolindu-se peste ceva firav, simțitor și sensibil, provocînd greață, frisoane și clănțăneală de dinți. Și totuși continuînd să cadă pe altceva confuz, imperceptibil și înstrăinat, în care se îmbibă cu voluptate și

provoacă o catastrofă, căci altfel de unde această alunecare pe o parte, această cădere lentă și nesigură într-o rînă încît lumea întreagă să se poată percepe numai pe o dungă, hîrșîită, sucită și cu pămîntul gata să cadă peste cer, cu norii ca niște prapuri de lînă agățați în pomii înclinați, cu cîrduri de graure în preajmă zburînd și rotindu-se anapoda într-un spațiu care și-a pierdut sensurile?!

Apoi, pași clandestini, subversivi. Foșnet de cînepă deasă și înaltă, miros specific seminței aceleiași plante, norișori verzui de polen prăfos ce se scutură din tulpinile clătinate de trecerea cuiva, un scîrțîit sec de pîrleaz vechi peste care se sare cu enormă precauție, dar cine poate închide gura unor scînduri coapte de vreme și mîncate de cari? Urmează o ciocnire involuntară între părțile metalice ale unei furci, cu cele ale unei sape, liniște forțată, bazată pe nemișcare voită și calculată, menită să șteargă bănuiala, să se așeze somnolența amiezii peste spiritul de vigilență și, în fine, șoapte de femei sugerînd curiozitate, suspiciune și teamă:

— Uite-o!... O vezi?... Ce ți-am zis, tațo?

— O văz, dară... O văz... dar mie nu mi se pare... parcă n-aș crede... eu aș zice că-i o ciuhă ca toate ciuhele...

— Nici vorbă. Nu te gîndești c-a fost dreaptă și iat-o, șade într-o rînă? Că era pusă cu fața spre deal și s-a întors către vale? Ba, aș fi în stare să jur că și acu' trage cu ochiul la noi și ne spionează...

— O, vai și amar de noi, păcătoasele. Dar din ce o făcurăți, Mărdico, de învie pînă într-atît?

— Păi, din ce se nimeri. Căpățîna i-o aduse copilul de la rîu. Semăna c-o oală de lut, dar ce să-ți spun, țato, minunea-minunilor: avea toate cele de trebuință — și ochi, și nas, și gură, și urechi, să zici că-i arătare de om, nu alta!

— Auzi, tu, făcătură! Că multe ni se trag nouă de la apa asta. Nu ne aduse și nouă în curte, cînd cu puhoaiele cele mari din tinerțele mele, vreo zece înecați?

De ieși bărbatu-meu pe prispă, fie-i țărîna ușoară, că nervos mai era, și întrebă răstit: chiar așa mulți venirăți, bre? Da' ce, la mine în bătătură e birt?

— Iar straiele, dintre cele rămase și ponosite prin pod. Cămășoiul fu a lui neica Marinciu. Ismenele — rămase de la tataia. Pălăria de pai și brîul cu ținte ale lui văru' Dobrică, ăl de se pierdu în talcioc mai anii trecuți și ajunse taman la America.

— Aci-i, de bună seamă, toată pricina! Ați pus împreună lucruri prea străine. Unele, poate, prea strîmte, și-au început s-o strîngă. Altele — prea aspre, și-o freacă. Ba, să nu greșesc, că n-aș vrea pentru nimic în lume, mai știi? N-o fi suferit vreunul din ei de te miri ce boală necurată și numai s-o fi prefăcut că moare? Pentru că eu, Mândico, am auzit de întîmplări și mai și! Despre cămăși care bat din mînecile goale și zboară prin odăi, noaptea, ca niște păsări. Despre pălării ce se ridică singure de pe cuiul din ușă și salută pe orice străin ce-ți intră în casă. Despre ismene puse pe rudă la uscat, pe lîngă care numai femeie tînără să nu se abată, că ptiu, drace, ți-e și rușine ce se petrece... Darmite, cum zisei, să aduni lucruri străine și să le înădești pe întuneric, să le orînduiești pe jordii legate în cruce, să le umpli binișor cu paie, iar cînd ciuha e gata s-o descînți și alinți pînă la cel dintîi cîntat al cocoșului, cînd goală și despletită să ieși pe ușă, s-o duci în grădină și s-o împlînți de strajă la loc potrivit?!

— Vai de capul meu, ce făcui?

— Ce făcuși, fă?

— Uitai!

— Ce uitași?

— S-o descînt! Uitai s-o descînt înainte de-a o scoate afară! Și numai cocoșul cel golaș e de vină. El, afurisitul, n-are somn și cîntă după cum îl taie capul, de nici ziua nu-i ziuă, nici noaptea nu-i noapte. A început să cîriie mai devreme și m-am grăbit...

— Atunci e mare nenorocire! E jale! Prăpăd!... Înseamnă c-au răbufnit în ea duhurile rele.

— Oare?

— Așa cum zic. Și mira-m-aș să mai sperie asta o vrabie, un graur, sau o coțofană. Mai degrabă aș zice că le ademenește, le prinde și le mănîncă. Și încă, de nu i s-ar face poftă și de altele...

— De aia oi fi auzit eu, țato, niscaiva țipete și vaiete păsărești?

— De aia, maică, de aia!

— Dar și un fel de vînt, țato, mi s-a părut că aud...

— I-o chiorăit mațele dihăniei... S-o fi gîndit la ceva... O fi vrut să prindă vorbă... Că alde ăstea, toate le fac la fel. La alde ăstea tot una-i somnul cu veghea, foamea cu setea, rîsul cu plînsu'...

— O, vai, vai, dar la cine, ce rău făcui, să pățesc eu așa necaz?! Nu mă lăsa, țato, ajută-mă! Apără-mă, că matale toate le știi!...

— Nu-ți fie teamă, Mândico, nu-ți fie teamă. Să ne apropiem de ea, prefăcîndu-ne a căuta ceva... S-o luăm cu binișorul și cînd oi tuși eu...

...Trebuia să alerge de foarte multă vreme. De anotimpuri... De ani... Nu știa cum anume, dar fără îndoială, numai alergare se putea chema acea trecere rapidă printr-o nesfîrșită felurime de situații. Clipoceală de apă stătută și urît mirositoare, scrîșnet de pietriș tăios și dureros, hîrîială de miriște uscată, trosnete de ramuri și fîșîit de frunziș, boare răcoroasă, căldură, frig și, mai presus de toate, o continuă gîfîială pînă la desprindere de ceva flasc, ostenit și strîmt, ceva ce putea să fie propriul corp, și-apoi perpetuarea într-o durere abstractă, difuză, ca un bulgăr de lumină rostogolindu-se...

* * *

Eraclie Mielu simți o sfîrșeală în tot trupul. Junghiuri vagi, ca niște zvonuri îndepărtate, păreau a-l împunge sub coaste. Cu inima strînsă parcă își amintea și de niște vechi cicatrice. Colți de furcă, tăiș de sapă... Din fericire însă, nu avu vreme să-și ducă gîndul pînă la capăt, căci un glas binecunoscut tună:

— Ce faci, Eraclie, dormi?! Nu vezi că ți s-a răcit mîncarea?! Și nu mai sta așa cocîrjat, omule, ori iar ții lumea pe umerii tăi să nu se prăbușească?!

Eraclie Mielu se smulse din picoteală. Nevastă-sa era lîngă el, cu mîinile în șold, autoritară. Privind-o s-ar fi liniștit cu totul dacă pe capotul ei n-ar fi observat cîteva pene negre, negre de tot... Așa, tresărind, se mulțumi să dea cu supunere din cap și să spună:

— Am înțeles, ai dreptate, Rumelia dragă...

CUPRINS

Ușa 5
Așteptarea 25
Discuție în crîngul de liliac 45
Diminețile și serile lui Leon Turturete 55
Invoiala 77
La foc 83
Insecta 89
Dihania 97
Vietăți de aer 119
Repetiția 139
Problema 144
Poartă cu laviță 162
Siesta 190
Inevitabila pălărie 203
Întîmplările reale și posibile ale domnului Eraclie Mielu 226